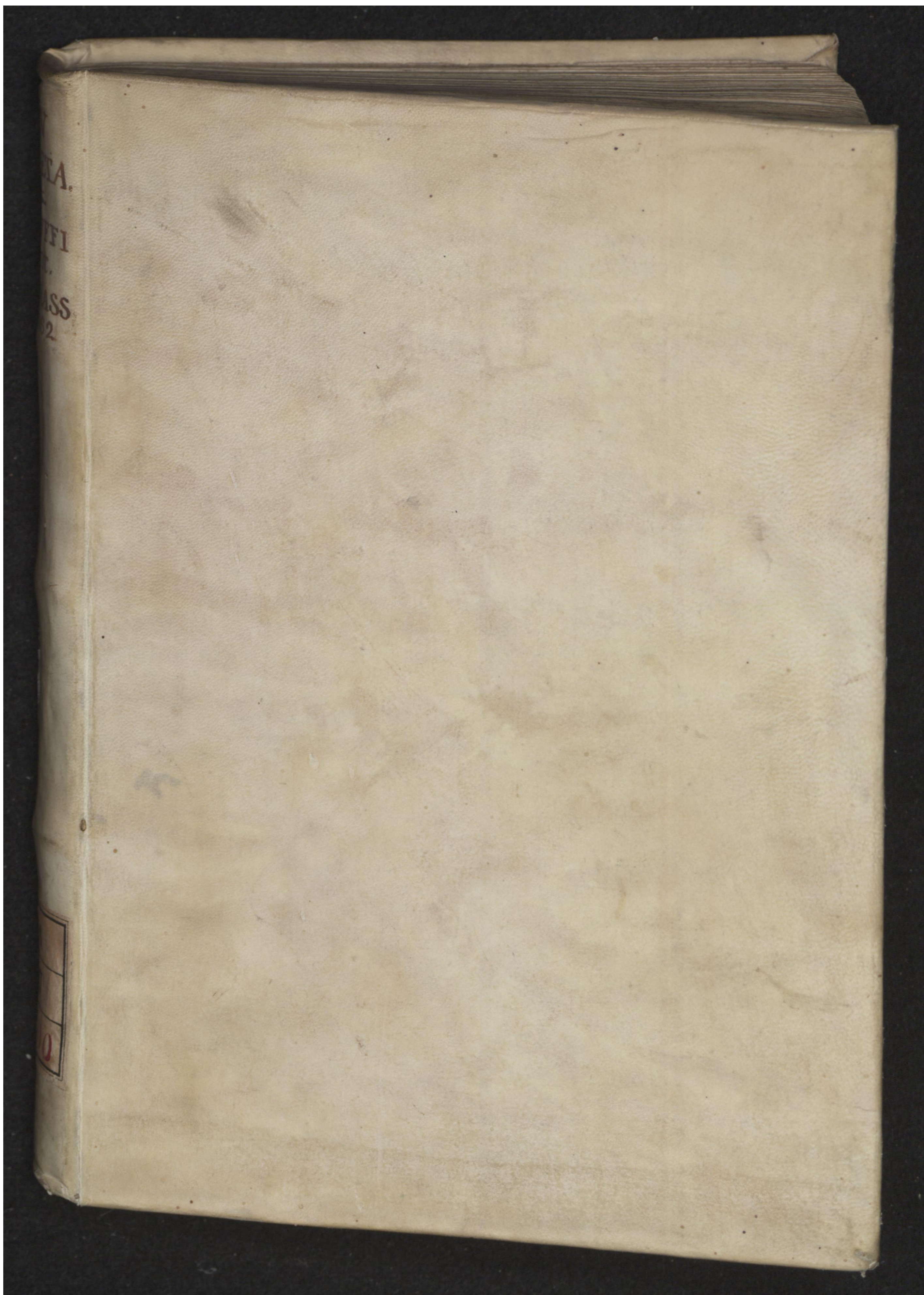
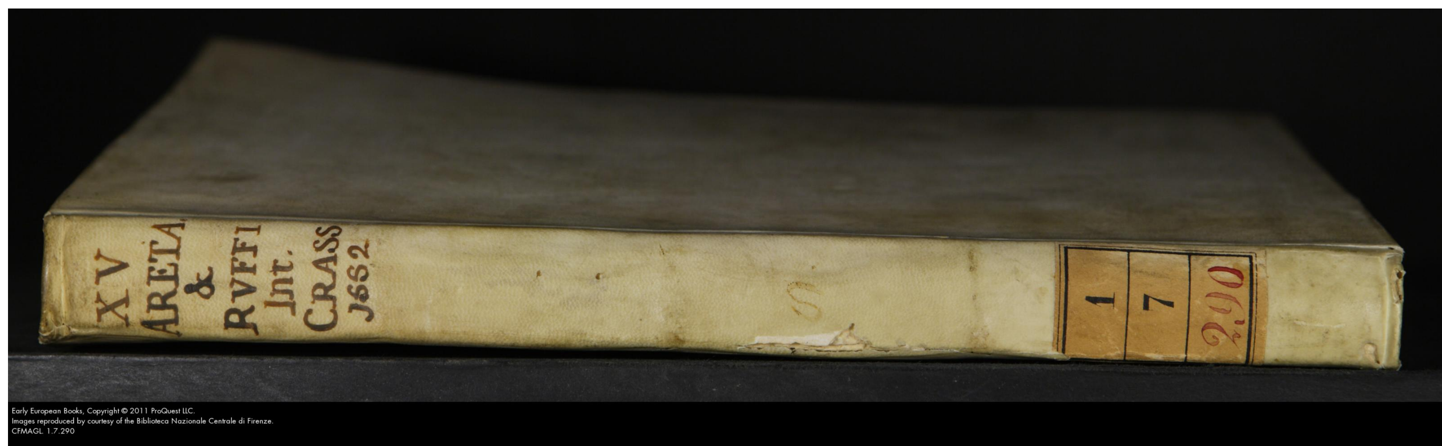
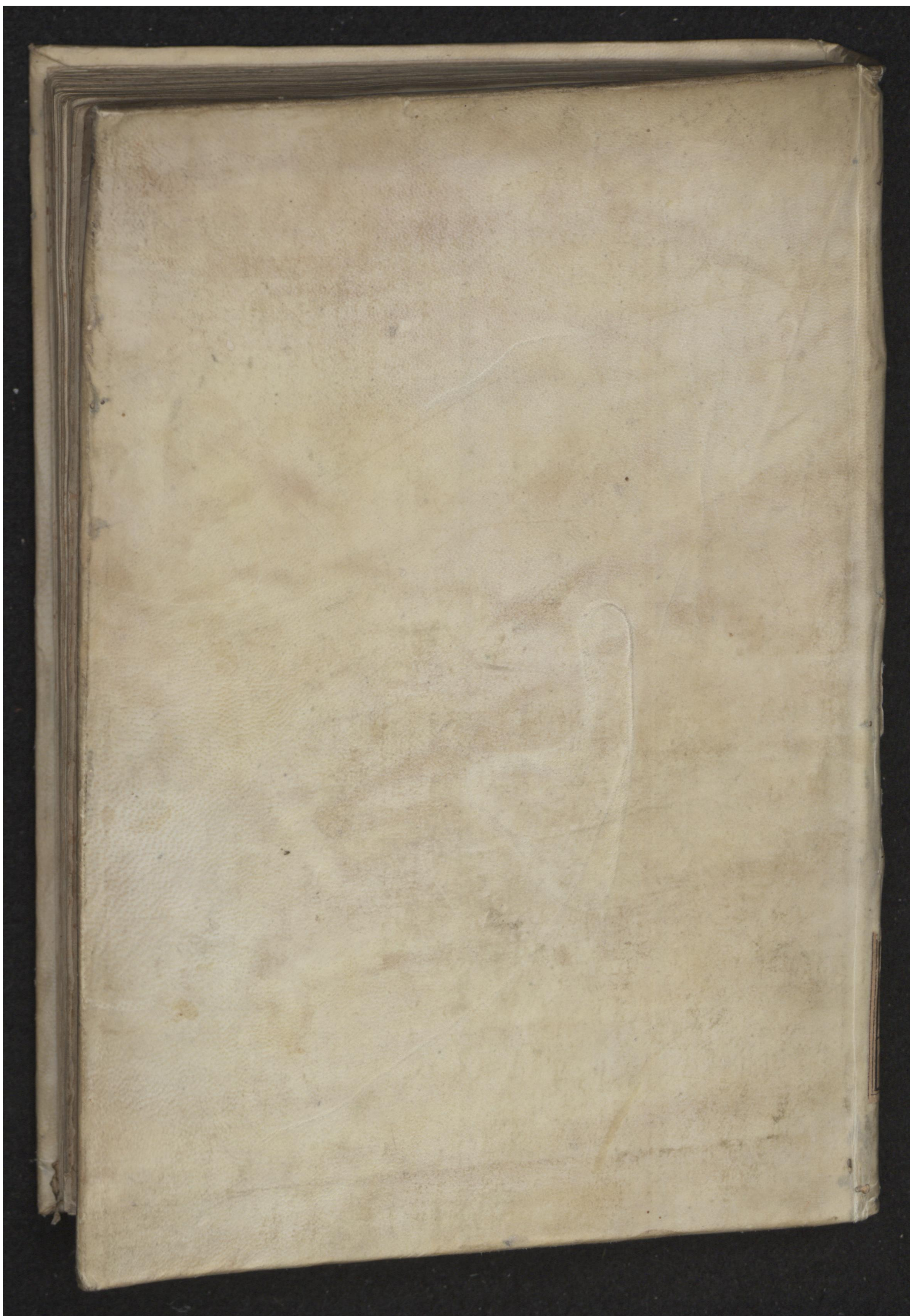

XV
ARETA
&
RVFFI
Int.
CRASS
1652
1
7
290

~~[illegible]~~ 2 ₤ 13.4 361

Questi Autori Greci tradotti dal Crasso Padovano furono del 1555. ristampati da esso, e ricorretti, e poi ristampati più volte e da H. Stefano nel 1563. in foglio, e di poi ex secunda Crassi recognitione in Rufum Ephesium A: 1555. e in Basilea 1581. in 4°. Vide de Aretaeo Cappadoce quid sentiat in sua Bibliotheca Graeca Lib. IV. Jo: Albertus Fabricius a 100.

XV

ARET

RVF.

GRAS

ARETAEI CAPPADOCIS

MEDICI INSIGNIS AC VETVSTISSIMI

LIBRI SEPTEM

Nunc primum e tenebris eruti

A IVNIO PAVLO CRASSO PATAVINO

accuratißime in latinum sermonem uersi.

RVFFI EPHESII

MEDICI CLARISSIMI,

De corporis humani partium appellationibus

LIBRI TRES.

AB EODEM IVNIO PAVLO CRASSO

latinitate Donati.

Quæ in omnibus his libris scitu ac memoria digna habentur,

INDEX LOCVPLETISS.

Operis calci appositus demonstrabit.

VENETIIS APVD IVNTAS.

M D L I I

Cum summi Pontificis Senatusq; Veneti
Decretis ad Annos decem.

ILLVSTRISS. PRINCIPI
ALBERTO SENIORI,
Marchioni Brandemburgensi, Prusiæ, Stetini, Pomeraniæ, vandalorum, Cassubiorumq; Duci, Burggrauio Norimbergensi, ac Rugiæ Principi,

IVNIVS PAVLVS CRASSVS S. P. D.

Vo longè omnium pulcherrima, diuinisque operibus consimilia nobis à dijs fuisse concessa, veritatem scilicet eloqui, & mortalibus benignè facere Pythagoras ille philosophorum sapientissimus asserebat. Id ego mecum sæpe animo reputans ALBERTE princeps Illustrissime verissimam tanti philosophi sententiam esse cognoui. Deus nanque cùm res omnium summa, perfectissima, verissimáque sit, cuiusque veritatis fons est vberrimus. idem cùm sit perquàm beneficus & liberalis, in omnem mundum munera sua longè latéque diffundit: & quicquid est, à Deo vitam & perfectionem, quantam eius natura capere potest, adipiscitur. quapropter ego Deum imitari, eiusque muneribus aliquo pacto defungi cupiens, vt primùm per ætatem licuit, veritatem docere, atque humanum genus pro virili parte iuuare constitui. Inde factum est, vt annos propè viginti in nostra Patauina Academia per totam Europam celeberrima Hippocraticam medicinam publicè non infrequenti auditorio interpretatus fuerim. Verùm cùm ab eo docendi officio nimijs laboribus deterritus corpusculi'que nostri valetudini consulens destitissem, alia ratione veritatem patefacere, humanóque generi opem ferre quærebam. Ea verò est, aut aliqua per me vtiliter inuenta literarum monumentis commendare, aut veterum autorum obsoleta documenta illustrare, in hominúmque memoriam reuocare. Cùm in hac animi fluctuatione versarer, fortè liber quidam græcè manu scriptus, veterrimus, & cariosus in manus meas incidit: in fronte libri nomen autoris inscriptum erat Aretæi videlicet Cappadocis: de morbis agebat, qui singulatim humani corporis membra corripiunt: ipsum auidè,

ut mihi moris est, & ter & quater perlegi. perlectus liber cùm gaudio, tum mœrore animum perfudit meum. Quippe gauisus sum tam egregij autoris librum, qui vetustatis iniuria hominumque socordia in tenebris tot secula iacuisset, in lucem Dei beneficio fuisse vindicatum. Indolui verò non mediocriter ipsum non sanum, non integrum, sed multis mendis inquinatum, multis magnisque vulneribus concisum & laceratum ad manus nostras delatum esse: Cæterùm hæc fragmenta colligere, vtque pluribus vsui forent, latina facere, ac publicare satius esse iudicaui, quàm ea in totum carie, tineis, situque deleri permittere. Scriptor enim mihi plurimi faciendus visus est: nam salutaria in primis documenta proponit: auxiliaque pellendis morbis præsentanea recenset. quo quid magis expetendum mortalibus sit, nescio. quid enim cætera vitæ bona affecto languentique corpore proficiunt? præterea summoperè lectorem detinet, atque delectat. nam & quatenus materiæ conuenit, grandiloquus est cum ampla & sententiarum grauitate, & maiestate verborum, vehemens, varius, copiosus, ad permouendos animos acerrimus, ipsa quoque vetustate venerabilis. Qua verò tempestate vixerit, apud nullum græcum latinumúe scriptorem hactenus reperire, aut certis coniecturis assequi valui. Natione Cappadox fuit, vt libri testatur inscriptio. in qua regione, licet barbara, tres tamen gentes Græcæ Dorica, Ionica, & Aeolica floruere. Galenus cùm huiusce Aretæi nusquam meminerit, alioquin veteres medicos sæpe commemorans, nullam de eo notitiam habuisse videtur. Paulus Aegineta semel eum initio quarti sui voluminis, Aetius verò Amidenus frequentius nominauit. Sua patria lingua ionica scribit: Hippocraticamque dicendi formam, idest breuitatem cum grauitate coniunctam æmulatur. Hippocrate nanque fuit ætate posterior: siquidem eum nonnunquam testem adducit: eiusque vel integros aphorismos in suis voluminibus conscripsit. Nulli sectæ addictum se Aretæus apertè demonstrat: in quibusdam enim ab Hippocrate, Galeno, Aristoteleque dissentit. De nonnullis etiam morbis propria quædam à nullis alijs tradita, rationi tamen consentanea, scituque dignißima exponit. Quàm multos in eo transferendo labores tulerim: quantum temporis atque olei absumpserim, vix queam dicere, cùm plurimis vndique vulneribus confossus esset. ex tribus tamen collatis exemplaribus multa, quæ deficiebant, restitui: quæ erant deprauata, castigaui: quæ confusa erant, in ordinem redegi. per coniecturas etiam certissimas ab artis medicæ

peritia

peritia desumptas, non paucos locos librariorum incuria vitiatos antiquæ & sanæ lectioni restitui. De quibus autem ambigebam, neque synceram veritatem eruere, mihique penitus satisfacere poteram, eos asterisco notaui: aliorumque iudicijs pensitandos castigandosque reliqui. Vtque in summa dicam, quantum huic libro opis attulerim, qui candida mente, & liuore purgata ipsum curiosè lectitabunt, & cum græcis exemplaribus conferent, facilè deprehendent. Libellus prætere a quidam Ruffi Ephesij De medicinalibus appellationibus inscriptus Francisci Frigimelici medici nobilissimi, & omnibus reconditis disciplinis ornatissimi opera cùm ad me allatus esset, autoris præstantia atque eruditione cognita, eum quoque eadem de causa latinitate donandum, Aretæoque adiungendum esse iudicaui. Vterque enim vetus scriptor est: vterque græca oratione artem medicam literis commendauit. Fuit sanè Ruffus Traiani Adrianique Cæsarum temporibus medicus eximius Ephesi natus vrbe Ioniæ celeberrima, minorisque Asiæ Metropoli. Hic multos de medendi facultate libros eruditissimè composuit, magnique Galeni testimonio laudari commeruit. nam de atra bile neminem exactius luculentiusque, quàm Ruffum, disseruisse commemorat. Verùm ex tot eius doctissimis libris hic vnus, quod ego sciam, vix reliquus est. in quo singularum corporis partium græca vocabula enumerat: nec non & earum positum, figuram, numerum, vsum, facultatesque declarat. Igitur hunc libellum perutilem, dignumque, qui ab eruditis perlegatur, latina lingua donare, & in manus studiosorum proferre haud alienum duximus. Neque hîc parum diligentiæ adhibendum fuit, cùm græcis vocibus latinas respondentes indagaremus: neque id in omnibus semper assequi possemus. Interdum enim linguam nostram vocabulorum inopem (nisi forsan hoc ignorantia nostra factum sit,) inueniebamus. At vbi nos latina deficerent, græcis, quemadmodum & in alijs doctrinis fieri solet, pro latinis vsi sumus. Porrò illud monitos lectores velim, huiusce libelli primam partem à Ruffo bis eisdem ferè verbis fuisse conscriptam, eademque fermè ad vnguem repetita. Quo id consilio fecerit, diuinare nequeo. Ego verò cùm ita manu scriptum librum offenderim, ita & transferre, & ædere libuit. neque enim ex toto partes hæ similes sunt: Sed nonnulla, quæ in altera desunt, in altera reperiuntur: nonnulla, quæ in altera obscurè ac breuibus perstricta sunt, in altera clarius ac fusius explicantur. Hos itaque perueteres ac præstantissimos artis medicæ scriptores, ne

eorum

eorum, qui de humano genere benè meriti sunt, memoria prorsus euanesceret, diuulgare cùm mihi in animo esset, meaque commendatione apud vulgus eos minus probatum iri suspicarer, sub tuo nomine id facere optimum esse censui Illustrissime ac Sapientissime Princeps. Te verò potissimùm inter Christiani nominis principes delegi, cui has lucubrationes meas dicarem, quòd te constans fama & sanctissimis moribus, & vera religione insignem, bonarumque disciplinarum alumnum, & parentem celebrat. non potui igitur non te maxima veneratione atque amore prosequi: cùm nihil sit in terris optimo principe dignius, nihil amabilius: nihil, si modò humana diuinis conferre fas est, quod magis Deo simile dici queat. Verus enim princeps ille est, qui vt dignitatis fastigio, perinde & virtute cæteris mortalibus præstat. Qui talis autem agnoscitur, is tanquam terrestris Deus, aut saltem Dei vicem gerens inter homines, suspiciendus, ac sanctè pieque obseruandus est. Iccirco & antiquitus populi & ciuitates viros probitate vitæ excellentes ad magistratus & ad imperia prouehebant: eosque vel inuitos imperare cogebant. vt Scylax de regibus Indiæ memoriæ commendauit. Te verò huiusmodi esse, hisque de causis tanto imperio dignum iudicatum, Maxime atque Optime Princeps, nemo tam rerum imperitus est, qui nesciat. Ea enim in te omnia sunt, quæ in summo rege inesse debere omnis testatur antiquitas. Porrò familiæ tuæ, maiorumque tuorum splendorem, ac fortia facta consultò prætereo, quando quidem Quæ nos, (vt poeta ille dicebat,) non fecimus ipsi, vix ea nostra puto. At quæ tua propria sunt, & verè regia ornamenta, ea planè digna sunt, quæ ab omnibus in cœlum ferantur, ab omnibus memoriæ ac literis prodantur. Admirabilis prudentia, quam propriam regum esse virtutem Aristoteles voluit, in primis apparet. per eam enim tantam molem tuæ latissimæ ditionis tam in bello, quàm in pace scientissimè gubernas ac moderaris: populisque tuis ventura incommoda longè prospiciens & cauens eos in summa tranquillitate conseruas. Iustitia præterea, quæ cuiusque regni firmissimum vallum ac munimentum est, nullo vnquam in principe, quàm in te clarius enituit. nam sua cuique pro meritis tribuis: diuites potentioresque non deprimis: pauperes atque humiles sustines, foues, à contumeliisque defendis. Liberalitatem autem tuam, & erga omnes, sed præcipuè literarum cultores munificentiam quis vnquam satis pro meritis laudauerit? Plurimos enim ære tuo non in Germaniæ modò verùm etiam Italiæ

gymnasiis

gymnasiis vberrimè fouisti atque sustentasti: scholam Regiomontanam instituisti: doctissimisque viris, qui studiosam iuuentutem erudirent, vndique accitis exornasti: bibliothecam quibuslibet veterum scriptorum libris refertissimam profusissimis impensis condidisti. quam qui viderunt, cum antiqua illa Philadelphi Aegyptij bibliotheca certare contendunt. Nempe fortitudinem, quanta in te sit, res in bello strenuè ac fortissimè per te gestæ omnibusque vel remotissimis gentibus manifestæ declarant. Humanitatem & clementiam incredibilem non modò subditi, sed & finitimæ & longinquæ nationes testantur: cùm nemini vnquam te adire volenti occludatur accessus: nemini vnquam irrita ceciderit, modò fuerit honesta petitio. Iure itaq; Homeri poetarum principis carmina illa de te cani possunt, quibus bonus princeps pastor populorum dicitur: Iuppiter deorum hominumque pater appellatur. Quid mirum ergo, si tu virtutibus adeo fulgens, in tanta fortunæ amplitudine positus, (quæ duo in eodem rara inuentu sunt,) me ad te amandum, & quoquo modo possem, colendum illexisti, vel potius attraxisti? Ac non vereor, ne flagitiosa quadam assentatione aucupari tuam gratiam videar: neque enim tu is es, qui sis nescius eos magis, qui te non admirentur, inuidos, quàm eos, qui laudent, assentatores esse iudicandos. Nam quæ de te hactenus prædicaui, neque mea commenta sunt, neque solus attestor: sed hæc passim Germani, Sarmatæ, Itali homines, neque vulgaris notæ, sed grauissimi quique viri vno ore fatentur, ac celebrant. Hisce ego rebus impulsus, sed tua potissimùm lenitate mansuetudineque fretus benignissime Princeps hos tibi dedicaui libellos, non me latet, quàm ignobile, quàm sordidum munusculum: At me legisse memini Artaxerxi Persarum regi cognomento Memori agrestem quendam haustam è proximo flumine aquam caua manu obtulisse: neque ab eo reiectum, sed comiter acceptum & phiala aurea, stola persica, multisque daricis donatum abijsse. Dices forte, quid principi cum medicorum libris? multa & præclara priscorum regum exempla adduci possunt, Attali regis minoris Asiæ, Gentij Illyriorum, Iubæ Mauritaniæ, Mithridatis regum barbarorum maximi. Hi omnes medicinæ scientiam adamarunt, diligenterque coluerunt: Quod nisi iam plus æquo vagatus essem, tibi valentissimis argumentis ostenderem, principi viro nihil medicina charius, nihil iucundius, nihil fructuosius in vita accidere posse. Itaque ne tuas aures grauissimis in administranda republica negociis occupatas diutius inani loquacitate fatigem, finem faciam, si

hæc

hæc pauca ad iecero, me in his vertendis autoribus fidelem, quàm elegantem atque disertum esse maluisse. cùm in arte medica res spectentur, nòn verba pendantur. Sterilis quoque materia est morborum natura & curatio: neque magnæ, (in alieno præsertim libro) facundiæ capax: quæ alioquin nobis tenuissima est. Sed iam aliud opus, quod deus fortunet, sanè quàm pulchrius meo iudicio, longeque vtilius amicis nostris hortantibus, ac propè impellentibus aggressi sumus: vbi non alieni scriptoris sententijs adstringemur, sed proprijs viribus nitentes spatiabimur. latius excurret oratio, amœna interdum quæret diuerticula: casus mirabiles, euentus varios, aliaque iucunda dictu, ac legentibus non minus frugifera, quàm blanda narrabimus. Interim hos libellos nostri erga te animi veluti arrabonem qualemcunque mittimus, grandiorem librum, & magis operosum, si hos non respueris, missuri posterius. Vale.

ARETAEI CAPPADOCIS
MEDICI INSIGNIS
DE CAVSIS ET SIGNIS ACVTORVM MORBORVM
Liber Primus ſine principio,

Iunio Paulo Craſſo Patauino Interprete.

Hæc ſunt integri Libri Capita. Ex quibus prima quatuor perierunt.

De cauſis & ſignis acceſsiõis morbi comitialis. Cap. V, ſine principio.

hebetudines, vertigines, tendonum grauitates, venarum colli repletiones & diſtentiones. nauſea frequentiùs quidem à cibis; non minimè tamen & ab inedia puſilla quædã nauſea ſequitur: & vberior pituitæ fit vomitus. paucis aſſumptis cibis faſtidiunt, & crudi ſunt. flatibus replentur: pręcordia elata habẽt. Hęc ſanè perpetuò comitantur. Cùm vero acceſsio appropinquat, ſplẽdores quidam purpurei, aut nigri, aut
D omnes vnà permixti ob oculos in orbem verſantur, ac diſcurunt: vt in cœlo Iris prætenta eſſe videatur. fœdum odorem ſentiunt: aures ſonãt, iracundi fiunt: bilis præter rationem accẽditur. Quidam igitur leui de cauſa, vtpotè ob animi angorem, ceciderũt: aliqui intentè fluminis decurſum, aut rotã, quæ circũuoluitur, aut turbinem, qui in orbem agitur, conſpicati: alios autem rerum graueolentiam, vt gagatis lapidis odoratus proſtrauit. His vtique in capite vitium inhæſit, atque inde noxam inferens ortum habet. Nonnullos verò & corripit à neruis procul à capite poſitis incipiens, quicũque principium in conſenſum affectus inducunt. Itaque magni manuum, aut pedum digiti conuellũtur: vn-

de & dolor, & ſtupor, & tremor ſequũtur. atq; hæc in caput impetum E
faciunt, ſi & malum ſurrepens caput inuaſit. His porrò fragor quidam redditur perinde, ac ſi ab ligno, aut lapide verberentur. cumque ab humo ſurrexerunt, quædam tanquam ſi ex inſidijs vapulaſſent, commemorant. hoc ſanè pacto illi, quibus primò id malum incidit, decipiuntur. Quibus verò familiare & conſuetum eſt, ſimul atq; morbus in digitum impetum dedit, aut inde exortum eſt, vſitatos, qui adſunt, adiutores inclamant, futuramq; ab experimento calamitatem proſpiciunt: obſecrant quoq;, vt membra, vnde oritur, conſtringant, reflectant, dirigant. quinetiam ipſimet ſibijpſis affecta membra, tanquam inde morbum eximentes trahunt, velluntq;: atque ita ſibimet auxiliantes, non- F
nunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerũt. Nonnullos vtique ceu inuadente fera pauor corripuit, aut adumbrationis opinio inceſsit, atque ita procidêrunt. At in ipſo morbi inſultu ſenſibus captus homo iacet: manus ipſi neruorum diſtentione conuelluntur. crura verò non ſolùm diſtracta ſunt, ſed etiam huc atq; illuc à tendonibus proijciũtur. Id genus calamitas iugulatis tauris haud abſimilis eſt: ceruix incuruatur, caput variè diſtorquetur. ſiquidem nonnunquam pronum, ceu arcus, inflectitur, quando pectori maxilla adhæreſcit: nõnunquam verò in ſcapulas refringitur: veluti his, qui per vim crinibus trahuntur, vſu venit. quando modò in hanc, modò in illã partem ad humeros ad- G
mouetur. Sic laborantes magno hiatu os aperiunt: id ſiccum habent, linguam prælõgam: vt periculum ſit, ne aut magno vulnere ſaucietur, aut penitus abſcindatur. Interdum cõuulſione dentes inter ſe colliduntur: oculi inuerſi ſunt: palpebræ cum palpitatiõe frequenter dehiſcunt. quòd ſi quando conniuêre velint, palpebræ non committuntur, ſed alba oculorum cernuntur, ac ſubapparent. Supercilia nonnunquam, vt his, qui ad iram concitantur, in glabellam attrahuntur: nonnunquam ad tempora vehemẽter admodùm reuelluntur: vt cutis circa frontem valde prætenta ſit, atq; in ſuperciliorum medio rugæ euanuerint. Malæ rubentes palpitant. Labia interdum quidem in acutum clauduntur: H
interdum verò ad obliqua dilatantur: quando in ridentis ſpeciem dentibus circuntenduntur. Malæ rubent quidem, ſed cùm morbus increuit, & faciei liuor accedit: ceruicis vaſa diſtenduntur: vox, vt in ſtrangulatu, aufertur. etiam ſi vehementer inclames, non ſentiunt. eorum vox nihil niſi gemitus & ſuſpirium eſt. reſpiratio verò ſuffocatio quædam eſt, veluti in his, qui laqueo ſtrangulantur. Inter initia arteriarum motus vehemẽtes ſunt, & celeres, & parui: in fine verò magni, tardi, & languentes: in vniuerſum autem ordine carentes. Penis quoq; arrectio ſequitur. Hæc vtique circa acceſsionis finẽ patiuntur. Vbi ad mali remiſ-

ſionem perueniunt, tunc ſponte vrinam reddunt, aluus fluit: nonnullis etiam adſtrictis compreſsisq; vaſculis genitura excernitur. id vero & dolore irritante, & humiditate erumpente accidere poteſt. ſiquidem & iſtis neruorum dolores fiunt. Ad hæc os vehementer humidum habent: pituitam multam, craſſam, & frigidam: eam ſi trahas, in longum, veluti filum, ipſius multitudinem deduces. Porrò temporis longitudine, et laboris vehementia, quæ intra pectus ſunt, feruent. ſpiritus vero intus coercitus omnia concutiet. eorundem quoq; et conuulſio & perturbatio ſequitur. inter reſpirandum præterea humores & os & nares inũdant. ſpiritus cum humore effertu. Cùm præcedens vero ſtrangulatio remittit, omnia item remittere videntur. Quinetiam, vt magnis procellis concitatum mare, ſpumam ore profundunt: quando & tanquam iamdudum expulſo morbo reſipiſcunt, & reſurgunt. Cæterum cùm à morbo quieſcunt, ab initio, membris ſegnes ſunt: capitis grauitate premuntur: diſſoluti ſunt, languidi, pallentes: conſternati animo ob laſsitudinem morbiq; verecundiam contriſtantur.

De Tetano, ſeu Rigore. Cap. VI.

TEtani muſculorum, qui in maxillis ſunt, & tendonum diſtentiones ſunt, dolorem quidem magnum inferentes, celerrime vero necantes, haud facile quoque ſanabiles. At noxæ ab hoc malo cum omni corpore communicantur: omnia enim cum principiorum vitijs conſentiunt. Species verò conuulſionis tres ſunt, cùm rectum corpus riget, aut retrorſum flectitur, aut prorſus versùs incuruatur. Recto quidẽ corpore Tetanus dicitur, cùm neutram in partem detortus homo, atq; inflexilis contentus eſt. At conuulſiones, quæ retrorſum, aut in priorem partem fiunt, à tentione et loco nomenclaturam accipiũt. Nam in auerſam partem ægrotantis reclinationem Opiſthotonon vocamus, neruis, qui eo loci ſunt, male affectis: Emproſthotonon autem, ſi in priorem partem homo deflectitur, neruis anterius poſitis laborantibus. Tonus enim neruorum, tentioniſq; vocabulum eſt. Cauſæ autem iſtorum infinitę ſunt. nam ob vulnera fieri ſolẽt, membrana, aut muſculis, aut neruis punctis, ex quo plerunque moriuntur. A' vulnere enim conuulſio letale eſt. Conuellitur autem & ex aborſu mulier: verum & hæc raro admodum euadit. & ab aliquo vehementi ceruicis ictu nonnulli conuelluntur: Et frigus longe excellens horum vitiorum cauſa eſſe poteſt. Quapropter hyems omnium maxime horum vitiorum ferax eſt, ſecundo loco, ver & autumnus, æſtas autem minime, niſi vulnus præceſſerit, aut peregrini morbi graſſentur in vulgus. Mulieres ſanè magis, quàm viri, neruorum diſtentione tentantur: frigidæ enim ſunt. verum ipſæ fre-

quentius liberantur, quoniam humidæ sunt. Quantum ad ætates attinet, pueri asiduè hoc morbo vexantur: sed non admodum pereunt, q͞d illis vsitatum & familiare id vitium sit. Iuuenes au͞t rarius, q̃ pueri, id patiuntur: sed crebrius intereunt: viri minimè. At senes inter omnes magis & eo vitio corripiuntur, & eo necantur. In causa est frigiditas & ariditas senectæ, & mortis natura. Cæterùm si frigiditas cum humido co͞iungatur, minus noxiæ sunt conuulsiones, minusq; ab ipsis discrimen impendet. Affectum hunc ista comitantur, omnes subitò atque affatim corripit, labor & intentio tendonum adest, et dorsi, et musculorum, qui in maxillis & pectore sunt. Inferiorem enim maxillam superiori annectunt adeo, vt neq; vectibus, aut cuneis per Iouem facilè diduci posint. Quòd si q̄s vi de͞tes abducens humorem instillauerit, non demittu͞t, sed effundunt, aut ore continent, in naresúe retrudu͞t. Isthmus enim simul inhærescit, ac tonsillæ duræ atque intentæ eius, quod deuoratur, impressioni non cedu͞nt. Facies est rubida, variegata, oculi fermè rigentes, qui vix circumuoluantur, strangulatio vehemens, spiratio vitiosa, manuum crurumq; distentio, musculi palpitantes, facies varijs modis distorta, buccæ & labia tremunt, maxillæ quatiuntur, dentes strident. In alio verò quodam & aures mouebantur. Ego sanè vidi, & miratus fui, lotium supprimi vsque ad insignem meiendi difficultatem, aut sponte effundi, cùm vesica premeretur. Hæc vtique omnibus conuulsionis generibus communia: propria verò cuiusque hæc sunt, Tetani quidem in rectum totius distentio, nullam prorsus in partem detorta, neque declinans. recta quoque sunt crura & manus. Opisthotonus verò retrorsum incuruat hominem, vt reflexum caput inter scapulas locetur. guttur extat: maxilla inferior plerunque dehiscit, & raro cum superiore committitur. in respirando stertunt, venter & pectus prominent, lotium his minus contineri potest. abdomen intentum est, & si percutias, resonans. manus retrorsum extentione detorquentur, crura inflectuntur. econtrariò poplites vitiosè curuantur. At si in priorem partem contrahuntur, conuexa quidem his terga sunt æqualiter cum parte pectori opposita, quam Metaphrenon Græci appellant. coxendicibus extra pulsis, dorsum totum rectum est: vertex, caputque in pectus vergunt: mentum ossibus pectoris affigitur: manus consertæ sunt, & cohærentes: crura extenta. Dolores omnium atroces, vox omnium flebilis. suspirant autem mussantes profundius. Si pectus & spiritu͞ morbus occupauerit, facilè migrant è vita. Bonum quidem ægrotanti, quòd laboribus, distortione, turpitudineq; liberatur. præsentibus quoque hominibus minus triste, seu filius, seu pater sit. Verùm si in vita adhuc perdurent, spiritu licèt vitiato, nihilominus permanente, prorsum versùs non arcus modo

instar, verùm et orbis incuruantur: vt caput genibus adnexum habeant, cruraq; ac terga in priorem partem refracta sint adeo, vt genu articulus in poplitem depulsus esse videatur. Inhumana calamitas, iniucundus aspectus, triste intuenti spectaculum, et malũ insanabile. ob inuersionem aũt vel ab amicissimis hoĩbus non agnoscuntur. Votum quoq; illis, qui adsunt, prius impiũ, nunc honestũ efficitur, ægrũ vita defungi, quo vnà cũ vita doloribus et acerbis malis liberetur. Quinetiã neq; medicus presens atq; aspiciens, ad vitam, aut ad doloris leuamen, aut ad figuræ emẽdationem quicq̃ opis afferre põt. Nam si membra dirigere velit, viuentem sanè hoĩem distraxerit discerpseritq;. Igitur victis à morbo nihil vltra subueniẽs cõtristatur dũtaxat. Hæc verò est medici magna ĩfelicitas.

De Angina. Cap. VII.

ANgina pacutus affectus est. spiritus enim compressio est. Duę vero eius species sunt: aut enim instrumentorũ spirandi phlegmone est, aut solius spiritus in seipso causam habẽtis affectus. Instrumentorum quidem, tonsillarũ, epiglottidis, faucium, columellæ, summæ arteriæ. Quòd si depascitur phlegmone, etiam linguæ & maxillarum interius: cùm ob phlegmones excellentem magnitudinem linguam extra dentes proferunt. oris enim cauernam implet, & ipsius quod abundat, extra dentes exeritur. Hoc malum Synanche gręce, Angina latine, & Cynanche, idest, Canina angina nominatur: aut qm̃ huiusmodi animalia assidue hoc malo vexantur, aut quòd etiam sana linguam exerere consueuerunt. Alteri autẽ generi contraria eueniunt, instrumentorum collapsio, & singulorum naturæ insignis macies, et strangulatio vehemens: vt ipsismet in pectore, latentioribusq; partibus circum cor atq; pulmones abdita esse inflammatio videatur. Anginam hanc appellamus, quasi interius vrgentem, atque angẽtem. Ego vero existimo ipsius solius spiritus id vitium esse, praua conuersione ad calidissimum siccissimumq; conuersi, nulla corporis parte inflammatione laborante. Id autem mirandum nõ est: nam in * Charonœis strangulatus citra vllum corporis affectum acutissimi contingunt: immò vel vnica inspiratione prius, quàm corpus aliquod maleficium contrahat, homines moriuntur. Quin etiam & à rabido cane, qui in faciem, dum spiritus adducitur, tantummodo inspirauerit, & nullo pacto momorderit, in rabiem homo agitur. Talem igitur respirationis mutationẽ interius fieri haud est ex his, quæ fieri nequeant: quando quidem & alia infinita eorum, quæ in homine sunt, eandem speciem cum exterioribus causis obtinent. succi perdentes intra corpus sunt, & exterius. morbi quoque medicamentis perniciosis assimiles. & à medicamentis talia vomunt, qua-

* Aliter coronœis.

lia ob febres vomere solent. Quocircà neque à ratione alienum est in pestilentia, quæ Athenas afflixit, nonnullos existimasse in puteos Piræi à Peloponensibus venena fuisse coniecta. homines enim pestilentis morbi cū letalibus medicamētis similitudinem ignorabant. Adest sanè Canis angina laborantibus tonsillarū, faucium, totius oris inflāmatio: lingua extrà dentes & labia prominens: saliua effunditur: pituita crassissima ac frigida defluit: facies rubicunda & inflata est: oculi exerti, patentes, valde rubent: potus in nares refunditur: dolores acerbi sunt, sed strāgulatione vexati eos obscurius sentiūt: pectus & cor ardēt: frigidi aeris desiderium adest, & admodum exiguum inspirant eousq;, donec demum intercluso ad pectus aeris transitu strangulentur. Nempè quibusdam cum pulmone vitium facile communicatur. hi vero per mutatione moriuntur. febres ignauæ oriuntur, molles, nihil proficientes. At si alicui in bonum res vertitur, abscessus secundum aurem hinc atque inde exterius, aut interius in tonsillis fiunt. Quòd si cū torpore non admodum tarde fiant, euadunt quidem, sed cum dolore atque discrimine. Sin autem morbo in abscessum mutato tumor maior subest, in acutum abscessu insurgente repente strangulantur. Hæ sunt planè caninæ anginæ species. Anginam aūt collapsio, gracilitas, pallor comitantur; oculi caui, interius demersi; fauces & gurgulio retracti; tonsillæ multò magis subsidentes, vocisq; priuatio. Huiusce speciei strangulatus longè, quàm prioris, violentior. quippe cùm in pectore malum sit, vbi spirandi initium ponitur. eodem die moriuntur, qui celerrime. nonnunquam & ante, quàm medicum accersiuerint. nonnulli & accersito medico nihil profecerunt; mortuus est enim æger ante, quàm medicus arte vteretur. Quod autem in melius vertitur, inflammat omnia, quæcūque extrorsum phlegmone impulerit. quare ex synanche, idest, angina, fit cynanche, idest, canis angina. Bonum quoque est, si in pectore magnū oedema oriatur, aut insigne erysipelas. Egregius vero medicus aut cucurbitula in pectus malū detrahit, aut sinapim ossibus pectoris, aut partibus iuxtà maxillas imponens extrinsecus * vlcerat, difflationemque molitur. Quibusdam sanè breui tempore vitium his auxilijs exterius tractū fuit, absolutum vero subito recurrit, &* ad interiora reuersum est. Causæ vtique infinitæ sunt, refrigerationes magis, exustiones minus, plagæ, ab ossibus pisciū penetrationes in tonsillas, frigidę potus, ebrietates, saturitates, & mala à respiratione ꝓdeūtia.

*Alia lectio attrahit.

* Alia suffocauit.

De affectibus Columellæ. Cap. VIII.

CORpus solidum ex palato pendens, inter tonsillas positū, Columna et Gurgulio nominatur. Vua enim affectionis nomē est. Colu

A mella natura neruus est, sed humidus.nam in humido loco situs est. Iste itaque Gurgulio pluribus incômodis afficitur. Etenim phlegmone crassescit,ęqualisq; à basi vsque ad extremum terminum efficitur in lõgum protẽtus,ac rubore suffusus.Columna huiusce vitij appellatio est.Si in extrema tantùm parte rotundatur,& increscit,liuet,atq; subnigricat,Vua huiusmodi affectus cognominatur:omnia enĩ vuę similia sunt,& figura,& color,& magnitudo. Tertius affectus est mẽbranarum ab vtraq; parte iacentium, quę veluti squãmæ latæ,aut vespertilionum alæ cõspiciuntur.id genus morbi Lorum vocatur:loris enim similes sunt membranarum in latum explicationes.At si in tenuem & B oblongam membranam Columella desinat,veluti vrinaculum in extremis habens,Craspedon Græci hunc affectum nominant.quod mõtis radicem vel pedem significat.latino caremus vocabulo. Prouenit autem & id ex fluore,quẽadmodum & alia vitia.Fit verò & per abscissionem obliquè factam ab vno tantùm latere membranam relinquente medico. Sin autem bicornis Columella reddatur, geminis mẽbranis hinc atq; inde pendentibus,nomen quidẽ nullum obtinuit,verùm affectus ipse perspicuus est.omnia verò hæc facilè fuerit introspicientẽ dignoscere.Omnibus ipsis strãgulatus accidit,& ęgrè cibum potumq; deuorant.tussis quoque omnibus adest, sed præcipuè Loro vexatis,& C Craspedo.quædam enim arteriæ titillatio à membranis oritur: nonnunquã verò & aliquid humoris in arteriã clanculum instillatur,vnde ad tussim prouocantur. Vuam autẽ & Columnã maior spiritus difficultas sequitur,et magis impedita deuoratio.in his enim humor in nares repellitur, quoniã tonsillæ vnà malè habentur.Senibus Columna accidere consueuit:Iuuenibus autẽ ac viris Vua.siquidem hi sanguine referti sunt, & inflammationi magis obnoxij. Pubescentes & pueros membranarum vitia sæpius infestãt. Secari autem omnia citrà noxam queunt.sed in Vua adhuc rubentibus locis sanguinis effluuium,& dolores,& phlegmones incrementum superueniunt.

D

De Tonsillarum vlceribus. Cap. IX.

VLcera in Tonsillis fiunt aliqua mitia, familiaria,non lædentia: Aliqua aliena,pestifera,necantia. Mitia quidẽ sunt munda,exigua,non altè descendentia,non inflammata,dolorem non excitantia. Pestifera sunt lata,caua,pinguia,quodã concreto humore albo,aut liuido,aut nigro sordentia.Id genus vlcera Aphthæ nuncupãtur.Quòd si concreta illa sordes altiùs descenderit,affectus ille Eschara est,atque ita gręcè vocatur,latinè Crusta.Crustam verò circũueniunt rubor excellens,& inflãmatio,& venarum dolor, quemadmodum in carbun-

culo,& exiguæ raræq; pustulæ, quas Græci Exanthemata vocant, orié- E
tes, hisq; aliæ superuenientes in vnum coalescunt: atque inde latum vl-
cus efficitur. Id si in*terius in os depascendo serpit, ad Columellam vsq;
peruenit, ipsamq; exedit, & linguam etiã occupat, & gingiuas, & fre-
na, idest, dentium alueolos, dentesque inde labefactantur, & denigre-
scunt. In collum etiam phlegmone erumpit. atque isti haud ita multis
diebus post phlegmone, febribus, fœtore, inediaq; cõsumpti intereunt.
At si in pectus per arteriam id malum inuadat, illo eodem die strangu
lat. pulmo enim & cor neque talem odoris fœditatem, neq; vlcera, ne-
que saniosos humores sustinent: sed tussis spirandiq; difficultas enasci-
tur. Causa maleficij tonsillarum est frigidorum, asperorum, calidorũ, F
acidorum, adstringentiumq; deuoratio. quandoquidem hæ partes pe-
ctori ad vocem spiritumq; ædendum inseruiunt: & ventri ad alimenti
transmissionẽ, & gulæ ad eiusdẽ deuorationem obsequio sunt. Inter-
nis verò partibus si quod contingat incõmodum, ventri videlicet, gu-
læ, & pectori, ad isthmum, & tonsillas, & loca ibi posita mali cõsensus
& eructationes perueniunt. Quapropter pueri vsque ad pubertatem
maximè hoc morbo tentantur. præcipuè nanque pueri multum frigi-
dumq; aerem inspirant. quoniam in his plurimũ caloris inest, & ad ci-
bos intemperantes sunt, & varia concupiscunt, & frigidam potant, &
excandescentes ac ludentes altiùs vociferantur. Puellis quoque vsq; ad G
menstruæ purgationis tempora hæc vitia vsitata sunt. Regio Aegypti
horum affectuum planè fœcunda est. aer enim spirãdo siccus adduci-
tur. varios præterea cibos suggerit. radices enim, herbæ, atque olera ibi
largè proueniunt, & acria semina, & potio crassa, vtpotè Nili aqua. sibi
verò Aegyptij ex ordeo, & ex flocibus seu vinaceis potiones acres cõfi-
ciunt. Syria quoque, maximè illa, quæ Cœle, idest, caua nominatur, hu
iusmodi morbos procreat. vnde ægyptia & syriaca vlcera id genus ap-
pellant. Modus verò mortis quàm miserrimus accidit. Dolor quidem
acer, & calidus, qualis in carbũculo, spiritus vitiatus. exhalãt enim ma-
ximæ putredinis odorem, eũdemq; vehementer in pectus spirãdo ad- H
ducunt. Immũdi adeo sunt, vt neq; suum ipsorum odorem ferre que-
ant. Pallida his seu liuida facies, febres acutæ, sitis, vt igne accẽsi videã-
tur: Potum, veriti dolores, non admittunt. tristantur enim, cùm tonsil-
læ comprimuntur, aut potus in nares resilit. cùmque decumbunt, sur-
gunt, vt sedeant, decubitum non ferentes. quòd si sedent, quiete caren-
tes, iterum decumbere coguntur. plerũque autem recti stantes obam-
bulant. nã quiescere nequeũt. solitudinẽ fugiunt dolorẽ tollere dolore
tentãtes. Inspiratio magna est, frigidũ enim aerem ad refrigerationem
desiderãt: expiratio verò parua. Nã veluti igne exusta vlcera cùm sint,

* Aliter exterius.

à calido

A à calido præterea ſpiritu incenduntur. raucitas adeſt: vox nihil ſignificat. Atq; hæc in peius ruũt, cùm ſubitò in terrã collapſis anima deficit.

De Pleuritide, id eſt, morbo, lateris. Cap. X.

SVb coſtis, dorſo, & internis pectoris ad iugula vſque tenuis membrana robuſtaq; oſsibus inhærens ſubſtrata eſt, cui nomen ſuccingens inditũ eſt. In hac cùm phlegmone ſuborta fuerit, ignis adeſt cum tuſsi & ſputis varijs. Pleuritis morbus iſte à Græcis appellatur. Opus eſt autem omnia hæc inter ſe cõſonare, atq; conſpirare ab vna cauſa pendentia. Quotquot enim ex his ſparſim alia ab alia cauſa proueniunt, &
B ſi omnia ſimul ingruunt, Pleuritis non vocatur. Hunc affectum comitatur dolor acutus ad iugula aſcendens, ignis acer. Decubitus in latus inflãmatum facilis eſt. in ſua enim ipſius ſede collocatur. in oppoſitam verò partem decubitus dolorem cõcitat. à pondere enim, & phlegmone, & ſuſpenſione in omnes membranæ continuas partes ad humeros vſque & iugula, quibuſdam verò & in terga, & in dorſi ſcapulas dolor protenditur. Pleuritida veteres Græci appellarunt, Latini morbum lateris, vel coſtarũ. Eam verò ſequitur difficilis ſpiritus, vigilia, ciborum faſtidium, malarum rubor hylaris, tuſsis arida: ſputa ęgrè exeuntia, pituitoſa, aut bilioſa, aut abũdè cruenta, aut ſubflaua: & hæc ordinem nõ
C ſeruantia, ſed aliàs alia aduenientia ac recedentia. Ex omnibus verò peius eſt, ſi cruentum ſputũ deſit. Delirant aũt: & nõnunquã comate occupantur: atq; in ſoporem grauem inclinantes mentis alienationẽ patiuntur. Itaq; ſi in malum vertatur morbus omnibus in peius vergẽtibus, intrà ſeptimam iſti in ſyncopam lapſi conſumuntur. At ſi in ſecũda hebdomada educi ſputa incipiant, & mala augeſcãt, decimoquarto die pereunt. Nonnunquã ſane intrà huius temporis ſpatium omnium in pulmonem tranſitus eſt. Trahit enim in ſeipſum pulmo rarus, & calidus, & ad ꝓxima trahenda ſeſe cõmouens. Tuncq; morbi trãſpoſitione repente homo ſtrangulatur. Cæterũ ſi diem hũc ægrotus tranſierit,
D atq; intrà viceſimum non moriatur, in empycum, hoc eſt, pectore ſuppuratũ euadit. Hæc ꝓfectò, ſi morbus ad perniciẽ tendat, eueniunt. At ſi in melius vergat, ſanguinis è naribus larga ꝓfuſio cũ impetu ſuccedit: tũcq; repente morbus diſcutitur. q̃nquidem et ſomnus oritur, & pituitæ reiectio aduenit, poſtea biloſorũ tenuium, deinde multò tenuiorum, rurſum verò cruentorũ, craſſorũ, carnis formã referentiũ. Quòd ſi poſt cruenta iterũ exeat bilis, poſt ipſam pituita, ſecura eſt hæc in priſtinum reſtitutio. Hæc ſi tertio die incipiunt, & facilè extuſsiunt, lęuia, æqualia, humida, rotunda, ſeptimo die liberantur. q̃n & venter bilioſa exturbat, ſpiratio cõquieſcit, mẽs ad ſe redit, febres decreſcũt, ciborum

appetẽtes sunt. Si secũda verò hebdomada hęc inchoãtur, decimo quarto die sanãtur: sin minus, in empyema, hoc est, pectoris suppurationem morbus vertitur. Id verò rigores indicãt, doloresq; punctorij. sedere cupiunt, spiritus deteriùs ducitur. tunc metus maior est, ne pulmo pus multum subitò attrahens hominem suffocet: qui prima & maiora mala euaserat. Verũ enim uerò si inter costas morbus irrepserit, easq; disiunxerit, & plegmones fastigium extrorsum deprompserit, aut versùs intestina eruperit, plerunque homo ad sanitatem redit. Inter anni tempora hyems maximè huius morbi ferax est: secundò autumnus: ver minùs, nisi interdum frigidum sit: æstas verò minimè. Quantum ad ætates attinet, in primis senes pleuritidi sunt obnoxij: qui etiam sæpius, quàm alij, liberantur. neque enim magna phlegmone in arido corpore excitari potest, neque in pulmonem transitus facilis est. quippe qui est in senecta, quàm in alia ætate frigidior. quando & spiratio parua est, & omnium attractio imbecilla. Iuuenes autem & viri haud ita frequenter in hunc morbum incidunt: verùm neque admodùm frequenter euadunt. nam neque ab exigua causa, neque ob exiguam phlegmonem ægrotant. In magnis autem maius inest periculum. & pueri minimè pleuritide corripiuntur, minusq; ab ea periclitantur. quando quidem puerilia corpora rara, humida, fluxaq; sunt, ac multa est in eis difflatio atque digestio. quocircà neq; magna contrahitur phlegmone. ea est huius ætatis in hoc morbo fœlicitas.

ARETAEI CAPPADOCIS

DE CAVSIS ET SIGNIS ACVTORVM MORBORVM,

Liber Secundus.

IVNIO PAVLO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

Hæc insunt in secundo Libro.

De Pulmonaria, Cap. I.

OB DVO potisimum viuunt animalia, escam videlicet & spiritum. ex his multo magis vitæ conducit spiratio. hanc enim si quispiam supprimat, non diu feret incolumis: sed protinus interibit. Huius instrumenta multa parata sunt. Initium sunt Nares: via est Arteria: locus cõtinens Pulmo. Pectus autem pulmonis est vallum & conceptaculum. Verum cætera vt instrumenta solum animali subseruiunt, pulmo vero attrahendi causam in se continet. Nãque in ipso medio calidum viscus sedet cor vitæ spirandiq; principium. Id pulmoni quoq; attrahendi frigidi aeris cupiditatem inijcit. si quidem ipsum incendit; verum cor est, quod attrahit. In primis igitur si cor affectum est, nõ diuturna est mortus dilatio. Si pulmo male habet, pusillam quidem ob causam difficulter spirat, male vitã agit, mors tardisime aduenit, si qs medelam adhi

bet. Si vitium insigne fuerit, qualis est phlegmone, strangulatus sequitur, vocis spiritusq; sublatio: subitanea pnicies imminet. Hæc est ægritudo ea, quam Græci Peripneumoniam Latini Pulmoniam dicũt. vomica scilicet pulmonis. Eam febris acuta comitatur, doloris carentia, si solus pulmo inflammatur. Quippe qui naturaliter dolore immunis sit, ob corporis raritatem lanis assimilis: Asperę arterię in ipso insertę sunt, cartilaginosæ, & ipsæ dolorem non sentientes. Musculorum pulmo expers est: neruos habet exiguos, graciles, ad motum ciendũ opportunos. his de causis pulmo dolorem non pcipit. At si quæpiam ex membranis eũ ambientibus & ad pectus deligantibus inflãmatur: adest tunc & dolor. spiritus est deprauatus, calidus: sedere volunt laborãtes. ad spiritum ducendum corpus rectum statuitur: ad id enim hic est situs aptissimus. rubescit facies, sed malæ præcipuæ. oculorum album nitidissimum ac pingue est. summæ nares simæ sunt. venæ tẽporum, vel etiam colli elatæ apparent. cibos auersantur. arteriarum pulsatus initio magnos habent, inanes, creberrimos perinde, ac si festinare coacti sint. calor in exterioribus membris modicus humectusq; est: in interioribus ingens aridus. Inde fit spiritus calidus, sitis, linguæ siccitas, frigidi aeris auiditas. mentis ambiguitas supuenit. tussis adest pleruniq; sicca. sin aliquod sputum mouet, id vel spumans pituita est, aut aliquid exquisite biliosum, aut cruentum, floreo colore valde perfusum. id vero cruentum alijs pniciosius est. Quòd si mortifera magis ægritudo redditur, vigiliæ augescunt, somnus paucus, torpidus, haud absimilis sopori, qui à Græcis Coma nominatur. cogitationes vanæ insurgunt. mens alienatur. nõ admodũ ecstasi corripiũtur. præsentia mala ignorãt. nam eos si de morbo interroges, nihil periculi instare respondent. eorum algẽt extrema: liuescunt vngues * curuanturq;. motus arteriarũ parui, frequẽtissimiq; sunt, et deficientes: quando ipsis proxima mors est. nam septimo die plerunque moriuntur. Porrò si nonnũquam morbus subsistit, & aliquantulum in melius vergit, vehemens de naribus sanguinis eruptio conspicitur: aut per aluum cum pturbatione multorum biliosorum & spumãtium succorum deiectio. qui ex pulmone in sacrum ventrem depulsi fuisse videri possunt, si multi liqdiores & facile deijciũtur. Nõnũquã vero & per vrinarias semitas euocantur: Cæterum quibuscunq; hæc simul eueniunt, hi q̃primum ægritudine subleuantur. Quidam vtique sunt, quibus magna vis puris in pulmone procreatur: aut ex pleuritide fit permutatio, si maius bonũ suboritur. Quòd si ad intestina aut vesicam ex lateris morbo sanies deriuata sit: tunc quidem continue pulmonis vomica liberantur: sed diuturnum vlcus, quod demum sanescet, in latere patiuntur. Quibus vero in pulmonem pus irrumpit: nõnulli ob

*Alias vigilant.

ſubitaneam & copioſam effuſionem, & reijciendi infirmitatem ſuffocantur. At quicunq; ſuffocationis periculum ex tumoris eruptione ſubterfugiunt: hi longo tempore pulmonis vlcere cruciantur, & in phthiſim prolabuntur. Verum ex abſceſſu & phthiſi pauci admodum ſenes liberantur; ſicut neq; à pulmonia iuuenes & florentem ætatem agẽtes.

De Sanguinis exitu ab ore. Cap. II.

SAnguis ab ore duobus modis emittitur. primo ex ipſo ore, capite & vaſculis, quæ ibi ſunt. via eſt palatum & fauces, vbi eſt gulę & arteriæ principium. ſcreantes vero & cum parua tuſsi, vel etiam citatiore in os ſanguinem eructant. nam cùm ab ore fertur, neq; ſcreatu opus eſt, tum expuere dicimur. cum vero paucisſimus & guttatim ſanguis exit, aut etiam ſi copioſus de capite, vel ab ore eruperit: nõdum reiectio eſt appellanda; ſed idem vel ſputum, vel ſanguinis eruptio, græce hæmorrhagia dicitur. ſin ab inferioribus aſcendat à pectore viſceribusq, ibi latentibus, pulmone, aſpera arteria, locisq; ſpinæ finitimis: huiuſmodi nõ ſputum, ſed reiectio latinè, græcè anagoge vocitatur, aſcẽſionis, ac viæ, per quam fertur, nomen habẽs. Signa vero vtriuſq; communia exigua & pauca ſunt, quantum & locus permittit, in quem reiectio & ſputum conueniunt. Singulorum autem propria, magna, & multa, & periculoſa ſunt. quibus vtranq; effuſionis ſanguinis ſpeciem internoſſe leue eſt. Igitur ſi a capite ſanguis decurrit, vbi multus eſt, plura maioraq; aderunt: pauca minoraq;, vbi raro paucusque expuitur. caput graue eſt, dolet. ſonant aures. facies rubet. venæ diſtentæ ſunt. vertigo infeſtat. Et ante hæc cauſa euidens fuit, ꝑcuſſus, frigora, calores ingentes, vinum largius epotum. Quippe id ſubito ac valde caput implet, repenteq; multum ſanguinis effracta vena profundit. modica ebrietas rareſacta vena ſanguineum ſputum mouet. Interdum per nares ſanguinis conſuetum profluuium ſiſtitur ad palatum vero conuerſum reiectionis imaginem præbet. Igitur ſi de capite profluit, titillatio in palato gignitur. creber ſcreatus fit. poſt quem ſputum erumpit. inde iraſcuntur, tuſsique magnopere agitantur. Si ex palato in arteriam defluit, tum per tuſsim ſanguinem extrudunt: idq; multos falſos habuit ex profundis viſceribus reiectionem fieri ſuſpicantes. Nonnunquam & ex capite decurrit in gulam, ſicq; cum nauſea euomitur. falſoq; multis ita perſuaſit, vt ex gula ferri ſanguinem crederẽt. Qui expuitur ſanguis, haud ita craſſus eſt, colore ater, leuis, æquabilis, alienæ materiæ non permixtus. ſcreantibus enim confeſtim in linguam cadit rotundus, auulſioniq; obediens. Tu vero ſi palatum etiam introſpicias, id ſordidum, vlceroſum, & ſæpius cruentum videbis. Huic ſimplex curatio breuisq; ſuffecerit, adſtringen

tia videlicet medicamenta palato adhibita,& ea frigida.siquidem calē facientia,& quæ rara faciūt corpora,& quæ dilatant,fluxum maiorem citant. Eaq; fit à capite cadētis ſanguinis coniectura. At caput quoque vel per venæ ſectionem, vel per nares, vel per aliam difflationem euacuandum eſt & hæc mature facienda ſunt. nam ſi diutius ſanguis feratur,quædam erit eius curſui exercitatio, eiuſq; loci membra ſuſcipiendo ſanguini aſſueſcent. vlceratur autem & arteria:vnde tuſsis, nō ſcreatus exoritur:atq; inde fit corruptionis initium. Si vero à pectore inferioribusq; viſceribus ſanguis effluxerit : reiectio latine, græce anagoge nūcupatur. Vtiq; valde mortifera eſt, ſi ab aliquo principe membro effracto ſanguis manauerit,aut à concaua cordis vena ſanguinem ab iecore illi ſuggerente,aut à magna arteria ſecundum dorſi ſpinam diſcurrente.nam erumpente ſanguine,perinde ac ſi iuguletur homo ac ſtranguletur,mors inſtat celerrima. Quibus autem ex pulmone,aut coſta, aut aſpera arteria profunditur,non æque cito intereunt;verūtamen in ſuppuratione pectoris, græce empyema dicitur, & in phthiſim incidunt. Minus periculi ab aſpera arteria portēditur. Si gula aut ventriculus ſanguinem vomunt,non ita terribile eſt:et ſi valde copioſi ſanguinis vomitus eſt.neq; longa curatio eſt,neque varia.Si à iecore aut liene prodeat, non facile id fit,neq; continenter.nanq; in ventriculum & inteſtina expeditius hæc viſcera ſanguinem propellunt. haud ita tamen, quin credendum ſit,hæc eadem ad ſuperiora,videlicet,pulmonem & arteriam poſſe retrudere. Siquidem in febribus à liene & iecinore per narem illam ſanguis erumpit,quæ è regione patienti viſceri opponitur. Locos, vnde fit exitus,iam recenſuimus:eorumq; periculi vel mortis diſcrimina. Effuſionis autē ſanguinis tres ſunt modi, vel rupta vena aliqua, vel exeſa,vel rarefacta. Rumpitur quidē repente vel ictu,vel ferendo onere,aut tollendo,vel ab edito loco deſiliēdo,vel clamore, vel magna ex candeſcētia,aliaúe id genus cauſa·cùm ſubito in arteriam copioſus ſanguis effunditur. Si ab eroſa parte, hominem interrogare opus eſt, num prius tuſsierit,difficulter ſpirauerit, nauſea vomituſúe antea infeſtauerit? in his enim diuturnis affectibus copioſa & acri fluctione ꝑſeuerante vaſcula exeduntur.Vbi igitur detritę & attenuatæ, ad extremum cōſumptæ fuerint ambientes mēbranulæ,hac atq; illac ſanguine perfluūt. At rarefactio citra rupturam eſt proinde non ſubitanea,neq; cum multi aut craſsi ſanguinis exitu.nam cùm rareſcunt venarum corpora, tenuis pars excernitur. Quòd ſi multus in aliquo inani ſpatio ſanguis collectus rurſus emittitur,craſsior ſeipſo redditur : non tamen multo craſsior,neq; ater,quale concrementum,aut grummus eſt: ſed copioſior.vt potè qui vnum in locum prius confluxerit.Id genus autem repētini exi

A tus plerunq; fœminis, quibus menstrua nõ respõdẽt, euenire solet: idq; singulis mẽsibus euenit. ijsdẽq; mẽstruę purgatiõis circuitibus apparet: necnõ ijsdẽ statis cessatiõis diebus supprimitur. ac nisi mulieri laborãti succurratur, per multos circuitus sãguinis emisio reuertetur. Nempe quibusdã vasa rupta sunt, sed multitudine reiectio euariat. Et ab arteria, an à vena feratur, interest. Q m̃ ater est sãguis, crassus, & facilè spissescẽs, qui à vena mittitur: pręterea minus discriminis affert, celeriusq; cõpescitur. Ab arteria flauus tenuisq; ꝓlabitur, haud ita cogitur, citiùs hominẽ perimit, & maiori negotio supprimitur. nam arteriæ agitatio sanguinis fluorẽ mouet, vulnusq; frequenti concussione dehiscit. Erosionis autẽ curatio magnam diligentiam postulat, cùm sit longa, diffi-
B cilis, & periculosa. Etenim parte mẽbri deficiente, ad solidationem vlcus non ducitur. vlcus enim, non vulnus efficitur. Rupturæ verò facilior solidatio, quia vulneris oræ se contingunt. & hæc secundo periculi ordine cõsistit. Minimus in rarefactione metus subest. spõte enim sanguis conquiescit, & adstrictio refrigeratioq; in medẽdo satis est. Cæterùm & sedes, vnde sanguis ꝓficiscitur, obseruãdæ sunt. Siquidem multa sunt communia indicia, & erroris occasio in promptu est, curatioq; diuersa. A gula igitur haud ita sępe per rarefactionem solet sanguis effluere: cùm ob cibos potionesq; refrigeratio & adstrictio eius ꝑtes cõ-
C denset. Quinetiam rosiones haud frequenter fiunt, ac minùs, quàm rarefactio, gulam infestant. quippe fluctiones erodẽtes nõ multum temporis in ea subsistũt: sed aut expuuntur, aut ad inferiora pelluntur. Frequentiùs gulæ incidit ruptio. itaque si interdum rupta est, nõ tam magnæ, sicuti à pectore, sanguinis ꝓfusiones fiunt. in causa est venularũ, quę ibi sunt, arteriarumq; tenuitas. sanguis verò exiens nõ magnoperè nigricat, subflauus est, non exactè, læuorem habet, aut saliuæ ꝑmixtus est. cum nausea et vomitu reijcitur. leuis tussicula citatur, modò humidum quippiam mouens, modò arida. id euenit, quoniã gulæ affectum arteria quoq; participat, secũdùm illam extenta & adhærescens. mor-
D sus vel adstrictio vlceris inter deuorandum percipitur: idq; præsertim, si benè frigida, aut calida, aut acerba sint, quę deglutias. nonnullos autem & gulæ ipsius dolor inuadit ad interscapulum vsq; interdũ pertinens. vomunt pituitosa. nõnunquam, si morbus producitur & inualescit, cibum reijciunt, cibos summoperè fastidiunt. febres haud ita multùm continuæ, sed erraticæ sunt. E vẽtriculo niger cõcretusq; sanguis euomitur, etiam si ab arteria fluxerit. Si à vena, multò nigrior, compactiorq; est. nausea multa adest: pituitosus, biliosusq; vomitus. si priùs homo comedit, cum cibis mixtus sanguis eijcitur. in eodẽ enim loco cibus sanguisq; colligitur. ructus crebri fiunt, & virus olentes. quòd si

multa materia collecta est, angor animi vertigoq; sequitur. eùm materiam vomuerunt, subleuantur. resoluuntur tamen, penitus exæstuant, assidueq; dolet ventriculus. Ab aspera autem arteria paucus sanguis, vehemẽter flauus, per tussimq; expellitur qui nisi expellitur, cõtinens tussis inhæret. sensus verò & dolor in gutture est, paulùm suprà aut infrà. vox rauca & obscura fit. Si à pulmone, repente vberiorque sanguis emanat: idq; magis, si erosio in causa sit. tussis permolesta est: sanguis verò exactè flauus, spumans, rotundus sic, vt pars eiecta à parte distincta sit. Cæterũ & in communi vase corruptio eorum, quæ de pectore exeunt, alia est. comparatione autem permixta discernas: alioqui pectoris partes specie carnosas pulmonis esse partes censueris. verùm pectoris grauitas, indolẽtia, ruborq; in facie multò magis in pulmonis vitio reperitur. Si in pectore noxa sit, in parte priori, secundùm os pectorale, quod vocant, dolor laceratam partem ostendit. ingens tussis adest, vix aliquid extrudens. sanguis non multùm flauus est, modicè crassus, spuma carens. Quòd si & pulmoni in trãsitu noxam impertiat, aliquid etiam spumæ consequitur. quandoquidem ex pectore in arteriam per pulmonem iter datur. Si à membrana costas vestiẽte, per tussim quidem sanguis funditur: sed niger, lęuis, tetri odoris virosiq;, qualis ex putridis rebus exhalat. dolor succingentis membranæ acutus vexat. multi ex his cum febre, vt pleuritici solent, intereunt. Tempus anni humidum calidumq; sanguinis emissionem maximè procreat. tale est humidum & calidum. Ver secũdo loco Aestas, Autumnus minùs, Hyems minimè. Aestate maximè moriuntur ob sanguinis effluuium: quo tempore haud ita magnæ phlegmonæ oriuntur. Vere secundo phlegmonis & vrentibus febribus cõsumuntur. Autumno plurimùm Tabes, quas Græci Phthoas dicunt, eueniunt. Vt semel autem dictum sit, omnem sanguinis reiectionem quantumuis modicam, quãuis iam rupta vasa coiuerint, comitatur mœror, diffidentia, vitæ desperatio. Quis enim est adeo firmo & cõstanti animo, qui se iugulationi simile quoddam passum esse conspiciens, non futuram mortem vereatur, & perhorrescat? grandiora nanque animalia & robustiora, quales tauri sunt, sanguinis profusione celerrimè perduntur. Verùm hoc haud magnoperè mirandum est. Illud summa admiratiõe dignum, quòd in sola ex pulmone reiectione, quæ omnium sæuissima est, homines animum non despondent, cùm tamen in extremo discrimine versentur. Pulmonis indolẽtiam huiusce rei causam ego statuo. quilibet enim dolor, quamuis exiguus, interitus metũ inijcit, & plerũq; terribilior est, quàm periculosior. contrà indolentia in plurimis vel magnis morbis à morte securitatem præstat: damnosiorque est, quàm terribilior.

De

A ## De Syncopa. Cap. III.

REcte planè medicus & vulgus, recte, inquam, huic affectui nomen indiderũt. O Cyphon, cuius mali est nomen? Ecquid enim maius, ecquid celerius syncopæ facultate? ecquidnam aliud nomen ad hanc rem appellandam significantius? quid vero corde ad mortem vitamúe potentius? Neque syncopam cordis ægritudinem esse, aut vitalis in eo potestatis detrimentum, non credendum est. tanta est mortis celeritas, & talis morbi species. Quippe is affectus vinculorum potestatis vitam fouentis dissolutio est, hominis constitutioni aduersarius.
B hanc enim tenaciter corripiens non dimittit, sed dissoluit ac dissipat. Neque id magnum est miraculum. Nã & alij affectus quorundam mẽbrorum, quibus inhærescunt, indeq; accenduntur, proprij sunt & periculosi. Inguinum quidem tumores pestiferi & permaligni (Bubonas Græci nuncupant,) iecoris soboles sunt, nullaq; alia ex parte prodeũt. Tetanus autem neruorum labes est: Comitialis morbus caput obsidet. Pari igitur ratione & syncopa cordis & vitæ ægritudo est. Quicunque vero stomachi affectum syncopam esse opinantur; quoniam cibis vinoq;, in nonnullis & frigida vires refectę sunt, & ægritudo sublata: ijdem mihi videntur capillorum capitis, & cutis affectum esse phrenitin
C suspicari; quoniam capillorum detonsione, & cutis irrigatione phrenitici releuãtur. Verum cordi stomachus vicinus perniciosus est: vnde in cor tam noxia, quàm vtilia deriuantur. Etenim per pulmonem etiam, vt spiret, aerem cor accersit: verum tamen pulmo haud ex æquo spirandi facultatis particeps est. cum facultates non in instrumẽtis, sed vbi est vitæ fons atque roboris, statuãtur. At stomachus vitæ neq; principium, neq; sedes est: aliquis tamen ab eius imbecillitate lædi potest. Nam & cibi cordi nocentes non stomacho officiunt, sed cordi per eum noxam infligunt. Si quidem & ab illis moriẽtes cordis affecti notas repræsentant, arteriarum motus paruos debilesque, cordis concussionem cum vehe-
D menti palpitatione, vertiginem, animi deliquium, torporem membrorum, resolutionemq;, copiosum sudorem, qui supprimi nequeat, refrigerationem in toto corpore, sensus vocisq; priuationem. dicendum'ne est hęc stomachum perpeti? Sed quæ'nam ei propria? Nausea, vomitus, cibi fastidium, singultus, eructatio simplex, vel acida. Illi præterea, quibus cor laborat, sensus aciem exquisitiorem habent; vt videant, vt exaudiant plus, quàm antea. mente etiam sunt firmiore, & animo puriore. proinde non tantum præsentia declarant, verum etiam futura verissima diuinatione prædicunt. Num'ne igitur & hæ stomachi potestates sunt? hercule minime, sed cordis, vbi & anima & eius natura inhabi-

tat, ad quod & virtutũ ibi sitarum calamitas pertinet. Huius vero morbi est tenoris naturæ destructio autore frigido humidoq;. quippe hoc oppressi intus & in cute refrigescunt; non sitiunt: frigidum spirant; quã uis magnis ac perurentibus febribus, vnde ipsa syncopa dependet, affliguntur. Natura enim robusta & probe temperata omnia superat, omnibus dominatur, ac per humorem & spiritum & solida, horumq; omnium conuenientem ordinem & modum hominis vitam administrat. Quòd si naturæ nexus, id est, Tenor dissolutus sit: tunc affectus oritur, cuius prægrediens causa est comburens febris, quæ græce Causus dicitur. ea vero huiusmodi est.

De Causo, id est febre ustoria. Cap. IIII.

IGnis passim & acer et tenuis est: sed intus maxime. Spiritus tãquam ab igne, calidus. Aeris vehemẽs attractio. Frigidi cupiditas. Lingua arida. In labijs & cute squallor. Algent extrema. Lotium quàm biliosissimum. Insomnietas. Arteriarum motus crebri, parui, imbecilli. Oculi puri, * lucentes, subrubri. Facies bene colorata. Si morbus vlterius crescit, omnia maiora & sæuiora fiunt. Arteriæ minimis motibus et creberrimis agitantur. Ignis aridissimus & acerrimus. Mens delirat; omnia ignorat. Siticulosi fiũt. Omnia frigida attrectare cupiunt, parietem, vestem, pauimentum, humorem. Manus frigent, sed palmæ perquàm calidæ. Vngues liuent. Spiratio crebra est. Roscidus humor circa frontem & iugula. Cùm ad summam ariditatem caloremq; corporis natura peruenerit; tum calidum in frigidum, squallor in imbrem conuertitur. Rerum nanque ad maximam molem incrementa in contrarium statum prolabũtur. Vbi ergo naturæ nexus soluti fuerint, ea syncopa est. Tunc sudor ingens toto corpore funditur, & nullo pacto compescitur. Spiratio frigida est. Vapor è naribus multus exhalat. Siti non vexantur. * cætera enim exaruerunt. quinetiam alia instrumenta sitiunt os & gula. Vrina tenuis & aquea redditur. Aluus plurimum adstricta est: nonnunquam tamen pauca quædam biliosa descẽdunt. Copiosa & aliena humiditas redũdat. Ossa quoq; tabescentia diffluunt: & vndique, vt in flumine, ad exteriora omnia dilabuntur. Animus stabilis & constans est: sensus omnis purus & integer: subtile ingenium. Mens vaticinãdo idonea. Primum quidem seipsos de vita migraturos præsentiunt, deinde præsentibus futura denunciant. Nonnulli vero interdum eorum dictis fidem non habendam putãt, sed dictorum euentus homines in eorum admirationem concitat. Aliqui præterea ex his cum quibusdam vita defunctis sermonem habent: fortasse quidem ipsi soli præ sensus acumine & puritate eos adesse cernentes: aut forte ipsorum animo viros,

* Alias mobiles

A cum quibus verſaturi ſunt, prænoſcente,atque enarrante. Quippe antea in lutulentis humoribus & caligine demerſus erat: quos vbi morbus exhauſit, & ab oculis tenebras deterſit, quæ in aere fiunt, prædicant, exutoque ſordibus animo veraciſsimi vates efficiuntur. Sed quorum ſucci & ingenium adeo extenuati ſunt, hi non diu admodum ſolent eſſe ſuperſtites; cùm eorum vitalis potentia iam in aerem ceſſerit, atque abierit.

De Cholera, Cap. V.

B CHolera eſt materiæ à toto corpore in gulam, ventriculum & inteſtina retro fluens motio, vitium acutiſsimum. Supra enim per vomitum erumpunt, quæ in ore ventriculi & gula congeſta fuerant. Infra deijciuntur humores in ventriculo inteſtinisque natantes. In primis quæ euomuntur, aquæ ſimilia ſunt: quæ anus effundit, ſtercorea, liquida, tetriq; odoris ſentiuntur. Siquidem longa cruditas id malum excitauit. quod ſi per clyſterem eluantur, primo pituitoſa, mox bilioſa feruntur. Initio quidem facilis morbus eſt, dolore vacans: poſtea vero tentiones in ore ventriculi & gula: tormina in ventre naſcuntur. Si magis ſæuiat morbus, & tormina augeſcunt, anima deficit, membra reſoluũtur, cibos exhorrent, animus conſternatur. Si quid acceperint, cum ma
C gno tumultu nauſea & vomitus inuadit, tum ſyncere flaua bilis expellitur: deiectiones quoq; ſimiles ſunt; Nerui tenduntur, tibiarum brachiorumq; muſculi conuelluntur, digiti incuruantur. vertigo oboritur. ſingultiunt. vngues liuent. algent extrema. totum corpus rigore concutitur. Si malum ad vltimum venit, tùm vero ęgrotus ſudore perfunditur. bilis atra ſupra infraq; prorumpit. conuulſione impedita veſica lotium cohibetur; quod tamen, cùm in inteſtina humores deriuentur, abundare non poteſt. voce priuantur. arteriarum pulſatus minimi ſunt ac frequentiſsimi: cuiuſmodi in Syncopa propoſuimus. conatus ad vomendum perpetui ac inanes fiunt. inclinatio ad deijciendum
D prompta, quam Tineſmon Græci vocant: ſicca tamen, nihilque ſucci egerens. mors demũ ſequitur doloribus plena & miſeranda, per conuulſionem, ſtrangulatum, & inanem vomitum. Id genus maxime ęſtate graſſari conſueuit, ſecundo per autumnum, minus vere, hyberno tempore minime. Inter ætates autẽ iuuenta, & ea, quę robuſtior eſt, hoc ferè corripiuntur: ſenecta rariſsime: pueri magis, quàm ſenes, ſed non mortiſere.

De Ileo græce vocato, latine Voluulo. Cap. VI. E

PHlegmone in inteſtinis gignitur pernicioſum dolorem mouens. quippe innumeri torminibus acerbiſsimis necantur. In hiſce & frigidus flatus & lentus colligitur; nec infra, nec ſupra facile penetrans. Commoratur autem diu, perq; ſuperiorum inteſtinorum anguſtos anfractus reuoluitur. vnde & affectus Ilei græce, latine Voluuli nomen accepit. Quòd ſi ad tormina compreſsio & remollitio inteſtinorum acceſſerit, id vero iam Chordapſus eſt. quod nomen vltima parte elixationem, remollitionem'ue ſignificat. Chorde autem inteſtinorum vocabulum eſt: Lactes enim Epicordida Græci veteres nominarunt ner- F
uos ſcilicet interiacentes, & vaſcula, & membranas: quæ inteſtinorum ſtabilimenta & fulcimina ſunt. Voluuli cauſa eſt perpetua ciborũ multorum, diuerſorum, inuſitatorumq; corruptio: & alia ſuper aliam cruditas. præcipue ab eſu ciborum, qui Voluulum excitare conſueuerunt. quale eſt Sepiæ atramentum in ferculis ſumptum. idem exiſtimãdum de plaga eſt, de frigore, de frigidæ potione: ſi, dum quis ſudat, eam large abundeq; ingurgitauerit. Ad hæc his Voluulus accidit, quibus inteſtinum cum ſtercore in ſcrotum procidit; neq; in ventrem repulſum, ſed per vim retentum fuit, his inferiora inteſtina, phlegmone vexari ſolita ſunt. Pueros hic affectus crebro male habet: vtpote quos ſæpe crudi G
tas infeſtat. hi tamen ſæpius etiam ſaneſcunt, cum ob conſuetudinem, tum ob humiditatem inteſtinorum; lubrica enim ſunt. Senes raro afficiuntur, ſed multo pernicioſius. Aeſtas magis, quàm Ver huius mali referta eſt: Autumnus, quàm Hyems: Aeſtas vtrunq; ſuperat. Multi quidem vi torminum repente intereunt: alijs inteſtinum ſuppurat, deinde nigricans tunc, & putrefactum excidit; atq, ita deficiunt. Mediocrem Voluulum hęc ſymptomata comitantur, dolor oberrans in ſtomacho, humiditas ſuperans, exolutio, mollitia, ructus inanes, nihil proficientes. aluus flatibus perſtrepens, qui ad podicem vſque properant, ſed ibi eſitus intercluditur. Sinautẽ ex toto Voluulus occupet: omnia ſurſum H
petunt flatus, pituita, bilis: hæcq; vomitu prodeunt. fiunt perpallidi: frigent toto corpore: acerbo dolore cruciantur: male ſpirant: ſitiunt. Quibus vero iamiam mors inſtat, gelidus ſudor emanat: vrina difficulter exit: anus tam arcte clauſus eſt, vt neq; vel tenuem acum poſsis adigere: ſtercus per os redditur: vox aboletur. arteriæ raro inter initia & parum micant: inſtante morte minime, creberrime; tandem micare deſinunt. Hæc ſunt, quæ tenuibus inteſtinis affectis incidunt. Verum & in pleniore inteſtino, quod Græci Colon vocant, eidem affectus oriũtur, eademq; ſymptomata eandem formam retinentia. Sed nonnulli, qui-

bus

A bus colon suppurat, huiusce morbi discrimen effugiunt. causa est huiusmodi affectus carnosa intestini crassitudo. Dolor autem in gracilibus quidem intestinis tenuis est et acutus: in pleniore vero intestino est redundans humiditas, & incumbens grauitas. dolorq; modo ad costas vsq; superiores ascendit, quando & speciem lateralis morbi præ se fert; siquidem & isti febricitant: modo sub spurias costas in dextram aut in leuam partem descendit sic, vt iecur aut lienis dolere videantur; item & ilia nonnunquam dolore torquentur. Colon nanq; prægrande est, & quoquo versum se circũuoluens. Quidam sunt etiam, quibus et in sacro osse dolor inhæret, & in femoribus, & illis in locis, quibus te-
B stes appenduntur, Græci Cremasteras appellant. Qui hoc genere tentantur, vomitione plerunque inani laborant. quòd si quid reiecerint, id est subtile, biliosum, olei simile. In hoc malo periculum tanto leuius est, quanto laxum intestinum tenuibus corpulentius, pinguius, & noxæ tolerantius est.

De acutis Iecoris affectibus. Cap. VII.

QVibus iecur male habet, hi non celerius, quàm qui corde ęgrotaut, sed maiore cruciatu perimuntur. maxima enim iecoris pars sanguinis concrementum est. Si in huius autem vi-
C sceris portis aliqua incidat causa mortifera; æque, ac si ex corde laborarent, celeriter consumuntur. Ratio in promptu est, quia videlicet hæ partes membranis, tonis gracilibus & magni ad vitam momenti, grandioribusq; venis contexuntur. præterea, vt sapientum quidam prodiderũt, hoc loco appetitricis animæ domicilium est. Sanguinis vtique profluuia è iecore omnium maxima fiunt: neque ab re; venarum enim radicatio iecur est. Itaq; in ipso magna vomica haud ita frequenter, neque in particulis magis præcipuis oritur. homo enim vita excedẽs præuenit. At exiguæ frequentius eueniũt. inde fit, vt mortem quidem euadant, sed longinquo morbo impliciti crucientur. Ipsius enim functio-
D nis, qua sanguinem condit, cessatio non conceditur, neq; dilatio: atque hinc ad cor & ad viscera infra septum sanguis diffunditur. At si qua magna iniuria, vtputa verbere, longa ciborum multorum vitiosorumque corruptione, ebrietate, vehementi refrigeratione phlegmone in portis iecoris excitatur, tunc ęgrotus celerrime iugulatur. Ignis enim in profundo corpore depascitur, obscurus, acer. Venarum motus torpẽt. Doloris species variæ & diuersæ sunt. Nonnunquam enim dextra in parte defigitur adeo, vt acutum telum adactum esse videatur. interdum torminibus similis est. rursum vero interdum dolor cum summa grauitate coniungitur: atq; inter dolendum virium debilitas vocisq; casus

in hoc differt ab tussi quae fit in affectibus pulmonis et thoracis:

incidit: Tranſuerſum ſeptum, & interna coſtarum tunica inferius de E
trahũtur. quoniã inde iecur ſuſpenſum onere ſuo degrauat. Proinde ad
iugulũ è regione oppoſitum vehemẽs dolor peruenit. Tuſsicula quæ-
dam imperfecta, ſeu potius tantum ad tuſsim inclinatio eſt. ſi quando
vero tuſsiunt, nihil reddunt. vitioſe ſpirant: neq; enim pulmoni tranſ-
uerſum ſeptum opitulatur, ei ad conſtringendum ac dilatandum mo-
rem gerens. paulum aeris adducunt, plus expirant. colore ex atro viri-
diq; permixto infecti ſunt, plũbea ſcilicet ſpecie. cibos oderũt. ꝙ ſi quid
ſumpſerint, eis inflantur præcordia. ructus birioſi, acidi, graue olentes
exeunt, nauſeant, vomere fruſtra conãtur. venter ſolutus multa bilioſa
excernit, viſcida pauca: ſed perpetuo augeſcũt mala. mens haud ita mul F
tum delirat: torpida, ſuſpenſa, & attonita eſt. magna eſt in corpore ſe-
gnities. extrema frigent. tremor adeſt, horrores, ſingultus: inanis, con-
uulſioni ſimilis, morbus regius: pura bilis. totumq; corpus bilioſo colo-
re ſuffunditur. Quin morbus regius ante ſeptimũ diem ſi apparuerit,
plurimos ſuſtulit. Quibus autem vel ſanguinis profuſio, vel per aluum
multorum bilioſorum exturbatio, vel vrina ſyncera plurima effluens
mortem depulit; poſt tres ſeptimanas iecur his ſuppurat. Quòd ſi mul-
tum temporis circa abſceſſum prætereat, in hydropem, ineuitabilem
terminatur. hi ſiticuloſi ſunt, parum tamen bibũt. eorum corpus ſqual
let, pinguedine carens. appetũt acida, ſed guſtatus ſapores non percipit. G
Autumnus hoc malum fert, multorum variorumq; fructuum eſum ſe-
quente cruditate. Inter ætates florens ei magis obnoxia eſt.

De Venæ Concauæ acuto morbo, Cap, VIII.

AB Iecoris portis inter eius extrema magna vena ingreditur: quæ
ſemper in tenues pluresq; dum ſcinditur, deniq; in tenuiſsimas
viſumq; latentes toto iecore diſpergitur. Iſtarum ſummis oſculis aliæ
venarum extremitates committũtur: quę ex gracilibus & pluribus ma-
iores amplitudine, ſed numero pauciores conſtituũtur. Demum in me
dio iecore in venam vnicam grandem coaleſcunt. Inde hæc in duas par H
titur, quæ Iecoris extrema petunt. Harum altera ſuperius primam fi-
bram penetrans, in eius conuexa egreditur: mox tranſuerſum ſeptum
perforans, in cor inſeritur. Hæc vena Concaua nominatur. Altera vero
quintam fibram, quæ inferius iacet, traijciẽs vſque in iecoris gibba * ad
ſpinam peruenit: & eo loco ad coxendices vſq; porrigitur. Ea quoque
eodem nomine Concaua nuncupatur: quoniam vna & eadem vena eſt
ab initio de iecore exoriens. Si quis enim aliquid de ſuperiore vena Ca
ua cordi infixa in eam, quæ iuxta ſpinam protenditur, aut à ſpina per ie
cur ad cor velit impellere, eundem deſcenſum aſcenſumq; inueniet.

* Alias cõcaua.

A Hæc igitur vena, (vt arbitror,) vniuersa ægritudines & acutas & validas patitur. nam tota vna est atque continua. a nonnullis autem medicis ea pars duntaxat, quæ secundum dorsum discurrit, ęgrotare creditur. quoniam eius, quę cor intrat, notæ obscuræ sunt. intra pectus enim rei nulli adhęrens, sed in pectore subleuata protenditur, donec transuersum septum egressa cordi inseritur. Igitur si quod ingens malum hanc venam corripiat, pectore ambiente delitescit. In hac itaque vena Cedmata oriuntur, (Sunt autem Cedmata diuturni affectus ex defluxu materiæ prouenientes,) quando sanguis copiosius erumpens citissime vitam delet: Per superiora quidem per pulmones & arteriam ef-
B fluens, si in pectore fiet effractio: Si iuxta principiũ, in imum ventrem descendens in intestinis continetur, atq; adeo intestina replentur. cum prius, quàm deiectus sanguis in conspectum detur, homines intereunt; & ventriculus sanguine redundat. Nascitur & circa venam phlegmone, quæ & ipsa si magna sit, celeriter hominem tollit. ignis enim acer mordaxque in ambabus cauitatibus inclusus accenditur, paucusque duntaxat foris apparet, vt tangenti flamma tenuis esse videatur: æger vero sese comburi existimat. pulsatus arteriarum exigui sunt, creberrimi, ac veluti oppresi atque repulsi. frigus adest extremorum, sitis aspera, oris siccitas: facies decolor rubet: omne corpus subrubidum
C est: præcordia dura sunt atque reuulsa. dolor in dextra parte maior, & cum eo palpitatio in longitudinem ad ilia vsque perueniens. quibusdam & arteria secundum dorsum inflammatur: quod pulsatio in alteris præcordijs manifestat. nam & ipsa venæ cauę morborum particeps efficitur iuxta illam in sinistro latere posita, vtpotè ea, quæ in omne corpus diducitur, nihil leuaminis afferente, neque cutim emolliente. cutis autem sic affectorum squallida, rugosa, atque aspera est: sed in partibus prominentibus atque osseis, vt in cubitis, genubus, digitorumque articulis magis talis conspicitur. somni tumultuosi fiunt. al-
D uus quibusdam nihil reddit, quibusdam exiguum, acre, biliosum. lotium * acre mordaxque est. mens vtique his constat, sed quadam segnitie torpet, & corpus tabe consumitur. tum quotquot hunc habitum viderunt, eum Causi, idest, ardoris speciem appellarunt. quando quidem quę adsunt, sub ardoris genere collocantur. Per Autumnum hæc labes exoritur, cùm ferum quiddam & immane sapit. Viros ac iuuenes occupat, quibus mala viuendi ratio, laboresque tenuem corporis habitum compararunt. Decimoquarto die hi plerunque moriuntur. quibus morbus diutius trahitur, duplo longiori tempore pereunt. Quotcunque autem aut ab initio pusillam phlegmonem habent, aut magnam paulatim remittentem; mortem quidem euadunt, sed non-

* Alias flauum.

dum morbo liberantur. Hi longo ſanè tempore cauſo laborãt, verum E
omnia periculoſa iam deſinunt, dolores, pręcordiorum diſtentiones, & pulſuum malitia, & mentis ignauia. adhuc tamen faſtidioſi ſunt, languentes, conſilij inopes; ſimulque & ardor, & ſitis, & linguæ oriſq; ſiccitas ęgrum diſcruciant. multum diuq; trahentes ſpirant. & ſubito totum aerem vna ſpiratione refrigerandi cauſa adducunt. Verum ſi frigidam quamplurimam affatim bibunt, breui interuallo moleſtia leuantur. poſtmodum ipſis ſitis accenditur: r urſumq; vberrime aquam ingurgitant. & hęc eſt mali ſucceſsio & reciprocatio. At egregius medicus, frigidam liberaliter citra noxam propinare poteſt: vt in alijs ardoribus aſſolet. ſed longe tutius ardore a vena caua oriente F
laborantibus eam conceſſerit. Quòd ſi ventriculus aut veſica potam aquam expellant, neque vomitione opus eſt: ſin id facere nequeant, à multa frigida epota multum vomendum eſt. homo enim diſrumperetur, ſi tanto bibito humore nihil aut per ſudores, aut per vrinam, aut per ventrem effunderet.

De Renum acutis affectibus. Cap. IX.

RENES quantum ad corporis ſpeciem attinet, haud ita multum periculis patent; tametſi in aliquod acutum vitium incidant: glandulosa enim ipſorum natura eſt. ad mortem vero inferendam bene habiles ſunt: ipſorum enim actio peropportuna eſt, vrinæ videlicet à ſanguine ſecretio, eiuſdemq; expulſio. ſed eam cohibet aut calculus, aut ingenita phlegmone, aut ſanguineum concrementum, aut id genus. quando quidem ex conſenſu affectionis ob formam corporis prouenientis nulla creatur offenſio. Vrinæ autem interclusio omnia ſæua & acerba facit, ignem acrem & faſtidium inferentem, dolorem grauem ſecundum lumbos in dorſo, partium diſtentionem, ſed magis circa præcordia. Suppreſsio autem lotij non ex toto fit, ſed ſtillatim quidem meiunt, multum vero effundere cupiunt. redundantiam enim ſentiunt. Quòd ſi & acre mordaxq; lotium ineſt, frigent, H
tremunt, conuelluntur, diſtenduntur præcordia & replentur. Hæc morbi forma perceptioq; doloris alui inflationi à ciborum multitudine corruptioneque prouenienti ſimilis eſt. Pulſus initio rari ſunt ac ſegnes: ſi malum plus vrgeat, parui fiunt, crebri, turbulenti, inordinati. ſomni tenues dolore vexati, non continui: ſed repente à ſomno perinde ac ſi quis pupugerit, proſiliunt: poſtea in ſoporem tanquã laſsitudine oppreſsi delabuntur. mentis alienatio haud ita magna eſt: nugantur, facies liuet. At ſi quando rurſum meiendi auiditas redeat, cum diſtentionibus magniſq; doloribus modicum quiddam, idq; ſtil-

latim

A latim eijciunt. tum paulum cruciatibus leuantur, postmodum in eadem relabuntur. Inter hos illi celerrime pereunt, qui nihil prorsus emittunt. Quicunque vero non moriuntur, (plures enim liberantur) hi aut calculo in vesicam per vrinæ semitas delapso, aut plegmone suppurante, paulatimúe per difflationem exhalãte discrimen euadũt. quã quam enim paulatim & auare effundatur vrina, mortem tamen facile effugiunt: at longo temporis curriculo eorum habitus contabescit, atque iure ista ægrotantes patiuntur, in peiusque labentes ad colliquationem deuoluuntur. Anni vero tempora, loca, ætates hunc morbum ferunt, quæ & in vena caua laborante ferebant. Nonnunquam è reni-
B bus sanguis multus subitaneus erupit, multisque diebus continentur effluxit verum nemo ex huiusmodi profluuio moritur: sed phlegmones ratione, quæ simul cum profluuio nascitur, & sanguinem coercet. plerunque autẽ ex retentione, quã ingens phlegmone facit, moriũtur.

De Acutis in Vesica ægritudinibus. Cap. X.

VEsica difficiles in acutis morbis dolores patitur, & si ab alijs vitium participet: difficiliores, magisque mortiferos, si per se laborare inceperit. quandoquidem omni corpori & neruis & menti labem comunicare valentissime potest. Quippe vesica neruus frigidus
C albusque est, & ab innato calido quamlongissime, quamproxime vero externo frigori posita. Nam in imo sacro ventre ad aures thoracis sita est. nobili quoque munere fungitur, vrinæ videlicet emissione. Hæc porro si tantum calculis, aut sanguinis grummis, aut qua alia propria, peregrinaúe calamitate interclusa fuerit, perniciosum est. In mulieribus enim ipsis & vteri phlegmonas comprimit, in viris autem extremum rectum prelongumque intestinum. In plerisque vero ob inuoluntariam præ verecundia retentionem in cœtibus hominum, aut in conuiuijs repleta distenditur, constringereque non valens nihil amplius excernit. Igitur vbi vrina supprimitur, superiores quoque partes,
D renes videlicet, replentur: vrinæ ductus, (græci Vreteras appellant,) distenduntur: ilia dolor ponderosus infestat: nerui conuelluntur: tremunt: horrent: desipiunt. Verum si ad hæc & vlcus accedat, & inflammatio, multa sanè damna eueniunt: Sed mors vlceribus sanè quamcelerior inuadit. Cæterum de ulceribus, abscessu, suppuratione, & id genus alijs, quæcunq; nõ acutissima sunt, in libro de longinquis morbis tractabitur. Quæcunque vero peracuta sunt, & intra quatuordecim dies, aut paulo citius seriusve hominem perimũt, qualis phlegmone est, aut grummi sanguinei, aut calculus in ceruicem delapsus; de istis in præsentia sermonem faciam. Quapropter si quid horum inci-

derit, vrina retinetur: abdomen intumescit: dolor acutus totum ventrem occupat. vesica turget: decimo die luteus sudor exit: pituita vomitur primo, deinde bilis: vniuersum corpus friget, sed pedes vehementius. Si malum vires maiores acquirat, tum febres cum singultu hominem corripiunt: micant arteriæ inordinatis, frequentibus, ac pusillis motibus: rubida facies est: sitiunt: animo ancipites sunt: mens non constat: nerui contrahuntur. Medicamentis præterea venenosis, & cantharidibus, aut bupreste & pneumatibus vesica deuritur: & tota aluus maiorem vim patitur: ac prorsus in peiorem statum delabitur: neq; longa mortis mora interponitur. Nonnunquam & sanguinem vesica effundit. flauus autem ac tenuis vesicæ sanguis est. Sed perraro hac de causa homines pereunt, quamuis haud facile sanguis supprimitur. Grũmi vero & phlegmonę minantur interitum. refrigeratio enim et extinctio caloris ingeniti sequitur, quæ Necrosis græce dicitur, & gãgræna, & quæ eam comitantur mala. Id genus facile hominem tollit. Hæc vitia hyeme & Autumno grassantur. In ætate virili, magis etiã in senecta vigent. Reliqua anni tempora & ætates neque asidue hos morbos ferunt, minimeque mortiferi sunt. Pueri omnium maxime his calamitatibus vacant. E F

De Vuluæ strangulatu. Cap. XI. G

IN medijs ilibus mulierum Vulua posita est, muliebre viscus, animalis fermè naturam adeptum. Siquidem per se huc atque illuc versus ilia mouetur: quin etiam ad superiora è regione pectoris cartilaginem subit: in latera quoque in dextram videlicet, aut leuam partem, aut ad iecur, aliavè intestina mouetur: & ad inferiora natura procliuior est. vtque paucis absoluam, penitus errabunda est, & iucundis odoribus delectatur, ad ipsosque se recipit: contra fœde olentibus contristatur, & ab ipsis longius se proripit. ac prorsus est in homine vulua perinde, atq; in animali quoddam animal. Hæc itaque si repente superiora petierit, ac diutius ibi commoretur, visceribusque violenter incumbat; interdum homo veluti comitiali morbo correpta citra neruorum distentiones strangulatur. angustijs nanque iecur, transuersum septũ, pulmones, cor celeriter opprimuntur. Qua de causa spiritus priuatio, imbecilitasque adesse videntur. Præterea & venæ somniferæ, (Carotidas græci vocant,) cordis vitium participantes, affliguntur. vnde capitis grauitates & sensuum abolitio cum nouo quodam sopore adueniunt. Incidit etiam ipsis aliud vitium proxime dicto non absimile: in quo spiritus & vox auferuntur: sed à vulua non prouenit. quippe & viros infestat instar morbi, quem Catochon nominant. At mulieribus H

A à vulua malè habentibus tetra odoramenta naribus ſubiecta, iucunda verò naturalibus appoſita opitulantur. altero autē affectu laborātibus hæc fruſtra adhibentur: nihilq; opis afferunt. Præterea membra in vuluæ morbo agitantur, in altero affectu quieſcūt. Ampliùs tremores ſpōtini, & non ſpontini, ſed ex ambrōthriæi ſubiectione excitantur. vuluę refrigerationes vehementes, copioſę ſanguinis profuſionis retentio, & id genus alia in cauſa ſunt. Itaq; ſi in ſuperiora ſubeunte vulua vexari mulier inceperit, ad obeunda negotia pigrior redditur: exoluitur: infirmatur: genua labant: vertigo infeſtat: extrema debilitantur: caput dolet, graueſcitq;. in venis ab vtroq; naſi latere iacentibus dolorem mu-
B lier percipit: quòd ſi ceciderit, ſtomacho mordetur. iuxta præcordia ilia, vbi vuluę domicilium eſt, inania ſunt. motus arteriarum intermittunt, ordine carent, deficiunt. ſpiritus magnoperè angitur. vox intercipitur. ſentiendi facultas impeditur. ſpiratio ignota obſcuraque eſt. celerrima nec opinatò mors aduenit. nihil enim adeſt, quod mortem inſtare ſignificet. color nanq; viuidus eſt, ac multo poſt mortem tempore magis rubent. oculi parùm admodū extantes fulgent, haud ita multùm intenti, neq; tamen valde remiſsi & cōniuentes. Cęterùm ſi prius, quàm malum ad extremum venerit, aliquando vulua in ſedem propriam migret; à ſtrangulatione liberantur. quando aluus ſubmurmu-
C rat: humiditas adeſt locorum muliebrium: ſpiritus aſperior manifeſtiorque redditur. nequaquam tamen ab affectu excitantur, aut ſubleuantur. imo quā celerrimè interitus aduenit. nam facilè ſuperiora vulua petit: facilè quoque inde recedit. Quippe vulua ſuapte natura ſuperfluitat. membranæ verò eam ſuſtinentes humidæ ſunt: humidus eſt & locus, vbi reconditur. Ampliùs fuga & apparentia triſtium iucundorumque mouetur. quo circà labaſcit facilè, ac veluti arboris ramus huc & illuc, ſusque deque impellitur. Propterea & iuuenes fœminæ id vitij patiuntur, ſeniores immunes ſunt. Quibus enim ætas, & vita, & mens vaga magis & erratica eſt; his vulua quoque errabunda in-
D ſtabilisque ſit neceſſe eſt: Quibus verò firma ac ſtabilis ætas, & vita, & mens fuerit; his & vulua ſimiliter afficitur. Hæc vtique à vulua proueniens ægritudo (ſtrangulatus videlicet) mulieribus duntaxat infeſta eſſe poteſt. Verūtamen cōmunes quoq; viris ægritudines in vulua oriri cōſueuerūt, phlegmone videlicet, & ſanguinis profuſio. communes etiam ſunt, quæ comitantur, notæ. vtpote febres, pulſus abolitio, refrigeratio, vocis amiſsio. In ſanguinis autem profuſione & maturiùs mors ingruit, quemadmodum cùm quis animal iugulat.

De Satyriasi. Cap. XII.

SAtyri Dionysio sacri, qui pictura, quiq; statuis exprimuntur, arre-
cto pene figurantur. quod diuinę rei signum est. Est verò & affe- E
ctus species, qui laborantis penē excitat erigitq;: atq; ob Dei figurę simi
litudinem Satyriasis nūcupatur. Est autem inexplebilis coeundi appe-
titus. Verū neq; si ad veneris opus accedant, quicquā iuuantur: neque
multo asiduoq; cōcubitu sedatur arrectio. Conuulsiones autem om-
niū neruorū fiunt, & tendonū distētio, & inguinū, partisq; eius, q̃ inter
inguina & femen est, Plechada gręci nominãt, genitaliū pterea inflā-
matio & dolor. in facie rubor inest, & vapor quidā roscidę humiditati
similis. porrò ipsi ęgri sese incuruãt & cōprimunt: quiescunt tristes, de- F
missi, vtpotè calamitatē suā grauatim ferētes. Quod si hoīs verecūdiā
id malū superet, turpiter admodū lingua intēperantes efficiūtur: Intē-
perantes quoq; in aluo exonerāda, in venerē lasciuientes, mēteq; inde-
center titubātes. nā se cōtinere nequeūt. siti laborãt. pituitā largiùs euo
munt: qm̃ labris spuma, quēadmodū hircis in libidinē ruētibus, īsidet.
q̃ etiā haud absimilis odor est. lotiū post longā retentionē effunditur
album, crassum, geniturę simile. aluus resoluitur, costę & axillę spōte
pruriūt ac titillātur. cōuellūtur: à cibis abhorrēt: sed cū eos assumūt, ra-
paciter assumūt. cōturbātur. Sin ad interitū ægritudo spectat, inflātur,
venterq; in tumorē effertur. tendones & lacerti oēs cōtenduntur. ægrè G
admodū corpus mouetur. membra cōtrahuntur. arteriæ paruo motu,
debili, inordinatoq; agitātur. Hęc omnia quādoq; discutiūtur, si aluus
perturbata multas pituitosas biliosasque humiditates eięcerit: easdem
quoq; vomitus nō absq; discrimine effuderit. Nempe medela nō vacat
discrimine, ea per somnū profundū longissimumq; præstatur. Si quidē
refrigeratio & resolutio stuporq; neruorum multus somnus est: stupor
verò ac refrigeratio satyriasim medicatur. Id morbi genus vere potis-
simū atq; æstate sæuire cōsueuit. Inter ætates autē adulescentia iuuen-
tusq; ei maximè patet: p̃cipueq; illi omnes, quorum natura in venerem
propensior est. Acutissimū id malū, triste fœdumq; est. nam plerūq; in H
septima die hominē cōsumit. Memoriæ proditum est mulieres etiā in
hanc labem incidere, & eundē in libidinē impetum, ac cætera oīa simi
lia perpeti. Verū ego impudicū quendā libidinis ardorē mulieres inua-
dere mihi persuadeo, mulieres inquā humiditate affluētes, vt ipsius re-
dundātia pfundatur: sed satyriasim id esse minimè cōcesserim. Neque
enim ipsarū natura atq; tēperies, cū frigida sit, huic vitio habilis atq; ex-
posita est. p̃terea neq; partes ad arrectionē idoneas, quēadmodū Saty-
rus, vnde affectui nomē est inditū, mulier obtinet. Quandoquidē neq;
viri strangulatione ab vtero vexantur: qm̃ viro vterus datus non est.

ARETAEI CAPPADOCIS
DE CAVSIS ET NOTIS DIVTVRNORVM AFFECTVVM
Liber Primus.

Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

De Diuturnis affectibus, Procemium. Cap. I.

A Iuturnarum ęgritudinũ dolor multus est, tempus colliquationis longum, & medicatio instabilis. vel enim haud ex toto deleti sunt, vel ex qualibet leui offensa morbi deleti reuertuntur. Nam laborantes æquo animo ferre vsq; in finem non audent. quin etiam si æquo animo ferunt, in victus ratione nimis longa delinquunt. Si verò & dolor adest, laboriosa curatione per sitim, famem, amara medicamina, & dolorem excitãtia, aut per sectionem, aut vstionem, quibus in diuturnis morbis egemus, miseri ægroti cruciantur: vt mortem, quã iam pridem appetebant, effugiant. vbi me hercule in magna animi constantia

diu præstanda, auxilijs variandis, iucundis citrà noxam ægro conceden dis, ipsoq; decipiēdo medici virtus atq; excellentia dignoscitur. Cæterùm & ęger fortis sit, & cum medico aduersus morbum conspiret, necesse est. qui nō solùm corpus tenaciter arripiens ipsum celeriter tabefacit & exedit: verùm etiam sensum magnoperè subuertit, animamq; insanam reddit. Nanq; ab intemperie corporis id genus furorem, atq; insaniam, quam græci Melancholiam vocant, proficisci nouimus. de quibus in sequentibus dicam. in præsentia de Cephalæa, idest, de vetere capitis dolore sermonem instituam. E

De Cephalæa. Cap. II. F

SI caput repente obuia quaq; de causa, per plures etiam dies dolorē patitur; hic affectus Cephalalgia græcè nominatur: si multo tempore dolor infestare assueuit, & per longos, frequentesq; circuitus, ac in dies maior violentiorq; insultat difficulter sanationem admittens; id genus Cephalæam grȩco vocabulo appellamus. Eius formȩ infinitȩ sunt. quiqusdam enim perpetuus dolor inhæret, exiguus quidem, sed non intermittens. nonnullis per circuitus reuertitur, vt his, qui quottidiana intermittente febricitant. nonnullis ab occasu solis vsq; in meridiem: & tunc ex toto remittitur. vel à meridie in vesperam, aut etiam vlteriùs vsque in noctem permanet; sed non multùm hæc durat circuitio. Præterea dolor modò est in toto capite, modò in dextra magis, modò in sinistra, modò circa frontem, aut synciput. hæcq; eodem die incertè & erraticè fieri solent. Quidam dextra tantùm parte dolent, quidam leua: qua tempus, vel auris, vel supercilium unum, uel oculus ad medium usque terminatur, uel qua nasus in æquas partes diuidit. ultra quem terminum dolor non progreditur, dimidiū tantùm capitis occupans. Id uitium solum Eterocrania dicitur, haud leue malum: quāuis intermittit, quāuis exiguum esse prima specie uidetur. nam si acutè interdum impetum faciat, fœda atq; atrocia detrimenta affert. nerui distenduntur, facies obtorquetur. oculi uel contenti instar cornu rigidi sunt: uel huc, atque illuc interius conuellūtur, ac uertiginosè agitantur: in ipsisq; dolor profundus usque ad intimas tunicas descendit. sudor ex tendonibus immodicus effluit repente: neque cohiberi potest: neque vlla causa præcessit, perinde ac, si quis ligno plagam inflixerit. nausea & vomitus biliosus comitantur: homo consistere nequit, sed in terram delabitur. Quòd si vitium quādoq; increscit, de hominis vita actum est. At si debilius est, & citrà vitæ periculum; diutiùs permanet: pigritia multa adest, & capitis grauitas: animi pendent: vitam ægrè ferunt. fugiunt enim quodam modo lucem, tenebræque his ægritudi-

G

H

A nem ſolantur;neq; quicquam iucundi,aut intueri, aut audire ſuſtinēt.
olfactorius in ijs ſenſus infectus eſt, neque quicquam eos bene olens
oblectat; pariter quoq; graue olentia deteſtantur . vita ipſis inuiſa eſt,
mortemq; diſcupiunt.Harum calamitatum fons & origo eſt cum ari-
ditate frigiditas. Si diu teneat,magisq; inualeſcat ægritudo; poſt id ge-
nus dolores vertigo ſubſequitur.

De Vertigine. Cap. III.

SI tenebrę oculis prætenduntur , & caput in turbinis modum cir-
cumduci videtur,& auribus murmur veluti delabentis cum ſtre-
B pitu fluminis inſonat,aut tanquam ventus flatu vela percutiens,aut ti-
biarum fiſtularumq; cantus,aut veluti ſtridor plauſtri currentis obſtre
pit; vertigo huic vitio vocabulum eſt.malum quidem , ſi capitis ſym-
ptoma eſt,malum quoq;,ſi cephalęę ſucceſsit,aut ex ea vetuſta ęgritu-
dine ortum eſt.Nam ſi priora vitia nō receſſerunt, ſed remanet Scoto-
dine,ideſt , tenebrę oculorum,& apparens motus in orbem , aut lon-
giori tempore cum proprijs ſymptomatibus nulla adhibita curatione
ad ſummum peruenit; vitium,quod à græcis Scotoma dicitur,à latinis
Vertigo, procreatur.Cauſam habet frigidam & humidam:aliorumq;
ſæpe morborum,cum inſanabilis euaſit,initium eſt,vt furoris , melan-
C cholicæ,morbi comitialis cuiq; ſuis ſymptomatibus accedentibus.Ver
tiginis autem forma ita ſe habet.grauitas adeſt capitis. ſplendida quę-
dam oculis inter multas tenebras ſeſe offerūt.ſuimet æger propinquo-
rumque ignarus eſt. Cumq; morbus augeſcit,tūc tibię ſoluuntur , atq;
humi repunt.Nauſea fit,atq; vomitus pituitæ , biliſve tam atræ , quàm
flauæ.quando flaua per vomitum reiecta furor enaſcitur: atra vero, me
lancholia:ac pituita exeunte,morbus comitialis efficitur. Omniū quip
pe morborum talis conuerſio eſt.

De Morbo comitiali. Cap. IIII.

D VArium ac portentoſum morbi genus eſt Epilepſia, quæ dicitur
à græcis,latine Comitialis morbus.terribilis vtiq; in acceſsioni-
bus,& peracutus,& pernicioſus:quando quidem nonnunquam acceſ-
ſio vna hominem rapuit . At ſi diligenti cura vim morbi ſuſtinet labo-
rans; ægre tamen vitam ducit inter fœditates,ignominias atq; dolores.
Morbus autem non facile recedit,ſed ætatibus melioribus, & pulchrio
ri tempore viget.vexat etiam pueros & adoleſcentes. interdum ſecun-
da fortuna euenit,vt per ſuccedentem prouectiorem ætatem abigatur.
quando ſimul cum ætatis flore euaneſcit:Sed & tum quoſdam abiens
deformes efficit , pueros quoq; pulchritudinis inuidia perdit, aut ma-

num inutilem reddens, aut faciem torquens, aut sensum aliquem prorsus auferés. Quòd si malum hoc penitus insederit, atque radices altius egerit; neque ipsum medicus, neque ætatis mutatio submouent, sed cũ ægrotante viuit atq; commoritur. Interdum morbus iste membra oculosq; conuellens ac distorquens, dolores ciet: interdum & mentem in furorem adegit. Triste medius fidius est ipsius inuasionis spectaculum: turpis & eius desinentia cum stercore, & lotio, & spontina ventris solutione. Ipsius quoq; morbi origo mirabilis, & præter hominum opinionem est: Quippe nonnulli flagitiosis hominibus à luna immitti existimant: cuius rei causa & sacrum morbum hunc nominant. Verum & alijs rationibus id nomen ei fuit impositum: aut ob magnitudinem, oẽ enim magnum, sacrum dici consueuit: aut quòd non humana ope tolli queat, sed diuina: aut quoniam dęmone correptus esse homo videatur: aut ob hæc simul omnia sacer morbus appellatus est. Quæcunq; sane huic tanquam acuto morbo symptomata eueniunt, superius memorauimus. At si diu permanet; neq; per intermissiones citra noxam degunt torpentes, abiecti animo, mœsti, hominum aspectum consuetudinemq; vitantes; neq; ætate procedente mitiores fiunt. vigilant. per quietem multis formidolosis imaginibus terrentur. cibum sumere fastidiunt, sumptum male conficiunt. decolores, facieq; plũbea sunt. ob ingenij sensusq; tarditatem ægre discunt. auditus hebet. aures tinniũt. capiti bombi veluti quidam insonant. Lingua in sermone perplexa est ac titubat, aut ex vi morbi, aut ob vulnera, quæ tẽpore exacerbationis accepit. tunc enim ob conuulsionis neruorum motũ lingua in ore varijs modis torquetur. Rationem quoq; vsq; eo morbus conturbat ac deijcit, vt prorsus deniq; infatuentur. Atq; horum omnium causa est cum humiditate frigiditas.

De Melancholia. Cap. V.

ATra bilis in acutis ægritudinibus si in superioribus apparet, oppido quàm mortifera est: si ad inferiora descendens exijt, non valde vacat discrimine. In tardis autem longisq; morbis, si ad aluũ bilis atra decurrit, in tormina iecorisq; dolorẽ finitur: Mulieribus vero purgatio vice mensium aduenit, si in cæteris abest mortis periculum. At si superius, vt puta stomachum, septum'ue transuersum petit; insaniã parit, quam græci Melancholiam nominant. flatum nanq; gignit, & ructus fœtidos piscium odorem exhalantes. infra vero & flatus cum crepitu transmittit: nec non & mentem simul alienat. Proinde melãcholicos iuxta & flatuosos medici veteres sic affectos appellarũt. Porro quidam reperiuntur, in quibus neq; flatus, neq; bilis atra colligitur: sed ira

immoderata,

A immoderata,& mœror, & ingens animi cōsternatio.hos quoq; nihilo minus Melācholicos nuucupamus. Bilem quidem in istis redundare iracundia significat;atram vero bilem, iracundiæ vehementia ac feritas.testis autem Homerus est, vbi inquit, Inter hos autem surrexit heros atrides late imperans Agamemnon tristis,furore autem valde præcordia atra circum oppleta erant.eiusq; oculi igni fulgenti similes erāt. Tales euadunt Melancholici, cùm ab hoc malo interimuntur.Est autem animi angor in vna cogitatione defixus atque inhærens absque febre.Mihi profecto Melancholia Maniæ,(quę latine Furor dicitur),initium atq; pars esse videtur. Siquidem furentibus animus modo ad ex-
B cādescentiam,modo ad voluptatem cōuertitur:At melancholici in tristitia & animi angore duntaxat versantur. Furentes etiam plurimum vitæ sic transeunt desipientes,& fœda atrociaque committentes. Melancholici vero non vna tantum insaniæ specie laborant: sed aut venenum ne sibi detur,suspicantur:aut hominum cōsuetudinem perosi, in solitudinem aufugiunt:aut ad superstitiosam religionem conuertuntur: aut lucem hanc vitamque odio prosequuntur. Verum si quid interdum ex animi angore laxamenti habeant, exhilaratio voluptasque plurimis aduenit.Hi vero in furorem præcipitant. Sed quomodo quibusque sedibus affectis id vitium plerunque contrahitur,subijciā. Por-
C ro si in præcordijs residet,causa circa septum transuersum immoratur, bilisq; supra infrave melancholicis prorumpit. Si caput etiam per consensum afficitur: & excāndescentiæ* delirium in risum hilaritatemq; per longum vitæ spatium commutatur:hi vero morbi potius magnitudine,quàm affectus dolore in furorem prolabuntur: In vtrisque nimirum ariditas accusanda. Viri sanè & furore & melancholia corripiuntur:rarius autem,quàm viri,sed deterius mulieres furijs agitātur. Aetas,quæ prope statum est,& ipse status huic malo subijciuntur. Aestatis tempus & autumni hunc morbum procreant, ver autem iudicat.Inter notas euidentiores hę sunt,quòd videlicet, quieti aut tristes,
D abiecti, torpentesq; sunt absq; ratione:nullaque de causa melancholia initium sumit.præterea in iram facile incidunt,male sunt animati, vigilant,ex somnis tumultuose excitantur.ingenti quoque pauore trepidant,cùm morbus cremētum suscipit.quando & insomnia vera sunt, terribilia atque euidentia. quotquot enim à naturali statu valde aliena sunt,ea non protinus huic malo insunt, sed per quietem sese offerunt: cùm in aliquid impetu rapti sunt, postea facile eos pœnitet. mutabiles sunt, turpes, de minimis quibusque solliciti, auari, sed non ita multo post simplices,prodigi,multa largientes,non virtute animi,sed morbi varietate. Quòd si malum exasperatur,homines oderunt,ab eisque fu-

* alias tristitię.

giunt. de inanibus conqueruntur. vitæ maledicentes, mortem expetũt. Atque istorum multis sensus ac mens vsque eo stupore fatuitateq; capiuntur, vt omnium ignari, suique met immemores in morem bestiarum vitam degant. corporis quoque habitus in peius labitur: colore fœdo, & ex atro viridiq; commixto tinguntur: nisi inferius bilis descendat atque exeat, sed quoquo versum per corpus cum sanguine diffundatur. multi cibi capaces, nihilominus tamen extenuati sunt. quoniam somnus in eis neque potu, neque cibo membra confirmat, sed vigilia ad exterius mouet, ac dissipat. proinde & aluus arida est, nihil deijciens. nonnunquam vero deijcit sicca, rotunda, atro quodam biliosoq; circunfusa. vrina pauca redditur, acris, biliosa. multum flatuosi spiritus in præcordijs est. ructus putidi ferũtur, graue olentes perinde, ac si ex maris lacuna exhalarent. nonnunquam & humidum quoddam acre cum bile reijciunt. arteriarum motus ferè parui sunt, pigri, inualidi, crebri, frigori similes. Fama est, ex his quempiam insanabiliter se habẽtem, cum puellã deperiret, medicis nihil proficientibus ab amore fuisse sanatum. Ego vero suspicor, eum ab initio in puellam exarsisse, inde tristem, & languenti animo, quòd ea non potiretur, euasisse, suisq; popularibus melancholicum visum esse. at iste vbi puellæ amatæ se cõiunxit, mœstitia recessit: ira, & animi langor discussus est: gaudium tristitiam deleuit: & mens amore medico prorsum sanata est.

E F G

* Aliter affectui.

De Furore. Cap. VI.

FVroris modi specie permulti sunt, genere tantum vnus. est enim ex toto mentis alienatio diuturna, vacans febri. Etenim si febris quandoque coniungitur, id non ratione furoris proprie, sed alio quouis casu incidit. Quippe & vinum mentem inflammat, & per ebrietatem delirare cogit. præterea quædam esculenta amentiam pariunt, vt mandragora & altercus. sed neutiquam hi inter furentes numerandi sunt. nam repente hæc adueniunt, & celeriter conquiescunt: furor autem stabilis ac permanens est. Furori autem nihil simile delirium habet, quod senectæ calamitas est. Est enim sensus, mentis, rationisque marcor & ignauia ex refrigeratione proueniens. At furor ex calida sic caque causa exoritur, functionesque tumultuosas præstat. Deliramẽtum autem à senectute incipiens, nunquam per interualla desinit, simulq; commoritur: Furor vero & intermittit, & diligenti curatione radicitus vellitur. Sed intermissio non syncera est, quando per se furor desinit: cùm non congruenter aut medela, aut temporis anni clementia curatur. Nonnullos nanque, qui penitus soluti morbo videbantur, aut veris tẽpus, aut error in victu, aut ira casu aliquo prorritata denuo

H

A ad furorem reuocauit. Porrò illi huic vitio facile patet, qui natura sunt iracundi, acriter excandescentes, negotiosi, faciles, hilares: qui iocosis, puerilibusque delectantur. Illi etiam, qui contrario his sunt ingenio, quicunque videlicet stupidi sunt, tristes, tardi in discẽdo, in laboribus perseuerantes, et qui cùm demum quid didicerunt, facile obliuioni tradunt, hi & melancholia promptius capiuntur, qui & antea in furorem procidunt. Verum & in ætatibus, quibus calor & sanguis multus est, hi furore exagitantur, vt puberes, iuuenes, & viri. In quibus autem calor ex atra bile accenditur, corporisq; habitus ad ariditatem vergit, his in melancholiam cadere facillimum est. Item victus ratio, multi cibi
B assumptio, saturitas immodica, ebrietas, luxuria, veneris appetentia hanc ęgritudinem concitant. Nonnunquam & mulieres, nisi mundetur corpus, furor infestat: cum ipsarum vteri ad virilem congressum apti euaserunt. aliæ vero haud ita facile, sed admodum acerbe in furorem agũtur. Causę tales sunt, vir nimirum furiosus fit, si consuetus sanguinis exitus, aut bilis, aut sudoris, aliqua de causa repressus est. Et quibus furor voluptati est, rident, ludunt, saltant die noctuque: irascuntur palam: nonnunquam coronati incedunt, ac si ex aliquo certamine victores redeant: quibus obuiam fiunt, non sunt infesti. ita se habet huiusmodi furoris species. Alij vero ab ira furentes nonnunquam sibi vẽ-
C stes prosciderunt, & seruos interfecerunt, & sibi ipsis manus intulerũt, & obuios quosq; male habuerũt. Species vtique infinitę sunt. Ingeniosi nanque ac dociles Astronomiam callent sine doctore: Philosophiáq; possident à nemine traditam: Poeticam quoq; veluti à musis infusam norunt. Aliquid enim & in morbis emolumenti præbet docilitas. Rudes autem atque indocti homines hoc malo circumuenti grauia pondera ferunt: figulinam exercent, aut fabrilem: aut lapides cęlant. Præterea & monstrosa quędam cogitant. Timebat enim quispiam ne vasa olearia prociderent: Alius non bibebat, se laterem esse existimans, ne humore dissolueretur, pertimescens. Id etiam fama diuulgat, carpenta-
D rius quidã olim fuit, cùm domi esset, prudens operator: ligna bene metiebatur, scindebat, complanabat, clauis iungebat, aptabatq;. in domo extruenda sobrius cum exactoribus operum versabatur, paciscebatur, pro laboribus iustam mercedem poscebat. porro iste in loco, vbi arte sua fungebatur, mente constabat: at si in forum quandoq; discederet, ad balneum, aut ad aliud quippiam necessarium; instrumenta deponens primo suspirabat, deinde egrediens humeros constringebat: postea cùm è seruorum, fabricę, locique illius conspectu abijsset, tum penitus insaniebat, & furore rapiebatur. quòd si ad eundem locum celeriter recurisset; iterum ad se redibat. Hæc erat inter locum illum & viri

mentem cognatio. Causa morbi huius in capite præcordijsque continetur: modo vtroque membro pariter laborare incipiente, modo alterum altero inuicem lædente. Verum præcipua furoris & melancholiæ sedes viscera sunt. quemadmodum caput & sensus in phreniticis plerunq; laborant. in quibus vis sensoria oblęsa est; & quæ non adsunt, tã quam iam præsentia conspiciunt: & alijs nõ conspicua, ipsorum sese oculis repræsentant. At furentes tantũmodo vident, quæ videre oportet; sed de illis non sentiunt, vt sentiendum est. Itaque si magnum est malum, promptiore ingenio sunt, sensibus acutiores fiunt, suspitiosi sunt, iracundi nulla de causa, mœrentes præter rationem, cum in seuerum & tetricum furor vertitur. cum vero ad animi hilaritatem inclinat, læti & alacres fiunt. prius dicti sine lædente causa vigilant. vtrisque visio deprauata est. capitis dolor, aut saltem grauitas comitatur. auditu prompti sunt, mente tardissimi. in quibusdam sanè peculiariter sonant aures, & bombis adeo perstrepunt; vt tubarum fistularumq; voces audire sese existiment. idq; fit, cùm morbus crementum accepit. multo vento inflantur, anxij sunt, in sumendo cibo voraces atque auidi. vigilant enim, & vigiliam famem suscitat. verum neque, vt ægri solent, emaciantur: sed magis peculiaris melancholicis corpulentia est: item pallore quodam suffunduntur. Si quod autem viscerum phlegmone inuaserit, tunc appetentia nutricatiove hebetatur. oculi caui fiunt, non cõniuentes: ob quos cœruleæ atræque imagines sese obijciũt, si ad melancholiam affectus vergit: sed rubicundiora & punicea visa sunt, si ad furorem inclinat. plerisque etiam tanquam fulgurans ignis apparet, pauorq; eos veluti instantis fulminis occupat. nonnullis vero & rubent oculi, & sanguine suffusi sunt. In summo ægritudinis impetu varijs secundum quietem visis perturbantur, immoderateque venerem concupiscunt. neque eos etiam in publico ventrem exonerare pudet. ad mutua & familiaria colloquia pigri sunt. commonefacti & increpiti ad iram excitantur, atque furore penitus insaniunt. Exinde alius alio modo furit, quidam immensum spatium decurrunt: & quo peruenturi sint, nescientes; eodem, vnde discesserant, cursu feruntur: Alij per longum iter eos, quibus forte occurrerint, comitantur. Item nonnulli vociferantur, latrocinium, aut vim illatam querentes. Alij ab hominum conspectu in solitudines fugiunt: secumque tantummodo versantur. Cum vero iam inclinatus est morbus; stupidi, quieti, mœstique sunt: in notitiam enim morbi venientes, sua calamitate miseriaque tristantur. Alia reperitur furoris species, qua laborantes propria membra dilacerant, pia cogitatione Dijs suis tanquam id postulantibus gratificantes. Id furoris genus à persuasione quadã duntaxat proficiscitur. in cæteris

A hi temperantes modestique sunt. excitantur autem tibię cantu, alio'ue animi oblectamento, aut temulentia, aut præsentium hortatu. Deorũ afflatu hic furor prouenit: qui cum remittitur, hilares sunt & curis vacui, tãquam dijs initiati. præterea decolores & macie affecti sunt, diuq; ex vulnerum doloribus infirmum eorum corpus est.

De Neruorum resolutione. Cap. VII.

APoplexia, Paraplegia, Paresis, Paralysis, oĩa genere eadem sunt. aut enim motionis, aut tactus, aut vtriusque defectus est: interdum & mentis, interdum & reliquorum sensuum. Sed Apoplexia to-B tius quidẽ corporis & sensus, & mentis, & motionis resolutio est. proinde Apoplexiam fortem soluere nulla facultas potest: debilem vero tollere non facile est. Paraplegia est tactus motusque remissio, sed in membro vno, vt puta manu crureve. Paralysis autem motus tantum ferè est actionisque defectio. Quòd si nonnunquam solus tactus defficiat, (raro autem id euenit,) potius Anęsthesia, idest, sensus abolitio, quàm Paresis, idest defectio nominatur. At si Hippocrates apoplectõ, idest, attonitum crus secundum rectum dicat; illud tanquam mortuo simile, inutile, & insanabile vult significare. quod enim in toto corpore est vehemẽs Apoplexia, illud in crure Paraplegiam vocat. Vrinæ au-C tem in vesica aut suppresio, aut retinendi impotentia, Paresis proprie est. Palpebrarum vero & malarum, musculorumque in maxillis, & genæ in alterutram partem diductio, si per conuulsionem torqueantur; Canina cõuulsio nominatur. Genuum resolutionem, sensusq; per aliquantum temporis stuporem, & exanimationem, & casum Lipothymiam, idest animæ deliquium vocitamus. Verum nonnunquam membra singulatim resoluuntur: supercilium, exempli gratia, solum, aut digitus, aut maiora etiam, vt manus crusve: nonnunquam simul plura: & aliàs dextra tantum, aliàs sinistra; aut vnum post aliud omnia resoluuntur exquisite, aut debiliter. neque tantum quæ distantia sunt, &-D quæ eodem censentur nomine, cõiugataque sunt; vt oculi, manus, crura: verum etiam coniuncta, cognataque; vt nares vsque ad medium, & lingua vsque ad fines, qui in ipsa media positi sunt. vna tonsilla, & isthmus, ipsaque gula dimidia resoluitur. Ego sanè stomachum etiam, & intestina, & vesicam, oblongumque intestinum vsque ad principium, idest, anum idem vitium pati existimo. Sed interiora membra resoluta latent, obscuraque sunt. imperfectæ vero sunt ac dimidiatæ eorum functiones. proinde mihi & membra dimidia pati videntur in duas partes à morbo diducta. Hæc res nimirum documento est, quo dextræ partis facultas & natura à sinistræ partis natura & facultate differat. Quippe

asſidens cauſa æqualis eſt,& vtrique communes morbi occaſiones: ſi- E
ue frigiditas ſit,ſiue cruditas. Sed vtraque haud æque pati idonea eſt. Natura vero æque valens eſt,vbi ſubiecta ſunt æque valentia:idem autē inæqualibus ineſſe nullo modo poteſt. Igitur ſi infra caput aliquod principium affectum ſit,qualis medullæ dorſi membrana eſt, quæ nominis eiuſdem ſunt & contigua,dextra in dextris,& in ſiniſtris leua reſoluuntur. Verum ſi caput primo in dextra patiatur,ſiniſtra; ſi in leua, dextra neruorum reſolutione laborant. Hoc ideo euenit, quòd neruorum initia permutata ſunt. Neque enim dextri nerui in dextras partes ſecundum rectum vſque ad extremum progrediuntur: ſed ab initio enati protinus ad oppoſitos tranſeunt,ſe in vicem in figuram huius F
literę,X quam græci Chiaſmon vocant,permutantes. Vtque ſemel dicam, ſiue omne ſimul corpus reſolutionem neruorum patiatur, ſiue aliqua membra,ſiue ab alterutra,ſiue ab vtraque parte; nerui de capite fluentes alia ratione patiuntur. Nam ſenſu quidem,vt paucis dicam,hi priuantur,non admodum autem facile ex ſe motum amittunt. Quòd ſi per communionem cum his,qui mouentur, aliquid vitij contraxerint; paulum & ipſi motus perdiderint. Nam & per ſe ipſi motum tametſi minorem naturaliter poſsident. Nerui enim à muſculis ad muſculos tranſeuntes motionis principatum obtinent;& his, qui à capite manant,impertiunt. Nerui enim capitis ab illis plurimum motus par- G
ticipant:tamen ex ſe quoque,licet minorem,vim mouendi habent. Atque hi nimirum in motu noxam magis patiuntur. Raro autem vſu venit,vt per ſe iacturam ſenſus faciant:neque tunc ex toto eam facere videtur. At ſi qua copula neruorū ab oſſe quopiam enatorum, & ad oſſa pertinentium,ſoluta,aut rupta ſit;tum membra proprio ſitu non continentur,luxantur,locoque dimouentur: non tamen ſenſu priuantur. Hæ ſunt autem Paraplegiæ ſpecies. quandoque enim membra reſoluta in longum porriguntur:neque,quando extrema longiſsima apparent,iterum poſſunt recuruari. nonnunquam in orbem flectūtur,neq; in longum extenduntur:Siquis autem ea,ceu ligna adaptans & poliēs, H
violenter protrahere nititur,breuiora ea ſeipſis inueniet. Vtrunq; id vitium & in oculis pupilla ſuſtinet. aut enim in amplitudinem magnam diffunditur;idque Platycorien,ideſt,pupillę amplificationem appellamus:aut hæc eadem in anguſtum contrahitur; idque Phthiſis, aut etiā Mydriaſis à nobis dicitur. Veſica etiam in ſuis obeundis muneribus deprauatur,& Pareſim quam vocant, patitur. aut enim per extentionem reſoluitur, cùm retinendi impotens lotium effundit:aut in ſe ipſam cōuoluitur, cùm vrinę plena reddere nihil poteſt. Morbi huius, Pareſis videlicet, cauſæ prægredientes ſex numerantur; vulnus, percuſsio, refri-

A gratio, cruditas, venus, vinolentia. Cæterũ & animi immodicæ per-
turbationes, vt repente incuſsi pauores, timores, animi cõſternatio, &
mœror: præterea & in pueris terrores: interdum inopinatum atque in
gens gaudium: item riſus vſque ad mortem implacabilis neruos reſol-
uere conſueuerunt. Hęc vtique morbi prima initia ſunt: Sed vltima at-
que potiſsima cauſa eſt ingenitæ caliditatis refrigeratio, quando ab hu
miditate aut ſiccitate iniuriam patitur. ab hac vero magis, quàm ab illa
ſanatu difficilis læſio eſt: nec non & à vulnere, neruique interciſsione
malum inſanabile prouenit. Quantum ad ætates attinet, ſenes & ipſi
curationem vix recipiunt: pueri facile ad ſanitatem redeunt. Inter an-
B ni tempora hyems hanc ægritudinem gignit præcipue, ſecundo ver,
tertio autumnus, æſtas omnium minime. Habitus corporis pingues
natura, humidi, deſides, belluini, hoc vitio facile corripiũtur. Affectus
hi iam perfecti talibus ſignis deprehendũtur, immobilitate, ſenſu ſopi-
to, qui neque calidum, neque frigidum, neque vellicantes aut ſcalpen-
tes, aut aliter contingentes percipiat. Raro euenit, vt iſtis extremitates
doleant: verum ſanitati recuperandæ indolentia non leuiter prodeſt.
Porrò morbus hic repente inuadere ſolet. nonnunquam tamen etiam
pręlonga habet initia, grauitatem, motum difficilem, torporem, frigo-
ris ſenſum, aliàs caloris exceſſum, ſomnos breues, cogitationes, ſiue ap
C paritiones vehementiores, atque tunc ſubitò reſoluti ſunt. Nempe in
Canino vocato ſpaſmo, ideſt, neruorum cõuulſione, omnes faciei par-
tes conuelli, non magnopere vſitatum eſt. Sed ad dextras partes leuæ,
ad leuas dextræ feruntur: quando buccæ atque os huc aut illuc, tanquã
ex ſede propria diſcedente maxilla longius detorquentur. Etenim qui
buſdam nonnunquam articulus luxatus eſt, cùm valde hiantibus ma-
xilla ad inferiora delapſa fuit. in lęſa mala oculi inuerſio & ſtraboſitas,
(vt ita dicam) fit: in palpebra inferiore palpitatio. palpitat & ſuperior
aliàs quidem cum oculo, aliàs vero ſola. Cõtenduntur & labia ſeorſum
alterutrum: nonnunquam vero & ambo collapſa balbutiunt. quibuſ-
D dam & exacte occluduntur, poſtea repente ac late dehiſcunt, & ſolitũ
ſputum cum ſtrepitu eijciunt. conuellitur & lingua: ſiquidem & ipſa
muſculus eſt & nerui: quando ad palatum ſecundum latitudinem tota
cohærens ſubitò ſeſe remouit, & concuſsionis ſonum reddidit. conuel
litur & columella: acſi os, quæ interius ſunt, in vnum cogat, inopinatus
ſonus redditur. ſi vero dehiſcat, columellam intueberis nonnunquam
palato ſecundum latitudinem adhærentem; nonnunquam violentia
quadam in longum productam, ac deſcendentem; fiſtulæ perſimilem:
quandoquidem & ipſa ſonum edit. Porrò caninæ conuulſiones deci-
piunt, quippe integræ ac ſanæ partes ægrotare ſpectantibus videntur.

Nam in omnem partem tentione, colore, oculi amplitudine, sanæ par- E
tes læsionem pati existimātur. Deprehenduntur vero & ridendo, & lo
quendo, & conniuendo. Siquidem læsæ partes omnes cum violentia
& strepitu quodam trahuntur: labium risu caret: inter loquendum nō
mouetur: palpebra non volubilis, oculus intentus ac rigens est: sensus
tāgendi nihil percipit. At sana mēbra loquūtur, cōniuēt, sentiūt, ridēt.

De Phthisi. Cap. VIII.

SI ab externa causa abscessu in pulmonibus facto, aut à longinqua tussi aut à sanguinis reiectione & puris extussiant; Pye & Phthisis nominatur. Si pectus autem, costave suppurauerit, materiaq; per pul- F
mones traducatur, id genus homines Empyi græce vocantur, Purulenti à latinis dici possent. Quòd si et ab his pulmo exulceretur à præterlapso pure corrosus; hoc vitium non vlterius empyma, idest, purulentiā, sed Phthoem, idest corruptionem appellato. Simul autē adest & ignis assiduus, qui nunquam intermittere videatur interdiu latens sudore atque corporis frigore. Hęc enim propria Phthoem sequūtur, quòd videlicet caliditas excitatur, & in noctem emicat, interdiu rursum in visceribus delitescit. patet autem istorum angor, & imbecillitas, & colliquatio. Nam si per diem corpus ignem euaderet, cur non fieret tūc homo carnosior, & robustior, & morbi tolerantior? vt enim recessit, gra- G
uia magis intenduntur: arteriarum motiones paruæ & imbecillæ fiūt: vigilant, color languet; & alia omnia patiuntur, quotquot febricitantes comitari solent. At species humorum prope infinitę sunt, liuidorū, atrorum, purorum ac syncerorum, aut pallido alboque, aut albo & viridi mixtorum, latorum, rotundorum, durorum, glutinosorum, aut rarorum diffluentium, aut odore carentium, aut fœde olentium. Omnes autem hæ puris formę ac species sunt. Quicunque vero aut igne, aut aqua humiditates explorant ac notant; hi haud ita multum phthoem mihi dignoscere videntur. Nanq; visio quolibet alio sensu certior est, non modo his, quæ reijciuntur, intuendis, sed etiam ægrotantis specie H
consideranda. Siquis enim vel plebeius hominem viderit pallentem, imbecillum, tussientem, macie confectum; hunc vera Pthoe laborare pronuntiat. Quinetiam quibuscunque quidem vlceratus pulmo non fuerit, nihilominus tamen diuturnis febribus consumpti sunt, sæpiusq; duriter, & absque effectu vllo tussientes nihil reijciunt; hos quoque Phthisicos haud ita multum improprie nominarunt. Simul vero & his adest pectoris grauitas: pulmo enim infirmus est: angor, intolerantia, cibi fastidium, vespertina extremorum frigiditas, & matutina caliditas: sudor vsque ad pectus caliditate molestior: per tussim varia, qua-

lia

A lia memorauimus, extruduntur: vox raucescit: ceruix nonnihil tortuosa est, gracilis, non versatilis, sed veluti rigens atque intenta: digiti tenues, sed articuli crassi sunt: ossium duntaxat species remansit. si quidem & carnes extabescunt. vngues adunci fiunt: digitorum ventres rugosi & lati. nam præ macie neque fasciam ambientem, neque rotunditatem obtinent. quam ob rem & vngues adunci sunt. ea est enim ipsorum requies & fulcimen, quę ipsorum extremitates replet: quoniã & ipsi laborem sustinent, vt pote qui solida membra sunt. Item nares ijsdem acuminatæ, graciles: malę extantes & rubidæ: oculi caui, lucidi, micantes: tumida, excarnis, pallida, seu liuida facies est. buccarum te-
B nuia dentibus inhærent: ridentibus assimulantur. in omnibus deniq; cadaueris speciem referunt. Hunc in modum & cætera sese habent: tenues enim & carnibus priuati sunt: brachiorum musculi non apparēt: mammarum neque vestigia extant: solæ autem papillæ cernuntur. costas nō solum dinumerare perspicuè licet, verum etiam vbi desinant, intueri facile est. neque enim cum vertebris factæ articulationes occultantur. patent etiam in os pectorale costarum insertiones: quarum interstitia inania & caua sunt, Rhombi figuram secundum ossium circunductum ostendentia. pręcordia vacua ad superiora conuulsa sunt. abdomen & ilia spinæ dorsi cohærescunt. artus conspicui, prominen-
C tes, & macri sunt: perinde se habent & tibia, & coxendix, & brachiũ. at spina vertebris superextat, à priori parte caua, vtrisque musculis per tabem dissipatis. scoptula operta tota sese conspectui offerunt, atque auium alas imitãtur. Huiusmodi ægrotis si aluus perturbetur, actum est: sin ad sanitatem vergant, perniciosis contraria signis adueniunt. Porrò senes in hoc malum frequenter non incidunt, sed minime euadunt. Iuuenes autem vsque ad florentem consistentemque ætatē post sanguinis reiectionem in phthisim prolabuntnr: inde sanescunt quidem, sed non facile. Pueri assidue tussi vsque ad phthisim nonnunquã diuexati facile ad sanitatem redeunt. Habitus verò in id vitium
D proni sunt graciles delicatique, sectilibus tabulis similes, alarum instar habentes, prominenti gutture, albidi, rariori pectore. Regiones autē frigidę atq; humidæ huiuscę affectus germanæ sunt.

F

De Purulentis. Cap. IX. E

QVibus hominibus in cauis locis è regione pectoris, aut inferius sub transuerso septo puris abscessus fiunt; si per os id eijciūt, Empyi, hoc est, Purulenti vocitantur. Si per aluum pus deijcitur, Apostematicę gręco vocabulo dicuntur. Ac si in pectore quidē, cùm est vlceratum, in pulmone verò, cùm phthoe laborat, aut in sublinente costas mēbrana circa latus, aut os pectoris, quod græci Sternon vocant, aut inferius, vbi pulmo cum spina dorsi committitur, cohærescitque, aut si quo alio pectoris loco vitium sit; omnibus ad pus excernendum via per pulmonem munita est. Sub intersepto verò in visceribus, iecore, liene, renibus per vesicam; in mulieribus etiam per vterum transitus datur. Nempe cuidam ego aliquando abscessum laxioris intestini dextra in parte propè iecur dissecui: multumque inde puris effusum est. multum quoque per renes & vesicam ad plures dies emanauit. vnde & sanitatem homo adeptus est. Causæ verò communes omnium hæ sunt, plaga, cruditas, frigus, & id genus alia. Porrò & quibusdam in pectore diuturna tussis incumbens, & lateris inflammatio, & vomica pulmonis, & fluctio longinqua, necnon & acuti morbi in aliquod istorum decubitus; purulentię originem præbent. At humor aliàs iners imbecillusque alij inhæret, aliàs acris & mordax, & ad mortem vsque putrefaciens. Nam & species infinitæ sunt, quas suo loco postea memorabimus. Sed magnum profectò miraculum est, quomodo id fiat, vt ab exili tenuique membrana nihil crassitudinis habente, mēbrana inquam costas interius obtegente, tanta copia puris effundatur. multum enim colligi in multis deprehēsum est. Huius rei causa est inflammatio ex sanguinis multitudine oriens, ob quam membrana crassescit: verum ex multo sanguine multum in medio pus contrahitur. id si ad interiora subeat, costarum ossa suam propriam sedem obtinent, sed phthisis altera species superius à nobis memorata secundum naturam eueniet: sin ad exteriora procurrat, ossa disiunguntur. in aliquod enim inter costas medium spatium ipsius abscessus acies exeritur: quādo in hanc atque in illam partem costarum ossa pelluntur. Notarum autem quędam omnium communes, quædam singulorum affectuum proprię sunt: grauitas potius quàm dolor, commune signū est. Pulmo enim dolorem non percipit. febres obscurę, horrores vespertini, sudores in remissiōe, vigilia, tumores in extremis pedibus, manuumque digitis subinde consistentes, atque insurgentes: inquies, cibi abominatio, totius corporis macies. Quòd si & in longum mutatio producitur, habitus phthisicus redditur: neque enim vltra in officio natura perseue-

F G H

A rat:quoniam concoctio non fit,qualis antea.inde caro consumitur: color,qualis belluæ,efficitur.Spiratio cunctis quidem mala, sed illis peior,quibus ad superiorem ventrem morbus ascendit. quin etiam tussis ab initio tãtisper vexat,donec inflammatio,quæ vrget,perseuerat. quãdo & dolores,& horrores augentur:& caliditas,& vigilia, & spiritus difficultas adhuc magis increscunt. Venarum motus parui, torpentes, imbecilli fiunt:mens delirat,pectus distẽditur. Verum enimuero si ad suppurationem inflammatio veniat,omnia maxima fiunt: sed reiectio parua est cum maiore tussi,& † ex violento abscessu. in primis pituita fertur bile infecta,ad nigritiem vergens, tanquam admixta fuligine, * Aliter violenta extẽtiõe

B adhuc tamen cruenta ac pinguis pituita est.Quòd si proxime rumpenda inflammatio est,quæ reijciuntur speciem carnis habent, crassioraq; sunt. At si iam rupta sit,strangulatus discrimen impendet, si multum subitaneumque pus emanauit:si pedetentim verò emittatur,exactè sanitas aduenit. Porrò si ad inferiora pus transire velit,partes quidem superiores, vbi erat abscessus, acutus dolor occupat:aluus verò humida est,primum aquosa cum pituitosis deijciens,deinde cruenta quædam circumfluentia:rursumque carnosa, cùm iam effractus abscessus est. Hæc pus sequitur aut per aluum,aut per vrinæ vias elabens. Sed materiæ ad renes & vesicam transmutationes meliores omnibus sunt. At si

C pus infra suprave feratur,eius color varius est,pallidus,aut albus,aut cinereus,aut liuidus,aut ater. pus item aut olidum est,aut odore vacans: crassissimũ,aut mediocris corpulentiæ: aut læue ęquale, aut asperum inæquale. Et frusta caruncularũ similia in eo fluitantia rotunda,aut lata sunt,quæ facile abluantur,aut tenacia. Vtque in summa de pure dictum sit,quæcunque alba feruntur,concocta,inodora,læuia,rotunda, & celerius extussiuntur,aut per aluum deturbantur,hæc tuta & salutaria sunt: quæcunque autem perpallida, biliosa,& inæqualia sunt, ea praua esse scito: Sed multo his peiora, liuida & atra.putredinẽ enim et exedentia vlcera significant. Ad hæc & habitum simul animaduertere

D re conuenit,& quæ morbum comitantur:nam si excretionem bene tolerat,febre vacat,recte concoquit,bene coloratus est, bene ad cibos se habet,si facile extussit,si arteriarum motus bonus est;si vires firmæ, ęgrotus perniciem euadit. At si febris superueniat, omniaq; in deterius conuertantur;de salute desperatum est. Præterea & loci abscessibus occupati simul noscendi sunt:quibuscunque enim in osse pectoris, quod Sternon vocant, empyema idest, purulentia fit; tarde abscedit. nudæ enim,& excarnes,& cartilagineæ partes illæ sunt: eiusmodi verò non facile phlegmones redundantiam suscipiunt, & absque suppuratione multum temporis permanent. Siquidem res frigida cartilagines sunt,

ſed earum phlegmonæ minime nocent. Ipſius verò habitus colliquationes prauæ ſunt, breui enim tempore ſuppurant. Lienis, iecur, & pulmo, & interſeptum celerius quidem pus ducunt, ſed periculoſa & mortifera ſunt. E

De Pulmonis abſceſsibus, Cap. X.

QVicunque pulmonia laborant, ſi pituita ſit, niſi diffundatur, ſuperſtites erunt. hi verò morbi primum impetum euadentes purulenti fiunt. Futuri quidem, aut iam perfecti abſceſſus indicia in capite de purulentis expoſuimus. Cùm perfectus iam abſceſſus eſt, non vi ac laboribus ad eum rumpendum reijciendumque, quemadmodum in alijs corporibus vſu venit, opus eſt: ſed facile perſuperiora excernitur: cùm magis in raritatibus, quàm in corporis habitu diſtentio fiat. Rarus enim ac foraminulentus pulmo eſt, ſpongiæ ſimilis, humorem haud moleſte ferens: qui aliam poſt aliam inanitatem eo vſque, donec ad aſperam arteriam deueniat, permutare ſolet. Circuitus autem humori faciles ſunt, quandoquidem flexile atque lubricum pus eſt. Reſpiratio etiam ſurſum ſpiritum efflat. Sæpius autem mortem effugiunt, niſi aliquando quiſpiam ſubitanea ac multi humidi attractione ſtranguletur: quòd arteria puris multitudine obſtructa aerem non recipiat. Horum nonnulli progreſſu temporis moriuntur, quemadmodum phthiſici aut purulenti extingui ſolent. Sputa verò cádida ſunt, ſpumantia, cum ſaliua permixta, aliàs cineracea, aut ſubnigricantia. Et Bronchia, ideſt, aſperæ arteriæ circuli nonnunquam expuuntur ob vlceris varietatem, ſi altè abſceſſus penetrat: quando & fragmenta viſceris expelluntur. Rauceſcunt: breue ſpirant: grauem vocem edunt. ipſorum pectora lateſcunt, & latioribus humiditatis cauſa indigent. oculorum nigræ partes fulgent, albæ verò albiſsimæ fiunt, ac pingues: malæ rubent: venæ in facie elatæ ac tumidæ ſunt. Mirum eſt autem in his, quòd tenor, quàm pro corpulentia, maior eſt, animi verò alacritas & conſtantia tenore potentior. F G H

De Aſthmate, ſiue Anhelitu. Cap. XI.

SI à curſu, exercitationibus, & quolibet negocio ſpiritus ægre redditur; Aſthma græce, Anhelitus latine vocatur. Morbus quoq; ille, quem græci orthopnœam dicunt, & ipſe Aſthma nominatur. in acceſsionibus enim & ipſi anhelant. Orthopnœam verò appellant, quoniam erecto duntaxat corpore facile ſpiritum ducunt. decumbentes enim ſtrangulantur. propter extentionem igitur, quæ in ſpirando adhibetur, affectui nomen Orthopnœa, ideſt, Recta ſpiratio inditum eſt.

A Erectus enim homo ad respirãdum extenditur. at si supinus decubuerit, strangulationis instat periculum. Afficitur autem pulmo, simul etiam quæ spirationi conducunt, afficiũtur interseptum & pectus. At si cor vitiatum sit, nunquam diutius vita produci poterit: hoc enim loco spirandi viuendique initium situm est. Causa est frigiditas spiritus, atq; humiditas: materia verò, crassi interiusque abditi humores. Huic vitio mulieres opportunæ sunt magis, quàm viri: quãdoquidem & humidæ & frigidæ sunt. Pueri facilius, quàm hę, liberantur: nam ipsorum natura in incremento est, quæ valentissime calefacere potest. Viri tametsi nõ facile hoc morbo capiuntur, citius tamen capti pereunt. Dif-
B fertur autẽ interitus quibuscunque opere conficiendo, aut lanis elaborandis pulmo incalescit, & accẽditur: quemadmodũ calcis opificibus, aut ærarijs, aut ferrarijs fabris, aut ignis in balneis excitatoribus. Morbi verò incipientis notę huiusmodi sunt, grauitas pectoris: tarditas ad opus solitum, & ad aliud quodlibet gerendum: in cursu, aut in accliui itinere difficilis & ęgra spiratio: raucescunt, ac tussiunt: flatus in præcordijs, atque eructationes præter rationem excitãtur: vigilant: noctu parum, & obscure incalescunt: nares acutas, & ad spirationem paratas habent. Si malum in peius ruat, malę rubent: oculi prominent, veluti in his, qui strangulantur: stertũt, dum vigilant; multo magis, cùm dor-
C miunt: humida, obscura, sonoque carens vox est: multum & frigidum aerem cupiunt: sub diuo ambulant: quælibet enim domus ipsis ad trahendum spiritum parua & angusta est. Erecti spirant, tanquam omni aere attracto potiri cupientes. præ aeris autem cupiditate & os aperiũt, patefaciuntque, tanquam eo ampliore indigentes. Ipsorum facies præter malas, quæ rubent, pallida est: sudor circa frõtem & iugula emanat: assidua & aspera tussis infestat: reijciuntur pauca, tenuia, frigida, veluti quædam spumæ efflorescentia: inflante spiritu collum intumescit: præcordia reuulsa sunt: arteriarum pulsatus parui, crebri, atq; depressi: crura exilia. Quòd si hæc vlterius crementum acceperint, instar comitialis
D morbi nonnunquam hominem strangulant. At si vertãtur in melius, tussis lõngior, & rarior fiet: plura excernentur saniosa sputa, & humidiora: multa per ventrem aquea exturbabuntur: vrina copiosa scaturiet, licet nondum quicquam in ea subsidat: vox sonantior, clariorque reddetur: somni longiores, quantum satis fuerit, efficientur: præcordia remittentur: dolor interdum ad scapulas in remissione transiuit: anhelitus rarus, lenis, sed cum vocis asperitate fit. Ita sanè mortem effugiunt: Sed in morbi cessationibus, licet ipsi non decumbentes obambulent, secum tamen morbi signa circunferunt.

* aliter minor

De Pulmonarijs. Cap. XII. E

ANhelitus species Pulmonarium est,quod græci Pneumodes vocant. Et à pulmone vitium,quemadmodum & anhelitus, oritur. Quæ insunt enim, vtrique communia sunt, & exigua differentia est. Nam spirandi angustia,& tussis,& vigilia, & caliditas vtrunque vitium comitantur. item in cibos odium,& totius corporis extenuatio. Id enim malum cùm fœdum sit,producitur,neque tamen anni spatiũ excedit. Nam si autumni tēpore ęgrotare quis inceperit,vere,aut ęstate futura vitam finiet:sin hyeme,sequenti autumno moriturus est. Interdum & senes in hanc labem facile incidunt,& exterriti. Ea correptis leui momento ad perniciem opus est.omnes simillime spiratione F
priuantur. arteriarum motus parui,crebri,infirmi sunt. Sed hęc & in anhelitu reperiuntur. Priuatim verò hi tussiunt, tanquam aliquid expulsuri,cùm tamen irritus eorum labor sit,nihil enim reijciunt. verũ si quid ex pulmone vi extruditur, illud exiguum, album, rotundum, grandinosumque est. Pectus in his latius vtique est,non obtortum, nõ vlceratum. Tametsi autem pulmo non suppuret, humorum tamē veluti concretorum plenus est. Temporis intercapedines inter huiusce morbi accessiones longiores sunt. Nonnulli ex his celerius suffocati sunt,quàm aliquid deterius omne corpus inuaserit. nonnullis vero in G
Hydropem circa ilia,aut in eũ,qui Anasarca dicitur, morbus iste mutatur ac desinit.

De Iecore. Cap. XIII.

IEcur lieni in generationem ęquilibre est. dextram enim leuamque partem hęc viscera occupant, naturaliter paria numero, sed facultate tam in sanitate,quàm in morbis imparia. In sanitate quidem,quoniam principatum alimenti iecur obtinet. si quidem venarum radicatio iecur est. Quinetiam in morbis ad sanitatem consequendam multo,quàm mors,valentiorem causam habet. Igitur quãto ad sanitatem H
iecur melius est,tanto & deterius à morbis afficitur. Etenim celerius et violentius inflammatur:& frequentius perniciosiusque abscessum patitur. At duro tumore,qui Scirrhus græce nuncupatur, affectum velocius,atque dolentius,quàm lienis,interficit. Quæ ad inflãmationem attinent,in libro de acutis morbis proposui. Quòd si in pus conuertitur,dolor acutus ad iugulum vsque,aut & ad summum humerum pertinet. Nam prę onere interseptum,vnde iecur suspensum est, detrahit: interseptum verò membranam costis substratã degrauat: ipsum enim illa consequitur:quæ planè ad iugulum vsque & ad summum hume-

A rum extenta eſt,atque hęc omnia ſimul ad inferiora detrahuntur.Ignis acer cum horroribus in ſuppuratione exoritur:tuſsis arida non admodum crebra diuexat:colore herbaceo ægri tinguntur: ſi largius colorentur, in auriginem incidunt in albidum vergentes: ſomni haud ita viſis imaginibusque vacant.Prudentes verò cùm ſint in omnibus, in aliquo tamen ad tempus oblato repente delirant,ad ſeque protinus reuertuntur.Tumor ſub mammis,aut ſub coſtis oritur:multi autem mẽbranæ Peritonęi tumorem eſſe falſo crediderunt. Verum ſi tumor ſub ſpurijs coſtis fiat,cùm premitur,dolor excitatur:iecur intumeſcit. humiditate nanque refertum eſt. At ſi non ſub oſſe remaneant, inflatur
B membranæ ſignum Et ipſius quidem circumſcriptio & fines patent: poſt enim fibrarum circumductum in vacuum abdomen comprimẽs manus deſcendit,ac ſubſidet. Peritonęi verò interminata duritia eſt: & extremitatis proceſſus nequaquam cernitur. Porrò ſi ad interiora ſubit abſceſſus,longè medico natura præſtat: aut enim ad inteſtina, aut ad veſicam pus conuertet. verum multo innocentior eſt in veſicã via. At ſi extra feratur abſceſſus,ipſum non ſecare vtique malum eſt: nam ſi prætermittatur inciſio,à pure iecur eroditur,nullaque mortis dilatio eſt.Si ſecare autem malis, profluuij ſanguinis periculum inſtat, ſtatimque hominem perdi contingit.nam ſanguinis è iecore profuſio co
C erceri nullo modo poteſt.Igitur ſi aliquando neceſſario ad ſectionem venire cogeris, vſtorium ferramentum candens perſpicuumque ab igne accipito,& vſque ad puris locum intrudito.idem enim tibi & ſecat & comburit. Quòd ſi homo periculum euadit,tum pus album effluet,concoctum,læue,olidum,quoniã craſſum eſt.iſtis febres & acerba remittunt,omniaque facile mulcebuntur. Verum ſi in inteſtinum pus effunditur,ex aluo primum aquea ferũtur,poſtea humori, in quo ſint lotę carnes,ſimilia:item qualia in torminibus,vbi vlcerata inteſtina ſunt,exire ſolent. interdum cruentum virus, interdum concretus ſanguis effunditur.fertur & bilis flaua,ſyncera,aut porracea, & poſtre
D ma interitum afferens nigra bilis.Si non ſuppurat vlcus, & mali odoris quædam veluti putredinem venter expellit; crudum alimentũ præterfluit ob ventriculi inteſtinorumque intemperiem: neque enim bene ſe habens iecur iterum ea concoquit.poſtea ignis acer ſuboritur, omniaque in malum prolabuntur.carnes colliquatione tabeſcunt, motus arteriarum parui ſunt,& ęgra ſpiratio.vbi haud ita multo poſt vitę finis imponitur. Cęterum quibuſdam difficultas quidem inteſtinorũ vlcusque ſanata ſunt,morbus tamẽ in aquam intercutem deſijt.Quòd ſi omnia remittantur,pus album ſit,lęue,ęquale,inodorũ:venter deijciat,& cibaria concoquat;homo in bona ſpe eſt. Optimum vero eſt

per lotium crisim fieri: hac enim securior est, minusque maleficus puris transitus. Verum si à phlegmone iecur non suppurat, nemini dubium fuerit, tumorem durum subsidientem in scirrhum mutari ac stabiliri: quando continuus dolor non infestat: cumque adest, obtusus inersque sentitur: rara verò et caliditas: à cibis alienatio, ab amaris delectatio, à dulcibus contristatio: horrore afficiuntur: subalbicant, virēt: lumbi ac pedes tument: facies corrugatur: venter squallet: deiectiones crebrę fiunt. malorum autem colophon aqua intercus. Post aquam intercutem si multa vrina & crassa feratur, multumque in ea limosi subsideat, & cum impetu erumpat; humorem illum intercutaneum effluere posse sperandum est: si tenuis autem, subsidentia carens, paucaq; vrina exeat; aquam intercutem auget fouetque. Quòd si pristinas vires natura recipiat, & quandoque per ventrem cum impetu materiam deturbet; post multorū, crassorum, aquosorumque depulsionem & ipsum hydropicum morbum tollere consueuit. Verum id genus auxilij cum periculo est: post enim subitas & copiosas inanitiones, extremosque casus prostratis interdum viribus, quemadmodum in sanguinis profluuio accidere solet, ęgri interierunt. cum minori autem noxa morbum sudor, si liberalius effluat, dissoluit. Hydropici nanque haud ita multū in summa cute humectari solent. atque morborum iecoris hic finis est. Quando in iecore pus nascitur. * Adolescentes, & qui vsque ad consistentem ætatem peruenerunt, his vexātur morbis: mulieres minus his patiendis expositę sunt. Huiusmodi vitiorum causæ numerātur victus intemperantia, & longa valetudo. pręsertim post difficultatem intestinorum, & colliquationes. quandoquidem & eos Syntecticos, idest, colliquatos nominarunt, qui post vlcera iecoris tabefacti moriuntur.

E F G

De Liene. Cap. XIIII.

Lieni familiaris longus morbus est, quem Scirrhum nominant. Purulentia verò haud ita facile, quandoque tamen efficitur: cùm dolor non asper, tumor autem ingens spiratione maior exoritur. Siquidem in dextram partem ad iecur vsque tota communione increscere visus est. vnde multi vt fallerentur in causa fuit: tanquam non lienis, sed membrana affecta esset. nam peritonęon, quod græci vocant, inflammatione occupari isti existimant. contumax autem atque indomitus instar lapidis tumor est. talis plerunque à Scirrho lienis efficitur: quando & ambiguitas difficultasque maxima simul adest. Verū si forte suppuret, tractabilis est vtique: & in parte summa, vbi puris quoque creatio est, tactui cedit. quando verò pus non ducit, tactui omnino resistit. Porrò nonnunquam scirrhus totus super ventrem suspensus est,

* aliter dolore

H

in hanc,

A in hanc, atque in illam partem, prout impellitur, delabens: donec, pusillus cùm sit, locum ad fluitãdum habet. Adest nausea & anxietas: maxime cum instat eruptio. Incrementi autem notę sunt febres, dolores, & horrores. multoties enim horrent: nonnunquam verò non horrent cum breui caliditate, & dolore vacãt. hac de causa interdum & in sple ne abscessus oriens latuit. rarum enim, & sensu carẽs in sanitate quoq; viscus est. Turgent isti, atq; humoris, tanquam Hydropici, pleni sunt, atro colore viridi admixto suffusi, ęgre omnia patientes, pectore veluti pondere oppresso grauiter spirantes. euidens enim malum est. vsq; ad superiora spiritu venter impletur crasso, caliginoso, humido quidem B ad speciem, cùm tamen non sit humidus. tussis adest, multumque irritantur, sed pauca sicca extruduntur. Venter si quę infra depellit aquosa, primò paulum subleuat, deinde si largius deijcit, hominem quidem tabefacit, sed nihilominus iuuat. At si & abscessus ruptus fuerit; pus vtique purum & concoctum nunquam excernitur, sed subalbidum & cinereum, quandoque fęculentum, aut liuidum. quòd si & profundior abscessus fuerit, nigra etiam fertur humiditas: quando & aliqua succi lienis, qui simul tabescit, particula exprimitur. Quibusdam prætereà & integræ lienis partes exierunt: siquidem & natura dissolubilis lienis est. Cæterùm si morbus vlcere non substitit, sed in longum tempus C extrahitur; cibos auersantur, malo sunt habitu, tumidi, aspectu fœdi, multis vlceribus toto corpore, sed maximè in cruribus scatent. rotunda, liuida, concaua, sordida, ęgre sanabilia vlcera sunt. sicque demum tabefacti interiere. At in exiguo tumore cum duritia et renixu indolentia est. vnde fit, vt isti longiorem vitam ducant. Verùm si ab affectu superentur, aqua intercus, aut phthisis necessariò sequitur: & corporis eliquatio superuenit. atque iste sanè perniciei modus ipsos è vita migrare compellit. Pueri ac iuuenes facilè calamitatem hanc patiuntur, facileq; inde liberantur: senes verò non facilè vtique lęduntur, sed affecti euadere interitum nequeunt. Quinetiam seniores quidam nescientes ipsi D vitio lienis absumpti sunt: nam & pusillus tumor ipsis causa interitus fuit. Longa quoque ægritudo tabidos facit: & iuuenibus ocium maximè nocet, quicunque à certaminibus exercitationibusque corpus quieti desidięque tradunt: loca palustria, aquę exuberantes, salsę, virosę: inter anni tempora ferinus autumnus.

De Morbo regio. Cap. XV.

SI bile flaua, vitellina, aut crocina, aut nigra cum viridi mixta omne corpus à viscere suffusum sit; affectus hic à græcis Icterus, à lati-

nis Regius morbus, siue Arquatus, siue Aurigo dicitur. Difficile vtiq; E
in acutis malum est: quia non solum ante septimum apparens, sed etiã
post septimum infinitos necauit. rarò autem ad extremum febrem be-
ne iudicauit: ipse verò haud facilè discutitur. Neque vitio iecoris tantũ-
modo prouenit, vt nonnulli medicorum existimant: sed & ventricu-
lus, & lienis, & renes, & laxum intestinum in causa sunt. & ab iecinore
quidem nascitur, si phlegmone, aut scirrho viscus illud opprimitur, à
solito tamen munere non impeditur. creatur enim in iecinore bilis,
eamque in iecinore posita vesica secernit. Verùm si meatus ad intesti-
num bilem deferentes phlegmone, aut scirrho interclusi fuerint, vesi-
ca autem exundauerit; bilis retrò labitur. Cum sanguine igitur misce- F
tur, qui per totum corpus discurrens, secumque bilem vehens in om-
nia membra diffundit: atque ita corporis species bile tingitur. Stercora
verò albida sunt & argillam referentia. neque enim bile colorantur,
quoniam humoris eius affluxu carent. iccirco & vẽter valde siccus est:
siquidem bile nec madet, neque stimulatur. color autem ad albedinem
vergit. Si morbus regius ab liene ortum habeat, color est ater cum vi-
ridi mixtus. ipsius enim atra bilis alimentum est: cùm sanguinis atri ef-
figies quædam ac simulacrum sit. cuius purgamenta non suscipit, neq;
elaborat lienis ægrotans. inde fit vt per omne corpus cum sanguine di-
labantur. Propterea lienis arquato laborantes cum viriditate quadam G
nigricant. ipsorum quoque consueta stercora nigriore colore imbuta
sunt. nam quod alimenti in splene abundat, ad vias exitus tanquàm re-
crementum propellitur. A' laxo etiam intestino & ventriculo arqua-
tus prouenit. vbi concoquendi facultas in ventriculo & laxo intestino,
quod græci Colon nominant, læsa fuerit. nam & in colo concoctio ef-
ficitur, & ab ipso alimentum in iecur digeritur. Igitur si aliud alimen-
tum crudius iecur susceperit, proprium quidem elaborat, & conficit,
alienum verò dimittit. sanguis enim, qui distribuitur, coli cessationem
atque inertiam retinens, in omnem partem labens eam disseminat. in
colo autem cruditas ipsius bilis effectrix est. Hunc sanè in modum ab H
omnibus visceribus arquatus oriri poterit, non modo ab ijs, quæ ieco-
ri escam suggerunt, sed etiam ab ijs, quæ à iecore suscipiunt. Neq; enim
per canales duntaxat sensiles, sed multo copiosius per halitus natura in
omne corpus alimenta distribuit. qui à toto in totum natura ipsos per
solidas ac densas partes dirigente discurrere facilè queunt. gignuntur
itaque halitus bile infecti; & corpus, vbi insederint, colorant. Nempè
per aluum laborante colo non fit albida excretio: iecur enim creandis
succis nullam noxam patitur, exitumque bilis ad intestina patẽtem ha-

* Aliter albũ cũ viridi mixtum.

A bet. Habitus quoque totius corporis ad morbum regium citandũ summopere efficax est. habet enim & in toto causam, quæ huiusmodi est. In omnibus corporis partibus calor ad concoquendum insitus est: in oĩbus item humorum est creatio ac separatio. sed aliorum alia, singulis autem propria. vt puta in carne sudor, in oculis lachryma, in articulis & naribus mucus, in auribus Cypselis græcè dicta, Latini auriũ Marmorata, seu Cerumina vocant. Itaq; si ad singula obeunda munera calidum fatigatum lassatumque fuerit, ipsum quidem in acre atq; igneũ vertitur, humiditates autem omnes in bilem abeunt. ignis enim opera amara & bile infecta sunt. quòd si & in sanguine cruditas incidat, sanB guis biliosus efficitur, & quoquo versus nutriens dispergitur. Propterea & vbique bilis conspicitur. Planè acerbum id malum est, color verò specie horribilis. etenim colore aurum repræsentant: sed non hominem decet, quod in lapide pulchrum fuerit. At superuacuum mihi videtur, vnde id nomen Icterus tractum fuerit, explicare: præterquàm à terrestribus feris quadrupedibus; quas græci Ictidas, latini Viuerras, ali qui Martes vocant. & Syluestris mustellæ species est. his enim bestijs oculi huiuscemodi colore tincti sunt. Duæ sunt huiusce labis species: aut enim in flauum croceumque vergit, simulq; albicat & virescit: aut in liuidum nigrumque declinat. atque adeo istorum causa & ipsius bilis C causa est. Aliqua enim bilis flaua est subtilis, perspicua, tenuioris generis: aliqua magis colore staturata, vt crocum, aut vitellum eiusdem speciei quis affirmet. Secũda bilis species nigrioris coloris est, porri, aut issatidis herbæ colorem referens, atra. inter hæc extrema infinitæ sunt colorum varietates. penes autem calorem atque humiditates istarum mutatio fit. Quin etiam viscera huiusce varietatis causę sunt: vt puta si flauum viscus sit, quale iecur est. aut liuidũ, qualis lienis. Quo circa si ab aliquo viscere arquatus oritur: à iecore quidem, iecoris notæ sunt: a liene, lienis: singulorumque, vnde oritur, membrorum indicia apparent. Si nullius membri signa videantur, vniuersi habitus ægritudo est. PerD spicua verò sunt & ea, quę in albißimis oculis cernuntur. Frontis autem secundum tempora, in corporibus naturaliter albis pręcipuè, & in paruo arquato color exquisitior efflorescit. Porrò quicunque nigro arquato laborant, in his ater color viridi commixtus apparet. ijdem frigent: imbecilli, desides, tristes, atque demißi animo sunt. tetrum odorem exhalant: gustatum amarum habent: spiritus non facile ducunt: in ventriculo morsum percipiunt: alui excrementa porracia, subnigra, arida sunt, ægreque descendunt. vrina bene colorata est, ad nigrius vergens. ad hęc cruditate laborant, cibum detestantur, vigilant, mœrent,

melancholia agitantur. At in albiore arquato color est ex albo & viridi temperatus: mente sunt hilariores: cibos accipere primò eos piget; sed vbi cœperunt, nauiter comedunt: facilius, quàm priores, concoquunt: alui purgamenta alba sunt, arida, cretacea. lotium reddunt flauum, pallidum, crocinum. In vtrisque corpus omne pruriginosum est: calor in naribus exiguus quidem, sed mordax percipitur: nam biliosum distrahit laniatque: Gustatus amarorum quidē non amarus, quod mirum est, non tamen dulcis: dulcium verò amarus. in ore nanque bilis in lingua residens, & prius cibis occurrens sensum hūc ludificatur, ac decipit. Lingua enim bile suffusa cibos non sentit. atque antea quidem ieiunij tempore bilis quiescit: neque iccirco lingua propter consue- F tudinem ęgre fert: verùm si cibis excitata bilis efferbuerit, ipsa cibis obiecta prius linguam mouet ac stimulat. Itaque siue amara sit esca, amari sensus est, siue dulcis, biliosi perceptio. bilis enim sensio præuertit. Falluntur autem, qui amara videri dulcia existimāt. res enim haud ita se habet: sed quoniam membrum amaro aliquo delibutum duntaxat propter morbi consuetudinem amaritiem non percipit, ideo speciem dulcescentis reprę̨sentat. verùm in dulcibus & amaris cibarijs idem status reperitur. fallacium igitur ciborum velamentum bilis est. Vtique si nullius visceris calefactio euidens fuerit, plerunque sine noxa arquatus est, sed diuturnior. si perseuerauerit, atque insuper viscus in- G flammatione vexatum fuerit; in aquam intercutem, & malum corporis habitum vt plurimum desinit. Plerique & sine aqua intercute colliquati interiere. Id malum adolescentulis iuuenibusque familiare est: quibus & minus officit. Pueris autem, non admodum inusitatum, non omnino tamen innoxium est.

E

De Cachexia, siue malo corporis habitu. Cap. XVI.

OMnium simul vitiorum malus habitus conuersio est. Siquidem ab omnibus morbis propagatur & emanat. Verùm & ipse solus citra alios morbos materiam multam lutulentam nactus, à princi- H pio noua ægritudo gignitur. Et habitus quidem malus simplex cōmunis est, & symptomata multa comitātur: nomenq; ipsum significanter inditū est. Gracilitas verò, aut pallor, aut tumor, et siquid aliud insit, ad tempus durans in corpore exoritur: Malus autem habitus vnius ingentis affectus species est. eique nomen tale fuit impositum. Nam hominis ad omnia bonus habitus est: & ad concoctionem, aut ad distributionem sanguinis creatio, atque omnis naturæ functio inde prouenit. hæc consequitur facilis spiratio, validę vires, floridus color, sed pri-

A maomnium ſanitas. Quòd ſi ad imbecillitatem vitioſorum corporis humorum, quæ Cacochymia à græcis dicitur, natura conuerſa fuerit; id iam malus habitus eſt, quem gręci Cachexiam nominant. Valetudo hæc vix ſanabilis eſt, malumq; longiſsimum. longo enim tempore acquiritur, neque ab vno corporis vitio, neque ab vno viſcere prodiens. Sed omnium eſt in deterius conuerſio. Quocirca ab hac enaſcentes morbi ineuitabiles ſunt, vt puta aqua intercus, aut phthiſis, aut eliquatio. Siquidem & mali habitus cauſæ colliquationis germanæ ſunt. Morbus autem in multum tempus extrahitur: inteſtinorum difficultas adeſt continua: quibuſdam morborum reuerſiones eue-
B niunt. bene vtique cibos appetunt, tametſi multos ingerant, ac repleantur: crudi verò, & non confecti digeruntur. quoniam alimenti elaboratio ad coctionem pertinens, debilis admodum atque inualida eſt. Labis huius cauſæ ſunt & ab hęmorrhoidibus, quas vocant, venis effluuij ſuppreſsio, & vſitatorum vomituum retentio, & ab exercitationibus quies, & ſudorum exiccatio, & ab ingentibus laboribus ocium. quando enim horum ſingula, quæ aderant, non amplius reuertuntur; tunc ſequitur corporis grauitas, pallor ſubinde repetens, venter flatibus refertus, oculi concaui, ſomni graues torporem afferentes. Verũ enimuerò hæc ſi erraticè, & non ſtatis temporibus fiant;
C morbi inconſtantiam infirmitatemque ſignificant. ſin altius exactis radicibus maneant, neque deſiſtere velint; ingentis mali nuncia ſunt. Stantibus pedes tibięque intumeſcunt, decumbentibus autem partes decliues atque iacentes. Quòd ſi decubitum mutauerint, tumor in illas decumbentes partes deuoluitur: humidique aut frigidi in grauitatem fit circuitus. nam ſi calor humidum euaporet, id verò non effundatur, poſtea delabetur. Multos vtique cibos appetunt, edaces admodum ſunt: celerior concoctione diſtributio fit crudiorum magis, quàm inconcoctorum. nutricatio non perficitur. Sed hoc inde prouenit, quoniam in toto alimentum à natura non concoquitur. in ventre
D enim atque in omni corpore caloris imbecillitas eadem eſt. quapropter neque optimus, neque boni coloris ſanguis procreatur. cumque crudorum ſuccorum omne corpus refertum fuerit, & ciborum appetentia euaneſcat; ſic malo habitu vſque ad ventriculum graſſante, & affectu iam ſummam potentiam obtinente, tunc ſanè tumidi fiunt, imbecilli, & ad omne opus abiecto poſtratoque animo. Aluus ſiccior eſt· plerunque recrementa bile priuata, alba, aſpera, crudaque deijciunt: corpore ſquallent, ſudore carentes & pruriginoſi. ſomnus nequaquam firmus eſt, ſed decumbentes conniuent: tarde ſpiritum du-

cunt: arteriarum motus languidi sunt, debiles, frequentes: post quālibet autem vel exiguam actionem frequentissimi fiunt. Post hæc respiratio cum anhelitu fit: venæ in temporibus elatæ apparent: partes enim, quæ circumiacent, emacruerunt: verùm & in brachialibus longe grandiores inflatione venæ redditæ sunt: sanguis atro colore viridi admixto infectus est. Ab his phthisis, aut colliquatio hydrodem anasarca vocatam, aut ascitem adducit: istorumque procreatio ineuitabilis est. Aetates huius morbi feraces sunt in primis senectus, neque mortem euadunt. Pueri & celeriter pati idonei sunt, & liberantur facilius. Florentes ætate haud ita valde huic malo patent, non tamen penitus facilè sanantur. Tempus anni non vnum hanc fert ęgritudinem, neq; vno tempore finitur: verùm autumnus concipit, hyems alit, ver ad vltimam vehementiam perducit, æstas verò interficit.

ARETAEI CAPPADOCIS
DE SIGNIS ET CAVSIS DIVTVRNORVM MORBORVM.
Liber Secundus.

Iunio Paulo Craſſo Patauino Interprete.

Hæc inſunt in hoc libro.

De Hydrope, hoc eſt, Aqua inter cutem. Cap. I.

A Qua inter cutem, quam Græci Hydropa vocant, iniucundum aſpectu vitium eſt, & toleratu difficile. ab ipſo enim perpauci liberantur: idque fœlicitate quadam, ac Deorum potius, quàm artis auxilio. Maiora enim omnia vitia ſoli Dij medicãtur. Nam aut in viſcere primario morbus deliteſcens totum in malum habitum conuertit, aut omne corpus ingruente peſtilentia in malum ſuccum viſcera permutauit. quando ſibi vtraque viciſsim ad perniciem ſuffragantur: nullaque eſt pars noxa carens, quę vel modicam naturę opem afferre poſsit. Eſt autem ad humectationem fluctio frigida, craſſa, qualis eſt nebula vniuerſo: aut conuerſio ab humida & frigida cauſa in talem habitum hominem permutante. Neque enim in inferiori ventre fluctuans humidũ Hydropa nuncupamus: quandoquidem neque ibi vitium eſt: ſed cùm

morbum consequitur tumor, inflatio, coloris fœditas; iste in aquã habitus colliquescens hydrops & est, & appellatur. Nam tametsi nonnunquam foras sponte aqua prorumpit, aut aliquis pręcordia rescindẽs effundit; adhuc in sede sua permanent hydropici. Princeps itaque causa malus habitus est, species autẽ plures. verùm & eius nomen aliud, atq; aliud. nam si sit humida suffusio, quæ in ilibus fluitet, & præ inflatione, cùm verberantur, tympanum quodammodo referant; Tympanias nominatur: at si aqua copiosa in peritonęo continetur, natantq; in humore intestina; Ascitem eam cognominarunt. sin autem ilia nihil istorum habeant, sed omne corpus intumescat, si ex alba pituita crassa, & E frigida; Phlegmatias ei nomen est: si in humorem sanguineum, aquosum, tenuem, carnes liquatæ fuerint, Hydrops anasarca generatur. prava quidem est harum singularum constitutio, peior autem multò ipsarum permixtio. Nam earum, quę in ilibus fiunt, vna vni earum, quę totum corpus inflant, sociari nõnunquam consueuit. Difficillimus est autem tympanias cum anasarca vocato copulatus. Ex occupantibus enim ilia tympanias ascite improbior est: ex infestantibus verò totum corpus leuco phlegmatias, quàm anasarca benignior. Mitis quidem vt in desperatis morbus est, si minor species cum minori pariter coniungatur: peior verò, si aliqua ex minoribus cum altera ex maioribus admisceatur. Quòd si duarum maiorum mixtio exactè facta fuerit, grauius F inde malum exoritur. Notę autem maximę sunt, & visu, & tactu, & auditu facillimę. In ascite nanque in ilibus tumorem, in pedibus inflationem videre licet: facies, brachia, & reliqua gracilia cernuntur, intumescunt testes, pręputium, & totus colis ob inęqualitatẽ tumoris tortuosus est. tangito verò, & aliquam in partem manum imprimens intrò moderate pellito. ad alias enim partes humiditas transfluet. Verùm etiam in corporis ad alterutrum latus cõuersionibus humor in locum decliuem & tumorem & fluctuationem facit, fluctuantisque liquoris sonitus exauditur. quinetiam sicubi digitum impegeris, locus cauus efficitur, & multum temporis cauus perseuerat. Hęc vtique ascitem si- G gna declarant. Tympanias autem vltra tumoris spectaculum, etiam auditu sonorus est. nam ad palmę percussum abdomen sonum edit: neq; ad corporis conuersionem spiritus locum mutat. & si enim locus ambiens aliquorsum inclinat, spiritus tamen ęqualis supra & infra vbique permanet. Cęterùm si in nebulam & aquam spiritus vertatur, (nam ascites ex tympania gignitur) si non perfectè mutatus aliquando fuerit, ex dimidio factus in ventre fluitat. Cæterùm anasarca & leuco H phlegmatias ilia inania occupant: tumidam faciem & brachia reddũt: & quæcunque in alijs vacua sunt, in huiusmodi ægrotis opplentur.

Quandoquidem

A Quandoquidem in leucophlegmatia alba pituita, frigida, & crassa re dundat: hac omne corpus impletur: facies, collum, brachiaque tumescunt: abdomenq; ex inflatione crassescit. mammæ quoque in tumorem excitantur illis scilicet, qui iuuenes robusti in ętatis prospera fortuna consistunt. At in hydrope anasarca vocato carnis liquamentum fit in succum speciem carnis referentem: saniesque cruenta, qualis ab intestinorum vlceribus emanat. talis verò & à membris aliquo graui, quod superinciderit, contusis, si paulum superficiem secueris, humor effunditur. Ex duabus quidem speciebus permixtio ambarum indicia obtinebit. Omnibus verò simul inest pallor, spirationis difficultas,
B tussis. diuersis temporibus segnes sunt: pigritia multa, à cibo alienatio. quòd si aliquid assumant quanuis modicum, & flatu carens; nihilominus valde inflantur: distentiones patiuntur, quales ex saturitate fiunt. citra madorem eorum corpus est: iccirco neque in balneis sudore madescunt. præterea albidi sunt, & effœminati. Anasarca laborantes colore ex atro, viridique permixto infecti sunt: obscurasque & nigras venas habent. In ascite atque tympania conspicuæ, atque admodum euidenter sunt in brachialibus atque in abdomine. In anasarca verò atq; phlegmatia tumore omnia delitescunt: somni sunt graues, torpentes, breues: animæ deliquium, circa minima quęq; sollicitudo, viuendi cu-
C piditas. tolerantia non ex animi alacritate, ac bona spe, vt in ijs est, qui prospera fortuna vtuntur: sed ex ipsa morbi natura. neq; causa dici potest, sed mirari tantùm id licet, quod me hercule magnum est. nanque in alijs haud omnino perniciosis affectibus ægrotantes abiecto sunt animo, tristes, mortis amatores; in his verò & bene sperant, & vitæ cupidi sunt. Ambo hæc contraria morbi efficiunt. Aqua inter cutem nonnunquam à copioso frigidæ potu continuò prouenit, cùm præ nimia siti ad saturitatem quispiam multam aquam gelidam ingurgitauerit, postea humidum in peritonæum delatum sit, atque inde in ventribus insitus calor refrigeratus fuerit. deinde in ilia guttæ effluũt, quę prius
D in aerem versæ per transpirationem digerebantur. Id igitur si incidit, facilior est huius morbi curatio, ante quàm viscus aliquod, aut totus homo affectus sit. Cæterùm & ventosus cibus, & cruditas, & buprestes aquam inter cutem pepererunt. Est hæc omnibus communis calamitas viris, mulieribus, cuicunque ætati; præterquam quòd alij in aliã speciem sunt propensiores. In vocatam anasarcam, & leucophlegmatiam pueri: Iuuenes autem ad consistentem vsq; ętatem inundationi ilium obnoxij sunt. At senes omnibus quidem generibus sunt expositi, cùm inopes sint caloris: frigida enim senectus est. verùm ad humoris multitudinem contrahendam apti non sunt. ipsis igitur tympanias accide-

re consueuit. Omnes quidem species praue: hydrops enim morborum omnium vitium est: Sed inter ipsas leucophlegmatias mitior habetur: nam multę, & varię sunt eius tollendæ prosperæ occasiones, sudoris, aut lotij excretione, aut alui nõnunquam in huiusmodi ægrotantibus copioso effluuio, iam abeunte aquæ inter cutem habitu. Difficilis autẽ tympanias est; adhuc tympania difficilior anasarca. Oportet enim medicum hoc in morbo totũ hominem permutare. Quòd per Iouem neque Dijs ipsis facile fuerit. Nonnunquam & exigua in parte homo aquam inter cutem patitur: vt secũdùm caput in eo morbo, qui Hydrocephalus nuncupatur, aut in pulmone solo, aut iecinore, aut liene, aut in mulierum vtero. & cęteris hæc species sanabilior. Nam si eius ostiolum à priori conclusione hiare cœperit; humorem quidem si habeat, effundit; si spiritum, efflat. quòd si vterus anasarca laboret, plurimùm tota mulier aquam inter cutem patitur. Alia quædam hydropici morbi species talis agnoscitur: in ea vesiculæ quædam pusillæ, crebræ, humoris plenæ in loco, vbi Ascites fieri solet, excitantur. Cæterùm, quòd humore multo refertę sint; illud indicio est, si abdomen perforaueris, parum admodum humoris effundes. Ab interiori nanque parte vesica occlusit: at si in vesicam instrumentum impuleris, iterum succus emanabit. Hæc vtique aquæ inter cutem species haud leuis est: vnde enim id genus vesiculæ eruperint, via haud facilè reperitur. Alij nanque affirmant huiusmodi ampullas per intestina transijsse. Ego verò id nunquã vidi: iccirco, neque non scribendo affirmo. nam siue ex intestino colo, siue ex ventre ferantur; qualis sit ipsarum generationis modus, quid dicam nihil certi habeo. iter enim ad omnium excretionẽ per sedem lubricum, ac patens est. at ipsius humoris in ilibus collecti per intestinorum rupturam egresio credi non potest: neque enim innoxium, neq; citra perniciem intestini vulnus est.

E F G (marginal letters)

De Diabete, siue vrinæ profluuio. Cap. II.

Diabetes qui vocatur affectus, miraculum quoddam est, haud ita sæpe hominibus vsitatus, carnium, ac membrorum in vrinam colliquatio. Frigida atq; humida, vt in aqua inter cutem, causa est. Trãsitus autem consuetus renes & vesica. Neque enim cum intermisione lotium reddunt: sed perinde atq; canales laxati sint, indesinens est profusio. Diuturna est huius morbi creatio, & longo tempore parturitur. Breuis erit autem hominis vita, in quo affectus iste perfectus fuerit: velox enim est colliquatio, & festina interdum mors aduenit, & vita fœda est, ac vexata doloribus. Sitis intoleranda est, potus copiosus, multitudini tamen lotij non respondens. copiosius enim lotium redditur: H

A neque eos quisquam neque à potu, neq; à mictu inhibere potest. Quòd si vel punctum temporis inhibeatur; si quidem à potu, os siccatur, corpus arescit, viscera ipsi sua conflagrare opinantur, omnia fastidiunt, de omnibus dubitant, haud multo post mortem obeunt, ardentissima sitis adest. Mictum verò quæ ratio suppresserit. aut quæ verecundia dolore potétior? Sin autem vel parum temporis à meiendo abstinuerint, intumescunt lumbi, testes & ilia: cumque remiserint, lotium quidem calefactione profundunt, tumidæ verò partes detumescunt: in vesicam enim confluit exundatio. Cùm morbus iste iam perfectus est, facilè omnes eum deprænhendunt. Sed cùm futurus est, os humore priuatur: saliua est albida, spumans, perinde atque in siti: nondum tamen sitiunt. B præcordia grauia sunt: calorem, aut frigus à ventre in vesicam tendere sentiunt, prout aduentantis morbi processus est. quinetiam paulò plus lotij, quàm moris erat, effunditur. sitis adest, sed nondum vehemens. Cumque amplius crementũ accipit, calefactio parua quidem, sed mordax visceribus inhærens exoritur. abdomen habent rugosum, venas extantes, totum corporis habitum gracilem, quando & vrinæ profluuium, & sitis iam auctę insigniter sunt. cumque ad extremum colem vitij consensus peruenerit, protinus vrinam reddunt: atque inde mihi huic morbo Diabetes appellatio indita fuisse videtur, perinde ac si pertranseuntem dixeris, quòd in corpore humor non remanet: Sed vbicunque in homine collectus stagnauerit, ad exitum labitur. Durant sanè aliquod tempus, licet non admodum diu: nam cum dolore meiunt, atque atrox fit liquefactio. neque enim ex potu aliqua insignis portio in corpus absumitur, & carniũ magna copia in vrinam eliquatur. Huiusce languoris causa aliquis acutus morbus esse potest, qui hanc in partem impetum fecerit, & in crisi aliquod malignũ virus latenter morbi reliquerũt. Haud incredibile est etiam aliquod perniciosum venenũ ex his, quę vesicam & renes infestant, huic affectui causam prębuisse. Quinetiã siquis à Dipsade morsus sit, talis morsum affectus sequitur.

C

D Dipsas autem reptilis fera si quem percusserit, sitim non ferendam accendit, isque copiose bibit; neque siti medetur, sed ventrem obruit humore: adeo inexplebilis est bibendi cupiditas. At siquis ob ventris distentionem doleat, grauetur que humoris copia, & ideo paulum temporis à potu abstineat, iterum sitiens largissime bibit. Atq; hæc est malorum vicissitudo: se nanque mutuò sitis & potus adiuuant. Alij prætere a sunt, qui lotium non reddunt: neque vlla est alia eius, quod bibunt, transpiratio. itaq; potius insatiabili auiditate, humoris inundatione, ventris distentione, repente ac penitus disrupti sunt.

De Renum affectibus. Cap. III.

E

RENes substantia glandulas, quas græci Adenas vocant, referunt: colore autem rubidiores sunt, quale est iecur potius, quàm mãmę, aut testes. nam & hi adenes sunt, verùm albiores. Figura testibus similes, lati magis sunt, iuxta & retorti. Sinus habent exiguos ad lotium excolandum cribrorum instar foraminibus peruios. Ex vtroque neruosi canaliculi tanquam fistulæ expullulant, qui in vesicę terga vtrinq; sese inserunt. æqualis est autem lotij à renibus in vesicam via. Huiusce viæ multi atque varij affectus renes, prædictosque meatus male habẽt: aliqui acuti sanguinis profluuio, & febribus, & inflammationibus iugulantes; hi verò sunt, quotquot ego enumeraui: aliqui diuturni hominem colliquatione dissoluentes, haud lœtales quidem, sed insanabiles, & vnà cum ægroto commorientes. Diuturni itaque sunt abscessus, vlcera, calculorũ exortus, hæmorrhoides vocatæ. Vlcera quidem hominis ex abscessu facta omnia planè diuturnissima sunt, atq; ægre sanationem recipientia. Calculorũ verò diuturna est creatio, cum dolore obstructiones: haud enim facillimus est exitus. ad hæc difficilis est & lotij suppressio. At si multi sint, & exigui calculi, sese mutuò impediẽtes, remorantur: aut si vnus sit magnus, locorum angustijs intrusus inhærescit. Atque si vtroque in rene hæc fieri vsu veniat, interclusa vrina, distentisque locis, paucis diebus superstites ægri moriuntur. Rectè sanè natura renum ventrem oblongum, & vrinę canalibus magnitudine ęqualem fabricauit, exiguis quidem calculis ampliorem, quò superius concretus calculus expeditissimum in vesicam iter inueniat. atq; ideo lapilli oblongi generantur. Plerunque enim propè vrinæ fistulas id genus lapilli concrescunt: & quotquot eo loco fiunt, inæqualis crassitudinis sunt. priori in parte ob canalium angustiam gracilescunt, posteriori autem crassiores fiunt: quoniam renes deorsum vergunt. in solis autem renibus oriuntur, hisque igneo calore feruentibus. neque enim sedem in fistulis vrinæ calculi obtinent, sed arenulæ cum lotio per eas fistulas inferius delabuntur, quæ & indicia & materia huiusce affectus sunt. Quòd si aliquando grandior effectus lapis concauo renis inhæserit, tunc dolores lumborum circà musculos, quos Psoas Græci appellant, excitantur, & ad medias vsque costas perueniunt. Multis sanè dolor iste, perinde ac si morbi lateralis esset, imposuit. præterea grauitas adest coxendicis: dorsum ægre incuruatur: difficulter annuunt: tormina dolores inferunt grauia, perseuerantia: intestinum enim sinuosum est. cùmque exundat vrina, & distentiones increscunt, ad meiendum, vt in parturiginibus, prorritantur: flatuosi sunt, sed flatus excerni ne-

A queũt.febres adſunt mordaces,præaridę.ſquallida quidem lingua, ſicca verò eſt aluus.macreſcunt.à cibo abhorrent:quòd ſi quid aſſumant, neque concoquere,neque diſtribuere facilè poſſunt. Sin autem in lotij canaliculum lapis inciderit,concuſsio corporis fit, vt in rigore. calculi progreſſus ſentitur † cõmuni ſimul violento.} Quòd ſi in veſicam delapſus fuerit,lotium aquoſum vberius effunditur: aluus deijcit: flatus inde exhalant:extentus ſtomachus eſt: ructus eduntur:à prioribus malis quies datur.interdum quoque vlcerato canali præter lotium cruor emanat.Secunda porrò calamitas eſt,cùm per colem calculus transmittitur.Nam ſi amplior ſit,quàm vrinæ iter, (Græci Vrethram vocant,) B capere poſsit;in eo multum temporis hęſitat, atque veſica multitudine vrinæ completur:tumque eius maiore cum dolore ſuppreſsio fit.nã cum veſica & canales vreteres vocati veluti incenduntur.Aegerrime autem tortuoſi calculi exeunt:quoſdam enim & hamatos vidi, in meatibusque adnatas quaſdam calloſas duritias.Plerunque autem oblongi propter canalium rectitudinem figurantur.At colore nonnulli albicãt argillam referentes,taleſque ſæpius in pueris generantur:alij flaui ſunt inſtar croci,hi verò in ſenibus reperiuntur, quibus & in renibus creari ſolent:crebrius enim pueris in veſica lapilli oboriuntur. Concretionis autem cauſæ geminæ ſunt:In ſenibus frigidum corpus, & craſſus ſan- C guis.frigidum verò craſſas materias celerius cogit.indicio ſunt aquarũ natura calidarum fontes: hæ nanque refrigeratæ in tophaceum lapidẽ condenſantur.At in pueris multum ſanguinis limum elixatum generandi calculi veluti ſedem ignis habet. Igitur in calculi creatione talis eſt affectio.Cæterùm nonnulli ſunt,qui per quoſdam circuitus ſanguinem meiunt,huiuſmodi affectus hęmorrhoidum profluuio ſimilis eſt; ſimilis eſt quoq; corporis conſtitutio.nam valde palleſcunt, torpent, ignaui ſunt,cibum faſtidiunt, cruditate laborant: & cùm excretus eſt ſanguis,languidi fiunt,membra reſoluuntur,caput verò leuius & agilius redditur.At ſi per circuitum nihil ſanguinis effluxerit, capitis do- D lore vexantur,oculorum acies hebet,tenebræ eis obuerſantur,vertiginem patiuntur.Inde alij infiniti in comitialem morbum incidunt, tumidi, veluti caligine perfuſi, aquam inter cutem patientibus ſimiles: alij morbo atræ bilis,aut neruorum reſolutione tentantur.Nam ex cõſueti profluuij ſanguinis retentione huiuſmodi mala proueniunt. Si quidem à renibus defluat ſanguis mundus, lotio non permixtus, plerunque tamen cum veſicæ vrina confuſus emanat. Nonnunquam & ex renum diſruptione ſanguis fertur multus collectim. verùm cogitur,& in grummos denſatur:vtque in ſanguine extra corpus effuſo fieri aſſolet, interdum vtique & in veſica congelatur: quando atrociter

† Hęc verba abundare videntur.

vrina ſupprimitur. Ruptionem verò vlcera diuturna, atque vix ſanabilia ſequuntur. indicia ſunt ramentum, aut membranula araneæ inſtar rubida egrediens; aut pus album meiendo profuſum, modo purum & ſincerum, modo cum vrina permixtum. Ab ijſdem & abſceſſus dignoſcendi ſunt, ſi veſperi febres acceſſerint & rigores: dolores circà lumbos, & pruritus. At ſi ruptus fuerit, grummi purulenti carniſque formam repræſentantes eijciũtur: quin etiam & albida ſanies excernitur. Vlcera verò mordacia ſunt, modo repurgata, modo ſordentia: id pus manifeſtat: vrina quoque aut olida, aut nihil olens. Ver ſanguinis profluuia & abſceſſus parit: hyems autem, autumnuſque calculos. Quòd ſi à calculis vlcera facta ſint, inſanabiles inde morbi naſcuntur, cita colliquatio, morſque adueniunt. E F

De Veſicæ affectibus. Cap. IIII.

VEſicæ morborum nullus placidus eſt. quippe acuti inflammatione, vulneribus, conuulſione, febribuſque acutis interficiunt. Vlcus verò & abſceſſus, aut reſolutio, aut lapis magnus tolli nequit: neque enim potione, aut medicamento frangitur, aut circumteritur; neque præter noxam exciditur. opus eſt enim & tenues veſicæ partes ſimul cædere. id verò aut eodem die hominem perdit, aut paucis diebus conuulſionibus, febribuſque conſumit. Niſi excidatur autem præter G vrinæ concluſionem doloribus, febribuſque, aut liquationibus homo contabeſcit. ſin haud ita magnus ſit calculus, frequentius lotium cohibetur: nam facilè in ceruicem delapſus lotij tranſitum obſtruit. ſecurius autem quàm grandiores exciditur, ſed veſica quoque neceſſariò ſauciatur. cumq; mortis periculum euaſerint, in fiſtulam Græci Rhœada vocant, prolabuntur. quod licet periculo vacet, ingenuis tamen hominibus non eſt tolerandum, perpetuum ſcilicet vrinæ profluuium, ſiue quis ambulet, ſiue dormiat, ambulantibus verò maximè iniucundum. Valde parui autem plerunque citra noxam exciduntur. Quòd ſi veſicę inhęſerit calculus, ex colliquationibus patefiet: ſed neque dolorũ, neq; H grauitatis expertes ſunt, licet vrinam expeditè reddant; ſin minus, & vrinæ difficultas accedet. Omnes verò calculos ex ſabuloſis vrinæ ſubſidentijs deprehendes: & quòd iſtis virilia ſæpius arriguntur. quando enim meiunt, ſubeſtque calculus, dolent, tractant, attrahuntque pudenda, tanquam calculum cum veſica exempturi. Anus quoque vitij particeps redditur pruritu laborans. Prominet verò et rectum inteſtinum vi, contentionibus, imaginatione perinde, ac ſi iam lapis excernatur. Ambo enim inter ſe copulantur anus & veſica: quorum vno affecto, & alterum afficiatur neceſſe eſt. propterea inflammato podice vrinæ

A exitus clauditur:& vesica exacerbata sedes non deijcit, licet aluus admodum sicca non sit. Tales vtique sunt ex calculis labores. At sanguinis effluuium tametsi non admodum cito enecet, tempore tamē procedente infinitos iugulauit. Ab eo verò grummi creantur, lotij suppresio, & matura mors non secus, atq; à calculis fieri compertum est. quanuis enim sanguis tenuis flauusque est, neque valde crassus, neque concretus; vesica tamen longo tempore congregat, ac eadem calefaciens & elixans cogit conspissatq;, atque ita grummus efficitur, & vrinæ interclusio, quam græci Ischuriam vocant, inferendæ morti potentisima. His accedit dolor acutus, ignis acer, lingua arida & ab his deli-
B rantes moriuntur. Sin autem à vulnere dolor excitetur; vulnus vtique mortiferum est: vlcus verò & si nō protinus interficit, febribus tamen, aut inflammatione insanabile redditur. Tenuis quidem est crasitudine vesica, neruus autem substantia. quocirca neque carnem contrahit, neque facilè ad cicatricem ducitur. Accedit & vrina biliosa, acris, mordax vlceris, communis victus. Vesica enim cùm repletur, distenditur: cùm inanis est, subsidit. in extensione igitur & contractione eundem, quem & articulus, affectum patitur. In articulo verò nullum vlcus benè sanescit: suppurationem autem ex abscessu contrahit. Vesicæ signa eadem sunt, quæ & in alijs membris inflammatis: Nam etsi febribus ri-
C goribusque succedat abscessus, eadem pericula impendent. Verùm si pus crassum, album, non tetri odoris eijciat; ab his orta vlcera benigna sunt. At si depascantur; fęculentam, mucidam, graucolentem vrinam reddunt. Huiusmodi ægrotantibus non tarda mors aduenit. Mordax quidem vrina est, & cum dolore est eius emisio: Ad summum vsque colem dolor peruenit. Ipsos vtique omnia etiam contraria lædunt, & saturitas, & inanitio, & otium, & exercitatio, & lauatio, & illuuies, & saturitas, & ieiunitas, & dulcia, & acida: cùm alia alios lædant, alios iuuent, in vnum autem conuenire non posint.

D

De Seminis profluuio. Cap. V.

MOrtis quidem periculo vacat Geniturae profluuium, iniucundum tamen est, & vel auditu insuaue. Nam si intemperies & resolutio humida occupat, genitaliaque membra, (vt à frigidis contingere solet,) profluit semen: neque ipsum vel insomnis cohibere possumus. verùm seu quis dormiat, seu vigilet, continens profusio est. neque id, quod fit, sensu percipitur. Aegrotant quoque & tali morbo mulieres, sed partibus illis prurientibus, & cum voluptate nonnullis genitura profunditur: quinetiam virilem coitum impudenter appetunt. Viri autem nequaquam pruriunt: nam quod effluit, humidum, tenue, frigi-

dumque est, sine colore, infœcundum. Quî enim genitale semen refrigerata natura emiserit? Quòd si iuuenes hoc vitio laborent, omnes senilem corporis habitum induant necesse est: quippe qui segnes fiant, resoluti, exanimes, torpentes, hebetes, imbecilli, recurui, ignaui, pallentes, albidi, effœminati, à cibis abhorrentes, frigidi, membris graues & stupidi, cruribus impotentes, & ad omnia remissi & languidi. Multis sanè id genus ægrotatio ad neruorum resolutionem (Paralysim græci vocant) viam strauit. Quomodo enim neruorum facultas non afficiatur, cùm natura ad vitæ generationem faciens refrigerata sit? Atqui & genitura vitalitatem impartiens nos viros efficit, calidos, articulatos, hirsutos, vocales, animosos, ad intelligendum operandumque valentes: id viri testantur. Contrà verò quibus non inest vitalis genitura, rugosi sunt, debiles, acutæ vocis, glabri, imberbes, effœminati: eunuchi id manifestant. Siquis autem vir & seminis profundendi abstinens fuerit, robustus est, audax, neque vel feras expauescens: testimonio sunt ex athletis temperantes. Nam & illi, qui natura quibusdam præstant, ob intemperantiam deterioribus multo peiores fiunt: contrà natura deteriores ex temperantia præstantioribus longè meliores euadunt. Neq; sanè ab alio quopiam, quàm à genitura robustum animal generatur. Vitalis itaq; genitura ad sanitatem, ad robur, ad animi fortitudinem, & ad generandum mirificè confert. A Satyriasi in seminis profluuium corporis status deuoluitur. E F G

De Stomachi affectibus. Cap. VI.

STomachus delectationis, tristitiæque princeps est, cordi periculosa vicinia, ad tenorem, animiq; alacritatem, siue abiectionem ob animæ consensum præcipue stomachi facultas confert. Hæc mihi alio loco dicta sunt. Delectationis quidem hi fructus sunt, bona concoctio, carnis conueniens incrementum, floridus corporis color. Tristitiæ verò istorum cōtraria. nonnunquam & animi abiectionem cum alimento caret inducit, atra bile vexatur, cibum refugit. Cùm itaque stomachus ægrotat; escas odit, & abominatur, non modo cùm offeruntur, verum etiam si non in conspectum dentur, sed eas memoria repetant, aut anxietate, aut madore stomachi, aut eius ostioli dolore perciti. & saliuam effundunt quidam, & vomitibus lancinantur, corpusq; simul ab his vexatur. Quòd si ventriculus istorum vacuus est; doloré, quàm cibi sumptionem, facilius tolerat. Sin autem interdum ad alimentum capiendum accedere cogitur, id multo peius est. Labor quidem famis est, ore cōterere, in deuorando dolor, & maior conflictatio. Cęterùm non erga vsitata quidem ita se habet, erga aliena verò optimè; sed quę H

A naturaliter habent, in contrarium mutata sunt: & omnia grauatim ferè: fugaque adest, & odium alimentorum. In interscapulis præterea dolor inhęret: sed longè maior si edant, deuorentque. fastidiunt: animi pendent: visus hebetatur: aures sonant: caput grauatur: membra torpent: crura, brachiaque resoluuntur: palpitant præcordia: dorsum imaginantur versus crura moueri: aliàs alio, huc atque illuc sese ferri existimant, seu stent, seu iaceant: quẽadmodũ à ventorũ flatu harũdines, aut arbores agitantur: pituitam frigidam, aqueam reijciunt. Quando verò & in biliosis redundat bilis; istorum oculi tenebris caligant: siticulosi non sunt, etsi à cibis sitire videntur: vigilant, tardi sunt: dormitant non

B vero tamen somno: ijs, qui sopore graui (Coma græci appellant) occupantur, similia patiuntur, macie confecti, valde pallentes, debiles, resoluti, animæ deliquium patientes, animo consternati, meticulosi, quieti, repente tamen irascentes, valde melancholici: nonnunquam enim in atram bilem, quam Melancholiam gręci nuncupant, id genus ægrotantes inciderunt. Talem vtique stomacho impartiente animæ affectũ esse oportet. Verùm homines compatibilium membrorum ignari, in quibus hæc grauissima vitia fiunt, stomachum esse causam opinantur. magnum autem ad ea, quæ dico, probanda testimonium cordis contiguitas est, vbi omnium principatus collocatur. in medio enim pulmo-

C ne cor sedet: horum autem medium stomachum coniungit: ambo verò dorso inserta sunt. propter hanc itaque cordis viciniam & dolor ille excitatur, quem Cardialgiam græci nominant, & resolutio, & morbi melancholici. Nempè morbi causæ & aliæ sunt plurimę: præcipua verò pus multum à ventre per stomachum effusum. Familiare est etiam id vitium illis, qui tenui victu, & duriore coacti sunt vti: quinetiã illis, qui, vt erudiantur, laborant, & eius causa multa perferunt. quibus inest diuinæ scientiæ cupiditas: qui cibi parsimonia, & vigilijs macerantur: qui doctos sermones, & res graues meditantur: qui victum pleniorem & varium contemnunt: sed famem pro alimentis habent, pro potu a-

D quam, & in somnis vigilant: quibus molle cubile est nuda humus, stragula vestis ignobilis, tunica lacera: ipsorum verò tectum est communis aer: diuitiæ autem adeptio, atque vsus diuinæ sapientiæ. Hæc vtiq; ipsis eruditionis amore bona comparantur. Cùmque cibum, & illum quidem ignobilem accipiunt; id vitæ tantum, non saturandæ famis, neque potum vini causa assumunt. non eos abstrahit voluptas, non vagatio & peregrinatio, nõ corporum exercitatio, nec carnium circumpositio. à quo enim disciplinę amor non auocet? à patria, à parentibus, à fratribus, à se ipsis vsque ad mortem. His igitur corporis macies adest, decolor facies, & in iuuenta senescunt: & ob cõtemplationem stu-

I

pidi habentur. animo autem seueri, non ridẽtes, immites sunt. Atqui ob stomachum erga cibos male affectum citò satiantur cibo vsitato, vili & ad manum. varijs autem dapibus non sunt assueti, & erga omnes cibos pigri sunt. quòd si aliquem inusitatum cibum acceperint, læduntur, omnes alios protinus auersantes. Iste est stomachi longus morbus. Inflammationes verò, destillationes, oris ventriculi morsus, (Cardiogmon græci vocant) aut dolor, stomachalis affectus non dicitur. Hunc morbum æstas affert: quando & concoctionis, & appetitus, & omniũ est impotentia: Inter ætates verò senecta, quibus & absq; morbo ob vitæ finem & appetentia ad extremum peruenit. E

De Affectu ventriculi. Cap. VII. F

VEntriculus concoctioni destinatum viscus in concoquendo laborat, cùm alui profluuium, quem græci Diarrhæã vocant, hominem premit. & est liquidi alimenti inconcocti profluuium: nisi à recenti & proxima causa vnum aut alterum tantùm diem permanente oriatur. præterea & totus homo debilis redditur, quia corpus non alitur, vnde lõgus morbus, Cœliacum quem vocant, efficitur, latinè ventricularis dici potest, ob concoquentis caloris. imbecillitatem, frigusq; ventriculi: cùm liquescit quidem à calore alimentum, sed non concoquit calor, neque in succum proprium vertit, semicoctum imperfectũque relinquens, cùm perfectionem assequi non possit. id verò concoctione destitutum ad prauum commutatur & colore & odore & cõsistentia. albus est enim bile priuatus color: olida excernuntur, & lutulenta; liquida & inconsistens ob profligatam actionem substantia est, virtutem modo atque principium coctionis præseferens. Hac de causa venter flatuosus est, ructus assidui, tetri odoris. Quòd si deorsum penetrent; strident intestina; flatus erũpunt asperi, humidi, argillosi. videtur autem ipsis tanquam humidum quoddam effluere. Dolor ventriculi grauis est, aut subinde punctiones referens. gracilis verò, & emaciatus homo redditur, pallidus, iners, nihil ex negocijs vsitatis valenter efficiens: sed cùm ambulat, membra labascunt, temporũ venæ exertæ sunt. siquidem ob alimenti penuriam tempora habent concaua: atque in omni corpore venę insignes apparent. non modo enim morbus iste non concoquit, verum statim neque in molem corporis distribuit: Nã haud solum concoctionis, sed etiam digestionis vitium mihi esse videtur. Porrò si in incremento morbus sit, materias ab omni corpore in ventriculum rursus adducit: tunc ea iam est corporis eliquatio, os est aridum, superficies squallida, nihil sudant: ventriculus nonnunquam vt ab ardenti carbone peruritur, aliàs tanquam à crystallo conglacia- G H

A tur. interdum verò ſanguis in extremo vitæ diſcrimine conſtitutis in deiectionibus flauus defluxit, purus, non permixtus: vt venæ oſtiolum patefactum eſſe videatur. acredo nanque venas exedit. Longiſsimum & difficulter curabile vitium eſt. Etenim ſi abſque manifeſta cauſa deſijſſe videtur; iterum inuadit, vbi & ex leui errore iam denuo ſuboritur. Per circuitum igitur morbus iſte reuertitur. Senibus hoc malum familiare eſt, & mulieribus magis quàm viris. Pueris autem ventris effluuium aſsiduum eſt ob quottidianam cibi intemperantiam, ſed non ventriculi debilitate morbus aduenit. Ex anni temporibus æſtas hoc malum ſæpius affert, ſecundo autumnus: deinde hyems frigidiſsima,
B ſi proximè ad extinctionem calor deueniat. Diuturnum quoque morbum & affectus iſte, & difficultas, & leuitas inteſtinorum conſequuntur. Verùm & largiſsimus frigidæ potus interdũ hanc labẽ progenuit.

De Colicis ideſt inteſtini plenioris morbo laborantibus. Cap. VIII.

Colici ſanè voluulo & ſtropho, ideſt, torminibus celeriter necantur. longè plurimæ ſunt huiuſce morbi cauſæ. Signa verò hæc ſunt, grauitas in ieiuno, vbi affectus maximè vrget: pigritia multa adeſt, tardi ſunt, cibos refugiunt, graciles, vigiles, facie tumidi. Quòd ſi
C propè ſplenem ægrotet colon, ideſt, laxius inteſtinum; colorem habẽt nigrum cum viridi mixtum: album verò cum viridi, ſi propè iecur. ab his enim proximis viſceribus malum communicatur. Sin autem cibũ acceperint quãtumuis paucum, & flatu vacantem; mirum in modum tum inflantur, & diſflandi quidem cupiditas eos inceſsit, ſed inferius exitus intercluditur: ſuperius verò ructus violenter tentati neque ipſi finem aſſequuntur. Siqua verò parte flatus vi erumpunt, viroſi planè odoris ſunt ſurſum petentes, & acidos ructus excitantes. Renes & veſica in partem huius doloris adducuntur: & vrina cohibetur. iſtis alia pro alijs accedunt. Miraculum autem his maius eſt, quòd in teſtes &
D cremaſteras, ideſt, ſuſpẽſores inopinatus dolor inuadit. Nõ paucis medicorum hæc morbi communicatio in occulto eſt: ſiquidem nonnunquam & ſuſpenſores execuerunt, propriam morbi cauſam eos continere opinati. quocirca & his pro alijs alia fiunt. Ab hoc quoque vitio alia prodeunt, abſceſſus, & vlcera non mitia, aqua intercus, & phthiſis morbi inſanabiles. nam à frigore & craſsis humoribus, & longè glutinoſa pituita propoſiti inteſtini dolor exoritur. Quinetiam & ætate, & tempore, & regione frigida, & aſpera hyeme prouenit.

De Dysenteria, idest, difficultate intestinorũ. Cap. IX.

SVperiora intestina ad cœcum vsq; tenuia & biliosa sunt · atq; inde græcè Cholades nominãtur. post hæc inferiora vsq; ad intestini recti initiũ crassa & carnosa sunt. In oibus vlcera fiũt. dysenteria verò est horum vlcerum species: iccirco & varij existũt morbi. Aliqua etenim superficietenus intestina radunt, excoriationem tantùm facientia, & innoxia sunt: sed lòngè innocentiora, si in inferioribus intestinis cõsistant: alia paulò etiam profundiora vlcera. verùm neque hæc immitia sunt. Alia profunda non vno loco manentia, sed exedentia, glandulosa, serpentia, & sphacelum inferentia, mortifera sunt. Venulę quoq; in hisce vlcerum pastionibus circumrosę apparent: & in his vlceribus stillationes sanguinis largiores cernuntur. Alia est species vlcerum, quæ oris tumentibus aspera sunt, inęqualia, callosa, vt in ligno Gemmã dicimus. id genus vlcera vix medicabilia sunt: neque enim cicatricem facilè contrahunt, & facilius aperiuntur. Dysenteriæ causæ plurimæ sunt: principes autem cruditates, refrigerationes assiduæ, acrium ciborum assumptio, obsonij, quod græci Myttoton vocant, latini Moretũ dicerent: cœpæ ipsius, allij, carnium vetustarum, acrium esus: à quibus postea cruditas superuenit. Super hæc humidum aliquod inusitatum, vt mixtura illa, quę Cyceon græcè dicitur: aut potio Ryteon appellata: aut qualia in singulis regionibus loco vini fiunt contrà sitim remedia. plaga præterea, & refrigeratio, & frigidæ potus intestina exulcerant. Excrementa verò, & quæ cum vlceribus sunt, alia atque alia in alijs atque alijs reperiuntur. Nam si in superficie sint; ex superioribus quidem tenuia, biliosa, inodora, præter eum, qui ab intestinis fit, odorem: ieiuni autem intestini excrementa puriora, crocea, mali odoris: Aliqua verò & cum alimento liquato quidem, sed aspero exeunt. at modo grauis odor ab vlcerum putredine fit, modo vt à solo stercore prouenit. Ab inferiorum autem intestinorum vlceribus aquosa, tenuia, sine odore feruntur. Sin profundiora vlcera sint, saniosa effluunt, subrubida, vinosa, aut instar aquæ, in qua caro lota sit: & hæc modo sola, modo cum stercore. hocque liquidum est circunfuso humore dissolutum, non infectum bile, inodorum: aut compactum, siccumque, sed ob humorem circunfluentem lubricum deijcitur. Cæterùm si maiora, leuioraque vlcera sint, & in superioribus intestinis; eorum ratione, à quibus, & per quæ transeunt, biliosa effunduntur. sedem enim vellicant: nam bilis acris est, eoque magis si ab vlceribus effluat. bilis verò & instar vnguinis pinguis est. Ex profundioribus autem vlceribus, sed inferioribus cruenta manant, crassa, pituitosa, carnosa, non valde pinguia, ramentosa: vt

A potè quæ ab inteſtinis abſtrahantur. quinetiam & integræ inteſtinorũ partes commixtę ſunt. Excernuntur quoque & albida, craſſa, mucoſa, adipis conciſæ ſimilia, humore circunfuſa. Hæc vtique à recto oblongo inteſtino feruntur. Nonnunquam ſanè mucoſa tantùm, vellicantia, parua, teretia, mordaciaque egeruntur; crebro ſurgere cogentia, & deijciendi cupiditatem cum voluptate afferentia; ſed quæ deijciuntur valde pauca ſunt. Teneſmus huic vitio nomen eſt. A' cæco autem carnes longè rubicundæ, & grandes excernuntur, circunſcriptionẽ multò maiorem habentes: in ipſo enim maiora fiunt vlcera, cruor etiã craſſus, fęculentusque emanat: & hæc omnia multò quàm antedicta fœdius olent.
B Cæterùm poſtquam ſerpunt, & exedunt vlcera, & nullo remedio vllo in loco coerceri poſſunt; à ſuperioribus quidem non ſolum exquiſite biliosa, ſed & crocina, ſpumea fęcem vini referẽtia, & nigra, iſatidis, & porri ſuccum repræſentantia, antedictis craſsiora, atque inſtar putredinis graueolentia deijciuntur. Alimentum nunc minus con coctum eſt, ſolum vt à dentibus voracius contritum. At ſi inferiora inteſtina vlceribus erodentur; guttæ cruoris atræ, craſſa, carnoſa, rubida, grummoſa, nonnunquam nigra, multis modis variantia, olida, non ferenda per ſedem expelluntur: humiditatumque exitus inuoluntarij fiunt. Nonnunquam oblongum quiddam in pluribus non diſcretum,
C inſtar ſani inteſtini deijcitur: & ignaris rei ſuſpicionem præbuit inteſtini. At negocium ita ſe habet, inteſtinorum tunicæ perinde ac ventriculi geminę ſunt, & altera alteri obliquè ſuperiniecta eſt. Igitur cùm earum connexio diſſoluitur, interior tunica ſecundùm longitudinem abſiſtens foras egreditur: exterior ſola intus remanet, & carnoſa efficitur, & cicatrice ſolidatur: ſaneſcuntque homines, & viuunt. id verò inferius inteſtinum ſolum patitur. in cauſa eſt tunicarum carnoſa ſubſtãtia. Quòd ſi ex quopiam vaſculo cruor emanet flauus, aut niger; purus, non cum cibo aut ſtercore mixtus effunditur: verùm concretum quiddam latis araneolis ſimile extenditur. in grummum enim, cùm re
D frixit, obduratur: neque ſanguinem excretum eſſe credideris. ob ſonũ autem multum cum ſpiritu maior quàm pro effectu, excretionis eſt apparentia. Interdum & in pleniore inteſtino purulentus abſceſſus efficitur, nulla nouitate ab alijs internis vlceribus differẽs: etenim ſigna, & pus, & vlcerum medicatio penitus eadem ſunt. Si res duræ, carnoſæ contritis aſperiſque corporibus ſimiles excernantur; abſceſſus non benigni moris ſignificatur. Nonnunquam ex laxo inteſtino aqua multa dyſenteriæ modo profluit, idque plurimos ab hydropico morbo liberauit. Vlcera quidem inteſtinorũ (vt paucis dixerim) huiuſmodi ſunt. Cæterùm & ipſorum formæ, & ab ipſis purgamenta tot ſunt, quot ſu-

pra comprehendimus. Quæ singulis quoque ægrotantibus accidunt, E
explicabimus; seu placida, seu noxia vlcera sint. Itaque collectim dictũ esto. si exulceratio superficietenus fuerit siue supra, siue infra; febrem non habent, nec dolorem: ac sine decubitu tenui victus ratione diuersis modis sanescunt. Sin vlcus altius descenderit, in superioribus quidem mordacia tormina & acria sunt tanquam à pauca calida bile. alijs, atque alijs temporibus suppurant intestina: plerunque verò suppurãt, aut coctiones dimidiatę sunt, cibos tamen non horrent. Si inferiora vlcerata sint, longe superioribus sunt salubriora. hæc enim humiliora intestina multò carnosiora sunt alijs. Sin caua & depascentia vlcera in superioribus grassentur; febres acutæ concitantur, non emicantes, in visceribus demersæ: extrema refrigerantur: cibus fastiditur: vigilia adest: F
ructus male olent: nauseabundi sunt: bilis vomitus, vertigo. cumq; multa expellantur, (ea verò biliosiora sunt;) tormina, atque alij dolores magis perseuerant. His accedit virium consumptio, genuumq; resolutio: ardore ęstuant: sitibundi sunt & anxij: atra per nauseam reijciunt: lingua est arida: pulsus pusilli, debiles. atque his germana sunt, quotquot, de perniciosis vlceribus mortifera exposui. oris etiam ventriculi dolore vsque ad animæ deliquium torquentur. Quidam verò neque ex eo deliquio in pristinum restituti sunt, sed in tali affectu vitam finierunt. Huiusmodi calamitates & inferiorum intestinorum corrosionibus cõ G
munes sunt, si depascantur vlcera, neque eorum depastionem compescere valemus pręterquàm quòd tormina doloresque sub vmbilico inferius, vbi vlcera sunt, percipiuntur. Formę autem excrementorum tales sunt, quales supra posuimus. Verùm si inter initia parua vlcera sint, in longumque tempus depastio producatur; alia alijs vlcera superueniunt, aliquibus mitescentibus, aliquibus in summum excrescentibus. quales enim sunt in mari fluctus, talis est in vlceribus tempestas. Cæterùm si quando natura resistere potens fuerit, simulque & medicus subuenerit; depascentia compescitur, mortisque timor remouetur: intestina tamen dura, tumida, cicatricosaque remanent, & nõ nisi longo post H
tempore sanescunt. Verùm enimuerò cùm ab intestinis cruor erũpit, si ex magna vena, aut arteria exeat, matura mors aduenit: neque enim aut manum intromittere, doloremque attingere, aut medicamentum ipsi vlceri adhibere possumus. Quinetiam si medicamento sanguinis profluuium coercetur, non propterea tuta est, ac vera mortis euasio: quãdoquidem nonnullis magna crusta, (Escharam græci vocant,) decidens, venæ ostiolum patentius efficit. Vbi verò & grummi intus concrescunt, intusque remanent, ineuitabilis morbus est. Incipientibus igitur sanguinis eruptionibus succurrere oportet. plerunque autem cùm

A futuræ ſunt, licet non admodum claris ſignis, tamen ſeſe indicant. anxietas enim adeſt, & animi ambiguitas: grauitas ea in parte eſt, quæ rũpitur: & facies rubet, ſi nondum ruptura facta eſt. Sin autem vena proximè reſciſſa eſt, plurimum venter mollitur omnino: ſi ſatis temporis pręterijt, difficilius, atque tardius ſoluitur. Huiuſce qualitatis ſunt inteſtinorum vlcera. Præcipuè naſcuntur æſtatis tempore, ſecundò autũni, minus vere, minimè hyeme Pueris quidem, & adoleſcentibus ventris profluuia contingunt: difficultas autem inteſtinorum viris & iuuenibus. Senecta verò ægrè medicabilis eſt, & ad ducendam cicatricem longum tempus requirit. At vlcera exedentia ſenibus inuſitata, ſangui
B nis verò profuſio ſenectæ eſt conueniens.

De Læuitate inteſtinorum. Cap. X.

SI à torminibus, & ab latis, valdeque profundis ſuperiorum inteſtinorum vlceribus cicatrices crebræ, craſſæ, ſolidæque contrahantur: ſtercora ex his deorſum liquida, ab alibili indiſcreta prolabuntur. Inteſtinorum enim raritas, per quam ſurſum verſus alimonia diſcurrit, à cicatrice intercluſa eſt. Homo igitur nutricationis inopia laborat: & pallor adeſt, & infirmitas. Affectus iſte qui ab cicatrice fit, Lienterię cognomẽ accepit, ab inteſtinis ſcilicet, quæ Gręci Entera vocant: & nunc
C quidem à cicatricibus morbus exoritur. Aliàs verò inteſtina cicatricis expertia ſunt, ſed conſuetudo & exercitatio inteſtina profluuium pati edocent. In iſtis enim calidum quandoque refrigeratum eſt: vt neque concoctionem, neque digeſtionem moliatur: ſed præ imbecillitate retinere non poteſt, omnemque elaborationem alimentum ſubterfugit. Quòd ſi ex tempore, & non ſtabilis, ſed leuis mouenti purgatio fiat; ſimplex à cibis vomitus morbum ſoluit. Sin autem aliquo tempore prorogetur, et in ſede firma iſtorum cauſa permaneat; nihil opis vomitus affert. Morbus quoque longus, & malus habitus, qui decumbere non cogit, lienteriam peperit. Aqua intercus nonnunquam in hanc
D ægritudinem fœliciter commutata eſt, in malum ſcilicet ex malo. ſed melior eſt ſucceſsio.

De Vteri morbis. Cap. XI.

MVlieribus vterus ad purgationem & partũ bonus eſt, ſed morborum infinitorum, malorumque aceruum congerit. neque enim vlceribus tantùm, & inflammationi, & fluori obnoxius eſt; verùm etiam ſi totus repẽte ſurſum verſus moueatur, celerem interitum affert. Alibi quidem ſcriptum eſt, qui nam ipſius morbi pernicioſi acuti ſint. Diuturni verò hi: fluor duplex, duritia, vlcera aliqua innoxia, ali

qua maligna,exitus totius aut partis.Fluor ſanè ruber,aut albus eſt,for E
ma declarat.Ruber quidem,ſi ſanguis flauus emanet,& huius ſpecies:
vel liuidus,vel niger & tenuis,vel craſſus et concretus,vt grummi.Al-
bus,vt aqua,aut flauus cum pallido mixtus vt bilis;craſſus verò aut ſub
tenuis,aut tenuis liquor,quem græci Ichora vocant,& male olens. al-
bus item,vt pus.ſed exquiſitè albus,vt album ſerum. quin etiam gutta
cruenta nonnunquam cum pure ſimul effluit: mille aliæ ſunt ſecun-
dùm rationem maioris & minoris iſtorum ſpecies. Circuitus verò mo
do eſt menſtrua purgatio,ſed non ad priſtinum præſcriptum diem re-
uertitur.non multus quidem ſanguis,ſed per multos dies effluit. pau-
corum autem dierum fit interpoſitio,ſed omnino pura. Alter eſt cir- F
cuitus modus,ſed ad certum diem:neq; plurimi ſanguinis eſt plerunq;
prima purgatio,bis autem ac ter purgantur per totum menſem.Tertia
eſt quoque fluoris ſpecies,indeſinens quidem effluuium eſt,& ſingulis
diebus modicum:ſed in totum menſem ſumma fit non admodum mo
dica;neque enim vterus oſtium claudit,ſed hiat,ad effluxum humidi-
tatis relaxationem patiens.Verum ſi neque intermittatur, neque pa-
rum effluat,ob ſanguinis effuſionem moriuntur.Signa vtiq; hęc ſunt,
præter humiditatis effluētis colores,ipſius hominis color, peruigilant,
cibos oderunt, anxietate vexantur, diſſoluuntur in rubro profluuio
magis,& dolore torquentur,& in ambobus quod effluit, mali odoris G
eſt;ſed modo magis modo minus. Albū enim profluuium peius olet,
ſi quando maior adeſt putredo. Aliàs autem rubrum, cùm ſæuius de-
bacchatur eroſio.Breuibus ſanè dictum eſto,ater fluor omnium peſſi-
mus eſt,deinde liuidus.Pallidus,albus et purulentus,diuturniores qui-
dem ſunt, ſed minus periculoſi. Ex his ipſis pallidus deterior quidem
eſt,ſed longe melior eſt ille,qui cum vſitato colore mixtus eſt: vſitatus
autem eſt ruber,eiuſque ſpecies.Quin etiam & ipſis minus noxij ſunt
vſitati:ſed re vera ſenioribus infeſtiores ſunt rubri fluxus, minimè au-
tem puellis,quibus magis albi nocent. Item altera eſt albi fluoris ſpe-
cies,menſtrua purgatio,exalbida,acris,& pruriginem cum voluptate H
afferens.In iſtis verò humor albus, craſſus, genituræ ſimilis prouoca-
tur;hāc ſpeciem Gonorrhœam,ideſt,fluxum ſeminarium muliebrem
appellauimus.Eſt autē vuluę refrigeratio:quam ob rem humorum te-
nax eſſe non poteſt:quin etiam ſanguinem in albidum colorem tranſ-
mutat:vim enim ignis rubrificam non habet.Id genus vitij & ſtoma-
chus patitur,ideo & pituitam euomit.Simili affectu & inteſtina labo-
rant,cùm profluuio græce Diarrhœa vocato,ægrotant. In vtero præte
rea vlcera ſuboriuntur,aliqua lata,pruriginoſa,tanquam ſale inſperſa:
hęc ſunt quędam ſuperficiei excoriatio.pus habēt craſſum,inodorum,

paucum.

A paucum. Vlcera huiusmodi mitia sunt. His cauiora sunt vlcera & deteriora, quibus dolores parui accidunt, pus paulo plus, grauius olent: nihilominus tamen hæc quoq; placida sunt. Quòd si altius penetrent, & labia dura asperaque fuerint, & sanies quædam olida exeat, & quàm in superioribus, dolor sit maior, exedit vuluam vlcus, & nonnunquam caruncula quædam separata egreditur. neque ad cicatricem vlcus id ducitur, sed longissimo tempore hominem tollit: nam maxime diuturnum est. huiusmodi græco vocabulo Phagedæna nuncupatur. Nempè mortifera vlcera sunt, si præter ipsa dolor exacerbat, & mulier valde contristatur: & res putrida ab vlcere neq; ipsis ægrotis tolerabilis emaB nat, efferaturque manuum attrectatione et medicamentis, & quolibet genere medelæ exasperatur. venæ autem in vtero turgent, & proximę simul partes distenduntur. id verò perspicacibus medicis tactu depræhenditur: neque enim aliter liquet. cæterùm ignis & anxietas totius, & duritia simul, vt in feris vlceribus insunt, quæ & ipsa mortifera sunt, necnon & Cancri appellationem obtinent. At cācer neutiquam vlcus est, sed tumor durus & indomitus, qui vnà totum vterum distendit: dolores quoque, & reliqua omnia, quæ in vlcere insunt, cancrum comitantur. Hęc eadem vero cancerosa vtraque sunt, et diuturna, & perniciosa. Vlceratus autem cancer non vlcerato longè improbior est, &
C odore, & doloribus, & vita, & morte. Nonnunquam integra vulua de sede sua egreditur, & mulieris feminibus insidet. incredibilis calamitas: Sed neque inaspectabilis est vterus, neque ingenerabilis causa. relaxantur enim membranæ ilibus appensæ: quæ vteri sunt ligamenta neruosa: quæ in fundo sunt iuxta lumbos gracilia, quæ in ceruice hinc atq; inde iuxta ilia, maxime neruosa, lataque sunt: qualia nauigiorum vela cernuntur. Omnes igitur hæ membranæ remittuntur, cùm vulua foras procidit. plerunque sanè huius exitus mortem affert. Accidit enim ex abortu, & magnis concussionibus, & violento partu. At si non interficit, diu hæ vitam producunt, non visibilia videntes, extra alentes vterum, atq; fouentes. Videtur autem nonnunquam duplicitatis vteri interius succingens tunica, quando à contiguo diuellitur. Geminæ nanque membranæ tantum sunt differentes à tunica. hæc verò abscedit & fluctione, & abortu, & violento partu quando ipsa secundis inhærescit. Nam cùm ipsę vi extrahuntur, simul & vteri tunica extrahitur. verùm nisi pereat mulier, reuertens eadem tunica vtero adamussim connectitur, aut paulùm extra prominet: contigit autem feminibus mulier. Nonnunquam vteri osculum solum ad ceruicem vsque procidit, sed rursùm intrò se recipit, si vterus suffimenta mali odoris olfaciat. ipsum quoque mulier attrahit, si grata odoramenta naribus

subijciat. Quinetiam obstetricis manibus paulatim intrò recurrit, si E
placidè & sensim prematur: & prius remedia mitigatoria, quæ græci
Hysterica vocant, id est Vterina ei adhibita fuerint.

De Arthritide & Ischiade, id est, Articulorum & Coxendicis dolore. Cap. XII.

COmmunis omnium articulorũ dolor est Arthritis: sed pedum dolorem Podagram vocamus, coxendicum Ischiada, manuum verò Chiragram. Nempè aut ex tempore dolor est, si ex aliqua parum durante causa consurgat: aut latenter meditationibus longo tempore contractus est morbus, cùm ab exigua occasione dolor & morbus accenduntur. Est autem omnium simul neruorum affectus, si auctũ malum omnibus ingruat. Initio verò nerui articulorum vincula, & quæcunque ex ossibus exorta sunt, & in ossa inseruntur; dolere incipiunt. At istorum magnum est miraculum: non dolent quidem vel minimũ, etiam siquis secet, aut collidat: at si quis ab ipsis doleat, nihil aliud est eis ad dolorem citandum potentius, non ferramenta adstringentia, nõ vincula, non vulnerans gladius, non exurens ignis. nam & hæc assumuntur tanquam maiorum dolorum remedia. Quòd si quis ipsa dolẽtia ossa præciderit; sectionis dolor, vt exiguus à maiore obscuratur. Sin autem iste præualeat, eos voluptas capit priorum malorum obliuionẽ afferens. id sanè patiuntur dẽtes et ossa. Causam quidem veram soli Dij nouerunt, probabilem verò & apparentem etiam homines. Est autem (vt simpliciter dicam) huiusmodi. Quod prædensum est, contactũ, vulnerationemque non sentit: iccirco & ex tactu vulnerationeque nõ dolet. Dolor enim est res aspera sensui: densum autem non exasperabile, ideo quoque est indolens. At rarum bono sensu præditum est, & vulnere exasperatur. Cæterùm quoniam & densa ingenito calore viuunt, per hunc eundem calorem etiam sentire possunt. Siquidẽ efficiens causa substantialis sit, vt gladius, aut lapis, substantialis patientis corporis pars non dolet: natura enim densa est. Sed si caliditatis insitæ intemperatura corripiatur, sensus fit permutatio. cumque ipsorum ex se ipsa dolet caliditas, ab interna sensus pulsione excitatur. natura autem in maius excedente, vel ex abundantia dolores proueniunt. At aliàs in alios articulos morbus articularis inuadit, quibusdam in coxendices, (eaque parte plerunque claudus remanet:) & in alia quædam membra nonnũquam exiguus. quandoque nec in paruas particulas transit pedes et manus. nam si maiora membra occupauerit morbum ipsum capere valentia, instrumenta illa non supergreditur. Sed si ab exiguo membro initiũ cœperit; mitis est, & inopinata inuasio. Ischiadis quidem à femore

(margin letters: F, G, H)

A posterius,aut poplite,aut tibia initium est. Aliàs verò in coxæ cauo (Cotylam græci vocant latini Acetabulum) dolor apparet,rursus in clunẽ, aut lumbos impetum facit;& omnia potius esse videtur,quàm coxendicis morbus. Verùm etiã articuli ita ferè dolere incipiunt, magnum pedis digitum dolor occupat:rursum calcem in priori parte, qua nitimur;deinde in concauam subit:Malleolus autem postremus intumescit. Doloris causam non legitimam afferunt,aliqui nouæ crepidæ attritum,aliqui longam obambulationem,alius plagam,aut calcationẽ, nullus intestinã domesticamque causam explicabit. Quin etiam ęgrotis verum audientibus incredibile esse videtur. quam ob rem in insana
B bilem affectum inciderunt. quoniã principijs, cùm debilissimus morbus est, medicus non resistit. qui vt temporis spatio vires acquisiuit,nihil medici diligentia proficitur. Quibusdam in pedum articulis vsque ad mortem residet morbus,quibusdam in omnis corporis ambitũ vagatur,plerunque à pedibus in manus prosilit. neq; enim multum interest in pedibus ne,an fiat in manibus:cum vtriq; eiusdem naturę sint, graciles,excarnes,externo frigori proximi,à calore interno remotissimi. Item cubiti flexura,& genu conueniunt. post hæc coxarum cauitates,quas Cotylas gręci vocãt,et vocatus Peristrophus. Transitus quoq; in dorsi,thoracisque musculos fit:incredibileque est, quàm late malũ
C serpat. Vertebræ dorsi,ceruicisque dolent;& in summo sacri ossis dolor inhærescit. simulque omnium bos,asinus. & proprius cuiusque dolor. Verùm etiam tendones & musculi cum distentione dolorem patiuntur;necnon maxillarum,& temporum musculi. Item communicatur renibus & vesicę. O rẽ admirabilem. Post omnia nares,et aures, et labia afficiuntur. Nam quoquo versus nerui & musculi in capite feruntur. dolent capitis suturæ,& quid doleat ægrotus ignorans indicat suturarum species obliquam,rectam,transuersam,posterius, ac prius. Tenuem autem dolorem & in ossibus defixum conqueritur. Vniuersam enim ossium compagem morbus populatus haud secus, atque pedis,
D aut manus articulum. In articulis quoque tofacea quędam coalescunt. ab initio quidem veluti abscessus occupant:postquàm verò magis spissantur,etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones:demum tofi solidi albi consistunt. in toto autem membro tubercula exigua, quales sunt Ionthi à græcis appellati, Vari à latinis,& maiora exurgunt. humiditas verò crassa,albicans,grandinosa est:nam & totius morbus frigidus instar grandinis est. Videtur autem caloris,aut frigoris differentiã præ se ferre. siquidem modo ex calore,modo ex frigore voluptas percipitur. At mihi placet vnicam esse morbi causam insitam frigiditatẽ, vnicumque esse affectum,verùm si protinus increscat, & caliditas ap-

paruerit, refrigeratione opus est: ac talibus delectatur: & huiusmodi af- E
fectum calidum vocant. Quòd si dolor in intimis neruis demoretur, & articulus non calens collapsus sit, neque extumeat; frigidum hunc esse dixerim: in quo ad caloris reuocationem medicamenta calida requiruntur. multis autem valde acribus opus est. Caliditas enim collapsas partes in tumorem excitat, & internum calorem ad superficiem euocat. quo tempore frigida medicamina proficient. Huic rei fidem id facit, quòd ijsdem eadem non conducunt. nam quod modo profuit, id aliàs noxium fuit. atque (vt compendio dicam,) calore in principio, frigiditate in fine opus est. Haud facile quidem continua podagra gignitur: sed nonnunquam longo interuallo temporis intermittitur. te- F
nuis enim est. Et in ludis olympicis podagricus morbo sedato cursu victoriam adeptus est. Viri facilius in hunc morbum incidunt, & ex mulieribus agiliores. Mulieres autem, licet rarius, quàm viri, difficilius tamen hoc vitio laborant. Quod enim neque vsitatum, neque familiare est, id si aliqua vrgente causa potentius euaserit; violentum cùm sit, maiorem calamitatem infert. Aetas autem huic morbo subiecta est à quinque annis, supra triginta. celerius quoque, aut tardius, pro vt cuiusque natura, aut victus ratio postulat. Atroces sanè dolores sunt, sed dolores comitantia atrociora: defectus animæ, ad manuum contactum im-
mobilitas, ciborum auersatio, sitis, vigilia. Si discrimen euaserint; tan- G
quam ab inferis elapsi laxiorem vitam degunt, incontinentes, simplices, hilares, auari, & in victu molles, ac delicati. Iccirco verò tanquam mortem rursus subituri licentiosè præsenti vita fruuntur. Multis in hydropicum morbum podagra concessit, quibusdam in deprauatam spirationem, Asthma greci vocant, latini Anhelitum. Hæc verò successio medicabilis, atque ineuitabilis est.

De Elephantiasi. Cap. XIII.

Elephanti morbo & feræ elephanti communia multa sunt & specie, & colore, & magnitudine, & victu. Verum neque vlli alij si- H
milia sunt, neque affectus affectui, neque animal animali. Nā Elephas fera longe ab alijs differt. primum quidem ingentissima crassissimaque est. Magnitudo enim tanta est, vt magnum animal super aliud animal turris instar imponere queas. Crassitudo quoque tanta quātam plura crassissima animalia inter se coniuncta vix æquare valeant. Cæterùm neque specie cuipiam admodum similem inuenias: siquidem omnes exquisite nigro colore toto corpore obscurantur. Nam equorum alius cādidissimus est, quales Rhesi equi thracij: alij albis pedibus, qualis Menelai Podargus: alij flaui, quales cētum & quinquaginta: alij cœ-

A rulei, vt illud Homeri, factus equo similis concubuit Cœruleos habens crines. ita boues se habent, ita & canes, ita quælibet reptilia, & animalia, quæ super terram depascuntur. Elephantes autem soli nigri, tenebricoso colore, nocti & morti similes. Specie verò tali sunt. capita quidem & facies fœdas habent, figura non euidenti, super breui ceruice, vt caput in humeris considere videatur: atque ideo non euidens est. aures enim grandes sunt, latæ, alarum similes, ad iugula vsque & pectoris ossa. Hæ ceruicem armosque tegunt, sicut nauigia velis conteguntur. Cornua verò mirandum in modum candida nigriori colori internitētia possidet Elephas. alij hæc dentes appellant. Hęc sola autem candi-
B dissima sunt, quale nihil in vllo alio quanuis candido animali reperitur. & hęc ipsa non super frontem & tempora, qualis cornigeris natura est, sed in ore superiorique maxilla sita sunt, prorsum versus spectantia, recta non admodum, sed paulum in superiora retorta, quo à recto detorqueri liceret, & in simis dentibus pondus extollere. Grandia vtiq; cornua sunt, longitudinem extenti brachij, Orgyiam græci vocant, æquāt mediocria. alia his multo longiora duplo longiora sunt. prominentiam habet superior maxilla à labro enascentem, lōgam, exossem, tortuosam, serpentis similem. Duo verò in summa prominentia foramina sunt: & hęc in pulmones vsque pertinentia natura terebrauit du-
C plicis tibiæ imaginem referentia. Hac sanè fistula tanquam nare ad respirationem, necnon & vice manuum id animal vtitur. poculum etenim, cùm velit, hoc processu corripit, compelectiturque, & valide retinet: neque ab eo quispiam vi eripere posset, nisi alius sit potentior Elephas. herbam etiam ad pabulum hoc quærit: neque ore minoribusque dentibus carnes edendo vitam ducit. prælongi enim pedes longe à terra distans animal sustinent. quinetiam breue (vt diximus) collum est. ore igitur humi pabulari non potest. Nōnunquam & cornuum ab ore processus herbam os tangere prohibet. Itaque hac prominentia magnum pondus haurit: deinde quotcunque venatur, hac complexus vē-
D tri futura alimentū in os detrudit. Ritè igitur primi illi Proboscida hanc vocauerūt, nam, pro, idest, ante se animal, hac boscetę, idest, pabulatur. Verùm enimuerò neq; ex palude aut flumine ore bibere ei licet. Eadem. n. causa est, q̃ si sitiat, proboscidis extremā narē in aquā demergit: deinde tāquā respirās, vice aeris, multū aquę attrahit: vbi verò impleuit, narē ceu poculū in os fluminis instar effundit: deinde iterū attrahit, iterumq; effundit, quoad ventrē tanquam onerariam nauem compleuerit. Corium habet asperum, crassissimumque, tumoribus inęquale, fissuras habens, ceu semitas prælongas, aliàs diuisuras concauas transuersas, aliàs verò obliquas valde profundas. Totū Tripodonio persimi-

le est. Pili autē alijs quidem animalibus natura, aut setæ sunt, Elephanti verò sordida lanugo est. Infinitæ sunt & aliæ differentiæ inter elephantem & cętera animalia. Etenim retro versus quandoq; secundum genu flectitur, quemadmodum & homo, & mammas propè axillas habet, vt mulieres. Cæterùm non in præsentia mihi opus est de animalis huius natura tractare, nisi quatenus ex eo & morbus Elephas vocatus patefiat; quotque ægrotantis forma huius animalis naturę similia obtineat, agnoscatur. Morbum quoque hunc Leonem vocauerunt, ob extremarum frontis rugarum similitudinem: quam partem gręci Episcenium nominant. De ea posterius suo loco dicetur. Satyriasis etiam appellatur ob malarum ruborem, atque inexplebilem impudentemque coeundi libidinem. Necnon & Herculeus dicitur, quoniam eo nullus maior est, neque valentior. Magnus est quidem potentia morbus. ad mortem enim inferendam est omnium longè efficacissimus. est etiam visu fœdus, & in omnibus terribilis, quemadmodum & elephas belua. Ineuitabilem quoque affert interitum: quandoquidem à mortis causa ducit originem. Ea ingeniti caloris frigiditas est non exigua, vel potius congelatio, ceu quædam sæua hyems: cùm aquam in niuem, aut etiam grandinem, aut crystallum, aut glaciem conuertit. Hæc est communis mortis ac morbi causa. Verumtamen neque vllam insignem coniecturam morbi principium obtinet: neque vlla noua, atque inusitata labes hominem incessit: neque in corporis summis partibus repræsentatur, vt protinus videre quis possit, & incipienti malo resistere. sed in visceribus tanquam domo Plutonis delitescens ignis iam succēditur, internorumque victor rursum in superficie aliquando exardescit. Plerunq; sanè à facie hæc pestis incipiens tanquam ignis de specula procul conspicuus effulget: Nonnullis verò ab extrema cubiti curuatura, à genu, à manuum, pedumque articulis. Iccirco autem huiusmodi hominum salus desperata est: quoniam medicus ad morbi debilissima initia artē non adhibet negligens, & ęgrotantiū calamitatis ignarus. Tardi enim sunt, vt ab aliquo leui & vulgari causa, somniculosi, quieti, sicca aluo. Hæc etiam sanis haud valde inusitata sunt. In morbi autem crementis respiratio graue olet ob interni spiritus exhalationem. Huiusce rei aer, aut quippiam aliud extrinsecūm causam præbere videtur. Lotium crassum est, album, turbidum, quale iumentum reddit. venerem appetunt, {crudorum & inconcoctorum distributio fit:} neque istorum est sensus & meditatio. neque enim concoxerint necne, percipiunt: & cruditas hęc concoctioni similis est. nam ipsis haud frequens est in optimum aut familiare concoctio. Digestio verò facilè fit, tanquam in suum ipsius alimentum raptim morbo attrahente: propterea valde siccitate in-

* Aliter ītrinsecū.

* Aliter seminis crudi & incocti emissio fit.

A ferioris ventris laborant. Tumores alij iuxta alios exurgunt, nondum quidem continui, sed crassi & asperi: & interstitium tumorum discissum est, vt elephantis corium. Venæ latę sunt, non sanguinis redundantia, sed cutis crassitudine. Non multo post autem & sedes declarat vniuerso corpore in æqualem tumorē distento. Pili in omni corpore præmoriuntur in manibus, femoribus, tibijs: Item in pube, in mento rari sunt: rara quoque in capite cæsaries. quod verò maius est, intempestiui cani, & caluitium affatim subitoque ingruunt. non multo post autem pubes & mentum glabrescūt. Quòd si qui pauci pili remaneant; hi magis dedecent, quàm qui defluxerūt. Capitis cutis altius rescissa est: rimę B autem frequentes, profundæ, asperæ sunt. Tumores in facie duri, acuti: nonnunquam fastidio albido, basi viridiore. Pulsus pusilli, graues, tardi, tanquam per cœnum vix se mouentes. Venæ temporum distentæ sunt, & sub lingua ventres biliosi. Lingua grandinosis varis exasperatur. Neque inopinabile est & omne corpus talibus scatere tuberculis: quandoquidē & in victimis prauos humores habentibus carnes grandinis plenæ sunt. Sin autem valde ab ītimis partibus erumpet morbus, & in extremitatibus apparebit; impetigines summos digitos infestabunt, genua prurient, pruritusque cum voluptate scalpetur. Ambit verò impetigo & mentum nonnunquam in orbem: rubent malę cum tu C more haud ita magno: oculi caliginosi, ænei coloris sunt: supcilia prominentia, crassa, glabra, deorsum versus pondere vergentia: contractis glabellis eminēs tumor insurgit: color liuidus, aut ater est. Episcenium vehementer contrahitur, vt oculos contegat, quemadmodum irascentibus, aut leonibus accidit: vnde & Leonina hæc ęgritudo vocatur. Igitur neque leoni, neque elephanto solum, verum etiam nocti tenebrosę æquales sunt. Hypopia, id est, sub oculis insurgentia ossa, {& nares cum atris tumoribus salebrosæ, extantesque sunt. labiorū prominentia crassa est, pars autem inferior liuescit, nasus tumet} dentes nō albi sunt, sed nigricare videntur. Aures rubent admixta nigritia, obstructæ, elephan D ticę, vt grandiores consueto esse videantur. Vlcera in basi aurium sunt: sanies defluit: pruriunt. Totum corpus rugis asperis exaratur · necnon & altè descendunt scissuræ veluti nigri in corio sulci. propterea & Elephas huic morbo nomen est. Plantarum et calcaneorum vsque ad medios digitos fissuræ sunt. Quòd si plus augescat malum; tumores malarum, menti, digitorum, genuumque vlcerosi fiunt. vlcera fœtida sunt, & insanabilia: alia enim super alia exurgunt, super alia alia nitescunt. siquidem membra hominem diu morte præueniunt, quoad de corpore excidant nasus, digiti, pedes, genitalia, atque totę manus. Neq; enim hæc labes prius perimit, à turpi vita, sęuisque cruciatibus liberās, quàm

* Aliter atq; extat

membratim dilaceratus homo ſit. At longæua eſt, quemadmodum & E
Elephas animal. Sin autem membrorum recens dolor ſit, longè acerbius affligit. Aliter atque aliter paratorum ciborum appetentia eſt non obtuſa, ſed guſtatus qualitatis expers eſt: nullaque edendi ac potandi delectatio. omnia verò ob doloris cruciatum oderunt: alimento priuatur corpus: rabioſa ineſt cupiditas: ſpontinæ ſunt laſsitudines; ſingulorum membrorum ſpecies hominem grauitate inuſitata premit, quantumlibet exigua membra ſint. quinetiam corpus omnia grauatim fert: non balneis delectatur, non illuuie, non cibo, non ieiunio, non motu, non quiete: ab omnibus enim morbus alienus eſt. ſomnus tenuis, vigilia peior mala ſua cogitans. ſpirandi vehemens difficultas: ſuffocatio- F
nes fiunt, ac ſi laqueo ſtrangulentur. Hoc igitur pacto nonnulli vitam perdiderunt, inexcitabilem ſomnum in mortem dormientes. Itaq; tales, cùm ſint, quis non aufugiat? aut quis non auerſetur, licet filius, aut pater, aut etiam germanus frater ſit? cùm metus eſt, ne morbus cõmunicetur. Propterea multi in ſolitudines & montes ſibi chariſsimos abduxerunt; aliqui eorum egeſtati, quoad viuerent, ſubuenientes, aliqui verò minime: cùm eos vita defungi mallent. Fama eſt eorum quendam, qui in ſolitudinem expoſiti erant, ex terræ latebris reptantem viperam intuitum, aut fame coactum, aut morbi tædio inductum, vt malo malum commutaret, viuentem viperam ediſſe, neq; G
prius è vita migraſſe, quàm omnia ipſius membra computruerint, atq; exciderint. Alterum præterea ferunt, viperam in muſti dolium irrepſiſſe cõſpicatum, cùm muſtum ad ſatietatem ingurgitaſſet vomuiſſe, multumque veneni ſimul cum muſto reieciſſe, quoniam in muſto fera extincta fuerat: iterumque hominem muſtum largiſsimè epotum, vitæ pariter ac morbi finem quærentem. vt verò ſatiatus, iuxta inebriatusque fuit, primum quidem humi proſtratus inſtar moriẽtis iacebat. poſteaquàm deinde graui ſopore experrectus eſt, ebrietatemque diſcuſsit, in primis comæ defluxerunt, præterea digiti & vngues; deinceps omnia in ambitu corporis membra contabuerunt. quoniam ve- H
ro adhuc in ſemine facultas erat, iterum tanquam ab ortu hominem natura veluti ex cera creauit. alios enim crines enutriuit, vngues nouos, & nitidam carnem inſtaurauit, ac vetus corium ceu ſerpentis ſenectam exuit: & tanquam alter homo ad vitæ munia reuocatus eſt. Ita habet fabula non admodum quidem vera, neque valde fidem excedens. Malum enim malo pulſum eſſe probabile eſt: naturam verò ex reſidua vitæ ſcintilla hominem redintegraſſe, haud ita à ratione abhorret, vt monſtro ſimile eſſe uideatur.

Aretæi

ARETAEI CAPPADOCIS DE MORBORVM ACVTORVM CVRATIONE,

Liber Primus.

IVNIO PAVLO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

Procemium. Cap. I.

A Cutarum ægritudinum medicamina speciebus signorum contigua sunt, quę superioribus libris à me cõprehensa fuere. Quæcunque sanè in febrium curatione fiunt secundum ipsorum differentiam, & secundum morborum speciem, & in ipsis diuersitatem; eorum plura in Tractatione de Febribus explicabuntur. Quotquot autem cum febribus acuti morbi fiunt, qualis Phrenitis est, aut sine febribus, qualis Apoplexia; eorum duntaxat medicamina commemorabo: vt ne aberrem, neque verbosior sim, alia in alijs describens locis. Idem verò principium, quod & de morbis feci, eundem etiam finem faciam.

B Curatio Phreniticorum. Cap. II.

AEgrotum cubare conuenit in conclaui mediocris amplitudinis, aeris temperati, hyeme tepidi, æstate frigidioris. vere autem & autumno secundum temporum naturas coniectura vti decet. Deinde quiescere iubendum est & ægrotos ipsos & omnes domesticos. Acutè nanque audiunt phrenitici, & strepitibus irritantur, nec non & ab his

in furorem aguntur. Parietes læues sint, æquales, neque supereminentes, neque festucas, aut aliquid exertum habentes, neque picturis exornentur: pictura enim parietum mentem turbat: nam præ oculis falsa quædam simulacra obuersantur, & quædam non eminentia tanquam eminentia manibus contractant, omnisque occasio citra causam manuum agitationem prouocat. Cubilis longitudo & latitudo moderata sit; quò neque in ampliori volutari, iactarique posit, neque à nimis angusto delabi. Stragulę vestes glabræ sint, vt ne floccos colligēdi in mentem veniat. In molli lecto decumbant; nam durum stratum neruis ingratum est: Nō minime autem inter cęteros ęgrotantes phrenitici neruis laborant: facile enim conuelluntur. Amicisimi eos inuisant: fabulæ & sermones animum ne vellicent: cùm delectabilia omnia esse oportet, illis præcipue, quorum iracunda insania est. Vtrum in tenebris an in luce habendi sint, ex morbi natura conijcere debemus: nam si ad lumen efferantur, & quæ non sunt, cernunt, & quæ nō adsunt, cogitant, aut pro alijs alia cognoscunt, aut quasdam nouas & vanas imagines accipiunt, atque in summa lucem, aut quæ in luce sunt, extimescunt; obscuro loco eos continere præstat: Sin secus se habeant, lucido. bonum est autem ad lucem resipiscere, placarique insaniam. Ne diu a cibis abstineant: cibi verò humidiores sunto, pauciores que, & continui: nam cibi animum demulcent. Occasio autem exhibendi cibi esto in vtriusq; remisionibus, febris videlicet, atque delirij. Quòd si ab inedia furant, & non desinat febris; cibos dare non valde febrim lædentes vtile est. Nempe bonum est febrim deliriumque in accesionibus remisionibusque concordare, quò exhibendi cibi oportunum tempus inueniatur. In primis itaque considerandum est, sanguis nec ne mittendus sit. Si mentis quidem alienatio vnà cum febre à principio inuaserit; vena in cubiti curuatura primo aut secundo die, media potisimum secanda est. Quòd si non nisi tertio, aut quarto die delirium accedat; vsque ad primum decretoriorū dierum circuitum venę sectio differenda est. At si vltra conueniens tempus, vt puta sexto aut septimo die superueniat; venæ sectio dimittēda est: multo enim ante iudicationes in acutis morbis euacuandum est, aut purgandum, aut alijs irritationibus vtendum. Venæ quoque incisor ne multum sanguinis detrahat, licet à principio secet: phrenitis nanque malum est in syncopam facile mutabile. Sin autem ægrotus valde repletus sit, & iuuenis, plurimo cibo, & largisimo vini potu saginatus; hæ ad phrenitidem rationes non pertinent: verùm istis & citra delirium multum sanguinis hauriendum est: longè autem minus auferendum, si ijdem phrenitici sint. Verùm tamen audacius vena soluenda est, si a præcordijs non à capite morbus oriatur: ibi enim vi

A tæ principium est: caput verò sensus, neruorùmque originis locus est, sanguinemq; potius à corde trahit, quàm alijs distribuat. Igitur si membrum hoc affectum sit, venam cubiti scindere non conuenit: quippe in illis vitijs inanire vasa oportet, à quibus non modica noxa prouenit. Quòd si vires patiantur vt quantum sanguinis satis est, euacuetur; semel auferendum est: ne, dum repetendo tempus conteritur, exhibendi cibi occasio elabatur: quandoquidem phreniticis continuę febres sunt, neque remisiones longas habent, sed breues & latentes subleuationes. Cæterùm si ante mediocritatem defecerit æger; ad secundam remisionem differẽdum est, nisi longo tempore post ventura sit. Quòd
B si non sit; vires instaurando odoramentis, faciei tractatione, & pedum compresione protinus sanguis detrahendus est: quantum verò mittendum sit, facultas ostendet. Esca humida omnibus quidem febricitantibus idonea est, sed phreniticis maxime: aridiores enim sunt, quàm si sola adesset febris. neque mulsa danda, nisi biliosi sint: nam facile à biliosis naturis concoquitur. Far lotum cum aqua, aut mulsa conuenit. Bonum quoque est ex his sorbitiones simplices præbere, quales satureia, aut apio, aut anetho incoctis fieri solent. hæ nanq; bonam spirationem conciliant, & vrinam cient: conducit autem phreniticis lotij excretio. Omnia olera prosunt: sed maluæ potisimũ lentor bonus est & ad lin-
C guæ arteriæque læuorem, & ad stercorum descensum. optima est beta, blitum, coronopus, cucurbita, & quicquid suis temporibus optimum fuerit. Ordei verò mundati cremor liquidissimus quidem in primis nutribilior est: sed tanto etiam spisior crasiorque fit, quanto plus temporis morbus progressus fuerit. Verum in iudicationibus & paulo ante iudicationes cibus subtrahendus est. Si morbus longiori tempore producatur; cibos ne subtrahito, sed triticea exhibeto, quò sufficiat ægrotus: quãdo extremorum & volatilium carnibus in cremore liquefactis plerunque opus est. oportet enim hæc in elixando valde dissolui. Ex piscibus saxatiles alijs præstantiores sunt: atq; omnino regionis illius opti
D mos deligito. quippe aliam regionẽ alias piscium species procreare creditum est. Vinosæ naturæ fructus subtrahito: quoniam caput & mentem percutiunt. Verùm si necesitas vrgeat, viribus aut ore ventriculi labantibus; mala in mulsa elixa, aut in adipe tosta exhibeto· aliorum singula calida aqua dissoluito, si roborandi duntaxat oris ventriculi causa exhibeas: sin autem vires quoque instaurare opus sit, non vsque adeo vinosa facultas dissoluenda est. Cibi quidem (vt semel dicam) huiusmodi sunto. Irrigandum verò caput est refrigerãdi causa oliuę acerbæ contritę vnguine: nam caput in phreniticis calefieri nõ amat. Quòd si vigiliæ & cogitationes ægrotum agitent; rosacei parem modum in

principio misceto: adhuc verò plus rosacei addendum, quò magis extra intraque caput roboretur ac refrigeretur. At si mens labefactetur, et locutio euariet; serpylli comam oleis incoquito: aut hederæ succum, aut sanguinalis affundito. Si mentis verò alienatio vehementius hominem turbet; peucedanum, & spondylium oleis inferuefacito, & aceti parum instillato: hæc enim halitus & caliditatem difflant, crassasq; humiditates, quæ & ipsæ deliramenti causæ sunt, discutiunt. Cauere autem conuenit, ne in ceruicem ac tendones madefactio descendat, Tendonibus enim atque neruis inimica est. Nempe irrigandi semper occasio est, præterquàm exacerbationis initio: rarius quidem in incremento, omnium verò frequentissime vigente morbo, cùm maxime insaniunt, tum maxime irrigandum est humore frigido: atque æstiuo tempore multo magis refrigerato, hyeme verò tepido. Vt mitescat autem delirium; posca, aut conyzæ decocto cum spongia facies fouenda est. Deinde œnanthino, aut crocino vnguine linenda: quin etiam nares, & aures iisdem imbuendæ: Hæc enim somnum alliciunt. Siquando isti pernoctant, neque interdiu sopiuntur, sed penitus intenti sunt oculi atque instar cornu rigentes, iactantur autem, & è lecto prosiliunt; his somnus & quies conciliandi sunt: primum quidem caput rosaceo mero irrigando, aut amaracino cum succo hederæ, aut serpylli, aut etiam sertulæ decocto. Magis autem soporiferum est papauer in oleo elixum capitis sincipiti super datum, aut in aqua faciei per spongiam impositum. ipsæ quoque integræ herbæ (si proximè lectæ fuerint,) virides ceruicalibus subiicjendæ sunt. crassant enim, madefaciuntq; spiritum aridum tenuemque: & caliginem quandam sensibus obducunt: graue autem & torpens est caligo: id verò est somni principium. At si valentioribus auxiliis egebunt; & ipsa papaueris lachryma ex aqua frons inungenda. quin etiã nares ea linendę, et in aures infundenda est. Contrectatio pedum suauis ex oleo: capitisq; attactus efficax est, sed potissimum si tempora, aures que scalpantur. nam & ferarum iram furoremq; aurium & temporum mollis attrectatio coercet. Cuique verò vsitata somnum accersunt: Nautis in cymba decubitus, & maritima nauigatio, & littorum sonus, & vndarum murmur, ventorumque bombus, & maris nauisque redolentia: Musico tibiarum exercitatio quietem affert, aut lyræ cantus, aut citharæ, aut meditatio puerorum canentium: Ludi autem magistro puerilium fabellarum enarratio. Atque ita aliis alia animum demulcentia somnum insinuant. Cæterùm præcordiis ac ventri madefactiones & cataplasmata adhibeto, si phlegmone subsit, atque durities, flatusq;, distendat: oleũ quoq; ex oliua bene matura nequaquam acerba iniicito: id enim crassum est, & viscidum, &

A calefaciens. Hæc vtiq; in inflammatione facienda ſunt. Inijciatur verò in ipſa anethum, aut conyza: bonum quoque eſt ſi ſimul omnia. Quòd ſi adſit etiam inflatio, cumini & apij ſemina adijcito, & quæcunque lotium flatusque prolectant: nec non & nitrum cribratum inſpergito. Verum ſi in iecore vitium dolorque fuerit; lanas ab oue ſordidas accipito, oleum verò acerbum, aut roſaceum, & ſapam græcam, aut creticam admiſceto: ſertulamque incoquito, atque omnibus in vnum ſuccum permixtis iecur irrigato. Ad lienem verò oleum cum aceto bene facit: aut ſi magis, quàm prius turbet, poſca, & pro lanis ſpongia mollis adhibeatur. nam mirum in modum his gaudet miteſcitque lienis. Por-
B rò ſi præcordia interius ſint, ſurſumque trahantur, & circumtenta cutis ſit; optimum hoc remedium erit loco vnguinis, aut vnà cum ipſo craſſo tantundem opportunum eſt. cunila verò & ros marinus incoquantur: anethum quoque non iniucundum erit. Quòd ſi cataplaſmatis tempus erit idoneum, oleis quidem ijſdem in ijſdem affectibus vtẽdum eſt. Materia ſit autem lini ſemen, fœnum græcum, ordei tenuis farina. Bonum eſt autem & faba, & eruum, ſi venter intumeſcat: pariter & millium torrefactum in ſacculo poſitum leue molleque fomentum eſt: pinſitum verò & aqua intercutem laborantibus cum melle & oleo & lini ſemine cataplaſma bonum eſt. Flores autem & herbę & ſemina
C quęcunque à me in irrigationibus poſita ſunt; & in cataplaſmatibus eadem ſunto. Mel verò & cum ipſis bonum eſt, vt arida cogantur, miſceanturq; ſquallentia, atque vt calor diutius permaneat: ipſum quoq; ſolum bonum eſt pro cataplaſmate ſemicoctum, & ad irrigandum, ſi cum aliquo humore liquetur: mollit enim, calefacit, flatus lotiumque euocat, & ardores obtundit. Nam hæc quoque mulſa epota præſtat: hisque plura & meliora, ſi interius arteriam, pulmones, pectus, & ventrem ſubeat. Aſſidue verò aluus irritanda eſt glandulis, aut illitionibus (ſæpius enim ſicceſcit,) vt à capite materiæ detrahantur, & à pectore halitus difflentur, & alui purgamenta excernantur. Quòd ſi multis die-
D bus venter ſuppreſſus fuit, ipſum mulſa, oleo, et nitro ſubluere opus eſt. Verùm ſi non ſatis phlegmones exhalationes deſierunt, cucurbitulam affigens incidito, qua parte phlegmone extumuit, & maior apparet: vnam autem, aut duas affigito, prout phlegmone ſignificauerit, & vires præceperint: & ſanguinis detrahendi copiam ab his cõiectare oportet. Exceſſus enim ſyncopæ autor eſt. Primo quidem, aut altero die madefactio eadem eſto, Tertio verò ceratum cum aliquo ex oleis ad irrigandum aptis imponito. Deinde epithemata in inflammatione ſi facultas ſit, ex hyſſopo, fœnogræco ex mulſa decocto, terebinthi arboris reſina, & cera: olea verò in ijſdem eadẽ. Quòd ſi nihil iſtis delirium

remittat; tondere caput necesse est: si longissimi crines sint, primum di E
midij: si breuiores, ad cutim. Postea prius refectis viribus cucurbitula
vertici capitis affigenda est, sanguisque hauriendus: verùm prius inanis
cucurbitula interscapulo adhibeatur. Cæterùm quoniam thoracem in
omnibus acutis morbis medicari oportet: nam prorsus ipse cum corde
& pulmone laborat primum quidem ob spiritus modo calidi, modo
frigidi necessitatem, præterea ab ardenti febre, & tussi, & humorum
prauitate, & neruorum cōmunione, & oris ventriculi noxa, necnon
succingentis membranæ, & septi transuersi vitio: (cor enim si maiori
aliquo malo oppressum sit, nunquam sanescit:) in Phreniticis vtique
& hæc in primis mitiganda sunt. siquidem nonnullis mentis alienatio F
ab aliquo eorum, quæ in pectore sunt, vitio exoritur. ea verò sunt, spiri
tus calidus & siccus, sitis acris, ignis intolerabilis qui vndique in thora-
cem confluit, & prauitas quidem à domestico calore cōmutato & ma-
ior & molestior prouenit. Ab alijs etiam membris in thoracem con-
tributio fit: Extrema nanque frigida sunt, caput, pedes, ac manus: super
hæc autē thorax est. igitur humectandi refrigerandique auxilio eget.
Humectatio quidem fit ex oleo, in quo chamæmalum, aut nardus in-
cocta sit. Aestate verò & sapa græca benè faciet. At si epithematibus vti
deceat; palmulæ vino austero maceratæ, deinde contusæ in placentam
cum nardo, polenta, atque œnanthe suaue pectori cataplasma fuerint. G
Refrigerant quoque mala pinsita cum mastiche & sertula: quæ omnia
cera & nardo excipiantur. Sin autem & os ventriculi torpeat, & à cibis
abhorreat; succum absinthij, aut comam vnà cum his terito, ipso etiam
in oleo incocto præcordia irrigato: & aquam, in qua maduit, aut ipsius
succum ante cibum propinato duos scilicet aquæ illius cyathos, aut suc
ci ad amaræ fabæ magnitudinem ex aquæ cyathis duobus. At si os ven
triculi ardor malè habet, non ratione morbi, sed ipsum duntaxat ab
acribus salsisque humiditatibus, siue à bile mordetur, atque siti perare
scit; lac aquæ admixtum in cibis exhibendum heminæ videlicet dimi-
dium vno aquæ cyatho temperatum: atq; ita huiusce lactis plurimum H
sorbeat: non nihil etiam cum pane assumat. Verùm tamen si ardor ho-
minem torqueat, & sitis, & anxietas, & furens insania, & frigidæ cupi-
ditas; propinanda quidem frigida est, sed non tanta, quanta in ardore
morbo absque phrenitide propinatur. In istis enim timendum neruis
est: itaque danda est, vt ori ventriculi subueniatur. pauca verò satis est,
parum enim potant phrenitici. Cæterùm si in Syncopam prolabantur,
nam & hoc incidere solet, viribus euanescentibus, in sudorem lique-
scente homine, omnibus humoribus extrorsum impetum faciētibus,
tenore ac spiritu fatiscentibus; tunc cura delirij post habetur. sed cùm

A metus sit, ne in vaporem, humiditatemque homo dissoluatur; vnicum subsidium vinum est. celeriter enim substantiam alendo instaurat: & quoquo versus ad extremitates vsque permeat: tenori tenorem apponit: & spiritum torpentem expergefacit: frigiditatem calore temperat: laxantem madorem astringit: extrorsum erumpentia atque diffluentia coercet: olfactu suaue delectat: vires demum fulcire ad vitam prorogandam potest: atque in insania ad animum demulcendum optimum est. Hæc omnia epotum vinum simul præstat. iracundia nanque mollescente animo conquiescit: atque ipsimet ad recreandas vires cibos accipiunt quin etiam se ipsos ad voluptatem replent. Nempe si iam plus
B temporis morbus extrahitur, & febris ignaua est, & delirium in fatuitatem vertitur, & præcordia non vsque adeo læsa sunt, aut tumore, aut inflatione, aut duritia, sed in capite potissima morbi causa est; audacter lauare oportet, atque sæpius caput perfundere, habitus nanque sanabitur: & caput difflabitur: & omne corpus exhalabit. Atque ita siccitas obtunditur: & sensus caligo discutitur: & mens stabilis, atque inconcussa firmatur. Hæc vtique sunt tollendi morbi præcepta.

Curatio Veternosorum. Cap. II.

VEternosi in luce & ad solis radios collocentur: morbus enim ni-
C hil aliud est, quã tenebræ. & magis in loco calido habeantur: ipsius enim causa est insita frigiditas. cubile agitabile sit. stragulæ vestes, parietum picturæ, omnia sint varia, quæcũq; visum prorritare queunt. multus habeatur sermo: pedes premẽdo tractentur: vellantur pili: membra scalpantur. Si altus sopor obtineat, vociferandum est. iracundè increpandus est æger: his, quæ timere consueuit, deterrendus: quæcunq; prius optabat expectabatque, annuncianda sunt: omnia ad soporem discutiendum contrà, atque in phreniticis, molienda. Quòd ad Veternosorum euacuationem attinet; hæc nouisse oportet, si alteri morbo, vt pote phrenitidi succedat veternus, venam ne soluito: neque alicun-
D de multum sanguinem educito: sed ventrem subluito non solum stercoris educendi causa, sed etiam vt aliquid à superioribus partibus reuellatur, & à capite deriuetur. igitur multum insit salis, & nitri. Optimum verò sit, si sublutioni castorium inspergas. imum enim intestinũ veternosis frigidum est, & ad excretionem emortuum. Si non per successionem, sed suopte ingenio veternus incipiat, & æger plenus esse videatur; si sanguinis, vena in cubiti curuatura secãda est: si pituitę aquosæ, aut aliorum succorum, purgare opus est, nico ex ordei cremore, aut nigro veratro ex mulsa inter initia, si mediocriter purgare velis. Sin autem copiosius, medicamenti, quod Hieram id est Sacram vocans: pon-

do drachmas duas ieiuno dato cum mulsæ cyathis tribus:atque tantisper expectans,quoad purgatio confecta sit;tunc cibos, si opportunum sit,exhibeto:sin minus, in posterum diem alimentum differto. Nonnunquam sanè & vesperi hieræ drachma cum aquæ,aut mulsæ cyathis duobus dissoluta in tempore datur.Nempe inedia malum est, malum est & cibi multitudo. Igitur exiguo cibo vti singulis diebus oportet: neque subito ac penitus ieiunandum est,os enim ventriculi per totum diem refectione caloreque indiget. Quin etiam cibus esto attenuans, & aluum leniens in iusculis magis quàm leguminibus,gallina,cõchride.herba verò mercuriali assidue vtitor;acetumque affundito, & succis inijcito,si forte succo ptisanæ vtendum sit. Bonum autem spiritum reddit,vrinamque citat fœniculum, apium olera, aut horum semina. Item porrum acrimonia sua proficit,& brassica cum oleo & garo.optimè facit & cuminum dulce cum brassica ad flatus digerendos & lotium euocandum. Vesica enim atque venter in quolibet morbo irritant atque infestant.Irrigationes capitis tales fiant, quales & in phreniticis.Vtrisque enim sensus pleni halituum sunt:quos refrigerando, adstringendoque rosæ atque hederæ succo propulsare necesse est; aut digerere per transpirationem extenuantibus,exempli causa serpyllo,aut aceto cum rosaceo. Si nerui doleant, & totum corpus, sed multo magis extrema frigescant; caput ceruicemq; castorio cum anethino oleo inungito,atque irrigato.quin etiam spinam eodem,sicyonio,aut gleucino,aut veteri oleo admixto perfundito: necnon & manus ad humeros vsq;,& pedes vsque ad inguina perungendi sunt. Nonnullis quoq; vesica est humectanda:quæ tanquam neruus patitur, & tanquam vrinæ iter laborat:insuper humorum acredine vexatur:biliosum enim lotium est.Sin autem maior tremor adsit,& conuulsionem minetur;necessariò & sicyonium oleum capiti superfundendum: sed breuis eius vsus esto.Quòd si præcordia inflammata sint, cutis verò tumida,inflata,distentaque,aut introrsum vergentibus præcordijs concaua efficiatur;madefactiones & cataplasmata eiusmodi sint, cuiusmodi in capite de phreniticis comprehendimus.Cucurbitula minimè vtitor,si à phrenitide in hanc labem incidit: audacius verò cucurbitula vti poteris, si ab initio morbus iste inuaserit. Sin autem atra lingua sit, & tumor in præcordijs appareat;cucurbitulam affigere necesse est. postquàm verò interuallo temporis sensus purgati fuerint, & alia facilius feret;capitis vertici applicare. quãdoquidem ea parte euacuare sine vlla virium molestia possumus.Et flatus supra infraque eliciendi sunt. Veternus enim flatus colligit & in ventriculis,& in toto corpore ignauia, marcor,animęque defectus conspicitur.Motus autem ac vigilia discutiendi facultatem

tatem

A tatem habent. Rutam igitur viridem cum melle & nitro contritam illinito:sic enim magis flatus digerit:cum his verò & terebinthinæ resinæ pars vna misceatur. Fotus quoq; flatus prouocat aut cum sordidis valentibusque lanis, aut cum asperis panniculis veteribus atque attritis:aut cum spongia ex aqua, vbi hyssopum, aut origanum, aut pulegium aut rype incocta sit. Euocant autem flatus & quæcunque ante cibos propinantur:quæ vtique pituitam bilemque ab intestinis & stomacho educunt. Hyssopum in mulsa elixum, dictamum creticum, origanum acria quidem sunt, sed eductoria. Adiantum, gramenque flatus & lotia erumpere faciunt. Si manus & caput cõtremiscant, castoreum B dimidiæ drachmæ pondere ex mulsæ cyathis tribus ad plures dies bibendum est:si bibi verò nõ posit, ad demoliendam calamitatem cum olei cyathis tribus, in quo ruta incocta sit, duplum in imum intestinũ infundatur:idque per plures dies faciendum. Vltra verò vtilitatem, quæ ex hoc prouenit(nam supra infraque flatus expellit, & nonnullis vrinam, stercusque detrudit:)si forte in omne corpus dilabens penetrat, firmi atque robusti nerui efficiuntur, & habitus ad calidum siccumque permutat:morborumque constitutiones conuertit. Optime etiam proficit si in nares inspiretur; nam & ea ex parte spiritus sternutamentis educit. Et quemadmodum per vesicam vrinam expellit, ita C & per nares mucum. Hos autem effectus hoc loco suaui caliditate præstat, & melius quàm alia sternutatoria, scilicet quàm piper, veratrum, radicula, euphorbium, Nam hęc ad primum atque vltimum attactum immitia sunt, & caput sensumque perturbant. Castoreum verò paulatim adhibitum calefacit, cùm & alioqui capiti conducat:quandoquidem nerui vndique ex capite oriantur: morbis autem neruorum castoreum medetur. Cæterùm ipsum cum aliquo aut aliquibus ex supra cõprehensis admiscere non ingratum fuerit. nam si admixtum sit, non protinus quidem caput mediocriter conturbauerit, diutius verò caliditatem accenderit. Nares prorritatione humidæ reddantur. odora-D menta applicentur acria quidem ad sensum, sed facultate calida:quale ipsum castoreum est, aut thymbra, aut pulegium, aut thymum, viridia aut arida aceto perfusa. Acribus pharmacis pedes genuaq; illinantur. Materia esto calefaciens, et ex adiectione mordens:nam vtroque veternosis opus est ad calorem excitandum atque vigiliam. Primum igitur vrtica crura verberato. tenuissimæ nanq; vrticę partes adhęrentes non diu perseuerant: sed pruritum & dolorem non grauem inferunt; mediocriter verò stimulant, & tumefaciunt, & calorem excitant. Quòd si hæc vehementiora fieri volueris; lemnestidis, atque euphorbij pares portiones cum vnguine gleucino illinito. Optimum quoque est scillæ

crudæ laminis perfricare: sed à mēbris omne oleosum detergere oportet: quodlibet enim acre minimè mordax est admixtū cum vnguine, nisi id medicamentosum sit, quale est cyprinum, aut gleucinum, aut sicyonium. Si præter hæc altus adhuc sopor occupet; proderit syluaticum cucumerem ex aceto tritum,& ęquæ sinapis portioni admixtum imponere. acre verò est id cataplasma, celeriterque ruborem concitat: celeriter quoque calefacere potest. verum ne pustulas vulneraque efficiendo periculum inferat, frequēter detrahendum est cataplasma, atq; nunquid horum acciderit, inspiciendum. Hæc vtique ad ipsius torporem, ac veluti demortui languorē discutiendum quolibet morbi tempore præter exacerbationum inuasiones molienda sunt. Quòd si iam sensum recuperet, pondus tamen aliquod in capite insit, & sonus aut bombus obstrepat; etiam per os pituita elicienda est. Mastichen in primis mandendam exhibe, vt continenter expuat: postea rursum vuam taminiam, granum gnidium: sed omnium maxime sinapi, et quoniam vsitatum est, & quoniā inter alia magis pituitam educit: ac siquis sponte ipsum deuorauerit, quæ in ventriculo sunt, disijcere potest: potest etiam aluum madefacere,& flatus excernere. Etenim aliquando casu hæc mihi euenerunt: cùm homo quidam me consentiente ipsum deuorasset. Bonus autem magister est experientia, opus est verò & ipsum periculum facere: imperitia nanque timoris & cautionis causa est. Caput quoque postquàm ad cutim detonsum fuit, nisi magnopere proficiat; vt transpiret, radendum est: quin etiam ad vsum acrium medicaminum, vt eius, qui ex limnestide constat, aut hydăr, aut thapsia, aut sinapi, humidum ex aqua cum dupla panis portione in linteolo veteri illitum capiti superdandum est: cumque horę spatio ibi permissum fuerit, spongijs calidis fouere opportunum fuerit. Item ex vsu erit & lauatio omnibus iam, aut saltem plurimis,& præcipuis ad morbi depulsionem adhibitis, adhuc tamen corpore torpente, vbi & gestatio proderit,& frictio,& quælibet lenis corporis agitatio.

E F G

De curatione Tabis. Cap. III. H

IStos sanè si & tabes male habet, ocyus succurrendum est, ad balneum deducendo,& corpus dimouendo. Tabis quoque lac medela est,& nutricatio,& ventris calefactio,& vesicæ lenitio. Quin etiam eadem huic vitio, quæ & catocho, expediunt: similis enim atq; eadem est horum morborum species. Castoreum vtique istis opportunius est atque lenius & potui datum,& illitum,& in intestinum infusum. Mulieribus autē qualia his similia ab vtero vitia oriantur, in libro De muliebribus morbis à nobis disputabitur.

A De curatione Apoplexię. Cap. IIII.

APoplexia validus planè morbus eſt.nam in omnibus exanimes ſunt,quorum & corpus & mens ſtupet.Si ægrotus ſenex ſit(quibus familiare id vitium eſt)nõ liberatur,& morbi magnitudine & ætatis miſeria oppreſſus.Quibus autem notis morbi magnitudo cõiectanda ſit, antea à nobis poſitum eſt. Si iuuenis æger ſit; debilis eſt apoplexia,non tamen facile remouetur. Tentanda igitur curatio eſt. Aequale ſanè adiutorium vt pote magno affectui magnum remedium miſſio ſanguinis eſt: niſi quis plusquàm conueniat, mittendo delinquat.
B modum autem coniectare difficile eſt:nam ſi paulò plus detraxeris,hominem planè ſtrangulaſti.ad vitam enim tuendam his vel paucus ſanguis efficacíſsimus eſt:cum ſit vitæ corporisque alimenti fomes.ſi minus detraxeris, quàm cauſa poſtulat; nihil magni per magnum auxilium contuleris:adhuc enim cauſa permanet.Sed præſtat minus detrahendo delinquere:nam ſi minus detractum eſſe viſum ſit, aliqui verò optimi ſucceſſus apparuerint;iterum venam reſcindere cõgruens fuerit: ſcindenda eſt autem vena in concauo cubiti. hæc enim in ſiniſtro fluidã eſt. Simul quoque in puſilla apoplexia & reſolutæ partes conſiderandæ ſunt, in ſiniſtro ne, an in dextro latere reſolutio ſit:à ſalubri-
C bus enim partibus(vt dicere mos eſt)ſanguinem haurire oportet. hac enim ſanguis facilè delabitur:hac etiam à læſis partibus materia deriuatur.Igitur ſi abſq; euidenti cauſa attoniti reddantur; ſic de ſecanda vena ratiocinandum eſt. At ſi ab ictu, aut delapſu, aut compreſione in hanc labem inciderint, in aliud tempus res differenda eſt:nonnullis verò ad medelam atque vitam id ſolum ſatis fuit. Cæterùm ſi frigiditate multa, & torpore, & ſenſuum abolitione hominem occupante vena minime ſcindenda videatur; ſubluenda aluus eſt:quò multitudo ab inteſtinis extrahatur(plerunque enim ex voracitate & crapula in morbum talem prolabuntur.)vtque humores caput occupantes reuellan-
D tur. Sublutio planè acris eſto,pituitam,bilemque ſubducens.Igitur nitrum ſolum ne habeto, ſed etiam euphorbium trium obolorum pondere,(qui eluẽdæ aluo modus vſitatus eſt:)& cucurbitæ agreſtis interanea,aut centaurij comæ decoctum ex oleo, aut aqua.Optima quoque ſublutio fuerit,mellis conſuetæ portioni ruta adiuncta,& cum vnguine elixa, & terebinthi arboris reſina.& ſal pro nitro, & hyſſopi decoctum. Quòd ſi per hæc ſubſidia paulùm excitatus homo fuerit, aut febre correptus,aut ſenſum ab illo marcore ſuſcipiens, aut arteriæ bono pulſu reſtituto, aut facie vtcunque meliora ſignificante; ſpes ſalutis concipiẽda eſt,audaciusque ſubueniendum. Interim igitur roboratis

viribus, purgatorij medicaminis, quod Sacrum vocāt, ieiuno maxime E
quidem integra potio danda est: si vires prohibeant, dimidium cum mulsa. & æger in lectica supinus collocatus agitandus est, sensim eum, qui ferunt, gestantibus; frequenter verò, quò lassitudo arceatur, interquiescat: ac si aluus liquida sit, libens admittito: sin secus, aquę, aut mulsæ cyathos duos potui dato. Sin autem & dum purgatur, nauseabundus sit; id ne prohibeto. nam & illa distentio ad expergefaciendum vigorem quendam præstat, & pituitæ vomitus morbi causam euellit: sensum verò, & caput, & neruos repurgat sacrum quod vocatur medicamen. De qualibet itaque ab initio administranda purgatione satis disseruimus. Totū verò hominem lanis inuolutum oleo sicyonio perfundere oportet, aut gleucino veteri, aut singulis seorsum, aut simul mixtis. Sed optimum fuerit ad conspissanda olea cerę parum colliquare: atque ista nitri ac piperis mixtione valentior reddenda est: sint verò tenuiter contrita & cribrata. At miram habet vim ad resolutos castoreum, & illitum cum aliquo ex antedictis oleis: sed longe potētius est, si cum mulsa potui detur, portio verò tanta sit, quantam in veternosis nouimus. Cōiectare autem oportet & ętatem ægrotantis, & mentem, an pluribus diebus bibere sit paratus. Nempe inunctiones irrigationibus præstant, facilius feruntur, & magis proficiunt: neque enim dilabentes lectum & stragula inquinant; ægrotis verò id inutile est: illæ autem inhærentes corpori in colliquatas partes a calore sorbentur. quin etiam & ipsarum perpetuitas conducibilis est; nam irrigatio diffluit. Inunctionum autem materia est, quæcunq; à me supra dicta sunt: cum ipsis verò castoreum. Accipitur itaq; resina terebinthi arboris, euphorbium, limnestis (hoc est adarce) pyrethrum æquis portionibus: piperis, galbani dimidium, nitri ægyptij triplum, cerę quantum ad liquida cōspissanda satis sit. Cęterùm medicamina multo magis, quā hæc, varia, & multo plura seorsum loco suo tradita sunt. Epiplasmata quoque duris distentisque partibus superdanda. Horum sylua est lini semen, fœnum græcum, farina ordei, mel: oleum, vbi ruta, aut anethum incocta sint: althææ radix pinsita, & in mulsa vsque ad ceræ mollitudinem decocta. Sunto verò & tractabilia, & temperatura suauia. Siquidē adhuc febre vacant, aut leuiter febricitant, posthabita caloris cura hæc facienda sunt: At si febres acutæ sunt, & reliquus morbus his leuior esse videtur, febres verò in discrimen adducunt; ad has & victus rationem, & reliquam curationem conuertere oportet. Alimentis itaque summè tenuibus, & facilis coctionis vescendum est, atq; opportunitas nunc magis obseruanda. Et per totam curationem in exacerbationibus subtrahere, atq; penitus in febres animum intendere oportet. Cùm morbus

A autem diu trahitur, & caput in causa est; cucurbitula occipitio affigenda, & sanguis largiter hauriendus: plus enim, quàm venæ sectio, proficit, & vires nequaquam labefactat. Sed prius inter scapulas inanem cucurbitulam admoueas: vt in contrarium eius, quæ in occipitio est, succos reuellat. Nempe interdum & gula resoluta est; in qua sola attonitis salutis præsidium collocatur, deuorandis scilicet alimentis, & medicaminibus transmittendis. neque enim inediæ famisque tantummodo periculum instat, verùm etiam tussis, difficilis spirationis, atque strangulatus. Nam siquis intra os liquidum cibum infundat; in arteriā subterlabitur, cùm neque tonsillæ ad impulsum ciborum concidant, neq; B epiglottis in proprium locum subsidat, quæ arteriæ operculum à natura facta est. Quapropter opus est mulsam, aut succum longa mystilla infundentem, supraque arteriam attollentem in gulam demittere: id quoque enim ad deglutiendum inseruit. Verum enimuerò si ægrotus iam morti proximus sit, ipsius adeò ceruix spiritusque congelascunt. ideo ceruicem & mentum calefactorijs illinito & foueto. Frustra verò laborant, atq; imperiti illi sunt, quicunq; sub mento cucurbitulam, vt gula dilatetur, affigunt: quandoquidem non dilatatione ad impositionem ciborum, sed ad deglutiendum compressione opus est, dilatat autem cucurbitula: & cùm deuorare velis, prohibet reuellēs ac retrahens; C cùm remittendum potius sit, quò in deuorando cōstrictio fieri possit. Insuper arteriam repleri, vt strangulatio fiat periculum est, neq; etiam si hac, & illa in parte gutturis affixeris; quicquā prodest. musculi nanq; & nerui & tendones & venæ ante ipsum positi sunt. Vesica vtique, & laxum intestinum inter se proxima interdum ad excernendum debilitantur, resoluuntur, recrementorumque semper plena reperiuntur: vesica verò & in maximam molem extumescit. Interdum autem ita resoluuntur, vt purgamenta cōtinere nequeant: per ipsa enim tanquam inanima superuacua delabuntur. Tunc igitur instrumētum, quod Cathetera vocant, in vesicam demittere haud sanè tutum est. ne corrum- D patur enim vesica, atque homo conuellatur, discrimen impendet; sed præstiterit cremore haud multo aluum subluere: cumque stercus ab intestino eiectum fuerit, iterum inijciendum est cum oleo castoreū. Spes autem vnica omnium pariter resolutorum, separatimque singularum partium eo vitio laborantium in oleum insessio fuerit. quomodo verò ipsa administretur, in sermone De diuturnis morbis exponetur.

De Comitialis accessionis curatione. Cap. V.

COmitialis morbi primus casus pernitiosus est, si acutè morbus inuadit; nonnunquam enim & vno die hominem perdit. Peri-

culosæ etiam sunt per circuitus exacerbationes. vnde factum est, vt in E
acutorum numerum comitialis morbus poneretur. Quòd si malo assuescat homo, & morbus tenaciter adhærens occupet; non solùm diuturnus, verùm etiam nõnullis perpetuus efficitur. nam si ætatis florem vigoremque excedit, consenescit cum ægro, commoriturque. Quotquot igitur medicamina vt diuturno morbo conueniunt, in sermone De diuturnis compræhendentur: quotquot autem ad mortis celeritatem euitandam faciẽda sunt; horum plura in sermone De attonitis tradidimus, venæ sectiones, alui sublutiones, inunctiones, cucurbitulas. hęc enim vt homo expergiscatur, valentissimè efficiunt. Quotquot autem prolapsui peculiaria adiutoria inueniuntur, ea in præsentia doce- F
bimus: Pueris itaque, quibus ex corruptione, aut ex vehementi refrigeratione inusitata hæc labes incessit; vomitus aut cibi, aut pituitæ, aut aliorum quorundam succorum prodesse consueuit. pennæ autem irino vnguento delibutæ nauseam excitant. veruntamen & irino non vsque ad conuulsiones tonsillæ sunt illinendæ. Comprimere quoque leniter ilia opus est, puerum in ventrem suspensum conuertendo: hæc enim figura ad vomitum habilissima est. At si vellatur, aut distorqueatur inferior maxilla, aut manus & crura iactentur, aut vnà cum toto corpore oculi distendantur; manibus perunctis tractando demulcere conuenit: obtorti oculi dirigendi sunt: rectæ partes ne torqueãtur, sua- G
uiter continendæ: frigida membra lanis antiquis sordidis, attritisque panniculis fouenda; sedem præterea melle cum rutaceo oleo inungito, aut cum nitro, aut resina liquida cum his mixta: hæc quoque leniter intra anum intrudito· flatus enim proliciunt. flatuum autem excretio huiusce morbi in pueris medela est. Porrò si deglutire valeant; pharmacum istud exhibendum est, cardamomi pars, æris combusti.℈ hæc ex mulsa propinato, aut enim euomunt vnà cum humoribus ventriculum infestantibus, aut aluus subducitur. Optimum quoque est huiusmodi linctuarium, cardamomi, sinapis, hyssopi comæ par modus, iridis radicis pars cum nitri duplo, piperis tertia pars: omnia cum H
melle permisceto, & maxillam diducens in os infundito: interius etiam, quàm vbi sunt tonsillæ, quò deglutire valeant, inijcito. Hæc adeo pueris expediunt. Iuuenibus autem & hæc quidem prosunt, verùm etiam potentiora his medicamina ad vomitum deligenda sunt, vt narcissi bulbi, sinapis, & hyssopi pares partes, æris & piperis dimidio minus, quàm priora, cum melle miscens exhibe. Hæc profectò ad leuandam exacerbationem abundè fuerint: quæ verò ad propulsandum morbum facient, in sermone De diuturnis morbis persequemur.

A De curatione Rigoris, quem Tetanũ vocant. Cap. VI.

IN præſentia lectum mollem, tractabilẽ, læuem, ſuauem, calidumq; eſſe neceſſe eſt: neruos enim inflexiles, duros, rigentesque morbus efficit: quin etiam cutis tota ſquallens aſperaque corpori obtenta eſt: palpebræ natura verſatiles vix oculos conniuendo protegunt: oculi in tenti ſunt, in profundo conuoluti: necnon & artus ſunt deligati, ob di ſtentionem immobiles. Aegroti domicilium calidum eſto, ſi æſtas ſit, citra ſudorem, aut reſolutionem: ad ſyncopam enim morbus inclinat. Neq; verò ad alia magna remedia cunctãter accedendum: haud enim
B differendi datur occaſio. Quapropter ſiue ob refrigerationem abſque manifeſta cauſa rigor inuaſerit, ſiue ex vulnere, ſiue ex abortu mulieri inceſſerit, venam in cubito reſcindito: curans in deligando brachio laxiorem compreſsionem fieri, ſectionemque leniter & facilè expediri: ſiquidem iſta neruorum cõuulſiones cient. Semel etiam cruor citra defectum animæ frigusq; extremorum mediocriter effundatur. Neq; inedia æger maceretur: res enim frigida ſiccaque fames eſt. Propinetur itaque mulſa ſpiſſa meracior, & ptiſanæ cremor cum melle. Iſta nanq; & tonſillis comprimendo minimum dolorem inferunt, & gulæ deglutiendo lenia ſunt & facilia, & ad molliendam aluum molliſsima,
C & ad vires inſtaurandas valentiſsima. Omne corpus lanis inuoluito oleo gleucino, aut crocino madentibus, in quibus aut roſmarinus, aut cõnyza, aut artemiſia incocta ſit: atq; omnia & facultate & ad tactum calida ſunto. Oblinere autem corpus vnguine conuenit, quod ex limneſtide, (quam adarcem eſſe putamus,) quod in ſtagnis naſcitur, & eu phorbio, & nitro, & pyrethro conflatum eſt: his verò & multum caſtorei adijciatur. Bene quoque fuerit tendones lanis contegere, & ſecundum aurem & mentum loca perungere. nam partes hæ maximè patiuntur ac diſtenduntur. Prꝫterea leuibus calefactorijs fouendi ſunt tendones & veſica per ſacculos millium torrefactum includentes, aut
D bubulas veſicas olei calidi ſemiplenas: quò locis, quæ fouentur, ſecundum latitudinem applicari valeant. Interdum coegit neceſsitas, vt capiti fomenta adhiberentur: quod neque ſenſibus vſq; adeo tutum eſt, neq; neruis ſalutare. ſenſibus enim quandam caliginem effundit multis halitibus ipſos petentibus: neruos autem replet. Quo circà modo fouendi quamtutiſsimo vtendus eſt, atque materia haud ita multum fœdè olens deligenda. vtique materia eſto oleum in veſicis in duplici vaſe citra nidorem feruefactum: aut ſales tenues in ſacculo. millium enim ac lini ſemen tactu quidẽ lenia ſunt, ſed halituoſa & graueolentia. Ratio verò fouendi huiuſmodi eſto. tendonibus reſupinato ægro

fomenta vsque ad verticem subijcienda sunt: vlterius verò ad syncipu tne procedito. Iste nanque locus omnibus sensibus communis est: ab ipsoque, tanquam ex fonte omnia adiumenta, omnes noxæ scaturiunt. Quòd si epiplasmata tendonibus superdanda sunt; erectum occipicium esto: nam si magis sursum versus imposueris, caput exhalationibus complebis. Materia sit autem epiplasmatum lini & fœnigræci semina. Post epiplasmata verò vtilis fuerit cucurbitula occipitio ab vtroque spinæ latere adhibita. Sed parce admodum flamma accendatur: nam quæ ab labris cucurbitulæ fit circumpresio, doloris conuulsionisque autor esse solet. Igitur diutius trahere præstat, ac molliter magis, quàm plurimum breui tempore. sic enim tibi in conuexum locus sine dolore attolletur, qui cōcidendus est. Scopus autem modi sanguinis extrahendi tibi vires ægrotantis proponantur. Hæc vtique rigoribus, qui sine vlceribus fiunt, remedia conueniunt. At si ex vulnere cōuulsio facta sit; perniciosum profectò id est, ægreque de salute sperari potest: nihilominus tamen opem ferre decet: quandoquidem nonnulli et adhibitis remedijs mortem euitarunt. Oportet sanè vltra cęteram medelam & vlceribus consulere cum calefacientibus, quæcunq; a me iam dicta sunt, irrigando, & totibus & cataplasmatis & medicamentis, quæcunque & facilè calorem excitent, & humectando pus abundè moueant. Vlcera enim in rigore sicca & squallida sunt. Accipito ergo thuris mannam, polij comam, terebinthi piniq; arborum resinam, althææ radicem, & rutam conyzamque herbam: hæc in cataplasmatis commiscere opus est, alia liquando, alia, quæ puluerea sunt, inspergendo, alia in oleo prius macerando. althæam verò in mulsa ante contusam decoquito. Inspergendum est etiam vlceri castoreum: neque exiguus inde in totum corpus calor emanabit. Horrores enim ab vlceribus prodeuntes malefici sunt. Perungendæ quoque sunt nares castoreo cum crocino vnguento permixto: quin etiam castoreū trium obolorum pondere assiduè bibere expediet. verùm si ab hac potione gula laboret; interijcienda est laserpitij radicis exhibitio ponderis tanti, quanti & castoreum dandum esse diximus: aut myrrhæ dimidio minus, quàm laserpitium. sed omnia cum mulsa potanda præbeantur. Quòd si cyrenaici laserpitij lachrymę copia tibi fiat; hāc opus est melle cocto inuolutam ad erui magnitudinem deuorādam dare. ita enim optimum factu est, quò palatum præteriens ægrotum lateat; acris est enim, ructumque insuauis ac fœdè olens excitat. si neque hac ratione deuorari posit, in mulsa eliquata propinetur. Omnibus enim potionibus, quæcunque calefacere, humectare, distentionem laxare, & neruos remollire aptę sunt; hęc haud dubiè valētior est. Cæterū si nihil ęgroti

deglutiant,

A deglutiant,in anum caſtoreum cum oleo dandum eſt:hoc etiam anus
cum vnguine aut melle illinendus : hoc item veſica irriganda , & cum
cera,vt craſsius reddatur,perungenda. Sin autem flatum ſtercusq; edu
cendi tempus adſit;purgatorij , quod Hieram , id eſt , Sacram vocant,
drachmas duas cum mulſa,& oleo in ſedem inijcito . Nam prætérquã
quòd illa euocat ; inteſtinum etiam & inferiorem ventrem caleſacit ac
fouet. varium nanque & calidum medicamentum hiera eſt.

De curatione Anginæ. Cap. VII.

B DVæ anginæ ſpecies reperiuntur , Altera cum caliditate,& ma-
gna tonſillarum inflatione,& extrorſum verſus tumefactione:
quin etiam lingua,gurgulio , & omnes adiacentes particulæ in tumo-
rem efferuntur:Altera iſtis locis collapſis , & ſubmiſsis efficitur:ſed in-
terius compreſsio maiore ſtrangulatu diſcruciat:vt interna inflamma-
tio ad cor vſque pertinere videatur.Huic quàm celerrime occurren-
dum eſt , nam & hac celerrime ægroti rapiuntur . Igitur ſi crapula , &
ebrietas in cauſa ſunt;eodem die inferius humorem inijcito.isque duo
rum generum ſit,alter vſitatus, quò ſtercora educantur : alter eiuſmo-
di,vt aliquas à tonſillis pectoreque humiditates euellere poſsit . neque
tamen in cæteris efficacior meraciorque eſto : ſed centaurij & hyſſopi
C decocta infundenda ſunt . hæc enim & pituitam educere ſolent. Si te-
nuis autem victus præceſſerit;ſcindere cubiti venam expediet:& latior
ſectio,quò maiore cum impetu,copioſiorque ſanguis emanet , facien-
da eſt. Huiuſmodi nanq; profuſio minime quidem ad caliditatem mi-
tigandam ſatis eſt : ſed ſtrangulatum ſoluere , & reliqua omnia dimi-
nuere valet.Haud ignobile quoque adiumentum præſtat, ſi ad animæ
vſque defectum ægrum perduxeris vſq; eò tamen,dum ne anima defi-
ciat.quandoquidem nonnulli ſecta vena ab animi deliquio vita exceſ-
ſere . Item vinculis ſupra talos & genua conſtringentes opitulabimur.
Optima quoque ſunt vincula ſupra brachialia verſus cubitos, & ſupra
D cubitos verſus humeros. At ſi deglutiendi via expeditiſsima ſit; elate-
rium & cum mulſa,& cum ſero lactis, quantum ad purgandum homi
nem ſatis ſit,præbeatur.alijs enim purgatorijs elaterium in his ægrotis
præſtantius eſt.Cõferunt etiam cneorum ſeu thymelæa, & ſinapi:ſiqui
dem hæc ambo ventrem repurgant. In quibus verò inflationes deuora
tionem impediunt;linguam ad palatum reflectens,ipſius venas reſcin-
dito.quòd ſi promptè multusq; ſanguis defluat ; inter alia remedia hoc
magis proderit . Irrigationes vtiq; locis inflammatis primum quidem
adſtringentes,quò retrorſum materiæ labantur,conueniunt.quam ob
rem lanæ ſordidæ cum œſypo vino madentes , aut oleo ex immaturis

oliuis expresso accipiantur. Quin etiam cataplasmata irrigationibus similia sunto, exempli causa palmulæ vino madefactæ tunsæque cum rosarum folijs. quò sit autem viscidum & molle cataplasma; etiam ordei farina admisceatur: aut lini semen, & mel, & oleum: vt omnium mixtura fiat. Quòd si ad suppurationem veniat; calida admouenda sunt: quibus & in altera anginæ specie vtendum est. adesto igitur fœnigræci farina, & manna, & resina, quæ liquari possunt: & polij coma inspergatur. necnon & fomentum calidum adhibeatur spongijs in decocto lauri baccarum hyssopique madentibus. Ad mouendum pus autem efficacissimum est columbinus fimus tenuiter per criseram, id est, lineum sacculum instar pulueris transmissus, ac super inspersus. idem & caninus eodē modo pręstat. Ex mulsa verò cum lentis, aut hyssopi, aut rosarum, aut palmularum, aut simul omnium decocto collutiones fiant. Illinendum præterea totum os est vsque ad intimas fauces simplicibus quidem, vt mororum, aut malorum punicorum aqua maceratorum succo, aut palmularum decocto: compositis verò medicamētis, vt Diamoro, quod vocant, aut eo, quod ex Besasa, id est, ruta syluestri, & succo rhoi componitur: aut Diachelidonio, id est, ex hirundinibus confecto medicamento. Sin vlcera crustosa sint; collutiones & gargarismi fiant ex hyssopi in mulsa, aut pinguium ficorum in aqua decocto: præter hæc amylum percolatū in mulsa, aut in ptisanæ tragiùe cremore. Si Angina cum concidentia, quæ erat altera species, occupet; ab interioribus extrorsum omnia euocanda sunt, & humores, & caliditas, & omnis caro, vt totum foras extumeat. Proinde calidæ irrigationes sunto cum ruta, & anetho, nitro insperso: Et cum his superius memorata cataplasmata. Proficit etiam ceratum ex nitro & sinapi ad calorem excitandum superdare: calor autem exterior huiusmodi vitium tollit, sed in collo tumor extuberat. Tumor autem foràs in sublime elatus à pulmonis inflammatione liberat, intus verò abditus anginam patientibus perniciosum malum est. At quicunque strangulationem ab angina verentes, quò laxius spiritus duceretur, arteriam secuerunt; non sanè experimento rem comprobasse videntur. Quippe caliditas inflammationis maior ex vulnere efficitur, strangulatum adauget, tussimque commouet. Quin etiam, si alioqui periculum id euaserint; vulneris oræ in vnum coalescere nequeunt: ambæ enim cartilagineæ, atque inter se inglutinabiles sunt.

E F G H

De Curatione columellæ. Cap. VIII.

Vitiorum, quotquot columellam infestāt, Aliqua per succisionē curare necesse est: sed de eorum chirurgia disputare ad præsen-

A tem locum non attinet: Aliqua, vtpote acuta, medicamentis sananda sunt. nam facile strangulant, & difficultate spiritus aliqua istorum hominem perimunt. Talis est vtique, quã Vuam, & quam Columnam dicimus: vtraque enim cum inflammatione, crassitie, longitudineque suboritur. ita, vt in arteriam pendulæ fiãt. Aequabili sane crassitudine à basi ad summum vsque palatum columna, inæquali verò vua constat. huius enim ad palatum basis gracilis est, in extremo teres et crassa, rubẽs aut liuida. iccirco & Vuæ appellationem id vitium sortitum est. Quapropter his maturè opem ferre decet: celerrima nanque à strangulatu pernicies impendet. Proinde si ægroti iuuenes sunt, à vena cubiti

B sanguis detrahendus est: vtque largius euacuetur, maiore plaga vena aperiatur. siquidem huiusmodi sanguinis detractio à strangulatu, tanquam à laqueo, ægrotantem liberat. Subluenda quoq; aluus est mitiori lotione primum: deinde aliàs, atque aliàs acriore, vsq; eò, dum aliquid à superioribus partibus deriuetur. Circumdentur & vincula adstringentia extremis cruribus supra malleolos & genua: necnon & humeris supra brachialia atq; cubitos. Quòd si strangulatio inualescat, cucurbitula occipitio atque pectori adglutinetur. & istarum aliqua incidatur: omniaque administrentur, quæcunq; à me in capite De angina præcepta sunt: cùm eadem in vtroque vitio sit mortis ratio. Iisdem præ

C terea intra os medicamentis & adstringentibus & mollientibus, & exteriori fotu, & cataplasmatis, & oris inunctionibus vtendum est. Circum columnam verò, aut circum vuam adstrictorium rhoi succum, acaciam melle aut aqua dissolutam, hypocysthida, terram samiã, lemniamue, aut sinopicam rubricam, atque omphacium ponito. Si vlcerosa sit vua; gummi & amylum rosarum aut palmularum decocto liquefacta: item ptisanæ aut tragi cremor adhibeantur. At in columnæ curatione aliquanto plus valentiorum medicaminum adijcito; quæ ex myrrha, costo, atq; cypero componantur. Nam id genus acria columna tolerat. Verùm si nonnullis locus iste purulẽtus effectus est, atq; pa-

D lati ossa computruerunt; hi longo temporis interuallo vitam finiunt. Sed horum auxilia nobis alio loco præcipientur.

De Curatiõe pestilẽtiũ in faucibus morborũ. Cap. IX.

HOrum vitiorum curatio cum alijs tonsillarũ affectibus qua cõmunis est, qua propria. In inflammatione & strangulatu purgatio per clysteres, venæ sectio, irrigationes, cataplasmata, fotus, deligationes, cucurbitulæ, omnia demum eadem, atq; in his, conueniunt. Illitiones autem acriorum medicamentorum faciendæ sunt: neque enim vlcera quiescunt, neq; crustæ in superficie fiunt. Verum si ab his sanies

ad interiora destillet:celeriter partes, etiam si integræ erant, vlcerantur:celerrimeque vlcera interius depascendo serpunt,atque hominem perimunt. Porrò igne vitium adurere, cùm in superiori parte sit; imprudentis esse propter Isthmum iudico. Sed medicamentis igni similibus,quò & depastio coerceatur,et crustę decidant;vtendum pręcipio, Ea verò sunt alumen cum melle, galla, balaustium arida cum mulsa. Hæc eadem calamo,aut penna,aut crasso & oblongo caule, quò medicamina ad vlcera perueniant;inspiranda sunt. Optima sanè est & chalcitis vsta cum trita cadmia ex aceto. esto autem cadmia portione dupla:& rhei radix cum aliquo humore. Præterea ne vlcerum compressio fiat, cauendum est:ab ea nanque & humescunt, & magis exedunt. Hac de causa opus est pinna medicamenta arida inspergere: liquida verò liquentisima reddentem in gurgulionem infundere. At si crustæ iam resoluuntur,& vlcera rubida fiunt; tunc conuulsionis maximè periculum subest.resiccantur enim plerunque vlcera,& cum his nerui distenduntur.Itaque lacte cum amylo,& succo ptisanæ, aut tragi,aut lini seminis,aut fœnigręci remollire madefacereque conuenit. Quibusdam & columella vsque ad palati os exesa est:quin etiam tonsillę ad basim vsque & epiglottida. ac propter cicatricem deuorare neque solidum quicquam,neque liquidum poterant. Sed & ipsum, quod bibebat,interdum repercussum hominem fame necauit.

De curatione Pleuritidis,seu morbi lateralis. Cap. X.

NVlla moræ atque dilationis in pleuriticis, quin protinus valenti remedio succurramus, datur occasio. Febris enim peracuta ad perniciem properat: dolor quoq; succingentis membranæ in peius vrget necnon & tusis pectus caputq; concutiens vires proterit. Quocirca eodem potisimum die vena cædenda est. Sin autem ex ingurgitatione ciborum potusque ægritudo prouenerit; inedia diem vnum ægroto imperanda.post,sanguinem à vena mittito,quę in cauo cubiti est,non eius, qui secundum rectum incessum inflammatis costis opponitur:præstat enim maximè procul abducere.Sanguinem verò ne vsq; ad animæ deliquium fundito:nam si refrigeratum corpus animo destituitur;pulmoniam inuadere periculum est. Humores enim exteriori caliditate attractioneque priuati,in penitiores partes relabuntur.Item pulmo rarus, calidus,ad trahendumque valentisimus est:costis etiam proximus,earumq; doloris est particeps. Verùm morbi pulmonis pleuritidi succedentes non vsque quaque salubres sunt:Pleuritis verò à pulmonis vomica exoriens benignior est. Quapropter cùm mediocriter sanguis effluxerit; interiecto ad recreandum hominem temporis spa-

A tio,iterum detrahere opus eſt:ſi bene quidem habeat, eodem die,cùm longa remiſsio fit:ſin minus,poſtridie. Quòd ſi neque febris remittat, (ſæpe enim diem vnum febris occupat, & augetur,)tertio die in ſecunda remiſsione,in qua & cibi dandi ſunt; ſangninem mitte: totum hominem vberius perungens,coſtisque oleum molle infundens cum calido vnguine ex rutæ anethiue decocto. Ipſum verò latus admodum leniter irrigandum eſt. ſed nonnullis & dolor & inflammatio erupit, vt eorum locorum affectus eſſe videretur:cùm tamen id interiorum vitiorum incrementum ſit. At in præſentia de alimonia, quemadmodũ & de vniuerſa curatione, quò nihil in ea delinquatur; ſermonem ha-
B beamus.in alimentis enim medicamenta ponentur:quin immo in alimentis medicamenta ſunt. Itaque genere calidus humidusque cibus eſto,lenis,æquabilis, migmatodes, id eſt, bene permixtus, diſſolutorius:pituitam ſoluendi, extenuandique poteſtatem habens. Proinde cibarijs omnibus ptiſana anteponatur; initio quidem, quò ipſius craſſamentum ſolidumque reijciatur, in cremorem percoletur, ſoloq; cum melle condiatur. ab ipſa verò vſitata ad voluptatem varietatemque parandam medicamina remoueantur: in hac enim ægritudine ſolus cremor ſatis eſt.Quippe humectare,calefacere, pituitam ſoluere & detergere,per ſuperiora ſine moleſtia,quæcunque euocanda ſunt, euoca-
C re, facile quoque ventrem ducere ſola ptiſana poteſt. Ipſius verò lenitas blanda eſt & ad deuorandum habilis.ipſius etiam lentor caliditates mitigat,membranas mundat,tuſſes concoquit,omnia emollit:tales ordei virtutes ſunt. Halica verò ſecundũ gradum occupat:quæ cùm pauca quædam cum ptiſana communia poſsideat: ob ea probatur, optimaque cenſetur. Lentor enim,lenitas, ſuauitasq; in deuorando vtriq; communia ſunt: in cæteris omnibus halicam ptiſana antecellit: ſed ea quoque ſimplex cum melle ſolo conficiatur. Tragi prçterea boni ſunt. Deterior ipſis oryza eſt:quoniam ſiccat & exaſperat: potiusque coſtarum purgationem ſupprimit, quàm facilem reddit. Optimus quoque
D eſt panis aridus,contuſus,per ſubcerniculum tranſmiſſus, bene temperatus,concoctu facilis:cum mulſa, quantum ſatis eſt, alimenti præbet. Nempè,ſi iamdiu morbus producitur, cum dictisque cibarijs homo labare cœpit:ptiſana ex ordeo præbeatur bene trita, bene cocta: condiatur verò anetho,ſale,& oleo tenui,puro, non viſcido, non exaſperante. At non multum olei cum ptiſana coquere præſtat.nam & ſorbitionem pinguem reddit, & prauitatem oleum deponit:longa enim decoctione in cremorem ordei abſorptum amplius non apparet. Item porrum cum ſua coma, & amygdala amara cum cremore incoquantur. Ita nanque ferculum ad ſpirationem expediendam commodum me-

dicamentosumque ab his efficitur. Porri autem cum cremore comesti E
vtilitatem iuxta delectationemq; summam afferunt. Iam verò et ouorum bonum succum creantium opportunitas adest. ac si humida copiosaque per os materia feratur; sulfur ignem non expertum nitrumq; in oua inspergito. Sed mirifice prosunt oua nup à gallina edita ex igne igne carentia: quippe à matre caliditas inest igne quidē humidior, sed ægrotanti familiarior, vtpote animali ab animali. Sin autem pituita glutinosa ac tenax sit; in oua oleum infundito, ac resinam siccam pineam, quò sulfur melius reddatur, inspergito: necnon & terebinthi resinam eliquato. Piper præterea in ouis, in ptisana, in omnibus epulis, & quæcunque piperi similia sunt, benè proficiunt. Inter carnes extremi F
pedes in cremoribus eliquati, columbæ, gallinæ elixæ, porcorum cerebra cum omento quidem tosta, sine illo verò nidore vacantia. Si inter spirandum æger strepitum non reddit; dandi sunt etiam marini pisces aut saxatiles, quicquid optimum regio ferat. Verum vt neque cupiditate delinquat, neque victus tenuitate contabescat; ex fructibus malum concedito in aqua, aut mulsa elixum, aut cum adipe assatum: sed corium & interiora aspera cum seminibus abijciantur. Tempore quoque illo, quod Horam græci nominant, fici, & alij id genus fructus concedantur: quatenus, scilicet, innoxij sunt, quin potius adiumentum præstant. Hæc sanè de alimentis abundè sint. Lateri autem lanæ superden- G
tur sulfure fumigatæ, vnguine imbutæ, in quo anethum rutâue incocta sit. Iugiter his latus madefaciendum, cataplasmatisque ante cibi assumptionem tegendum est. præter vsitata cataplasmata sertulam in mulsa elixam accipito, cui papaueris carnem incoctam commisceto, mannę quoque puluisculum inspergito. At si humidius sputum copiosumque reijcitur; lolij farina, aut irionis commiscenda est, & nitrum inspergendum. Cæterùm si morbus productior fit, dolor est pertinax, & humida fit expurgatio; tunc purulentum hominem fore speratur. itaque sinapi & cachrys cataplasmatis admiscenda sunt. Sed si penitiores locos ægroti frigidos esse persentiunt; acetum affundito. illud au- H
tem efficere operæ precium est, vt cataplasmatum calor diu efficax permaneat. melior est enim id genus caliditas, quàm cataplasmatum innouatio. Proinde calefactiones in sacculis ex huiusmodi, vtpote ex millio fiant, aut ex calenti oleo in vesica incluso. Omnis verò fotus machinatio, ne pondera dolori dolorem adijciant, leuis esto. his enim leuibus & assumpto cibo, cum dolor infestat, vti nihil prohibet. Iam verò post hæc etiam admouendæ cucurbitulæ occasio adest: Sed hoc post septimum diem facere optimum fuerit: ante ne festines. haud enim placidi morbi sunt, quicunque ante septimum cucurbitam requirunt. esto au-

A tem magna,omni ex parte lata,dolentem locum ambire valens.quippe cùm haud interius descendat dolor, sed in latitudinem diffusus sit. At flamma sub cucurbita multa esto:quò non solum attrahat, verum etiam ante ignis extinctionem calefaciat. Extincto igne scarificãdum est,tantumque sanguinis, quantum vires permittunt, detrahendum: multo verò plus esto, quàm si alia de causa de præcordijs sanguinem haurires.nam maximè perspicuum est, quod in lateris morbo vexatis à cucurbita percipitur adiumentum. Sal quidem,aut nitrum in scarificationibus mordacia sunt ac dolorifica,sed salutaria. Quapropter considerandæ sunt hominis vires & ingenium:nam si forti animo ac tolerans sit,sal inspergendus est, non ipsis vulneribus ita,vt ipsa contingat: sed super linteolum oleo madidum inspergatur. id verò super locum scarificatum extendito: humiditates enim ex salis colliquatione manantes minus,quàm sal,mordaces sunt. Sed multo oleo perfundendũ linteolum est, quò huius lenitate morsionis dolor retundatur. Secundo die autem cucurbitam affigere mirificè iuuat: vt ex vulneribus tenuis quædam sanies extrahatur.id verò priore cucurbita multo est efficacius,multoque magis vires conseruat: neque enim sanguis, aut alimentum,sed sanies emanat. Atq; id quidem facito, cùm prius vires exquisitè perpenderis. Die tertio ceratum cum cyprino oleo & rutaceo

C imponito. Quòd si vlterius purgatione sputa indigeant; in ceratis resinam eliquato, aut sulfur ignem nõ expertum admisceto;atque iterum fotum loco adhibeto.Porrò modus cucurbitæ talis esto. fictile vas habendum est,leue,lateri congruens,latum:aut æneum.Id pronum in labra dolentibus locis circumponito: flammam verò multam cum oleo subiicito, quò viuens flamma in longum tempus sufficiat.Vasculi autem oras carni ne imprimito, sed ad difflationem transitus aliquis esto quò minus suffocata flamma extinguatur.diutius verò illam accendere expedit: nam intra vas illud inclusa caliditas optimum fomentum est,& bona sudoris prouocatio. Neq; verò medelam inferioribus par-

D tibus adhibendam negligere oportet:viris quidem in anum rutaceum oleum,mulieribus autem & in vterum infundendum est.Perpetuò sanè quæ bibuntur,ac deuorantur, sunto mulsa cum ruta & succo ptisanæ, si continenter tussit:vt in alimento medicamentum sit. Verum si nondum alimenti præbendi tempus adsit,aliquod compositum,quod Picærium græci dicunt,accipiatur ex varijs constans,cum melle ad cõsistentiam decoctum.Globulos autem fabæ magnitudinem æquantes, turbinatosque dare oportet sub lingua continendos,huc atque illuc iactandos:vt non deuorabile, sed eliquabile sit.Suaue quoq; est id, quod ex papauere cum melle ac sertula campana medicamen cõficitur lene,

atque ſomniferum. Hæc vtique & ante cibi aſſumptionem, & aſſum- E
pto cibo, & poſt ſomnum ipſum præbenda ſunt; ſed ieiuno medicamẽ-
toſa exhibeantur: Quale eſt, quod hæc accipit, vrticæ, lini ſeminis, amy
li, nucis pineæ, cuiuſq; contriti cyathum, amygdala amara numero vi-
gintiquinque, totidem & piperis grana. oportet autem hæc torrere, ac
trita cum melle ad eclegmatis temperaturam permiſcere. horum de-
tur myſtilla vna. ſi liquida crudaq; excreat, myrrhæ pondo drachmas
duas, croci pondo drachmam vnam, piperis grana quindecim, cum
mellis pondo libra ſubigito. id ſanè medicamentum & ante cibi acce-
ptionem myſtillæ dimidiatæ menſura dari debet. bene facit in longo la
teris morbo, quando & oxymel dare conuenit, ſi ſpirandi vrgeat diffi- F
cultas. Frigidam verò aquam quicunque medici pleuriticis conceſſe-
runt; neque qua ratione id fecerint, aſſequi valeo, neque experimento
confirmare. quippe ſiqui à frigida periculum euitarunt; hi profectò mi
hi non laborare pleuritide viſi ſunt. Verùm apud vetuſtiores etiam me
dicos ſpecies quædam concurſus pleuritis, ſeu Lateralis morbus voca-
batur: cùm bilis eſſet excretio, cum dolore lateris, & exigua febre, vel
etiam ſine febre. Huiuſmodi ſanè affectus nomen quidem pleuritidis,
rem verò nõ obtinet. Quin etiam ſpiritus nonnunquam in latere con-
cluſus ſitim, dolorem prauum, mollemq; caliditatem excitat: id quoq;
vitium ignari homines Pleuritin nuncuparũt. His nempè frigida aqua G
remedio eſſe poterit, cùm proſpera vtentis fortuna extincta ſitis erit, bi
lis ac ſpiritus per inferiora ſubducetur, & dolor & caliditas exhalabũt.
Verum in lateris inflammatione & ſuccingentis membranæ tumore
non ſolum frigida aqua, ſed etiam frigida reſpiratio noxia eſt. Itaq;
ſi ex prius tradita medendi ratione incolumes redduntur pleu-
ritici, paulum tamen adhuc tuſsiunt, & caliditas ſubinde
repetit, atque infeſtat; ad hæc penitus diſcutienda
maturandum eſt. aut enim quæ relinquun-
tur, recidiuas faciunt, aut ad ſuppura-
tionem conuertuntur. H

ARETAEI CAPPADOCIS

DE ACVTIS MORBIS CVRANDIS,

Liber Secundus.

IVNIO PAVLO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

Curatio Pulmonariæ. Cap. I.

A PEracutum letaleque malum est inflammatio repletioq; pulmonis: quas strangulatus breuis consequitur. Igitur æquis resistentia viribus, matureque ferenda subsidia sunt. protinus in cubito venæ aperiantur, siue vtraque, in dextra videlicet, ac leua manu, idque potius: siue vna tantum, & ea maior · quò ab vtraque pulmonis regione humiditatum reuulsio, non tamen vsq; ad animi deliquium fiat: strangulatum enim animi deliquium auget. Cæterùm si vel paulum respirauerit; tunc supprimendus sanguis est, ac denuò postea mittendus. nam si à sanguine morbi causæ prouenerint; eas venæ sectio tollit. Atqui seu pituita, seu
B spuma, seu quæuis alia humiditas tumefaciat; venarum inanitiones ampliorem pulmonis locum ad respirationis transitum efficiunt. opus est autem humores & flatus post venæ sectionem deorsum versus trahere, nitro, melle, ruta, resina terebinthi liquida sedem oblinendo. sed missionis sanguinis loco, si quod maius impedimentum sit, acrem succum per clysterem in sedem immittito: vt puta, salem cum nitro, aut terebinthi resinam cum melle. Ruta quoque in oleo, & hyssopum in

aqua decocta: Item cucurbitæ syluaticæ carnes interiores in aqua excoctę conueniunt. Præterea inanes cucurbitulæ egregiè faciunt, si tergo, dorso præcordiisque vbique adhibeantur. quod sicubi pectus carnulentum sit, quò minus circùm ossa cutim cucurbitula incumbens affligat; ibi eam affigito. nam si ad quancunque partem corporis humores distrahantur, & spiritus ad extima euocetur, quibus pulmo opprimitur; aliquod mali solamen inuenias. omni enim ex parte Pulmonaria obsidenda impugnandaque est. Verùm neq; vllum ex his medicamentis, quæ ore sumpta conducunt, despiciendum est. quippe ea est natura pulmonis, vt siue recte valeat, siue ęgrotet; ad se humores alliciat. Quo circà eiusmodi medicamenta præbeantur, quæ humores ad transpirandum attenuent, lubricos fluxilesque ad extrudendum efficiant. Propinetur quidem celeriter iuuandi causa nitrum cum hyssopi decocto, aut muria cum aceto & melle, aut sinapi humidum cùm mulsa. singulis autem iridis radicem & piper inspergere auso benè cedit. item hæc arida cribrato, et cum melle exhibeto. Quòd si interdiu insomnes sint, & noctem quoque totam peruigilent, ne hominem furor corripiat, metus est: varijsque somnificis medicamentis, nisi ægritudo remittat, vti decet: quò medicamenta in tempore data morbi acerbitatē leniant & obtundant. multa verò soporifera sunt. At si in strangulationis impetu, iamque aduentante interitu medicamen præbeas; apud tuos contribules mortis eius autor appellaberis. Alimenta pariter eiusmodi esse debent, acria, videlicet tenuia, crassitudinem dissipantia, extergendique facultatem habentia: Inter olera porrum, aut cornicis pes, aut vrtica, aut brassica in aceto incocta. Inter frumentacea verò ptisanæ cremor parum origani, aut hyssopi, necnon piperis, sed plus nitri loco salis accipiens. Alica præterea mulsæ incocta prodest. Omniaque per elixationem flatum abijciant: flatus enim vomica pulmonis laborantibus infesti sunt. Vinum, si febre vacant, quod haud ita multum adstringat, potui detur: quippe densat corpora adstrictio: Istis verò membra potius laxanda sunt, sputique eductioni studendum. Sed in totum potus modicus esto, cùm pulmoni madefactio inimica sit: quoniam à gula atq; ventriculo trahit. Thorax autem lanis oleo imbutis cum nitro, aut sale contegatur. Optima inunctio est ea, quæ ex adarce fit. Sinapi etiam aridum, & cum cerato humido prodest. Atque in summa & humores & calor, & spiritus foràs educendi sunt. Huic rei opitulantur acrium olfactus atque illitio, & extremorum deligatio Hæc facienti nisi morbus cedat, de hominis valetudine actum est.

A De sanguinis Reiectionis curatione. Cap. II.

OMnes sanguinis effusiones haud mite vitium sunt, non modò solum ratione, vt si per fracturam, aut erosionem, verum etiam si per rarefactionem effunditur. neque si ex pectore, aut pulmonibus, aut stomacho, aut iecore fertur, periculosum est, è capite verò si defluit, minorem noxam affert: sanguinis enim exitus est: sanguis autem omnium est alimentum, omnium calor, omnium color. terroremq; incutit, sanguinem ab ore vtcunq; manantem intueri. malumque est, si à primario viscere: peius verò si ob fracturam, aut erosionem profun-
B ditur. Huius itaque vitij medicus ad opem ferendam maturet, necesse est. In primis quidem aerem frigidiorem ad respirationem deligito, conclaue non titubans, cubile firmum, quò nullam in partem quatiatur, inhabitet: cõcussiones enim malum exasperant, stratum solidum, haud multum cedens, neque profundum, neque calidum esto. positus figuraue corporis erecta sit. ne sermocinétur, nèue sermones audiant. animi absit perturbatio, sed contrà oblectamentis leniatur: siquidem id genus ægrotos magna animi consternatio corripit. quis enim vomens sanguinem mortem instantem non perhorrescat? Igitur si sanguine referti sunt, & venas prominentes habent; in qualibet sanguinis
C profusione venam pertundito. nam siue ex fractura, siue ex erosione profluit; sectio venæ conducit. Sin rarefactio in causa est; ne multitudo venam effringat, metuendum. cædenda est autem caua incubito vena. Etenim ex hac facile sanguis effluit, & ipsa sectioni exposita est: vtque per plures dies sanguis innoxiè decurrat, commodè aperta seruatur. in omnibus autem omnium (vt ita dicam,) præcipuorum viscerum hæc est sanguinis via. vena vtique hac superior, necnon & hæc vnius in brachio venę ambę propagines sunt. quare nihilo plus superior, quàm media emolumenti affert. nam propaginum ignari sunt, quotquot stomacho & iecori superiorem venam copularunt. Sin à liene sanguis fer-
D tur; sinistræ manus venam illam, quæ inter minimum anularemque digitum sita est, rescindito: quandoquidem medicorum nonnulli eam ad lienem vsque pertinere arbitrantur. verùm & hæc ipsa inter cubiti venas inferioris propago est. cur itaque potius eam quis propè digitos, quàm in cubiti curuatura proscindat, cùm hoc in loco amplior sit, & ad effluxum habilior? Prorsus quidem ante animæ defectum sanguis cohibẽdus est, atq; haud ita multus auferendus: nam & ipsa cruoris per os effusio satis hominem labefactare potest. asiduè verò post paucum detractum sanguinem iterum detrahito & eodem die, & postridie, necnon & perendie. At si ęgrotus tenuis, & inops sanguinis sit; venam

ne ſcindito. hæc de ſanguinis miſsione abundè ſint. Succurrendum eſt E
etiam extremorum deligaturis, pedum quidem ſupra malleolos & genua, manuum verò ſupra brachiale & cubitum. faſcia ipſa lata ſit, quò ſit validior, neq; dolorem moueat conſtrictio. Nempè locis, vnde ſanguis erumpit, lanas ouium ſuccidas imponito, & humore perfundito, vtpote auſtero vino, & roſeo aut myrtino oleo. Si cruoris effluuium vrget; lanarum vice ſpongiæ admouendæ ſunt, & pro vino acetum infundito, locumque myrtino ſubungito. in omnibus autem ſpongiis acaciæ, aut hypocyſthidis, aut etiam aloes ſucci aridi ſint. optimè facit & omphacium aceto liquatum. Quòd ſi irrigatio ſordida ſit, ægreque feratur; emplaſtris vti conueniet: cutim enim circumtendunt, ac veluti manu corripiunt, quin etiam ipſorum facultates refrigerare, exicca- F
reque magnopere valent. Infinitæ verò aliæ aliis experimento cognitę vires inſunt: ſed optima emplaſtra ac tutiora ſunt, quæcunque acetum habent, & ſalicis foliorum ſuccum, necnon & bitumen, & æruginem, & alumen, & thus, & myrram, & æs vſtum, & æris ſquammam atque in ſumma quæcunque huiuſmodi emplaſtra ſunt; emplaſtris ſordidæ lanæ, aut ſpongiæ pauco aceto perfuſę ſuperdentur, Sin emplaſtrorum diſtentionem ferre nequeunt; id genus epithema facito, Palmulæ pingues nigro vino auſtero maceratæ ad mazæ, id eſt, placentæ craſsitudinem conteruntur: poſtea acacia trita, & malicoria inſperguntur, hæc omnia panniculo trito ac veteri illita pectori inducuntur. Item polen- G
tam vino aut aceto perfuſam, necnon lentis farinam tenuem per incerniculum tranſmiſſam cerato ex vnguento roſeo facto excipiens imponito: cum quo & ſymphyti radicem tuſam & cribratam admiſceto. Aliud epithema hæc recipit, Prunorum damaſcenorum, quæ Brabila græci vocant, agreſtium radices in aceto incoquito, ad ſpeciem placentæ contundito, ac rhoi, commis, myrti paulum miſceto. ex his vtique alia alijs, prout medicaminum efficacia, lenitate, odore opus eſt, miſcenda ſunt: ſiquidem & ægrotantibus gratificari decet. Hæc nimirum exterius applicanda remedia ſunto. At his præſentior medela in potionibus deuorandiſque conſiſtit, vt proxima vulneratis partibus medica H
mina ſint. Porrò triplex iſtorum forma eſt, vt vel fluctionis ductus ligent, cogendo vaſcula & comprimendo: vel defluentem humorē craſſum compactumque efficiant; quò licet tranſitus pateant, ne deſtillet: vel exiccent incurſus in ſede antiqua ſanguinem retinentes; vt ne effluuio loci exhauſti ita permaneant, exundatioque ibi ſit, quò facta eſt effuſio. In venarum quidem rarefactione adſtrictio ſatis eſt: ipſæ nanque ceu ſitula noua imbecilla in rarefactionibus perfluūt. Diuiſionibus verò, vt labia committantur, adſtrictio quoque medetur: ſed maioribus

A valentioribusque medicamentis vtendum. Verùm enim verò si sit erosionis modus, neque per adstringentia vlceris oræ cogantur, sed vulnus dehiscat, neq; ex compresſione in vnum redire valeat; sanguinem atque calorem congelare necesse est. nam istorum immobilitate concretioneque profluuium coercetur. Posca igitur rarefactis ad stringendum satis est: neq; enim sanguis effluens purus est, sed ipsius sanies per ostiola parua dilabitur. atque huiusmodi posca neq; adeo multa, neq; frequenter egemus. Nõnullis & exterius admota remedia abundè fuerunt. Quin etiam palmularum, aut siliquarum esculentarum decoctum potui datum solum quosdam liberauit. esto autem acetum ex vi-
B ni adstringentis genere, quod si nõ medicatione, tempore saltem acre adstringensque euaserit. Verum in vulnerum dilatationibus pręter poscam medicamenta primum simplicia adhibeantur, vt plantaginis, aut sanguinalis herbæ, aut seridis succus singulorum portio æqua cum posca: quòd si adhuc plus effluat, hypocysthidis, aut acaciæ siccorum cuiusque pondo drachmam in tres poscę cyathos inspergito. optimè verò facit & vuæ acerbæ succus. At si calamitas hæc semper in peius irritetur; gallam tritam, & rubi radicem arefactam, & lapidem ex mari, Corallium quod vocant, aridum tusumque conspergito. verùm rhei radix ad refrigerandum, siccandum, adstringendum, omniaque facien-
C da his efficacior est. sed hæc quoque cum posca sola præbetur. Sin auxilia maiora requiruntur; radicis huius pondo tres obolos seridis atque plantaginis succis, qui trium aut quatuor cyathorum mensuram compleant, iniicito. In erosionibus autem prorsus astringentia adhibere tenta: quò dilabentem sanguinem concretum, compactumq; reddas, & suscipientia membra constringas: vt procul à vulnere venæ concidant, & occludantur. quin etiam quæ bibuntur, tenacia sunto, concretionem efficere valentia. Succum igitur coriandri ex aceto propinato: item & leporis, aut inuli, aut hœdi coagulum. Sed multum ne concedito: nam istorum aliquod nonnunquam plus, quàm conuenit, datum
D hominem iugulauit. coriandri quidẽ succi ne minus semicyatho cum tribus poscæ cyathis præbeatur: coaguli verò tres oboli, summum quatuor. Ad hæc huiusmodi fluoris sanguinei speciebus & terra samia efficaciter subuenit, & eretrias, & aster quæ vocatur, valde candida, & rubrica sinopica, & sigillum lemnium. Istorum pondus minimum drachma, maximum drachmæ tres cum decocto aliquo præbeatur: vt palmularum, aut siliquarum edulium, aut rubi radicum. Sin arteria exasperatur, propтereaque tussiunt; in cretica sapa id genus terræ inspergantur. egregiè ad arteriam leniendam & amylum facit: nam cum lęuore & glutinandi potestatem habet. Si profusio sanguinis vrget; se-

mel in die ante cibi aſſumptionem dandum eſt:ſin minus, & ſecundo E
& tertio ſub veſperam. Ex medicamentis quoque ſiccis catapotia fieri
poſſunt ex melle ad conſiſtentiam decocto:qualis eſt galla trita. opti-
mus eſt etiam rhous, quo in obſonijs vtimur, vinacea, acuti rumicis
ſemen,per ſe ſingula,& ſimul omnia. Hæc vtique & ſub lingua ad per
petuam eliquationem habenda ſunt. Gummi etiam cum planta porri
& ſpinæ lachryma proſunt. Variorum ſanè medicamentorum infinita
eſt experientia,varij etiam vſus:vt paſtilli ex ęgyptia ſpina,& paſtilli ex
ęlectro,& eius,qui Croceus appellatur,quorum apparatus proprio lo-
co expoſitus eſt. Porrò cùm febris abeſt;omnia in medicamẽtis auden-
da ſunt,& multa & multoties exhibendo. Si febre vexantur,(plerunq; F
autem corporum inflammationibus febres ſuperueniunt,)neque affa-
tim eruptio ſupprimenda eſt,neque in acceſsionibus medicamenta po
tui danda:quoniam multi celerius febre,quàm ſanguinis effuſione cõ-
ſumuntur. Alimenta varia ſunto,ſpecieq; medicamentis ſimilia, quin
etiam in cibis medicamenta reperiuntur.neque enim in vno duntaxat
cibo omnia alimenti bona inuenire facile eſt. Atqui ſi non vnus cibus
ad medicationem ſufficit, non vno propterea vti ob ſatietatem facile
eſt:ſed per varia eundum:iam enim diuturna valetudo facta eſt.Itaque
adſtringentia ſint alimenta, & facultate refrigerantia, & ad tactum
quoque frigida eſſe debent.calor enim ſanguinem prolicit.Alica lota, G
oryza in poſca:ſin acetum tuſsim exaſperat,palmularum decoctum:pa
nis aſſus,præaridus, contuſus, atque in farinæ ſpeciem redactus & cri-
bratus:atque ex his omnibus cum oleo ſorbitio fiat.item thymbra ſale
condita, & rhous cibis aſpergatur. Quòd ſi aliqua in re ægrotanti mo
rem gerere placeat;coriandrum, ſi gratum ſit,delectationis cauſa con-
cedito:aut aliquod ex ſeminibus vrinam mouentibus, facilemque ſpi-
rationem reddentibus. lens vtiq;,ſi profluuium ſanguinis vrgeat,cum
plantaginis ſucco præbeatur: ſi non vrgeat, à ſucco abſtineto: quippe
qui nec concoctu facilis, neque guſtatui iucundus eſt. iſtis verò mini-
mè omnium ægrè concoctilia danda ſunt. At ſi ob ſanguinis effuſio- H
nem mortem inſtare verearis,tunc iniucunda concoctu difficilia,quin
etiam immania ſint licet ea,quæ ſalutem afferunt: propterea galla ari-
da trita lenti ſiccæ & frigidæ adſpergatur: oua coquendo craſsiora effe
cta cum mali punici corio, aut galla exhibeto.tale vtique neceſſariò in
medicamine alimentum eſt.Potus omnino parciſsimus eſto: nam ſic-
co victui humor inutilis eſt. Hæc nimirum adhibenda ſunt, ſi adſtrin-
gere ac refrigerare ſtatueris: ſi verò ſanguinem ac ſpiritum craſsiorem
efficere;lac,amylum, & alica proſunt: modo cum amylo, modo cum
alica lac miſceto.horum temperatura,vt ne ſit liquida ſorbitio, ad con

A cretionem perueniat. Cęterùm si adhuc magis crassare adstringereque cupias; alicam cum palmulis decoquito; ad spissandum autem amylum lacque optima fuerint, et far tyrrhenum cum lacte: crassum cùm sit, viscidum, & glutinosum. Hœdi verò coagulum in decocta liquida causa concretionis affundito: sicut in lac quoque, vt ad recentis casei temperaturam deueniat: his crasśius est millium, vt far, in lacte decoctum. inspergantur autem galla & malicorium. Verùm exiccantium, aut crassantium mediocritates coniectura assequi oportet: id genus nanque tusśim mouent. Siccitatis quoque excellentia nonnullis & venas lacerauit. Si bene cedit curatio, sanguisque compescitur; in contraria paulatim adijciendo fiat mutatio: atque, (vt dici solet,) nequid nimis. huiusmodi enim vitia facilè reuerti solét, ac maligno ingenio prędita sunt. Iam verò hominem instaurare, carneque replere, & nouas cicatrices solidare necesse est gestationibus, mollibus frictionibus, peregrinationibus, animi oblectamentis, cibis varijs atq; vsitatis. Hæc vtiq; facienda sunt, si à sanguinis exitu vulnus coaluit, & congruenter locus sanatus est: sin vlcus relinquitur, purulentumque fit; altera deliberatione opus est; siquidem & iterum profusio sanguinis redit. verum de hoc affectu in sermone De diuturnis morbis disputabimus. * zea

B (margin letter at "ria paulatim")

C De curatione Cardiacorum, aut Syncopæ. Cap. III.

IN syncopa medicum prouidentiæ sedulò nauare operam necesse est: futuram enim si prospexeris, & præsentia tibi festinanter opem ferent, & ipsam ante, quàm inuadat, propulsabis. præsentem verò non facilè euadunt ægrotantes. Solutionem nanque naturæ Syncopam esse diximus: Instaurabilis autem non est dissoluta natura. Hanc igitur maximè quidem futuram arcere; sin minus, saltem nuper incipienti resistere debemus. præscienda verò ea sunt, quæ de acutis morbis disseruimus, quando & causas, & signa explicauimus. Nam febris ardens initium est: febrem ardentem signa pesśima consequuntur, ariditas, vigilia, caliditas viscerum, qualis ab igne prouenit. extimæ partes frigent: manus pedesq; extremi frigidisśimi sunt: respiratio in attrahendo longa est. siquidem frigidi aeris, quoniam ignem expirant, auidi sunt. arteriæ motibus exiguis, creberrimis, tremulisque agitantur. Ab his itaq; sumpta coniectura, & ab alijs, quotquot à me inter signa comprehensa sunt; ipsi ab initio syncopæ occurrendum est. Quapropter nisi hæc omnia impediant, habitus, ætas, anni tempus, hominis timiditas; vena cædenda est. Quòd si multa prohibeant, quę numerum insignem, & magni faciendum constituant, vtpote lingua aspera & sicca & nigra, (omnia enim interiora signa noscuntur,) in omnibus facultas perpenden-

D (margin letter at "lia, caliditas")

da est:nisi prius morbo, doloribus,inedia labefactata sit:siquidem non E
defectu tantum,verùm etiã strangulatu prosternitur. At vbi præ mul
titudine syncopa fiat,& inflammatio aliqua insignis in præcordijs,aut
iecinore appareat; nequaquam procrastinare expedit. Secanda est igi-
tur vena caua in cubito: per minutas sectiones, idest scarificationem
etiam sanguis detrahendus est, quò facultas haud ita insignem iactu-
ram faciat:copiosum enim ac subitum naturam vitiat.quin etiam mul
to minus sanguinis,quàm in alijs occasionibus, hauriendum est. nam
in syncopa si vel minimum erroris committitur, ad interitum ducit.
Protinus igitur ad vires instaurandas alimentum dare conuenit. Natu
ra enim priorum repulsa,& nouorum adiectione lætatur. Vtiq; si mis- F
sionem sanguinis facultas non sustinet, inflammationesque infestant;
cucurbitula tunc multo ante morbi iudicationem ei admouenda est.
in iudicatorijs enim diebus syncopa incidere solet:in ijsdem verò cir-
cuitibus & naturæ iudicant, & morbi interimunt. Si vini potandi ne-
cessitas homini incidit, diligenti consideratione opus est:neque enim
vsque adeò tuta est in inflammationibus vini potio.siquidem vini po-
tio inflammatione laborantibus dolores auget, inflammatione vacan
tibus naturæ incrementum affert,sed ante,quàm semel, aut iterum cu
curbitulam affixisti;& ad membra relaxanda, & ad sanguinis facilem
exitum vtilis est: nonnullis & post cucurbitulæ secundam affixionem G
benefecit. Hoc verò in casu & parsimonia vtendum est. nam & in cu-
curbitulæ vsu nimiæ sanguinis effusionis idem periculum adimus:eua
cuationibus autem per clysterem duntaxat ad inueterata stercora eij-
cienda opus est:sed facultatis rationem habeto. Capitis irrigationes fri
gidæ,quotquot mihi in sermone de phrenitide relatę sunt,paulum me
diocritatem excedentes adhibeantur. Aer mundus, ad inspirandumq;
frigidior deligendus: Visus plantarum, picturæ, aquarumque aspectu
oblectandus:& hæc omnia iucundè suauiterque intuenda.amicorum
præsentium locutiones sint ioculares atq; ridiculæ. Summa sit in ægro
tantis corpore quies,in animo hilaritas.odoramenta suauia, quæ capi- H
tis sensum non grauent, adhibenda.quin etiam grati odoris alimenta
naribus offerantur, qualis polenta est aqua aut aceto respersa,aut panis
calidus recentissimè coctus. Nempè vino haud copiosè os colluatur,
neque prorsus denegetur. Potum frequentiorem, quàm alijs,& magis
assiduè his concedito. Esca per totum diem sit leuis, concoctilis,ple-
runque triticea,nec non ægrotanti iucunda, licet paulo deterior: istis
enim magis,quàm alijs gratificandum est: quandoquidem haud mini
mè ad stomachi resolutionem id morbi genus aptum est. Inedia verò
aut fames nequaquam prodest:satis enim morbus ipse omnia consu-

mere,

A mere, & exhaurire potest. Porrò cùm iam circuitus ad iudicationem peruenit, humiditas verò iugulum frontemq; irrorat, extrema algent, arteriarum pulsatus minimus est, frequentissimus veluti repens, ac tenore debilis; tum paulum quid alimenti triticei sumendum, vinumq; euidenter degustandum est. Sed caput irrigationibus pręmunire oportet pariter & vesicam. Hęc verò auxilia in tractatu De phrenitide à nobis memorata sunt. Vinum vtique non pleno ore, neque ad saturitatem vsque ingurgitandum est. Aliqui sanè importunè repleti, postea inappetentia, atque cibi potusque accipiendi impotentia vita excessere: multis autem satis largè vescentibus, natura iam resoluta ad mor-
B tem euitandam alimentorum copia nihil profuit: in ventriculum quidem cibis delabentibus, sed ad recreandas vires à ventre non ascendentibus. Alimenta sanè varia sint oportet, plerunque triticea, quò sorberi potius, quàm mandi apta sint. si solida sunt, lubrica saltem efficiantur. Oua neque valde concreta, neque torrefacta sint, sed omnino soliditatis expertia. Panis buccellæ vino madentes & calefactæ duæ tresùe initio præbeantur. Post autem omnia frigida ministrentur, nisi forsan interius phlegmonæ delitescant. Vinum odoratum, haud ita multum adstringens, quàm minime crassum deligatur, ex Græcis Chium, aut Lesbium, & quotquot alia insulana tenuis sunt tẽperaturæ: ex Italicis
C autẽ Surrentinum, aut Fundanum, aut Falernum, aut Signinum, nisi vehementer adstringat. atq; ex his omnibus illud vitandum est, quod peruetustum, aut valde nouum sit. Nempè detur primo calidum non minus cyathis quatuor ante iudicationem, neque plus cotyla, siue hemina, quamuis bibax homo sit. deinceps cibo exhibito, si inflammatio permiserit, iterum frigidum vinum, quod siti medeatur, propinandũ. At si necessitas vrgeat, vino nõ solo, sed cũ cibo vtẽdum est. verum ne mentem vinum lædat, cibus ante sumendus est: & post hæc abstinendum. Si post aliquod temporis interuallum dormire velit, quies concedenda est. Verùm si multus sudor emanet, arteriæ iam micare desinãt,
D vox acutior reddatur, & pectus calore destituatur; vini quantum potare possit, concedendum. in solo enim vino refrigeratis spes vitæ posita est. Vinum itaque sit vsitatum, & modo id ægrotus tantum bibat, modo cibum cum vino assumat. id autem per interualla fiat ad tollendam lassitudinem, quæ tum ex morbo, tum ex cibo prouenit. nam qui exiguas vires habent, & post assumptum cibum valde laborant. Igitur & ipsum decet forti esse bonoq; animo, & medicum suaui oratione eum ad bonam spem cohortari, varioque alimento & vino opitulari: nec non & alia efficaci medela vti opus est & ad sudores coercendos, & ad vires instaurandas, vt penè extinctę reuiuiscant. Quapropter pecto-

ris sinistræ mammæ palmulæ in vino maceratæ cum aloe & mastiche E
superdentur: ceratum verò cum nardo factū ista excipiat. quòd si istud durum siccumq; fiat, aliud epithema imponendum: mala cotonea extracto semine, & quicquid durum est, contusa polentæ odoratæ admisceto: postmodum absinthij & myrti comam, acaciam quoque & mannam cribratas permisceto: simulque omnia subacta œnanthino cerato excipito. Si per hæc sudor non supprimatur, vuę acerbæ succus miscellæ addendus est. succus igitur iste, quē Græci omphacion vocant, cùm maximè acerbus est, & acacia, & gummi, & rhous esculentus, & alumen, & palmulæ, & rosarum succus benè olens simul omnia cum nardo & labruscæ pinguiori parte pectori superponantur. huiusmodi F
nanque epithema iuxta refrigerat & adstringit. Decumbat verò æger in aere frigido, aut & ad vrsam domus vergat. at si & frigida boreę aura afflabit, malè spirantem animum excitabit. Moretur autem & propè virentia prata, fontesque, & obstrepentes riuos: nam & ab his emanans bonus halitus, & mentis delectatio, animam fouet, & naturam suscitat, vitæque restituit: quin etiam cibi potionisque desiderium lacessit. Cæterùm siquis ob inopiam hęc assequi nequeat, imitari oportet & auram frigidam ramorum benè olentium voluptarijs flabellis, & tempus vernum folijs ac floribus præsentibus humum sternentes. Operimentum quoque leue sit & obsoletum; vt aerem quidem accipiat, calo G
rem autem pectoris exhalare permittat. optimum verò est vetus linteum. Ceruices quidem & iugula & pectus polenta cōspergito: vt odoris suauitate nutriat, siccitate coerceat. item & polline quidem corporis raras partes contegito: necnon & faciem terra samia lineo sacculo cribrata, & raro linteolo inclusa respergito, vt minutissimus puluis in frontem & malas excutiatur. calx præterea extincta, & gypsum exustū per lineum paruum sacculum, quem Græci Criseram vocant, transmissa sudore madentibus inijciantur. Compressit sudores nōnunquā & spongia ex frigida faciei admota: dilabentes enim humores coguntur, & cutis raritas conspissatur. Prodest etiam sedem inungere: vt frigi H
dus flatus, & ab alimento exortus effundatur. Item reuocandus excitandusq; est extremorum calor illitu gleucini olei, aut sicyonij, quod ex agresti cucumere efficitur, cum pipere, castorio, nitro, et cachry: modicum ceræ in eis eliquando, vt inunctio membris inhærescat. Illitio quoque ex adarce (limnestida vocant) euphorbio, & lauri bacca calorem exuscitat: pariter & bulbi crudi, illi inquam, qui exigui & rubri sunt, cum pipere & aceti fecę lęuigata valentissimum pedibus cataplasma imponitur: sed intra horæ spatium illud frequentissimè auferendū est. instat enim periculum vlceris & vesicarum. Porrò ab his spes afful-

A get ita ęgrotantem perniciem euasurum. Quòd si omnia secundum rationem medicus præstet, recteq; omnia cedant; cum syncopa si inflammationes quoque adsint, discutiuntur: sudor nusquam effluit: calor in quamlibet corporis partem ad extremos vsque pedes, & summas nares diffusus reuiuiscit: facies vegeto colore decoratur: pulsatus in magnitudinem efferuntur, nihil tremuli, sed vehementes: vox autem consueta reuertitur, & canora est: ipseque prorsus viuidus efficitur. lassitudinem quidem haud exiguam percipit, verùm dormire etiam conspicitur. atqui si ipsum somnus occupauerit, cibaria planè cōcocta: erunt sensus mali obliterabitur: naturæque vis egerminabit, & reuirescet:

B cumque à somno expergiscitur, bene spirat, leuis est, expeditus & robustus: reuocat autem in memoriam morbum ceu quoddam somnium. At nonnulli sunt, quibus febres obscuræ, tanquam morbi reliquiæ, remanent: nonnunquam & inflammationes modicæ, & lingua arida, & sudoris priuatio: præterea rigent, torpent, dissoluuntur. hi sanè in tabē prolabuntur. Tunc verò tempus terendum non est quiete & victu tenui: sed ad motiones ęger traducendus per gestationes, frictiones, & lauacra: quò vitæ residuum à morte vindicetur, augeatur, ac recreetur. Propinandum verò est etiam lac maximè mulieris, quæ proximè peperit, puerumq; nutrit. hi nanque alimento, vt nuper in lucem editi pue-

C ri, egent. si lactis humani copia non datur; asinæ, quæ non pridem peperit, lac accipito: tenue est enim ac fluxile huiusmodi lac. Post hæc ad resumptionem & ad consueta æger ducendus est.

Curatio Choleræ. Cap. IIII.

IN Cholera eorum, quæ eijciuntur, suppresio mala est: cruda enim sunt. quare nos oportet ea facilè sponteq; exeuntia libenter permittere: si non exeant; incitare, aquam tepidam sorbitioni dantes, assiduè quidem, sed paucam, ne tentiones inanes in stomacho fiant conuulsioni similes: si torquentur intestina, & pedes frigescunt; irrigāda est aluus

D calido vnguine, in quo ruta, cuminumque incocta sint: vt flatus digerantur, dissipenturque. lana quoque imponenda est, & pedes inungendo molliter fricare oportet, contrectando magis, quàm premendo. sed genibus tenus hæc fiant: vt caliditas, quæ abierat, reuocetur. Hæc verò tantisper facienda sunt, donec stercora per inferiora deijciantur, & superius biliosa efferantur. Sin autem omnia antiqua stercora deiecta fuerint, & biliosi humores transierint, biliosusq; vomitus & distentio adsit, fastidium, anxietas, virium labefactatio; tunc frigidæ aquæ cyathi duo, aut tres propinandi sunt ad ventris adstrictionem: vt retrogradus humorum cursus cohibeatur: vtq; stomachus ardens refrigeretur.

asſiduè verò id, cùm potam aquam vomuerit, facito. facilè quidem frigida in ventre incaleſcit: verùm eam ſtomachus euomit à calida pariter ac frigida dolore affectus, ſemper autem frigidum potum expetit. Porro ſi arteriarum motus ad paruitatem lapſi fuerint, necnon aſsiduè & frequenter micent arteriæ, ſudor circa frontem & iugula et qualibet corporis parte ſtillatim effluat, alui profluuium non ſiſtatur, & ventriculus adhuc euomat cum diſtentione & animi deliquio; parum vini odorati & adſtringentis aquæ frigidæ infundendum eſt: vt præ odore ſenſus excitetur: ob eiusque potentiam roboretur. & corpus ob nutricationem recreetur. vinum enim celeriter ſurſum petit, vt retrogradum humorum fluxum coerceat. tenue verò eſt, vt facilè diffuſum naturæ ad ſanitatem recuperandam opem ferat: validum quoque, vt vires dilabentes fulciat, atque ſuſtineat. Inſpergenda eſt etiam nonnunquam recens & benè olens polenta. Verum enimuerò ſi omnia vrgeant, ſudor & tentio non ſtomachi modo, ſed etiam neruorum, ſingultus inanis, & pedes cõtendantur, & aluus multa excernat, & homo caliget, et pulſatus arteriarum ad immobilitatem vergant; tunc huiuſmodi ægroti ſtatum præuertere opus eſt. Quòd ſi iam adſit; frigidæ ac vini multum præbendum eſt, & nequaquam meracius: ne fiat ebrius, ac ne lædantur nerui: ſed cum cibo, & panis bucellis madefactis. Præbere quoq; aliam eſcam conuenit, qualis à me in capite De ſyncopa tradita eſt, item fructus mollioris corticis, Oporam Græci vocãt, adſtringentes, ſorbæ, meſpila, mala cydonia, vuam. Ceterùm ſi omnia euomit, & ſtomachus nihil retinet; ad calidas potiones & cibaria recurrendum: nõnullis enim hec mutatio vomitionem compeſcit. calida verò calidiſsima ſunto. Sin horum auxiliorum nullum proficit; cucurbitula in interſcapulo affigenda eſt, atque infra vmbilicum. verùm aſsiduè cucurbitulæ mutandæ ſunt: nam ſi diutius permaneant, dolorem ciunt; periculumque eſt, ne veſiculas excitent. Profuit interdum & auræ motus ſuauis: vt & ſpiritus reuiuiſcat, & cibus in ventriculo remoretur: vtque melius ægrotus ſpiret, meliusque arteriæ micent. At ſi hæc in peius labantur; ventri, pectorique talia imponenda ſunt, qualia & ad ſyncopam ſupra memorauimus: palmulæ vino madefactæ, acacia, hypocyſthis, hæc roſeo cerato excepta, linteoloque illita ventri imponito: pectori autem maſtichen, aloem, abſinthij comam tritam cum cerato nardino ſuperdato: aut œnanthem toti pectori inſpergito. Pedes verò & muſculos, ſi cõuellantur; ſycionio, gleucino, aut veteri oleo cum exigua cera perungito, caſtoreo quoque reſpergito. Porrò ſi frigidi etiam pedes ſint; vnguine ex adarce & euphorbio inungito, & lanis obuoluito, & manuum palpatiõe foueto. quin etiam dorſi ſpinã, tendones, & muſculos; nec-

A non & maxillas ijsdem inungere expedit. Quòd si post hæc sudor & venter suppresſi fuerint, & stomachus cibos admittat, neque euomat, pulsus magni & validi sint, & conuulsio desinat, sed calor vbique increscat, & extrema infestet, somnus verò omnia concoquat; secundo die aut tertio soluēndus est æger, & ad consueta mittendus. At contrà si omnia vomitu reijciat, sudor perennis effluat, frigeat laborans, & liuidus fiat, pulsus etiā propè extincti sint, & vires cadant; cùm ita inquā se habuerint, inde honestam fugam capescere bonum est. * Aliter lauandus.

Curatio Voluuli. Cap. V.

B IN voluulo dolor est perimens ob intestinorum phlegmonem: distentio adest, & inflatio: celerrima ac fidisſima pernicies impendet. nonnulli enim desperata salute ægrotantes mortem euidentem tantummodo formidant: aliqui verò in voluulo ob cruciatus acerbitatem mortem expetunt. quocirca neque remedium vllum morbo inferius, neque debilius medico adhiberi opus est. Verùm si morbi causam inflammationem esse inuenerit: venam in cubito magna sectione aperiat: quò multus subitò sanguis inflammationis alimentum, vel vsque ad animæ deliquium effundatur. Etenim hoc vel sedandi doloris, vel stuporis ac sensus priuationis initium est. In voluulo autem recreatio
C est ac respiratio, vel ad breue tempus (licet præ ignorantia) tormenti dilatio. quandoquidem hominibus ita viuentibus mori beatum est: Medico autem cuiquam mortem inferre nefas ducitur. Sed fas est interdum, cùm præsentia mala euadi non posse manifestè prouideat; grauitate capitis torpida ægrotum sopire. Sin absque inflammatione ob corruptionem, aut ingens frigus voluulus prouenerit; venæ sectio dimittenda est: reliqua autem omnia facienda. Consulendum est igitur, vt à potu aquæ tepidæ frequēter euomat, oleum bibat, deinde rursùm euomat, flatus inferius irritamentis educendi: irritatoria quidem sunt cyclamini succus, & nitrum, aut sal: flatus autem euocant cuminum, &
D ruta. igitur his omnibus cum resina terebinthi sedem oblinere oportet, & spongijs fouere: aut hæc per clysteres infundere cum oleo, melle, & hysſopo, et cucurbitulę syluestris carnis decocto. Quòd si stercus excretum sit; iterum oleum calidum cum ruta injciendum: id enim si intus moretur, fomentum intestinis propitium est. præterea dolentes locos oleo, in quo ruta & anethum abundè incocta sint, perfundere cō ducit. Adhibeantur & fotus ex lentibus figulorum aut fabrorum ferrariorum, aut ex millio & sale vstulatis. Cataplasmata verò pręter vulgata sunto lolij farina & cuminum, & hysſopi aut origani coma. Cucurbitulæ quoque leues quidem, sed frequentes, alia iuxta alias abdo-

mini & ilibus ad inguina vſque admoueantur: quin & à tergo coxendicibus ad renes vſque & dorſum: vbique enim quiſq; omnia dolorem leuantia faciens iuuat. Præbibat autem cumini, aut rutæ decoctum, & ſinonis, aut vnà cum his aliquod ex anodynis appellatis medicamentis. infinita autem alia ab alijs probata experimento inuenta ſunt. Bonum verò eſt & ex viperis medicamentum plus conſueta portione potui datum. Cæterùm ſi neque dolor remittitur, neque flatus, neq; ſtercus deijcitur; purgatorium pharmacum, quod hieram vocant, neceſſariò dandum eſt: aut enim ſimul cum pituita & bile pharmacum vomitu expellitur: aut deſcendit, flatum, dura ſtercora, pituitam, bilem ipſius mali fomenta ſecum educens. Alimenta exhibeantur aluum ducendi vim habentia, iuſcula gallinarum, oſtreorum inſigni pulchritudine preditorũ, ordei cremor cum multo oleo decoctus, quod à principio ante decoctionem infuſum ſit: habeat verò cuminum, nitrum, porrum cum coma. Aut medela adhibeatur cum aliquo iure ventrem ſubducente: cochleæ valde elixæ, & ipſarum ſuccus. Itellinæ aqua potui detur (ſi febricitet) cum aſſaro, aut nardo, aut cachry excocta: nam hæc flatus eliciunt, vrinam cient, & ſpirandi poteſtatem facilem reddunt. At ſi, *dolor abſit; & vinum bene facit, vt inteſtina calefiant, vtque vires labantes confirmentur. prodeſt etiam fœniculi radicis decoctum, ſi bibatur, & adiantum, & cinamomum. Sin ad abſceſſum inflammatio conuertatur; huic opem ferre ſatius fuerit medicamentis abſceſſui conuenientibus vtentem. ea verò in libris De longis morbis deſcripta ſunt: vbi colici affectus ſanatio traditur.

* Aliter febris.

Curatio acutorum Iecoris vitiorum. Cap. VI.

IN iecore ſanguinis creatio eſt, & in totum ſanguinis à iecore emanatio: ac omnino iecur eſt veluti ſanguis gelatus. ideo phlegmonæ hoc loco acutiſsimæ fiunt: hac enim in parte alimentum reſidet. Sin vſpiam alibi phlegmone conſtiterit; non vſque adeo acuta eſt: aduena eſt enim ſanguinis accurſus. in iecur autem non opus eſt aliunde effluere. nam ſi obſtructio aliqua exitus occludat; iecur effuſione priuatum repletur abundatq; ſanguine, alimenti verò ad iecur tranſitus adhuc patet: aliud eſt enim iter alimenti à ventriculo & inteſtinis in omne corpus. Quocircà euacuare facilè oportet, venam cubiti ſecando: multum quidem ſanguinis, ſed non ſemel totum detrahendo. Inedia primum iubenda eſt, poſtea cibi paucitas, vt et medicamentis ingredientibus iecur inane pateat. Inſuper medicamentis exterius appoſitis, quæ in iecore aceruata ſunt, diſcutere oportet. igitur illinatur aloe, aut nitro, lanæ œſypo ſordentes admoueantur. Refrigeratione quoque opus eſt. iecur

A enim sanguine accenditur: nam sanguis calidus est. Huiusmodi ergo cataplasmata sunto, accipiatur farina loliacea, aut irionis, aut ordei, & seminis lini: ex humoribus autē vinum acidum, cydoniorum succus, capreolorū vitis, labruscæ maturæ, aut oleum cum ea. Item cum spongijs fomentum fiat ex decocto baccarum lauri, lentisci, pulegij, iridis: per ista mitigato morbo cucurbitula maior applicetur, vt ex omni parte hypochondrio circumdetur: atque altius concidenda cutis, vt multum sanguinis effundatur. Nonnullis autem hirudines, quàm scarificationes, magis placent. nam eius bestiolæ morsus altius penetrat: verùm erosiones quoq; maiores facit: vnde & sanguinis effluuium ægrè
B supprimitur. cumq; sanguinis potu saturata hirudo ceciderit; cucurbitula est applicanda: ab intimis enim partibus tunc attrahit. Quòd si satis euacuatum sit; vulnera medicamentis sanguinē coercentibus morsuque carentibus obtegenda sunt, vt araneorum telis, manna aloeque inspergenda: panis cum ruta aut sertula aut althææ radicibus elixus superdandus. tertio verò die ceratum cum myrobalano, aut absinthij coma & iride conuenit. Quin etiam & malagmata vocata medicamenta talia esse debēt, vt extenuare, aut rarefacere, aut vrinā ciere valeant. optimum sanè est medicamentum ex seminibus cōstans: quorum omnibus medicis experientia perspecta est. bonum est & illud, in quo aut
C sampsucus, aut sertula ponitur. Cibi tenues sunto, labiles, lotium mouentes, penetrabiles: alica cum mulsa, & sorbitio ex ea cum sale & anetho. Ordei verò cremor & detergendi facultatem habet: at si & dauci seminum nō nihil addatur, ad vrinam lacessendam præstantior est: subducit enim per alueolos, qui à iecore in renes pertinēt. opportunus verò est à iecore effluentibus illuc transitus & vasorum laxitate & itineris rectitudine. Iccircò & cucurbitulis ea nos trahere oportet eo loco, vbi renes sunt, secundùm os coxendicis applicantes. Cæterùm & hi vnguine cum ruta, aut odorato iunco, aut calamo aromatico irrigandi sunt. per hæc vtique ægrotum posse mortem effugere sperandum est.
D Sin ad suppurationem cōuertatur; pus mouentibus medicamentis vtitor, quotquot à me in sermone De colicis literis prodentur. Cùm pus autem iam genitū fuerit, quo modo incidendum, quo modoq; medendum sit; alio loco scriptis mandabimus. Eadem nobis & de splene scripta sunto: si quando & inflammationis acutæ calamitas eum inuaserit.

Curatio acuti morbi dorsalis Venæ & Arteriæ. Cap. VII.

VEnæ concauæ, crassęque arteriæ, quæ secundum dorsum extenduntur, inflammationem ardoris speciem maiores nostri appel

lauerunt. nam & ardoribus similes affectus in ambabus oriuntur: ignis E
acutus & acer, fastidium, sitis, anxietas, pulsus palpitans in præcordijs,
& in auersa parte quam Græci Metaphrenon vocāt: & quotcūq; à me
in volumine De signis relata sunt. Nempe & in syncopā tendit ignis,
quemadmodum & in ardoribus: siquidem venæ radicatio (vt ita dicā)
iecur est: arteriæ verò principium cor. haud ab re igitur existimes eo-
rum viscerum supremas partes maximè ad vitam facientes ægrotare.
Etenim cor arteriæ calorem impertit, venæ autem sanguinem iecur in
fundit. Amborum verò magnorum viscerum magna sunt germina ip
sæ videlicet phlegmonæ. Venas itaque in cubito protinus cædito, mul
tumque sanguinis, sed non semel totum mittito, immo & bis, & ter, et F
alio die, quò interim vires instaurentur, repetito. Deinceps cataplasma
tis vtitor, & cucurbitulā præcordijs, vbi est arteriæ transitio, necnon et
inter scapulas, nam ibi quoq; pulsationes sunt, affigito, liberiusque sca
rificato, et multum sanguinis detrahito: haud enim ita facilè ex horum
vasorum inanitione in animæ defectum homines cadunt. Verùm &
aluus præter consuetudinem valde suppressa ad lubricitatem per cly-
sterum molliores infusiones est reuocanda, acribus autem minimè vti
tor: nam hi facilè in febrim incidunt à muria & nitri liquatione. ideo li
ni seminis & fœnigræci succus esto, & radicum maluæ decoctum ad
prouocandum, & ad mordendū satis est. Extremas partes, pedes vide- G
licet & manus gleucino oleo, aut sicyonio, aut ex adarce vnguine ex-
calfacito: nam partes istæ in ipsis valde frigescunt. Præterea ante cibos
potui dato, quæ lotium euocant, meon, asarum, absinthium. nitrum
quoque inspergito. sed omniū valentissima est cucurbita, & cinnamo-
mum, siquis eius copiam habeat. Lac istis & aliméti, & medicinæ vim
præbet: etenim refrigeratione indigent, cùm in eorum visceribus velu
ti quidam ignis exęstuet, & dulci alimento, necnon & multo in parua
mole: has nimirum virtutes alimenti lac obtinet: esto autem mulieris,
quæ proximè peperit; & duobus lactis cyathis vnus aquæ admisceatur.
lac etiam bubulum optimum est: tertio loco caprinum ponitur. Ciba H
ria concoctu facilia præbeantur, plerique succi, fęniculi radix, & apij se
men: indatur et mel: aqua verò, quę bibitur, ista habeto. Oportet etiam
sudores elicere, & vbique difflationes humidas & fluxas facere. Caput
sicut in ardentibus febribus irrigetur. Epithema pectori & sinistræ
mammę, quale in syncopa, superdetur. Cubile rectus decubitus: vt om
nia his similia sint, quæ in ardentibus febribus fiunt. Exercitatio modi-
ca ad sudores euocandos, necnon & balneum, si iste interius exarde-
scit. neque enim iudicationibus huiusmodi vitia soluuntur, & si ardo-
ris species sunt.

Curatio

A Curatio acuti morbi in Renibus. Cap. VIII.

Peracuta sanè in renibus inflammatio exoritur. simul enim inflãmantur à iecore in renes discurrentes venæ: cum illis autem & iecur: cùm haud ita prælongæ sint, sed valde latæ adeo, vt renes proximi iecori suspensi esse videantur. Verùm & vrinæ retentio inflammationi superuenit, vehementiam inflammationis adaugens: nam renum caua lotij non exeuntis alluuione replentur. Porrò idem & in calculis euenit, si in renibus calculus vrinę canalium laxitate maior oriatur, qui nõ egrediens inhærescit, atque sic & ipse vrinam intercludit. Cæterùm de
B calculorum creatione in libro De longis morbis sermonẽ habebimus: quomodo aut ne coalescant, aut iam concreti exterantur, cõminuanturque. De calore autem atque obstructione, quæcunque celeriter enecant, in præsentia differemus. Si calculi iam conflati sunt, adestque inflammatio: venam cubiti, nisi ætas præpediat, secato: benè fluidus autem multusque sanguis exeat: neque enim phlegmonę tantum euacuatione mitigantur, sed etiam calculorum intrusiones vasorum inanitione laxantur: quin etiam per mictum calculi elabuntur. Postmodum irrigationibus gleucini aut cyprini olei, & fomentis et cataplasmatis particulæ remittuntur. Artemisia verò herba, & iuncus, & odoratus cala-
C mus in cataplasmatis esto. Deinde cucurbitulam renibus in regione coxendicis adhibeto: maxime nanque ab ea parte euacuatio profuit. Aluus præterea ducatur per clysteres cum lubricis, & viscidis potius, quàm acribus, ex maluæ, aut fœnigræci cremoribus. nonnunquam verò medicamenta ante cibos vrinam citantia dentur, qualia in vitijs iecoris narrata sunt: pariter & cibaria similia concoctu facilia. cruditas enim istis noxam affert. Optimum sanè lac est, maximè quidem asinæ: secundo equinum: ouillum autem & caprinum confert, quatenus lac est. Si pauperes ægroti sint, eos lauare satius est · sin minus, in decocto herbarum desidant vmbilico tenus solio repleto. Verùm si ad pus ver-
D gat, quibus cataplasmatis ac medicamentis vtendum sit, multis in locis superius traditum est. At si calculus institerit; fomentis vtique, & cataplasmatis ijsdem vti oportet. calculi verò medicamentis potabilibus conterendi sunt, simplicibus quidem sio, & prionite (asplenum puto) herbis cum oleo aut aceto esculento decoctis: earum quoque succo potui dato: compositis autem ea antidoto, quę Bistimus appellatur, & ea, quæ ex viperis constat, & bestia, quę Coscinos id est Cribrum dicitur, & quotcunq; experientia optima esse comprobauit. Gestationes istis, & corporis concussiones ad mouendum propellendumque calculum bene faciunt: nam calculorum in vesicam transitus ingentes dolores

concitat. quòd si inde exciderint, dolor tollitur, vt neq; per somnium E
dolorem sentire sibi videri soleant. quin etiam tanquam ex ineuitabili
bus malis animus perterritus soluitur.

Curatio acutorum Vesicæ affectum. Cap. IX.

ET Vesicæ acuta vitia renalibus similia proueniunt, phlegmonæ, & vlcera, & lapides, & grummorum obstructiones: à quibus vrinæ suppresio, & stillicidium exoritur. sed in hoc membro acutior dolor est, interitusque celerrimus: vesica enim neruus latus est. At renes veluti concrementum sanguinis iecoris speciem habent: in quibus, & grauissimi, & maxime miserabiles morbi incidunt · vnde mors cum F
maximis cruciatibus miseris mortalibus ingruit. Protinus igitur ventris ea pars laxa, quam Ceneona Græci vocant, secanda est: multoq; oleo cum ruta & anetho vesica est irriganda. Si concretus sanguis doloris, impeditęque vrinæ author sit; oxymel bibere debet: aut calcis parum cum mulsa, quò grummi dissoluantur: deinde quæ vrinam mouent, & herbæ, & semina exhibenda. Sin ex sanguinis effusione periculum instet; absque vlla 'cunctatione ei magis, quàm cæteris subueniendum: neque enim id leue discrimen est. Nempè medicamina sanguinem coercentia opem ferunt: opem fert autem vesicæ refrigeratio, ex rosaceo & vino irrigatio, & cum lanis succidis obuolutio. Epithema G
bonum est, palmulę ex vino cum malo punico, aut succo rhois. Verùm si auersatur epithęmata grauia, & vehementes refrigerationes, (cauendum est enim vesica natura frigida tenuisque, ne ita multum refrigeretur) eam gleucino illinito, aut acacia, aut hypocystide ex vino. A spongijs verò, nisi valde vrgeat sanguinis eruptio, abstineto. Escæ triticeæ coctu faciles, bonum succum gignentes, lotiumq; educentes præbeantur, quales à me in capite de renibus comprehensæ sunt. Lac, vinum dulce theræum, aut scybellite. Medicamenta potabilia sunto, vrinaria, bene olentia, fluxilia, & id genus alia. Vtilissimum vtique vesicæ remedium cicadæ sunt tempore suo tostæ pro cibo exhibitæ. extra tempus H
autem aridæ tritæ cum aqua: sed radicis nardi parum cum cicadis elixetur. in ijsdem quoque loco balnei ad vesicæ laxamentum æger desidat. Quòd si lapillorum interpositio mictum impediat; oriculario specillo lapis amouendus est, vrinaq; educenda, nisi adsit phlegmone. in phlegmonis nanque neque meatus instrumentum admittit: præterea oriculario specillo vulnerantur. At si expediri medicatio nequit, homoque doloribus consumitur; locum eum, qui sub glande est, ceruicemq; vesicæ incidito: vt lapis excidat, atque vrina effundatur, ac deinde potissimum medendum est ad cicatricem vulnus ducendo: sin minus, puris

A effluuium, quod Rhæas græce dicitur, factum esse pro futura hominis vita satius est, quàm vt tormentis miserrimè cruciatus intereat.

Curatio Vuluæ suffocationis. Cap. X.

VVlua in mulieribus membranis extentis hinc atque inde secundum ilia continetur, ac perinde atque animal vitia in olfactu patitur. nam ad benè olentia delectationis causa se recipit, fœdè olentia contristantiaque præ molestia refugit. Igitur si aliquid superius triste offeratur, vulua ad naturalia descendit: si extra, ostio naturalium apponatur; retrò sursumque recedit. nonnunquam verò in hoc aut illud
B latus ad lienem, aut iecur mouetur. ad recessum eius autem contractionemque membranulę, vt in nauibus vela, cedunt, atque consentiunt. * Aliter extētionē.
Hæc verò illi & propter inflammationem eueniunt. Nā si eius ceruix afficitur, atq; intumescit: fit prominentior. Si in fundo exoritur inflammatio; sursum repit. Sin ad pedes foras vergat; turpis & immunda res est, dolores afferens & contristans, præterea difficulter ambulare potest, & in latus & supina decumbere, nisi pedes mulieris phlegmōne laborent. At si ad superiora vulua recurrerit; quàm ocyssimè hominem strangulat, vrget autem spiritum comprimens: neque enim prius conqueri & clamare, et opem ab adstantibus petere valet, quòd nonnullis,
C hisque pluribus respiratio, nonnullis autem vox celerius intercipitur. par est itaq; eos, qui his miserijs intersunt, prius quàm mulier intereat, medicū accersere. Verùm si fortè aliquando occurreris; cognita phlegmone venam scindito, præcipue quidem eam, quæ in malleolo: quæ si non bene fluida sit, eam, quæ in cubito est, petito: Sed à vena malleoli sanguinis missionē repetito. Alia verò omnia administrato, quæcunq; strangulatui & citra inflammationem subueniunt: qualia sunt manuū ac pedum vincula ad torporem vsque adstringentia: fœdè olentium ol factus, vt liquidæ picis, capillorum, lanæque exustorum, flammæ in lucerna extinctæ nidoris, castorei, quod præter fœditatem odoris ner-
D uos etiam refrigeratos calefacit. lotium præterea vetus vel demortui ferè corporis sensum magnoperè suscitat, & vterum ad inferiores partes abigit. Porrò medicamenta odorata naturalibus sunt imponenda: vnguentum verò lene sit & minimè tactum vellicans, nardus, aut bacchar ægyptium, aut vnguentum ex malabathri indicæ arboris folijs compositum, aut cum aliquo odorato vnguine tusum cinnamomum: atque his muliebres locos oblinito. Quòd si ex his fusile medicamen confletur, illud in vuluam infundito. anum quoq; flatuum eductorijs inungito. per clysteres quoque non acres, sed molles, viscidos lubricosque humores indito, vt stercora solum eijciant, sedesque vtero am-

pla vacuaque remaneat. id succus althææ, fœnigræci ue præstabit: sertulam verò, aut sampsucum cum oleo decoquito. Cæterùm si maiore vi, aut depulsione vulua egeat; tunc validæ mulieris aut viri benè tenacis manibus hypochondrium comprimatur, aut fascijs adstringentibus succingatur: quò in angustum locus redigatur, neque iterum sursum versus vulua procurrat. Item naribus apprehensis sternutamenta citentur: quibusdam enim sternutamento & cõtentione vulua in propriam sedem redire potest. in nares autem puluis inspiretur ex radice lanariæ, aut piperis, aut castoris. Item leues cucurbitulæ in feminibus, ilibus, coxis, inguinibus attrahendæ vuluæ causa defigantur. amplius & dorso inter scapulas strangulatui subueniens admoueto. Sin à phlegmone strangulatus proueniat; vena ad pubem veniens scindenda est, multumque sanguinis fundendum. Item faciei frictiones, capillorum euulsiones, vt mulier ad se redeat, simul benè facient. At si vel parum tolerare poterit; in decocto aromatum desidat, odoratisque suffumigetur. Ante cibos castorei paulum bibat, & hieræ paulũ cum castoreo. Quòd si ferre valet; lauetur, & in tempore ad antiquos vsus reuertatur: detq; operam mulier, vt quàm facillimè menses elabantur.

E

F

Curatio Satyriasis. Cap. XI.

NEruorum in virilibus inflammatio penis tentiginem facit cum appetitu contristationeque in actu venereo. fiunt autem distentiones neruorum cõuulsioni persimiles, nunquam mitigabiles. Quin & ipso concubitu sedari non potest ista calamitas. Mentis quoque alienatio sequitur. nam primum quidẽ mpudentes euadunt, dum casum suum licentiosè narrãt: audaces enim eos coeundi insatietas efficit. Postea verò cùm affectus iste desierit; tunc ad se redeunt, & mente optimè constant. Igitur omnium horum causa venam in cubito & in talo aperias, & multum cruoris, ac sæpe detrahas. neque enim id temporis intempestiuum fuerit & ad mentis stupefactionem, et ad inflammationis remissionem, & ad caloris virilium mitigationem faciendam, animæ deliquium afferre. quippe sanguis multus calorem & audaciam valde accendit, inflammationem alit, mentis perturbationem confusionemq; veluti esca ignem procreat. Omne corpus etiam medicamẽto, quod Hieram, id est, sacram vocant, purgato: neque enim purgatione solum egent, sed etiam leni medicatione: vtrunque autem præstare hiera potest. Insuper genitalia, & lumbos, & locos inter femina & inguina (Plechada græci vocant) & locum inter anum & scrotum (Perinæos græce dicitur) & testiculos lanis ab oue detonsis adhuc sordentibus obuoluito. sed lanas rosaceo ac vino perfundito: partesq; istas mul-

G

H

A ta irrigatione madefacito, ne ab lanis caliditas oriatur: immo natiuus calor à frigida humorum potestate obtundatur. Eiusmodi quoq; cataplasmata superdanda, panis cum plantaginis herbæ succo, & solano, et seride, & papaueris folijs, idque genus alijs, quæcunque torporem, frigoraque inijciunt. necnon & similibus virilia & locos inter inguina & femina, & coxas illinito cicuta ex aqua, vel vino, vel aceto: item mandragora, aut acacia, & spongijs vice lanarum vtitor. Interea subluenda aluus est maluæ decocto, & oleo, & melle: omnia verò acria vitentur. Defigantur in coxa cucurbitulæ, aut in abdomine Optimæ sunt autē & hirudines ad sanguinem deorsum attrahendū. Et super vulnera ca-
B taplasma imponatur micæ panis cum althæa. Postea in aqua desidat, vbi artemisia, saluia, conyzaq; decoctę sint. At si longiori tempore vitium extrahatur, neque multitudo secundum proportionem minuta fuerit, et neruorum conuulsionis metus adest, (nam facile in his affectibus conuelluntur;) curandi rationem mutare opus est. quippe calefacientia admouēda sunt, gleucinum scilicet oleum, aut sicyonium pro rosaceo. lanis autem mundis & cataplasmatis tepefacientibus partes illæ contegendæ: quandoquidem neruorum inflationes nonnunquam huiusmodi curatio mitigauit. amplius & castoreum cum mulsa bibitum. Cibaria parùm nutrientia frigidaque sunto: pauca triticea: pluri-
C ma olera, malua, bliton, lactuca, cucurbita elixa, cucumis maturus elixus, pepo suo tempore collectus. A vino, et carnibus, lōgo temporis interuallo abstineto: siquidem vinum est neruorum calefactio, animę remollitio, voluptatis reuocatio, genituræ creatio, venerisq; excitatio. Hæc à me in acutos morbos remedia scripta sint. Oportet autem & iuuenem medicum ipsum suo marte aliqua sibi cōparare: neq; omnia ex alienis commentarijs depromere. Hoc sanè pacto acuta vitia fiūt, vt ordine singulis, quæ scripta sunt, aut omnibus vti valeas.

D

ARETAEI CAPPADOCIS DIVTVRNORVM MORBORVM CVRATIVVS.

Liber primus.

Cætera capita deſiderantur numero octo, vide primum librum de ſignis & cauſis longorum morborum.

Procœmium. Cap. I.

IN longinquis morbis dilatio medelæ mala eſt: nam ob cunctationem in vitia inſanabilia prolabuntur. Inflatio E
ſanè ita habet, vt non facile recedat, ſi ſemel inuaſerit: at ſi & diutius trahitur, temporis ſpatio vires acquirit: & nonnunquam euenit, vt commoriatur. Exiguos quoq; morbos maiores excipiunt: cumq; priores diſcrimine vacarent, eorum ſoboles pernicioſa exoritur. Itaque nullo pacto ægrotum ſilere conuenit, ne morbus deprehendatur, erubeſcentem: neque aufugere, vim curationis metuentem: neque medicum pigrum eſſe, ignauumque oportet: vtrunque enim ad morbum inſanabilem efficiendum conſentit. Nonnulli autem ſunt ægroti, qui præſentium, necnon & futurorum ignoratione ad finem vſque cum morbo degunt. Nam plerique neq; F
pereunt, neque futuram mortem ſuſpicantur: quocirca neque ſe medici fidei committunt. Horum probatio ex cephalæa colligitur: de qua prius ſermonem inſtituam.

Curatio Cephalææ. Cap. II.

CAput quanto ad vitam magis neceſſarium eſt, tanto difficiliori ægritudine laborat. Atque morborum capitis inuaſio quidem tolerabilis eſt: nam parum dolent, aures ſonant, grauitas adeſt: at ſi intendantur, finis eſt mortiferus. Igitur exiguos dolores ne ſpernito: nam

A & exiguis medicamentis in quibusdam discussi sunt. Si plus temporis extrahuntur, maiores cruciatus superueniunt. propterea vena cubiti incidenda est: sed duobus ante diebus vinum bibat. tantum autem sanguinis detrahito, quantum eius vires tibi coniectanti ostenderint. verùm non semel totum detrahere magnopere expedit. porrò quorum vires copiosam sanguinis detractionem patiuntur, his ipsis continuo morbus discutitur: atque id omnibus longis ægritudinibus conuenit. Tribus autẽ quatuorùe diebus interiectis liberalius alendi sunt. Deinceps purgatorium, hieram quod vocant, cum mulsa propinandum: ea enim à capite morbi alimentum maximè abducit. modus verò medica B menti quatuor aut quinque drachmarum pondo esto. Quòd si bene purgauerit, tunc lauandus est, & vinum exhibendum, & vires augendæ. Postea iterum vena frontis recta scindenda est: hæc enim est opportunissima sanguinis detractio. modus autem esto hemina, aut paulò plus. neque vltrà sanguinem mittito, quoniam vasa inanire non expedit. Deinde capillis nouacula detractis cucurbitulam priorem vertici affigito, alteram inter scapulas citra sanguinis effusionem admoueto: et eam, quę in vertice fixa est, liberius scarificato: quò sanguis vberius attrahatur, & partes profundiores incidantur. remedia nanque ad ossa vsque penetrantia cephalæam iuuant. Quòd si vulnera cicatricem du-C cant, arteriæ secentur: duplices autem sunt, aliquæ post aures paulò vlterius, proprijsq; motionibus produntur: aliæ verò aurium arterię prorsum versus sitæ sunt auribus proximæ: nam instrumento, quod Antitrochon græci nominant, adducuntur. verùm hæ quoque proprijs pulsationibus innotescunt. nempè maiores ossibus vicinæ secentur: hæ nanque vtilitatem afferunt. adiacent & aliæ singulis auribus oppidò tenues, quas incidere prorsus inutile est. modum verò incidendi in libris De manuũ operationibus exposui. Cæterùm post medelam in cephalæa, morbo comitiali, & vertigine, vtque semel dicam, in omnibus capitis vitijs (prius ventre, aut purgatorio, quod deuoretur, aut clysteri, D euacuato) pituita euocanda est modo è naribus per sternutatoria, modo ex ore per ducentia pituitam. Species autem sternutamenta citantium sunt piper, radix herbæ lanariæ, fibri testiculus. hæc quidem sunt vulgata & communia. ad læuorem autem terito, & cribrato, & calamo aut crassiore pennæ anserinę caule inspirato. His efficacius in attrahendo violentiusq; euphorbium est cum aliquo ipsorum admixtum. Quin etiam cum oleis miscetur gleucino scilicet, aut sicyonio, id est, ex cucumere syluatico, aut cum vnguento ex styrace: redditur autem magnopere liquidum, vt fusile sit. infunditur per nasi fistulam: hæ verò geminæ sunt, atque, ab vno canali cognatæ & cohærentes adeo, vt

ſemel vtriſque infundendum ſit. neque enim tolerabilis eſt alterutrius E
naris ſigillatim dilatatio. nam protinus caput accenditur, & acerbus dolor inuadit. Quæ autem per os pituitam eliciunt, hæc ſunt: ſinapis, granum cnidium, piper, vua taminia: id præſtát vel mixta, vel ſingula. Cæterùm quoniam & ipſa mandere, & expuere aſsiduum eſt: iccircò & cum aqua, aut mulſa, aut poſca permixta danda ſunt: atque os eluendum. ad tonſillas enim impulſo humore extentoq; collo expirationis flatu abluatur. Poſteaquàm pituitam, quantam libet, eduxeris, permulta aqua calida lauandum caput, atque perſundendum: vt perſpirabile atque difflabile reddatur: ingentes enim obſtructiones fiunt. Cœna frugalis & ſimplex eſto: in qua & vinum ad ſtomachi reſtitutionem ſumatur, ſiquidẽ & ipſe magno dolore vexatur. Interea verò vbi vires ægri F
ſtabilíueris, lotione per clyſterem vſitata opus eſt: in qua nitri multum inſpergatur, aut reſinæ à terebintho arbore pondo drachmæ duæ eliquentur. poſtridie ſanguis è naſi interioribus detrahatur: intro enim prælongum inſtrumentum immittitur, quod Cateiadion vocant, aut illud, cui Storyne nomen eſt. aut ſi quis horum copiam non habuerit; pennæ anſerinæ caulem craſsiorem ſumere debet, eiusque neruoſam partem denticulatim inſtar ſerræ incidere, atque ſic in narem vſque ad oſſa, quæ ob cribri ſeu colatorij ſimilitudinẽ Ethmoeide vocantur, immittere: deinde vtraque manu agitare, quò locus à dentibus inſculpatur, ac vulneretur. Facilis eſt autem ac copioſus ſanguinis curſus: nam G
graciles venæ hîc deſinunt, corporaque hac in parte mollia ſunt, & ſectioni habilia. verùm & multos nares vulnerandi modos vulgus nouit, herbas ſcilicet aſperas, & arida lauri folia naribus imponentes, aut digitis eas fortiter agitantes. cum verò quantum ſatis ſit, euacuaueris, quod erit heminę dimidium; coercendus ſanguis eſt ſpongijs & poſca. aut aliquod aridum, quod ſiſtendi ſanguinis vim habeat, naribus inſpirandum, galla, aut ſciſsile alumen, aut balauſtium. Verumenimuerò poſt hæc remedia ſiue dolor capitis perſeueret, ſiue deſinat; oportet ad finem huius medicationis peruenire. quoniam id malum ſæpe reuerti ſolet, & in ſuo vigore conſiſtens plerunque deliteſcit. Itaque nouacula H
deraſis capillis, (quãdoquidem & hoc capiti prodeſt,) ferramentis candentibus vrendum eſt: ſi in ſuperficie, ad muſculos vſque peruenias: ſin oſſe tenus penetrare velis, à muſculis caueto. nam muſculi exuſti neruorum diſtentiones cient. quòd ſi in ſumma cute vſſeris, vinum odoratum album cum roſaceo infundere ſatis eſt: Pittarium verò maleſactum per triduum ſupra cruſtas extendito. quòd ſi cruſtę altius deſcendant; porri comam cum ſale tritam, linteoloque illitam ſuper dato. Tertio die cruſtis ſummam cutim tantum occupantibus ceratum ex

roſa

A rosa:profundioribus autem lentem ex melle imponito. Sed quæ medicamenta cicatrici ducendæ sint, alio loco descripsimus. Nonnulli super frontem ea in parte, vbi sutura est, quæ Corona dicitur; cutim osse tenus inciderunt:illudque aut exterentes, aut excidentes vsque ad meditullium(quam greci Diploen nominant)ad carnis repletionem perduxerunt. Alij & ossa ad membranam vsq; perforarunt. Verùm id genus remedia temeraria sunt:nihilominus tamen adhibentur, si omnibus alijs tentatis adhuc cephalęa perseuerat, & æger est animosus, vel corporis robur excellit. Nempè si paulatim ad sanitatem accessio fiat; exercitationes recto corpore pectori humerisq; adhibeantur, manuũ B fiat gesticulatio, alteres iaciantur, saltu corpus moueatur, atque in his peritè corpus torqueatur. primò & postremò crura fricentur, medio tempore caput.picatio assiduè picem inspergẽdo administretur.item caput rubrificandum nõnunquam sinapi cum duplo pane affricando, ne intolerabilis ignis excitetur:nonnunquam medicamenta simul illinendo, quale est illud, quod ex adarce, & euphorbio, & pyrethro componitur.proficit autem & ad dolorem in tempore sedandum, & ad radicem mali extirpandam thapsiæ succus, & medicamina cum ipsa iungenda quotcunque cutim tumefaciunt; & varis similia tubercula excitant. Victus ratio in singulis dolorum generibus tenuis esto: exiguus C potus, & aquæ potio ante vllam medelam potissimum adhibeatur. ex toto verò ab acribus temperet, cepis, allijs, et succo laserpitij. à sinapi autem non penitus: siquidem eius acrimonia, præterquàm quòd stomachi vim roborat; capiti quoque haud ingrata est; pituitam fundens ac difflans, aut ad inferiora deturbans. Leguminum pessima faba est, & eius species pisa, & quæ à græcis ochri, & dolichi nuncupantur: illi cicerculæ folio similes, hi faseoli aut lobi à nonnullis vocitati. secundo loco ponitur lens: quæ nonnullis concoctionis excretionisq; virtutibus prædita est:sed caput replet, doloremque concitat: nihilominus cum pipere elixa spernenda non est. Far lotum haud ingratum est cum vi-D no & melle, quantum ad condimentum satis sit:& ex ipso conflata sorbitio, & eius semina in simplici iusculo decocta. vtique bona sunt & in condimento, quod græci Caryceam vocant, semina cari, coriandri, anesi:apij verò semen ijs anteferendum. mentha herba, & pulegiũ pręterquam quòd benè olent; quandam vim habent, & vrinam mouendi, & flatus per inferiora expellendi. Inter carnes vetustæ omnes damnantur:nuper interfecti galli carnes laudantur. Inter aues torquatus palumbus, columbus, & aliæ quęcunque haud ita multum pingues sunt, suum extremitates, lepus assatus. Bubula ouillaque caro crassum succum creat, & caput replet. Hœdus non penitus malus. Lac & caseus ca

put dolore vexant. Ex piscibus saxatiles deligēdi,& quotquot in ea regione optimi censentur. Olera elixa quidem ea assumantur, quæ lotiū & ventrem citant, malua, blitum, beta, asparagi, acris verò & brassica est. At inter cruda lactuca omniū est optima. Radices autē etiam elixæ prauæ sunt. radiculæ, rapæ, pastinacæ vrinā mouent, sed caput explent. sisarum flatus edit, & ventriculum tumefacit. Vinum album tenue dulce admittatur, tantum adstrictionis habens, quòd aluum nō remoretur. Omnia bellaria capiti inimica. q̃uin et palmularū omne genus. ficus autem & vua demulcent, & quicquid ea parte anni, quam Horā græci vocant; bonitate pręstat. sed quibuscunque vel etiam iuuantibus satiari malum est. peior est cruditas: labores minus, quàm cruditas nocēt: nihilominus & ipsi sunt detrimentosi. Deambulationes matutinę aluo prius exonerata citra spiritus difficultatem benè feruntur optimę sunt etiam & à cœna. gestatio longa per loca non ventosa conueniet: atque vbi sol caput non feriat: ei nanque sirius officit. Vsus veneris capiti ac neruis labem accersit. Peregrè proficiscatur ęgrotus in regiones calidiores ex frigidioribus, & in sicciores ab humidioribus. Cōfert & nauigatio, et in mari vitæ traductio. & siquis sit maris accola; in salsa aqua frigida lauari, & in mari natare, & in arena volutari, victumque ex mari quærere proderit. Doloris verò capitis, quē Eterocraniam græci nominant, eadem medicamina sunto: nam quæ toti capiti remedia conducunt, eadem singulis eius partibus adhibere, bonū est. Quibuscunq; verò per hæc morbus depulsus non fuerit; ijs reliquum est, vt veratro vtantur, vtpote vltimo atque valentissimo omnium remedio.

* Aliter præter.

E F G

Curatio Vertiginosorum. Cap. III.

ET succedit cephalææ vertigę, & ipsa per se proprijs de causis oritur, si profluuium ab hęmorrhoidibus coercetur, si è naribus sanguis non effluat, qui prius effluere consueuerat, si corpus non diffletur aut sudore, aut labore antea fatigatum. Igitur si ab cephalæa ducit originem; ea medendi ratione vti debemus, quæ ad cephalæam supra exposita est. quibus autem violentius cum vltimis remedijs occurrendū sit, posterius explicabo. Sin ab aliqua humorum suppressione morbus inciderit; vsitata excretio mouenda est. naturæ nanque salutare est materiæ recursus. At si ista tardat, malum verò increscit; in alijs quidem suppressionibus aut sanguinis è naribus manare assueti, aut sudorum, sanguis mittendus est è vena cubiti: Sin ab iecore multis humoribus affluente, aut à liene, aut ab aliquo ex visceribus in medio corpore positis vertigo prodeat; cucurbitulę subueniūt. Sed quantum ex vena defluit, tantundem per has sanguinis est detrahendum. sanguis enim est causę

H

A alimentum:quemadmodum & ventriculus. Deinceps capitis remedia ſubiungenda, vena cubiti recta, aut naſi arteriæ vtrinque in angulis ſecande:cucurbitula vertici affigenda:caput radendum, rubrumque faciendum:pituita è naribus per ſternutatoria, aut ex ore, quemadmodum docui, euacuanda:omnia denique modo in cephalæa narrato adminiſtranda. duntaxat adijcitur cyclamini ſuccus, aut anagallidis in nares fundendus. Poſteaquàm verò medicaminum capitis ad finem perueneris; deinde quotquot efficaciora ad vertiginoſos inueniuntur, ea ſunt adhibenda. Vomitibus à cœna, necnō vomitibus ab eſu radicularum vti poſtea decet: quin etiam ad veratri aſſumptionem hæc præ-
B paratio fuerit. nam præexercendus eſt ſtomachus, cùm vehementioribus vomitorijs vti volumus. Pituita quoq; imprœſentia magis attenuatur, & ad veratrum benè funditur. Veratri exhibēdi modi plures ſunt, vt validioribus quidem ſuccurrat, ad magnitudinem amę, ideſt placentulæ, aut paulo craſsius eſt incidendum: & cum fare loto, aut lente aſſumitur pondo drachmę duę. imbecillioribus autem & gracilioribus decoctum cum melle propinatur. duarum aut trium myſtillarum modus eſto. quis verò ſit faciendi modus, alio loco declarabitur. Inter ſingula autem remedia æger cibis reficiendus eſt: quò ea, quæ interim incidunt, ſuſtinere valeat. In acceſsionibus quoque ſic opitulandum eſt,
C deliganda ſunt crura ſupra talos & genua, & manus brachialia, brachiaque infra humeros propè cubita. ad caput irrigandum facit roſaceum cum aceto. oleo verò incoquito ſerpyllum, aut ſpondylium, aut hederam, aut id genus alia. fricentur extrema, & facies. olfaciat acetū, pulegium, mentham, aliaque eiuſmodi ex aceto. inter dentes aliquid apertionis cauſa imponatur. nonnunquam enim maxillæ colliduntur & cohæreſcunt. in tonſillis fiat titillatio:vomitus citetur. nam interdum reiecta pituita æger à tenebris excitatur. Hactenus ad acceſsionis leuamen & tenebrarum diſcuſsionem dictum ſit. At de vniuerſa victus ratione tam in curando, quàm poſt curationem hęc noſtra ſenten
D tia eſt. Somnus multus ęquè, atque inſomnietas inimica ſunt: multus enim ſomnus ſtuporem capitis ſenſibus inijcit: vaporum exuberantia torpet omnis actio. Hi planè grauitatis, et ſonorum in auribus, et ſplendorum quorundam oculis obuerſantium cauſæ, morbi verò indicia ſunt. vigilia verò cruditatem facit, alimentum ſubtrahit, laborem affert, corpus contriſtat, mentem labefactat: propterea facilè furere, atq; atra bile vexari iſti conſuerunt. Mediocris autem ſomnus ad alimenti diſtributionem, & ad laborum diurnorum leuationem vtilis eſt. Aluo ad excretionem conſulendum:nam difflationis cauſa potior aluus eſt. Iterum crurum frictio per aſpera linteola vſque ad ruborem, deinde

dorsi & laterum, postremò capitis adhibenda. ab his ambulationes cir E
ca initia & finem leniores, mediæ verò acriores. Quies consistentia spi
ritus post ambulationes esto. Vocē leniter exercere oportet, grauibus
vocibus vtentem sonum ædere. acutæ nanque voces capitis distentio-
nes, temporum palpitationes, cerebri pulsationes, oculorum inflatio-
nes, auriumque tinnitus efficiunt· mediocriter acuta vox ędita capiti
prodest. Postea verò gestationis tempus adest ad difflandam totam ca-
pitis grauitatem opportunæ. longa sit autem, verùm citra fatigationē,
neque in tortuosis regionis tramitibus, neque assiduis itineris flexibus
gestatio fiat: quoniam sic vertigines oboriuntur. sed rectæ & longæ &
lenes ac superioribus locis gestationes fiant. Siquidem ita assueti sint;
optimum panem solum assumant, quantus exercitationibus impedi- F
mento ne sit. prius enim concoctum esse oportet. caput & manus exer
cendæ, horumque frictiones faciendæ. In his verò leniter agendum: vt
caliditas excitetur, & caro augeatur, & vires restituantur. postea suum
ipsius caput erectum fricato diutius hunc laborem sustinens. Quin &
exercitationes ad ceruicis vsus, & ad manuum agilitatem faciunt, si
scienter fiant. sursum attollendo caput atque oculos exercere oportet.
Manuum exercitatio fit, aut discorum iactu, aut certando cestibus, aut
pugnis. pila verò parua & magna detrimento est. nam capitis & oculo
rum circumuolutiones atque intentiones vertigines afferunt. optimę
faciunt saltus & cursus. omnia velocia exercitia cruribus conueniunt, G
& omnia roborant. Frigida lauatio illuuie, illuuies autem calida laua-
tione melior. astringere, densare, siccare caput frigida lauatio efficacis-
simè potest: & hic salubris status est. humectare, soluere, tenebras offun
dere valentissimè calida lauatio potest: & hæ capitis morborum causæ
sunt. tales sunt & austri auditui graues. exercitationibus quies succe-
dat, vt perturbationem sedet. Capitis presiones ad cutim poliēdam fa
ciunt. Aquæ, aut aquati vini propinatio est res optima & ad manum.
coma olerum assumatur, quæ ventrem molliunt, maluæ, betæ, bliti. Li
quamen bonum stomacho, ori suaue, aluum leniens, neque graue capi
ti, ex thymo, aut thymbra, aut sinapi cōficitur. Oua hyeme calida, ęsta H
te frigida, putamine spoliata, nō tosta præbeantur. Oliuæ, palmulæ, sal
samentum rectè conditum. Alica elota cum aliquo dulci, quantum cō
diendi causa assumi debet. Post hæc sal adhibēdus. Ocium & quies ab
audiendo & loquendo. ambulationibus vtatur sub aere perspirabili. de
lectat autem locus aut arboribus cōsitus, aut herbidus. Vtique vertigi
nosus cùm ad cœnam accedit, maximè iterum in frigida lauetur, parū
vnguine corpus sublinens: si nolit, at crura tantum. cœna triticea esto,
quale est Itrion, quod est placentæ genus, aut sorbitio ex alica, aut ptisa

A na flatu vacans, per elixationem concoctu facilis. Medicamenta verò suauiorem ptisanam reddétia sunt piper, pulegium, mentha, cepæ aut porri paulum, neque tantum, vt innatet. acetum verò acre vtiliter assu mit. Carnes ex pinguibus animalibus non pingues, suum pedes & capi ta. Volatilia omnia, sed multitudinem cóiectura metiri oportet. lepus & venatio. gallina in promptu habetur, & iuuat. Omnia bellaria caput dolore infestant præter palmulas aut maturas ficus, aut vuas. si flaribus homo vacet, hæc benefacient. In secundis quoque mensis vtiliter ea su muntur, quæ facilè concoquuntur, si nidore vacant, & leuia sunt. Postea deambulatio, mentis hilaratio, in quiete ad somnum conuersio
B adhibenda.

Curatio morbi comitialis. Cap. IIII.

INgentibus medicamentis atque valentissimis in morbo comitiali opus est. nam quoties eius in mentem venit, non modo laboriosum malum, & periculi plenum; sed etiam generis morbi fœditatem, & calamitatis opprobrium exhorremus. atque ita existimo, si se mutuò in accessionibus spectantes ægroti, quęcunque patiuntur, cernerent; non vltra vitam ducere tolerarent. verùm quæ singulis atrocia fœdaque insunt, sensus priuatio, intuendique sublata facultas abscondit. Cæterùm
C medendi rationem naturæ facilitatem sequi optimum est: quando per ætatis mutationes in longe melius hominem permutat. Quoniam si vsitatus malo victus, in quo morbus alitur, desierit; non vlterius hominem infestat. simul enim cum priore victus specie morbus recedit. Igitur si caput occupauit, inhabitat. quocirca omnia quę à nobis in capite De cephalæa relata sunt, facere necesse est: detrahédo sanguine, & cor pore purgando. Venæ autem & quæ in cubito, & frontis recta secandę sunt: cucurbitula admouenda. nó est autem vsque ad animi deliquium sanguis detrahendus: ciet enim morbum deliquium animæ. Arteriæ omnes, & ante, & post aures incidendæ. inter hæc omnia excellens pur
D gatio facienda purgatorio, quam hieram vocant, atque his, quæ è capite pituitam eliciunt: sed multo valentiora sint medicamenta: siquidem istorum habitus est dolorum patiens: Hilaritas verò & bona spes id genus ægros miseros reddit. Opus est etiam ignem capiti inferre: proficit enim. In primis os perforare vsq; ad secundam laminam oportet: deinde ceratis cataplasmatisque vti tantisper, donec membrana ab ossibus recesserit. Terebra nuda ossa circuncidere conuenit: ac si paulum resistant, vsque ad spontinam auulsionem perseuerandum, quousq; nigra nonnunquam istorum, & crassa membrana inuenta fuerit. Cumq; per putrefactionem vel etiam purgationem audacter curante medico vul

neri cicatrix inducta fuerit; ægrotus morbū euasit. Maximè omnium E
capitis ad ruborem vsque frictiones valent vsitatæ quidem, quæcunq;
à me superius traditæ sunt: valentior est autem, quę fit per cantharides.
sed tribus diebus ante, quàm his vtamur, lac, vt vesica muniatur, biben
dum est: cantharides enim magnopere vesicā lędunt. Hęc abundè sint,
cum caput affectum est. At si mediæ corporis partes causam præbent,
& ab his morbus exoritur: rarissimè autem ista fiunt: potius enim me-
diæ partes in consensu morbi trahuntur à capite, vtpote ab ingenti ma
lo, quod ægritudinis initium est: vtcunque igitur res habeat, & in his
vena cubiti soluenda est: à visceribus enim materiæ cursus est. Quin
etiam isti magis, quàm alij, purgandi sunt & hiera, & cneoro, quā thy- F
melæam vocant, & coccognidio, quæ chamelæa dicitur: hæc enim pi-
tuitam extrahunt. peropportunum autem ipsis remedium est cucurbi
tula. epithematum verò & cataplasmatum sylua omnibus perspecta
est, & ea vbique scribere superuacuum ducimus: nisi quatenus eorum
vim nosse conueniat: quòd scilicet ijs extenuare, per halitus digerere,
fluxa spirabiliaq; corpora reddere oporteat: item concoquentibus me-
dicamentis calidis, aridisque, & vrinam mouentibus in nutritione, &
in medicatione vtendum: sed omnibus præstat fibri testiculus sępius in
mense ex aqua mulsa potus. præterea quæcunque ex varijs composita
medicamenta idem præstant, adhibenda sunt, ex viperis composita an G
tidotus, & mithridatica ex pluribus constans, nec non & Bystini anti-
dotus bibenda est: quandoquidem hæ concoquendi facultatem robo-
rant, vtiles humores creant, & vrinæ mouendæ aptæ sunt. nam quæ-
cunque simplicia medicamenta scribere opus esset, hisce continentur
antidotis, cinnamomum, casia, folia malabathri, piperis, seselisque om
nia genera. & quod nam ex valentissimis remedijs in istis compositis
non reperies. Fama est & vulturis cerebrum, & crudæ fulicæ cor, & do
mesticos feles comesos morbum discutere. At ego istorum periculum
nō feci. nonnullos autem vidi nuper iugulati hominis vulneri fialam
subijcientes, atq; inde haustum cruorem bibentes. O ingentem necessi H
tatem, quempiam sustinere, malum malo piaculo depellere: atqui ex
ea ad sanitatem nec ne isti peruenerint, nemo verè mihi affirmare po-
test. Quin & quendam autorem legi, qui humanum iecur epulandum
apponi precipiebat. sed hæc illis scripta sunto, qui ad hunc vsque mise-
riæ terminum peruenerunt. Præterea & victu opitulandum est, & sin-
gulis remedijs, quæ aut ab alijs, aut ab ipsomet ægro fieri possunt. vtiq;
in hoc casu nihil spernendum est, nihilq; temerè faciendum, maximè
quælibet exigua adhibendo, quæ penitus prosint, nihil verò lædant.
Etenim spectacula non spectanda, & sermones, & edulia, & suffimen-

A ta plurima morbum patefaciunt. Igitur omnia diligenter consideranda sunt. Somnus multus craßitudo est, ocium nebula sensuũ, bonum verò mediocritas. Alui excretio à somno, præcipue flatuum ac pituitæ res optima. Ambulationes longę commodæ sunt, nõ flexuosæ bonum spiritum reddunt, sub arboribus myrto, aut lauro, aut inter acres & benè olentes herbas calamenthum, pulegium, thymum, mentham, maximè quidem agrestes & sponte nascentes: sin harum copiam non habeat, inter humano cultu procreatas. Inter has quoque gestationes longæ, & ipsæ rectæ fiant. Itinera facere bonum est non secundum fluuiũ, ne delabentem aquam intueatur: vertiginem enim aquæ fluxus affert.

B neque vllum, qui in orbem voluatur, neque turbinem, qui circum agatur, inspiciat. est enim imbecillior, quàm vt firmum stabiliat spiritum. nam simul cum circulo vertitur: circumuolutio autem vertiginem, et comitialem morbum accersit. Post gestationem lenis deambulatio, postea quies: vt agitatio in gestatione contracta sedetur. Ad hæc exercitationes manuum fiant extremis sudario ex crudis linis confecto innolutis: inunctio non valde pinguis sit: frictio lenta quidem, sed durior densandi causa: tumidi enim & craßi sunt plurimi. in medio verò totius frictionis caput erectum perfricetur. Exercitationes ad ceruices & humeros pertinentes, manuum commotio: omnia, quæcunque à me

C de vertiginosis dicta sunt administrentur. satis verò hic ex copia ibi descripta positum est: præterquàm quòd velociores horum exercitationes esse oportet ad sudorem mouendum, caloremq; excitandum: hæc enim omnia extenuant. Verùm & in omni vita oportet excandescentiam iracundia vacantem inijcere. Alimenta omnia ex crassis leguminibus mala: triticei verò panes ficciores præbendi: alica elota, & ex ea sorbitiones. sed medicamenta voluptatis causa eadem cum supra positis sunto: nunc autem plura ex acrioribus ponito piper, zingiber, libysticum. Liquamina verò ex aceto & cumino & suauia sunt & vtilia. A carnibus quidem maximè in totum abstineant, sin minus, in curatio-

D ne saltem: in refectione verò carnes deligantur, quæcunque sunt natura leues: quales sunt volatilium, præter anatem, & concoctu faciles, vt lepores, suum pedes, salsamentum. & post hæc sitis vtilis est. Vini paulum bibatur albi tenuis odorati quod lotium mouet. Elixorũ olerum assumantur quęcunq; facultate acria extenuant, et vrinam citant: qualis est brassica, asparagus, vrtica: crudorum autem lactuca ea parte ęstatis, quam horam græci medici nominant. Cucumeres autem & pepon viro quidem robusto superuacua, nonnullis verò gustatione tenus prębenda. mala est enim horum multitudo, cùm frigida sint, atque humida. Fici viridis & maturæ vuæ vsus conuenit. Ambulationes, post eas

animi oblectatio molestia carens iuuat. iracundia vtique & venus no- E
xiæ sunt. Effectus enim morbi similitudinem adducit. At nonnulli medici de concubitu falluntur. Nam quoniam naturalis in virum transitus aliquantum proficit, puerorũ naturã in tempestiuo concubitu violarunt, tanquam citius eos roboraturi. sed isti à natura sponte præfinitum tempus, in quo omnia remedia fiunt, ignorant. Hæc enim singulis ætatibus propria simul opportunis temporibus creat. in tempore nanque concoctiones seminis, barbę, canorum. Quis igitur medicus naturæ cum mutationem seminum à principio, tum præfinitum singulis tempus variauerit. Quin & in morbi naturam impegerũt nondum
enim in tempore quidam veneri dare operam cœperunt, ante immatu- F
ritate rei noxam accipientes. vitam autẽ degere oportet in regionibus calidis & siccis. siquidem res frigida atque humida morbus est.

Curatio Melancholiæ. Cap. V.

NVm sanguinem detrahere expediat, deliberatione indiget in melancholicis. ex quo humore morbus oritur: quin etiam ex non pauca malorum succorum (Cacochymiam gręci nominant,) multitudine. Itaque si in iuuenili ætate quis morbo corripitur, & veris tempore; vena in dextro cubito media cædenda est: vt à iecore sit opportunum effluuium. id enim viscus sanguinis fons est, & bilis generatio.
vtrunq; verò melancholiæ alimentum. cædenda est, inquam, licet sint G
graciles & sanguinis inopes: sed paulum sanguinis mittendum; quatenus videlicet venæ sectionem vires sentiant, sed nullam noxam earum tenor accipiat. Nam & si crassus, & biliosus, & concretus, & ater, qualis amurca, sanguis est; nihilominus ipse naturæ prælium est atque alimentum. Quocirca si plus, quàm decet, sanguinis effuderis; natura cibi penuria de propria sede prolabitur. At si sanguine refertus est æger; plerunque quidem non vsque adeo malus sanguis est, vena tamẽ vtiq; secanda est. verùm non eodem die, sed alijs diebus repetendo, quantum satis est, sanguinis, detrahatur: eodem verò die modum sanguinis
mittendi vires declarabunt. medio tempore, quò aliam euacuationem H
sustinere valeat, liberalius nutriatur. Opus est autem & ventriculo ipsi quoque ægrotanti & laboranti opitulari. eum verò si atra bilis vrget; per diem vnum prius tenuiter nutrito ægro nigri veratri pondo drachmæ duæ ex aqua mulsa præbeantur. id enim bilem atram expurgat: necnon & thymi attici coma & ipsa bilem atram educit. commodissimum est autem singulorum partem, vt ex vtroque duarum drachmarum pondo fiat, exhibere. post purgationem lauetur, viniq́ue paulum bibat, & alia in cibis iucunditas concedatur. stomacho enim ac viribus

laboriosa

A laborioſa purgatio eſt. poſthac iterum ad media faciendus tranſitus. cùm prius verò cataplaſmate atq; irrigatione laxaueris; cucurbitulam iecori & ventriculo, aut eius ori admoueas. nanque hæc detractio multo, quàm ſectio venæ eſt opportunior. tergis quoque inter ſcapulas cucurbitulam affigito: ſiquidem eo loco ſtomachus adhæreſcit. Deinde rurſum reficiendus æger. Atque ſi alimentum vires inſtaurauerit; caput radendum: cui poſtea cucurbitula affigenda eſt. huius enim morbi inter alios prima ac maxima cauſa in capite eſt. Porrò neque ſenſus ipſi à noxa immunes ſunt: nam inde ipſorum exortus atque initium eſt. commutantur igitur & ipſi, ægritudinemque participant. vtique non

B nulli & ſenſibus delirantibus corruptè ſentiunt. At ſtomacho potiſſimùm ſuccurrendum eſt: cùm & ipſe malè habeat, & in ipſo bilis atra reſideat. Igitur abſinthij ſuccum ab exiguo incipiens ad fabæ vſq; magnitudinem aſſiduè deuorato. id enim ne bilis gignatur, impedimento eſt. Benefacit & aloe. nanque ipſa ad inferius inteſtinum bilem deducit. Nempè ſi recens malum ſit, neque multum homo à naturali ſtatu diſceſſerit; alia huic medela opus non eſt: ſed reliqua victus ratione vtendum, & ad priſtinum habitum recuperandum, & ad exactam mali purgationem faciendam, & ad vim corroborandam: quæ omnia, ne iterum morbi reuertantur, efficiant. Victum autem in refectione con-

C uenientem poſterius exponam. Si ab his paulùm debilitatus morbus denuò inualeſcere viſus fuerit; vehementiora medicamenta requirit: neq; in aliud tempus differendum eſt. Verùm ſi ab coercitis mulierum menſibus, aut in viro ab ſuppreſſo hæmorrhoidum profluuio morbus creatus eſt; irritandi ſunt loci, & aliquid ſoliti excrementi profundendum. Si cunctatur, neq; deſcendit, in aliam quampiam partem ſanguine prolapſo, morbus verò exacerbatur, euacuatio facienda eſt, & à talis incipiendum. Quòd ſi non, quantum ſatis eſt, ſanguinis, inde manauerit; cubiti quoque vena ſecetur. Interiectis autem reficiendi cauſa tribus, aut quatuor diebus, Hieram, id eſt, Sacram, quæ purgatoriũ medi-

D camentum eſt, potui dato. Ad hæc cucurbitam medijs corporis partibus applicato, iecori videlicet affigẽs. Sed maturanda negocia ſunt, ac celeritas adhibenda. exiguis enim medicamentis morbus non obſequitur: ſi magnis autem non vincitur, ſed reſiſtit; tunc firma ſede melancholia nititur. Quòd ſi penitus totum corpus occupauerit ſenſus, mentem, ſanguinem, bilem, neruos etiam corripuerit; & ipſa inſanabilis efficitur, & aliorum morborum corpori ſobolem inſerit, furoris, neruorum diſtentionis, reſolutionisque. quę ſi à melancholia proueniunt; ſanationem vtiq; accipere nequeunt. Quam ob rem ad hoc malum propulſandum veratro vtendum eſt. Sed antequàm veratrum ægrotus accipiat; ſtomachum ad vomendum exerceat, & humores extenuet, &

corpus fluxile reddat. Vomitiones autem hæc præstant nonnunquam E
ieiuno stomacho, nonnunquam radice prouocati. Docebimus verò et
modum & materiam: docebimus & veratri species, & vtendi ratione:
item quo pacto singula & distinguere, & ordinare prius oporteat: &
quo pacto in vomitionibus subueniendum sit, indicabimus. Incredibi
le est autem nisi ab his funditus conuulsus est morbus, at multorum saltem annorum interuallo non sopiri. plerunq; enim postea melancholia rursum suboritur. Quòd si iam firmas radices egit; nihil iam vltra differendum est: sed quæ ad veratrum pertinent, omnia administranda. Nempè ægroti omnes sanari non possunt: medicus enim Deorum
potentiam anteiret. verùm dolores sedare, morbos intercipere, atque F
obscurare, medico fas est. Itaque nimirum his, quæ posuimus, adhibitis, medici defatigantur, seque aliud quicquam facturos negant. atque duas causas, aut morbum insanabilem esse, aut omnia se remedia tentasse prętexunt. Nihilominus tamen sacram ex aloe medicinam subin de præbere haud alienum est: siquidem opportunum melancholię sub sidium affert, stomacho & iecori subuenit, bilemque deijciens mirificè prodest. Quin etiam maluæ seminis pondo drachmam ex aqua pro pinare optimum esse quidam experientia compertum habuit. Infinita præterea sunt simplicia medicamēta: quorum alijs alia vtilia sunt. Post id genus labores demum reficiendus æger est: quibusdam enim, quan-
diu medicatio adhibetur; tandiu morbus permanet, quanuis labefacta G
tus ac debilis: at si homo carnes resarciat, ac vires instauret; simul omnia morbi vestigia obliterantur. nam potentia naturæ sanitatem, imbecillitas morbum parit. Propterea ad refectionem conuertatur ægrotans in aquis sponte calidis sæpe commorans. medicamenta enim, quę in his sunt ingenita, opem ferunt, bitumen videlicet, aut sulphur, aut alumen, ac multo his plures aliæ facultates. Bona vtique est humectatio morbi squallorem tollēs, & curationis vexationem mitigans. Raræ autem ac molles carnes ad ægritudinis remissionē maximè faciunt: verum siccæ ac densæ melancholia laborātibus carnes sunt. Inunctio pin
guis cum leni frictione adhibeatur. cum multo aūt oleo, hæc cōtineat. H

Multa deficiunt.

panes loti cum vino aliquo dulci theręo, cretensi, & scybellite, quod Pamphyllum vocant: aut vinum & mel, quæ iam diu permixta fuerint. oua & frigidiora & calida, putaminibus nudata: non pingues carnes vim detergendi habentes: porcorum pedes, & capitis partes: auium alæ pingui carentes: venatio, vt leporis, caprearum, damarum carnes: fructuum autumnalium quisquis optimus fuerit. Stomachi subuersioni consulendum est ante cibum, quò minus deuoratus reij-

A ciatur. quare ante omnes cibos mulſæ cyathi dimidium dandum eſt, bibitumque per vomitum reddendum: quò ſtomachi excrementa purgentur. ſic enim cibus in ventriculo firmus reſidet. At medicamina neceſſariò educendorum purgatoria ſunt pini fructus, & vrticæ: ſemina coccali & piperis, amygdala amara. mel eis conſiſtentiam præbeat. Sin exiccare volueris; optimè proficit myrrha, & iridis radix, & medicamen ex viperis, & Biſtini, & Mithridatis antidotus, et id genus alia propè infinita. Exterius apponēda ſunt cataplaſmata, quorum materia eſt ſertula, & papauer, & terebinthi lachryma, & hyſſopum, & oleum ex roſis, aut ex œnanthe. cera autem hæc omnia B cogantur. Inunctio pinguis, geſtationes, deambulationes, & alia, quotquot carnes reficiunt, & vires inſtaurant, & naturam in antiquum ſtatum reuocant; adminiſtrentur.

De curatione Phthiſis, ſeu vlcerū pulmonis. Cap. VIII. Carens principio & fine.

Sextū & ſeptimum caput deficiunt.

quemadmodum in naui & tranquillitate. nam ſi recte habuerit ægrotans; in mari geſtatio fieri poterit: atque ibi vitam deget. cum vlceribus enim quiddam ſiccum marina ſalſugo communicat. à geſtatione quiete conceſſa vtendum in præſentia pingui oleo. poſt fri-C ctiones oleum cum aceto infundatur, paulum primò, deinde adiiciendum vſque ad heminas quinque, aut ſex, aut multo plus etiam: ſin minus, at ſaltem quantum quis ferre poterit. multoties enim vel id ſolum pro omni alimento ſatisfecit. Lac verò aſſumptu ſuaue, potu facillimum, nutritu ſolidum, & qualibet eſca à pueritia familiarius eſt: præterea viſui colore delectabile, medicamen arteriam non aſperans, guttur læuigans, ad eijciendā pituitam facilem ſpiritum reddens, inferiorem exitum lubricum efficiens, vlceribus dulce ſubſidium, et quolibet alio benignius. ſiquis multum lactis potat, nullo alio eget alimento. in morbo enim bonum medicamen eſt lac, eiuſdem & alimentum effici-D tur. nam hominum lacte veſcentium nationes frumentum nō edunt. optima verò eſt cum lacte & puls, & bellaria, & alica lota, & quæcunq; edulia ex lacte fiunt. quòd ſi et alia eſca indigeat; eiuſdem generis eſto. ptiſanæ cremor concoctu facilis, tenuis materiæ eſt. eatenus verò condiendus erit, quatenus abſorptu facillimus ſit. ſiquid etiam ſaporis iucunditatem afferens capiat; & illud medicamentum eſto: qualis eſt liguſtici coma, pulegium, mentha, ſalis exiguum, acetū, aut mel. ſi ventriculus non concoquit; huiuſmodi exhibenda ſunt. At ſi nihil ventriculo tale exhiberi neceſſe ſit; omnibus ptiſana præſtantior eſt. Licet & ptiſanam in alicam permutare: minus enim flatuoſa, & concoctu facilior eſt; ſi quemadmodum & ptiſana exterſa deglubitur. In humidiori

bus reiectionibus faba vlcera purgat, sed flatibus redundat. item pisum E
& ochrus, qui & quãtò pauciores flatus citant, tantò minus vlcera purgant. Itaq; medicus coniecturis ductus, prout præsentia postulant; his vti debet. istorum quoque condimenta sunto quotquot de ptisana memorata sunt. At oua ex igne quidem aquea calida, sed ex animalibus nuper ædita optima sunt. priusquàm eam *

Reliqua huius capitis vsq; ad xiij. caput deficiunt.

De curatione vlcerum Iecoris, & puris ab eo effusionis. Cap. XIII. Carens principio & fine.

in iecore vlcus perniciosum insit. periculosissimus autem est, qui in F
ventrem fit, saniei confluxus; si stomachum occupet, qui viam superiora petentibus præbet. Alimentum enim vitæ causa est: ipsius verò alimenti dux est stomachus. insuper medicaměta intimis corporis partibus stomachus distribuit. quapropter si ad quælibet deuoranda malè se habeat; celerius ægrum morbo atque fame consumi necesse est. Hæ sunt cuiusque loci, quo se pus conuersurum est, inter se differentes notæ. Nam si per intestina delabitur; tormina vexant, aluus liquida est, pituita & bilis fertur: deinde cruentum virus circunfluens, aut humiditas aquæ similis, in qua crudę carnes demersæ loteque fuerint. Si pus in vesicam defluit; grauitas in renibus lumbisque sentitur. ac primò lotiũ G
multum & bile infectum: postea turbulentum, nullam subsidentiam cõtinens, quam græci Hypostasim dicunt, inconstansque decurret: ad extremum verò & sedimen album apparebit. Sin ad stomachum sursum versus pus rapitur; tunc orietur nausea, odium cibi, vomitus pituitæ, aut bilis, defectus animæ, vertigo vsque eò, donec pus erumpet. Pręcipuum sanè fuerit in aliam partem auertere. praua enim hæc via est. Quòd si pus violentius feratur; omnia facienda sunt, stomachoque succurrendum escis, medicamentis, victusque ratione. Sed omnia leniter adhibenda. Medicamětis quidem vt sinus effringatur, studendum est: herbam itaque hyssopum cum mulsa potui dato, & marrubij comam H
ipsam quoque cum mulsa & succo absinthij. Hæc vtique, quò humores extenuentur, & viæ lubricæ reddantur, & purulenta corpora facilè rumpantur; ante cibos bibere expedit. Dandum est & asininum lac bilem non generans, benè nutriens, in caseum non spissescens: quę lactis virtus est. Ad hæc ægrotanti gratificandum in cibo & potione: quos, & si paulo deteriores iuuantibus sunt; nihilominus tamen cõcedito. nam stomachus nauseam mouenti & contristanti humori transitus erit. siquidem nonnullos puris exitus offendit. Cauendum est etiam ne ieiuni sint: cumque aliquid cibi capiunt; illud purum syncerumq; fit. Opus est autem & in cæteris effluuijs diligentissimam stomachi curam susci

A pere:quandoquidem ipſe omnibus medicamentis iter præbet. Meminiſſe quoque iecoris oportet, vbi vlcerum radix eſt. Porrò ſi pus in veſicam impetum facit; vrinam citantibus eliciatur: vtputa aſſari radice, adianto, & meo potabilibus. hæc enim ex mulſa potui danda ſunt. Biſtini vtique varium medicamentum, & quod ex veſicario ſolano conficitur, & quotquot experimento aliquibus probantur; optima ſunt. Verùm enim verò ſi per inteſtina educere malis; tibi lac eductorium eſto, præcipue quidem aſinę: id ſi non adſit, caprę, aut ouis. Succi autem lubrici & abſtergentes præbeantur: qualis eſt ordeaceus. Obſonia ſunto piper, zingiber, lyguſticum. vtque ſemel de omni victus ratione ab-
B ſoluam, in qualibet puris eruptione alimenta ſint boni ſucci, ſtomacho vtilia, concoctionem facilè admittentia. ea verò ſint aut cremores, aut ex lacte pultes, & cibi ex amylo, & bellaria cum lacte *

Curatio Lienis. Cap. XIIII.

SCirrhi in liene geniti diſcuſsiones non facillimæ ſunt. quòd ſi & ab hoc oriundi morbi proueniant, vtpote aqua intercus, aut malus habitus; inſanabile malum effectum eſt. Hac ratione verò ſcirrhis medicus opem ferre debet: orientes auertere, & nuper incipientes diſcutere oportet: inflammationibus autem reſiſtendum. Siquidem ſcir-
C rhi inflammationibus ad diſflationem tendentibus veluti hæreditario iure ſucceduut: hæc enim inflammationis germina ſunt. Porrò ijs remedijs vtendum eſt, quę à me in ſermone De acutis morbis relata fuerunt. Si tibi omnia facienti in inflammatione ſcirrhus immaneat; igni quoque ſimilibus ad molliendam duritiam vtitor: irrigationibus ex aceto, oleo, et melle. Sed lanæ vice panni lintei complicati accipiantur. Sic vnguentariæ glandis puluis cribratus inſpergendus eſt: & cataplaſmatis quàm molliſsimis *

De curatione morborum in Articulis & Coxendice Cap. XII. Secundi Libri De curatione tardarum D ægritudinum, Carens principio.

Reliqua iſtius libri vſque ad portionē duodecimi capitis ſecundi libri de curatiōe tardarū ægritudinum deficit.

ciborum & raphanorum plerunq;: deinde ad veratrum veniendū eſt. in his victus ratio aliarum affectionū cōmunis eſt & poſt victus rationem inunctio, lauatio in frigida marina præcipue quidem omnibus articularibus vitijs communia medicamenta ſunt. nam & podagricis veratrum mirificè, ſed in primis morbi inuaſionibus ſuccurrit. Quòd ſi multis iam annis inueterauit, vel & à maioribus per ſucceſsionem deſcendit; ægrotum ad mortem vſque comitatur. Artuum exacerbationibus hoc ſanè pacto ſubueniendum eſt. lanę ex oue ſordidę adhibeantur: irrigationes fiant ex roſaceo & vino: nonnullis & ſpongia ex poſca

profuit. Ad hæc cataplaſma fiat, panis ſumatur cum refrigerantibus, vt puta, cucurbita & cucumere. Accipiatur & cucurbitula tenuis, & plantago herba, & roſarum folia. Necnō et ſideritis dolorem ſedat cum pane & muſco: & ſymphyti radix, & pentaphyllos herba, Quinque foliū romani vocant: & marrubiū, quod folijs eſt tenuibus. huius decoctum quidem infuſum dolorē leuat. ex ipſa verò herba cum panis micis, aut cum ordei farina cataplaſma fiat. Malorum quoque citriorum pars nō apta cibo cum polenta magnopere ſubuenit: Fici aridi & amygdalæ cum aliqua farina. Hæc vtique eſt refrigerationis materia. Et hoc quidem remediorum genus aliud alium iuuit: & idem interdum alium atq; alium. Nonnullis verò calefacientia remedio ſunt: atque idem remedium aliàs alij opitulatur. Peruulgatum eſt autem & hoc ad dolorē tollendum proficere. Capram oportet herbam iridem ad ſatietatem depaſci: deinde interpoſito tempore, quantum ad pabulum in ventriculo conficiendum ſatis ſit, capram immolare: atque intra eius ventrem in fimo pedes ægrotantis occulere. Demum infinita ſunt medicamenta. ægrotos nanque ſibijpſis remedia parare vrgens impellit calamitas. Sed medicorū auxilia in proprijs libris conſcribentur.

Curatio Elephantis. Cap. XIII. & vltimum ſecundi voluminis De curatione longorum morborum.

MOrbis, quò diſſoluantur, maiorē eſſe remedia opus eſt. Sed quę nam medela excogitari poterit, quæ elephantem tam ingens malum expugnare digna ſit? neq; enim in parte vna, aut viſcere vno inhæreſcit: neq; aut intus duntaxat labes occulitur, aut extra prorumpit: ſed & in penetralibus totum hominem occupat, & exterius totum amplectitur. Triſte profectò, & viſu terribile ſpectaculum. feræ nanq; ſpecies eſt. ac vnà cum his viuere, vnà cibum capere perinde, atque in peſtilentia, formidoloſum eſt. etenim per inſpirationis communionem facilis infectio eſt. Quid igitur quiſpiam in arte medica inueniat, quod huiuſce mali dignum remedium contineat? Verùm enimuerò omnia cōferre ſimul oportet medicamenta, & victus rationem, & ferramenta, & ignē. Hæcque ſi nouo & orienti affectui adhibueris; ſanationis ſpes affulget. Sin ad ſummum ſuæ creationis aſcendat, in viſceribusque ſtabilis ſedeat, quando & in faciem inuadit; tunc de ægri ſalute ſpes omnino abſciſſa eſt. Itaque venas in cubito ambas incidito: incidito & venas in malleolis eodem die: temporis enim interiectio atque ſeparatio ſundendo vbertim ſanguini, & recreandis viribus aptior eſt. nam ſanguinem ſæpe & multum mittere operę precium eſt: quippe qui vitij huius alimentum ſit. exigua verò ipſius pars eſt optima, quæ naturæ cibum

præbeat. Idcircò qua ratione prauum inquinatumque detrahatur, atq;
A interim corpori familiare ac bonum procreetur; cõiectandum est: quoad alimenti penuria morbus prius fatigetur. noua enim esca applicata corpori spatio temporis antiquã obscurat atq; debilitat. Postea medicinam sacram non semel propinato: quin omnia sæpius iteranda sunt, & resumptio, & ad priora reditio. Esto & alia medicamẽtosa in cibis purgatio: sicut antea De curatione doloris coxendicis diximus. Lac etiam promiscuũ atq; indiscretum, sed largius ad aluum molliendam potui detur. verùm quintam aquæ partem, quò lac totum dilabatur, atq; descendat; adijcito. At ieiunos primò ad vomitum celerius ducito, deinde à cibis iterum, postea assumptis raphanis. frequenter autem atq; assi-
B duè omnia fiant. Veratrum quolibet tempore, sed potius vere atq; autumno diebus alternis exhibeto: atq; idem in proximum annum repetatur. Cęterùm si morbus ĩualuerit, potabilia medicamẽta, quotquot quis cognouerit, potanda præcipiat. multa enim ac varia adhibere medicamẽta est operæpreciũ. Atqui & ego quotquot mihi cognita sunt, literis mandabo. Cedriæ cyathum vnum, brassicæ duos miscens dato. Aliud, sideritidis succi cyathus vnus, trifolij cyathus vnus, vini & mellis cyathi duo. Aliud, dentis elephanti ramẽtorum drachma cum vini cretici cyathis duobus. Quin etiã viperarum reptilium ferarum carnes & ipsæ in pastillos conformatę bibuntur. oportet autẽ & caput & cau-
C dam ad quatuor digitorum spatium præcidere, reliquũ vsq; eò elixare, donec spinę separẽtur: carnes verò in pastillos redactas in vmbra frigefacere: qui potioni, quemadmodum & scylla, exhibeantur. Ipsæ quoq; viperæ in cœna obsonio dentur: quas coquere, & cõdire perinde, ac pisces, opus est. At si medicaminis illius varij ex viperis cõpositi facultas adsit; id pro omnibus, quandoquidem omnia simul continet, bibendũ est. Præterea corpus detergendum est, tumoresq; calefaciendi. Alia itẽ medicamenta sunt innumera Celtarum, quos hac tẽpestate Gallos vocant. Nitrosis quoq; illis factitijs globis, quibus velaminũ sordes expurgant, saponemq; vocant; illis inquam, globis corpus in balneo deterge-
D re optimum est. Et portulaca, & sedum cum aceto benè facit. Rumicis etiam radicum decoctum cum sulphure ignem nõ experto summopere deterget. Illud item varium ex alcyonio trito, & nitro, & aceti fęce cõbusta, & alumine fisso, & sulphure viuo, & costo, & iride, & pipere. forsitan autem omnia pro singulorũ viribus miscenda sunt. Aliquibus verò & hoc ęquis portionibus compositũ inspergentes perfricabimus. Faciei tumoribus sarmẽtorum cinerẽ alicui ferarum adipi admiscens illinito, leonis videlicet, aut pantherę, aut vrsi. sin his careas, animalis, quod gręcè χηναλώπεκα vocant: latinè vulpanserẽ dicas. quod genus auis est, si per literas χ & η prima syllaba scribitur: aut laconicũ ca-

nem ſignificat ex vulpe et cane natum, ſi per κ & υ eandem ſyllabam E
ſcripſeris. ſimile enim in diſsimili, quemadmodum ſimia homini, mirificè prodeſt. Item ammoniaca gutta cum aceto, et plantaginis, aut ſanguinalis herbę ſucco. & hypociſthis, & lycium. Si carnes liueant; prius, quò locus ſucculentus reddatur, ſcariſicandus eſt. At ſi ab acribus fluctionibus exulceratas partes lenire volueris; fœnigræci aut ordei cremoris decoctū molle abſterſorium eſt: item ex oleis roſaceū, aut lentiſcinū. Aſsiduę verò lotiones & ad corporis madefactionē, & ad noxiarum humiditatum difflationem mirè proficiunt. Eſca munda eſto, boni ſucci creatrix, concoctu facilis, ſimplex: & victus ratio prorſus rectè inſtituta ſit in ſomno & vigilia, in ambulationibus & locis deligendis. F
Exercitationes adhibeantur, curſus, cōuerſiones corporis, perę aut ſacculi iactus. omnia hæc citra laſsitudinem aptè & cōgruenter intendantur. Eſto & vocis emiſsio ſpiritus opportuna exercitatio. Veſtis eſto mūda, non modò vt aſpectu iucunda ſit: ſed quoniam etiam ſordida cuti mordacia ſunt. Ieiuni abſinthite vinū potent. Oppidò quàm vtilis eſt & panis ex ordeo, & ſalſamētum tempeſtiuum, & exiguum quid maluarum, aut braſsicæ ſemicoctum cum cumini liquamine. In cœna ſtaphylini radix apponatur, & alica cum vino & melle antiquo mixtis: & marina quotquot ventrem ſubducunt, tellinorum iuſcula, oſtrea, erinacei, & ex piſcibus ſaxatiles: ex terreſtribus feræ lepus, aut ſus: inter G
aues perdices omnes, palumbes, columbi, & quęcunque optima in illa regione inueniuntur. Inter fructus arboreos illi admittantur, quos græci Horęos vocant: quòd ea parte anni matureſcant, quam ijdem græci Horam appellant. Vina dulcia vinoſis meliora: Balnea ſpōte calida ſulphuroſa iuuant. vita in aquis diu ducenda eſt: & mare, & nauigatio cōueniunt. Præterea per veratrum purgationes fiant. Album quidem ſuperiorem ventrem, atrum verò inferiorem purgat. Quin & album veratrum non vomitum tantum molitur; ſed etiam omnium ſimul purgantium medicamentorum efficaciſsimum eſt, nō multitudine & varietate excrementorum: id enim & affectus ille, qui Cholera dicitur, H
pręſtare ſolet: nō diſtentionibus & violentia in vomēdo (ad hoc enim & nauſea & mare validiora ſunt) ſed potentia & qualitate non vitioſa. quippe quæ laborantibus ſanitatem reddit per exiguam purgationem, & modicam intentionem. vetuſtorum præterea morborum omnium firmis radicibus inhærentium, ſi cuncta alia medicamina viribus inferiora ſint; id vnicum remedium eſt. ſiquidem igni facultate perſimile eſt album veratrum: & quod ignis exurens facit, eo plus veratrum interius diſcurrens operatur: videlicet facilem ſpirationem ex difficili, ex pallido colore floridum, & ex macie corpulentiam *

Quæ deficiunt quærito quam præſtantiſsimi medici Aretæi.

Ruffi

RVFFI EPHESII

DE CORPORIS HVMANI PARTIVM APPELLATIONIBVS LIBRI TRES

Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

RVFFI EPHESII DE CORPORIS humani partium appellationibus

Quæ in primo libro continentur.

RVFFI EPHESII DE CORPORIS HVMANI PARTIVM APPELLATIONIBVS

Liber primus.

IVNIO PAVLO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

Vnde cuiusque Artis tradendæ initium sumendum sit. Cap. I.

V QVid in arte citharæ pulsatoria primum didicisti? Singulas fides pulsare (credo) atque nominare. Quid in grammatica primum percepisti? Vnumquodq; elementum cognoscere ac nominare. Igitur & alias artes à nominibus docere incipiunt: Et ferrarius faber, & alutarius cerdo, & carpentarius in primis ferri nomen, & instrumenti, & aliorum omnium ad artem facientium nomina tradunt. Quin etiam grauiores artes nonne & ipsæ à nominibus pari ratione docendi exordium capiunt? Quid enim primum in geometria accepisti? Punctum sanè, et lineam, & planum, & superficiem, & figuram triangulam, & circulum,
B aliaque id genus, quid nam sunt, dignoscere, recteq; appellare. Vis ne igitur & medicinalem facultatem à nominibus exorsus perdiscere? ac primum omnium, vt singulas corporis partes appellare cōueniat, deinde et reliqua, quemadmodum sermonis processus, connexioque requiret; agnoscere? Aut tibi satis esse videtur, me ceu mutum, quæcunque doceri postulas; tibi ostendentem explicare? Mihi verò id non melius esse, teque ipsum hoc pacto discere, & alterum docere; haud facile esse videtur. Atque de his quidem sic mea fert opinio.

Quę prius, & quomodo docere velit, proponit. Cap. II.

C CAeterùm audiens, & in puerum hunc respiciens; memoriæ, quæ sensui patent, commendato. Ante omnia vt interiora appellanda sint, animal quopiam homini quàm simillimum dissecantes; instruere te conabimur: Nihil enim impediet, tametsi non omnia omnibus similia sint; quòminus summam saltem cuiusque doceamus. Verùm priscis temporibus in humanis corporibus huiusmodi generosiùs ostendebant.

Diuisio Corporis in maximas partes. Cap. III. E

MAximę corporis partes hę sunt, Caput, Collũ, Thorax, Manus & Crura. Thoracem autem non solum eam partem, quæ à iugulis ad præcordia vsque pertinet, appellamus: verùm etiam totum illud, quod intra iugula pudendaque concluditur.

De superioribus Capitis, & Faciei exterioribus partibus. Cap. IIII.

CAput vocatur quod pilis contegitur separatim, & simul cum facie. capillati autem prior pars Synciput, auersa verò occiput nominatur. partes à lateribus syncipitis positæ Tempora dicuntur, græcè Corsæ & Crotaphi. quod autẽ in medio capite est, vbi maximè capilli inuoluũtur, Verticem vocamus: partem sub syncipite, Frontem. iuxta tempora pilorum exortus Iuli gręcè, latinè Lanugo dicuntur. occipitis autem capilli promissi Crines vocitantur. vltimas frontis rugas græci Episcenium vocãt, nostri Supratentorium dixerint: quod oculis attrahimus, quando nobiscum aliquid altius cogitamus, aut veremur. alij verò partem sub supercilijs carnosam Episcenium vocauerunt. At supercilia hirsutæ frontis extremitates sunt: quorum interstitium Mesophryon græcè, latinè Glabella, quòd glabrũ sit, dicitur. sub supercilijs Palpebræ, quas etiam Genas vocant, altera supra, altera infra sitæ sunt. G ab ijs prodeuntes pili gręcè Tarsi & Blepharides, latinè Cilia nominãtur. harum extrema, cùm nos dormimus, sese cõtingentia, Coronæ & Chelæ hoc est, Vngulæ dicuntur. superioris palpebræ superficiei quod super impendet, Cauum: illi autem respondẽs inferius, Subcauum vocant. Id sanè & in aqua inter cutem, & alioqui in prauo corporis habitu, & in longinquo hęmorrhoidum effluuio, & antiqua mulierũ menstrua purgatione, nõnunquam etiam inchoantibus lippitudinibus intumescere cõsueuit. Huiusmodi verò lippitudines mitiores esse videntur: propterea & id genus affectus, quoniam cauæ partis tumor est, gręce κοιλοιδιάν dicitur. At cauæ superioris inferiorisque palpebrę extremitates à gręcis Canthi, à nostris Anguli nominãtur: alter maior ad nasum vergens, minor alter tempori propinquus. H

De Oculis exterioribus partibus. Cap. V.

OCuli verò quod in medio aspicitur, Visio et Pupilla nũcupatur. Glenam etiam simulacrum in pupilla apparens vocant. Quod autem inter pupillam atque album, continuum interiacet, Iris est: sic vtique, quòd colore euariet, nominatur: nam modo nigrum, modo

A igneum, modo cesium, modo splendidum id esse conspicimus. Corona nigrum ambit, & ab albo distinguit: quæ circulus et copula oculi tunicarum est. Earum sanè prima duabus naturis prædita duo quoque nomina gerit: Cornicularis quidem in medio, & vsque ad iridem: hæc enim eius particula expolitis cornibus assimulatur. candida verò est altera pars omnis, qualis & aspicitur: nihil mediæ neque natura, neque colore similis. ipsi autẽ vocata Epidermis super incumbit. qua in iuuenibus & senioribus, & in affectu, qui Chemosis græcè, Vnguis latinè dicitur, abscedente atque elata, ruffum siue igneum cernitur. Aliæ tunicæ qua sint nomenclatura præditæ; paulo inferius in animalis disse-
B ctione explicabitur.

De Faciei infra oculos partibus. Cap. VI.

SVb oculis insurgentia ossa Subocularia nonnulli, alij Hypopia nominant. A superciliorum medio interstitio, quod Glabellã vocari diximus, deorsum versus nasus protenditur. cuius foramina Rhothones, & Nares, atticè quoque Myxæ appellantur. sed Hippocrates pituitosum excrementum per ipsas destillans, Myxam, latini Mucorem vocant, Atheniẽses verò Coryxam. cartilagineum illud, quod foramina distinguit, nasi Interseptum est. partes osseę, quæ vtrinq; ad malas ver-
C gunt, nasi Dorsum. ęxtrema verò hinc atq; in huiusce ossei fastigij Pinnæ vocatæ sunt. istæ in vehementiori spiritus difficultate, & alioqui cùm voluerimus, agitantur. carneum autem illud ante nasi septum in labia descẽdẽs Columna, nasi Extremitas, Globulusq; appellatur. at sub columna in superiori labro cauitas Philtrum græce vocata est: quasi Amatoriũ, siue Amabile dixeris. sed totum sub naso superioris labij Hyporinon græcis est: latino vocabulo caret. deinde labia duo: quorũ extrema græcè Prochila, latinè Prolabia dici possunt. qua parte autem committuntur, Prostomion vocant. inferioris labij cauitatem Nympham. Auriũ foramen, per quod voces exa udimus, Auditũ appella-
D runt. partẽ pendulam latini Fibram, gręci Lobon vocant. quam etiam solam auris particulam nomen habere, cæteras verò nomine carere dixit Aristoteles. cæterùm medici illis quoque nomina imposuere. Pinnam quidem supremam partem latam atq; decliuem appellauerunt: Helicem totum illud, quod deinde aurium extremam oram ambit: Anthelicem id, quod in medio cauitatem extollit. Concham post anthelicem cauum: oppositam verò conchæ eminentiam iuxta temporis fines Tragum, latine Hircum dixeris: helicis finem, qui subbreuis est, Antilobida vocant.

De reliquis Faciei partibus. Cap. VII. E

TOta capitis prior pars Facies dicitur. Malæ ſub oculis faciei eminentiæ ſunt vbi pudoris ſedes eſt:maximeque ibi rubor oſtenditur. poſt malas autem Maxillæ habentur:quarum altera ſuperior, altera inferior eſt.inferiorisque maxillę acies Mentum eſt.ſub eadem inferiore maxilla carnoſa pars Leucania græcè dicitur. ſed nonnulli hanc quidem carnoſam partem Mentum, Leucaniam verò cauum iugulo proximum appellauerunt. Barbæ prima ſub temporibus germinatio Iulus à gręcis,à noſtris Lanugo dicta eſt.primus eius in ſuperiori labro exortus græcè Propogonium:latinè Probarbium, ſi fingere liceat, dicito.qui pili poſtea adaucti Myſtaces appellantur.ſed in ſummo mento pili Pappus,ſub mento autem Hypena græcis vocibus dicuntur: latina nomina deficiunt. F

De Ore,in eoq; contentis. Cap. VIII.

PRima labiorum diuiſura, & interior vſque ad fauces inanitas Os eſt.in ore autem alia ſunt,& Dentes,quos nonnulli Cranteras appellant.horum primores quatuor Inciſores,Caninos autem ſequentes vtrinque ſingulos:Molares verò, & Maxillares poſt caninos vtraq; ex parte quinos vocare conſueuimus:Sophroniſteras,hoc eſt, moderatores horum intimos atque vltimos gręci vocant:quòd eo tempore,quo moderatos temperantesque eſſe oportet,oriri incipiunt. Ab vtraq; parte vnus eſt,Genuinos latini appellāt.totidem & ſuperioris maxillę,eademque nomina ſortiti ſunt dentes. Maxillarum colligatio Habena, Menſæ ſummitates latæ molarium,Mortariola & maxillarum cauitates, in quibus dentes defixi ſunt, appellantur. Gingiuæ circa radices dentium carunculæ ſunt.Linguæ radix, vnde ipſa exoritur, nominatur.pars eius muſculoſa ore contenta Lingua eſt.Ceruix,quę ſequitur. Paraſyra autem, quæ ab vtroque linguæ latere ſunt, græci nominant: Hypogloſſida partem linguę inferiorem;Epigloſſida verò,quod intimum eſt gutturi operculum quoddam impoſitum; ne cùm deuoramus,quippiam in pulmones irruat.ſed, cùm ſpiritus ducitur, ne tranſeuntem aerem impediat;ſublimis attollitur.Cœlum verò,et Palatum concaua eſt ſuperioris maxillæ pars.Columna et Gurgulio quidam ex palato proceſſus,quem Ariſtoteles Vuiferum nominauit:quoniam ea parte inflammata vuæ quiddam ſimile pendere videtur. Vuam enim nō partem,ſed affectum nominari oportet.Fauces omnis ea capacitas, quā inter deuorādū dilatamus,vocata eſt.propterea & Homerus dixit. G H

Faucibus erupit vinumque humanaque membra.

A Neque enim ex arteria aſpera,& pulmone cibum potumq́ue Cyclops euomuit.id enim mirum in modum rude,ſatuumq; fuiſſet.Pariſthmia dicuntur,& Antiades, & Mala,latinè Tonſillæ, carnoſæ quædã glandulosǽque partes vtrinq; à lateribus faucium poſitæ.Hæ numero quatuor ſunt,duæ in ſummo gutture vtrinque,reliquæ inferius locatæ.

De Collo,eiusq; partibus. Cap. IX.

INfra caput eſt Collum,quod & Ceruicẽ vocant. Hypodiris græco vocabulo eſt in priori parte colli poſtremũ.in priori item colli parte Bronchus eſt, & Aſpera arteria,per quam ſpiritus ducitur. Bronchi B ſummitas Guttur eſt, At poſteriore colli parte Tendones ſunt.iugulis proximum cauum Homerus Leucaniam vocauit. ſed medici Anticardion,quaſi cordi oppoſitum,& Iugulationem appellant. Quæ autem à tendonibus ad humeros pertinent,Epomidas vocãt. Humerus verò brachij caput eſt,quod lato ſcapularum oſsi inſeritur, & cum toto etiã articulo copulatur. At humeri Acetabulum eſt lati ſcapularũ oſsis cauitas.lata ſcapularũ oſſa à grǽcis Omoplatę vocata ea ſunt, quæ tergo incumbunt:quorum intermedię eminentię ipſorum Dorſum dicitur. Acromion iuguli, ſcapularumq́ue oſſis copula eſt.Eudemus verò oſſiculum perexiguum eſſe dixit Acromion.Claues,quæ & Iugula dicun C tur,ſub imo collo oſſa ſunt cum pectoris oſſe commiſſa; humeros ſcapulasque,ne in pectus cadant,vt alijs contingit animalibus,prohibentia.nam cætera animalia iugulis priuata ſunt.quocirca & latiſsimi pectoris homo eſt.

De Ala,Humero,Brachio,& Manu. Cap. X.

ALa ſub humeri articulo cauitas eſt,in quam ſæpe humerus luxatione delabitur.Malam verò appellare haud græci ſermonis eſt. aliquid autem ſub ala cælantem ferre,ſub mala habere dicunt. Humerus illud etiam à latinis dicitur,quod exit ab humero,ſed à græcis Bra D chium. Huius apud humerum rotunditas Caput humeri eſt. Interior iuxta cubitum exceſſus,quem nonnullos imperitè Proceſſum autumare dixit Hippocrates,et ipſe alterum humeri Caput eſt.poſt humerum totus articulus,acutumq́ue illud, cui reclinati incumbimus, Ancon à quibuſdam,ab alijs Olecranon vocatur. Dores autẽ Siciliam incolentes,Cubitum,vt nunc apud latinos in vſu eſt,appellant.Quin Epicharmus cubito ferire κυβιτίζειν, hoc eſt cubitiſſare,verbum è verbo trãſferendo, appellat.oſsium verò brachij quod ſubijcitur Cubitus, ſupra poſitum Radius eſt. hæc ad Brachiale protenduntur. poſt quod lata pars & compacta,Palma latinè,græcè Metacarpion,Tarſusq́ue nomi-

natur. ſequuntur Digiti. Manus totum illud eſt, quod ab humero pen- E
det, & extremũ, quo apprehendimus. Ex digitis Magnus Pollexq; eſt ab alijs ſummotus: alter Index inter quatuor primus. tertius Medius vocatur, quartus Anularis, vltimus Paruus. ipſorum oſſa Scuticulę, & Phalanges, & Internodia. primi articuli Procondyli græco vocabulo, (latino enim carent:) medij, Condyli: poſtremi, Metacondyli. vnguiũ initia Radices vnguium vocantur. internę digitorum ſummitates Acini & Vertices. carnoſa pollicis pars ſub manus cauo inſurgens Stethos gręcè nominatur, quod apud latinos Pectus ſonat. ſpatium, quod inter indicem, pollicemque intercedit, carnoſumque eſt, ſub quo manus in cauum ſubſidet, Thenar dicunt: Hypothenar verò, quod ſub quatuor
digitis eſt. ſed omnem manus interiorem latitudinem Thenar Hippo F
crates vocaſſe viſus eſt. id apud latinos Vola ſignificat.

De Thorace, & eius partibus. Cap. XI.

A Iugulis pectus in priore parte eſt. medium autem, in quod coſtæ ſubeunt, Sternon vocant gręci, latini Os pectoris. ab auerſa colli parte ad metaphrenõ vocatum vſq;, Tergum eſt. Metaphrenon inter tergum lumbosque, vbi renes adhæreſcunt, locatum eſt. Lumbi verò dorſi vltima pars ſunt. carneę in pectore eminentiæ Mammę, atq; Vbera vocantur. mammæ extrema pars, Papilla: primum verò in pubeſcen
do incremẽtum, Faba dicitur. totum autem tumorem gręci Aſcoma G
vocãt: latinè Vtrem, ſiue Vber dicito. ſed in mulieribus magis propriè. Latus, illud totũ quod ſub ala eſt, appellatur. oſſa verò Coſtæ: inter ipſas ſpatia, Intercoſtalia nominantur. Spurię coſtę ſunt, quę ad pectorale os nõ perueniunt. Sub pectore cauum Ventriculi os dicitur: quod alij Procardion, quaſi latinè Præcordium, nonnulli verò Cor appellarunt: doloresque ibi orientes, cordis morſus, cordisque dolores eſſe dixerunt. Spuriarum coſtarum extremitates Cartilagines ſunt. Muſculoſæ autem partes ſub cartilaginibus collocatæ Hypochondria gręcè, ac ſi dicas Subcartilaginea, latinè Pręcordia à quibuſdam vocan
tur. Aluus ac venter deinceps locatur. Epigaſtrion græcè ſuper ventrẽ H
poſita cutis appellatur. Eius media cauitas Vmbilicus eſt, venarũ, per quas infans alitur, ſegmentum. vmbilici pars media, Acromphalon à græcis vocatur. cutis vmbilicum ambiens, quoniam corrugata ſenectutem ſignificat, Vetula appellatur. ſub vmbilico Abdomẽ eſt, & Aqualiculus. huic continua vſque ad pudenda pars Pecten atque Pubes dicitur; alij Ephebęon vocant.

De

A De genitalibus marium,& eorum partibus. Cap. XII.

GEnitalium porrò membrorum, quæ in maribus ſunt, propendens particula Colis, ac Stema eſt:quæ autem non pendet, Sedimentum, Collumque veſicæ.lineam per medium diſcurrentem apud græcos alij Trammida,alij Orrhon appellarũt. colis extremitas Glans eſt.cutis eam tegens Prçputium:præputijq; extremum Summum prç putij.cauernula verò, per quam ſemen, vrinaq; profunditur, Vrethra Vrinariumq; iter nominatur. Vretera autem ne dicito: Vreteres enim alij ſunt:per quos ſcilicet à renibus in veſicam vrina delabitur. Scrotũ
B ea cutis eſt,qua Gemini inuoluuntur. Geminos aũt,aut Teſtes appellare nihil intereſt. Geminorũ quod ſupra eſt, Caput,quod inſra, Fundũ vocatur. pars ſcroti laxior Laccopedon græcè, à quibuſdã Achichadaron,ab Athenienſibus Laccoſchea nominatur. inter ſcrotũ, & ſedimẽtum,& femur locũ Plichada vocant. Et tranſire græci διαπλίσσειν, & id,quod eſt circum, Amphiplix enunciãt. Sophocles verò & in Draconibus hoc verbo vtitur dicens, cardinem circum comprehendentem. perinde ac ſi dixiſſet, circumplexum cardinem.

De muliebribus Genitalibus. Cap. XIII.

C MVliebris autẽ pudendi quod ſupra eſt, Pecten dicimus. id triangulum eſt,& imi ventris terminus. ab alijs Epiſion appellatur. pudendi rima Schiſma à grçcis dicitur, Sciſſurã latinè interpretamur. muſculoſa in medio caruncula Nympha et Myrton, ab aliquibus Hypodermis, ab alijs Clitoris nominatur. laſciueq; eam tractare κλιτορίζειν dicunt. Myrtochilas verò vtrinque poſita carnoſa corpora. cæterùm hæc Euripho & Cremnos, id eſt Rupes vocat. Sed noſtræ çtatis medici Myrtochilas Pterigomata (quaſi alas dixeris,) appellant, Myrton verò Nympham.

D De Dorſi oſſibus. Cap. XIIII.

DOrſi oſſa vertebræ ſunt:quas etiam Homerus Aſtragalos, id eſt, talos vocat. tota autem vertebrarum compaga Spinam conſtituit. Extremum lumborum Os Sacrum eſt. id ab aliquibus etiã Hypoſpondylon, quod Subuertebrum latinè verteris, dicitur. Eius vltimum oſiculum Coccyx, ideſt Cuculus eſt.

De Reliquis uſque ad Inguina partibus. Cap. XV.

SVb coſtis molles partes à græcis Laparæ & Ceneones, à latinis Ilia vocantur. Deinde ilium oſſa, quorum excauata capita Heminç &

Acetabula. Clunes autem ac Sedilia post lumbos carnosæ partes: quoniam illis sedendo nitimur; ab alijs Nates dictę sunt. Sub quibus Hypoglutides idest Subnatales vocatæ iacent. E

De partibus ab Inguinibus usque ad extremos pedes. Cap. XVI.

INguina femorum priores partes sunt propè pubem posita. neruus autem ad acetabulum pertinens, ac totus articulus Coxendix dicitur. Femorum internæ partes Parameria græcis, Femina latinis sunt. Inter femina autem loca Mesomeria gręce, Interfeminia latinè dicito. Musculi genibus inhærentes Epigunides, quasi Geniculares dixeris, vocantur. ossi autem super genu posito Epigonatis græca appellatio, latina, Patella est: Hippocrates verò Epimylida vocauit. Genu articulus est Femur cruri committens. Poples posterior pars est, in quam genu inflectimus. Gastrocnemia græco nomine magnus musculus est, latinè sura: vnde latus neruus oriens ad calcem tendo factus adhærescit. Ossium verò cruris quod posterius est, Sura quoq; dici potest: prius autem, Tibia. Sed Herophilus Suram Radium etiam appellauit. vtriusq; ossis extrema pedi inserta Malleoli sunt. Tali verò nō rectè vocantur. Siquidem & humanus pes Talum sub malleolo abditum, non conspicuum habet. Calx postremum pedis rotundum est. Planta & Tarsus pars prior & ampla est. Stethos verò, id est, latinè Pectus, pars inferior post cauum, vnde nascuntur digiti, vocatur. Istos autem perinde, vt manus digitos, appellare, aliaque manuum digitis communia recensere, nihil est, quod impediat. F G

De Interiorū membrorū appellationibus. Cap. XVII.

IGitur quæ oculis aperta sunt, o fili, subiectaque his ossa in hunc modum nominare decens est. Modò interiora corporis membra Simiam dissecantes proprijs nominibus illustrare tentabimus. quandoquidem ipsa ossibus, musculis, extis, arterijs, venis, neruis ad naturam hominis proximè accedit: Secundò alia multifida: Tertiò ex bisulcis vtrinque dentatę. Non vtrinque dentata, ac solidipeda longissima ab hominis similitudine summota sunt. Quòd si aliquid de membris interioribus exteriora tradentes memorauimus; idem bis repetere vlterius opus non fuerit. H

De Capitis tunicis, ossibus, ac suturis. Cap. XVIII.

ASpice itaque sub caluariæ cute tunicam. hanc Pericranion, quod Cranion, hoc est, caluariam obuoluat, græci vocāt. Quam verò

A alia ossa ambientem tunicam videris, hanc Periostion, latinè circum ossalem verbum verbo reddens appellato. qua ossa caluariæ committuntur, Suturæ sunt: quæ duarum serrarum compagem imitantur. Earum vna quidem rotunda est, syncipután que circuncidit: altera occiput: tertia medium verticem diducit, quibusdam etiam hæc syncipitis suturam transiens, frontemque ipsam secans, inter supercilia terminatur. binę alię in temporum ossibus in squammarum modum totis oris paulatim extenuantur, atq; ita inferiora ossa superioribus leniter insidunt. Ipsis quidem vetusta nomina desunt, sed nuper à quibusdam Aegyptijs medicis græcam linguam male doctis imposita sunt syncipitis su-
B turam Coronariam, occipitis Lambdoide, idest lambda grecè literę similem, mediam verò Coniungentem appellãtibus. temporaneas etiã suturas Lepidoides à squammarum similitudine vocauerunt. ijdem & aliorum ossium partibus ab antiquis innominatis nomina indidere: quæ ego, vt alijs nostri sęculi medicis innotescant, non prætermittenda iudicaui.

De quibusdam Capitis ossibus. Cap. XIX.

INter caluariæ ossa meditullium Diploen nominant. vbi verò nasi initium est, crebra ibi foramina Ithmoide, hoc est cribri speciem re-
C ferentia vocantur. per ea indubiè sternutamentum, mucusque propellitur. Nonnulli & hac parte nos in cerebrum spiritum attrahere confirmant. Proxima auribus ossa ob firmitudinem Lapidea nomen habent. ab vtroque enim latere singula ossa dura, subalbidaque sunt, magnitudine caput maximi manus digiti æquantia: per quæ auditoria itinera seruantur. Alij proclíues occipitij processus Lapideos appellant, idque non rectè. inanes enim, & cauernosi, & minimè solidi nomini non respondent. Ab auditorijs autem meatibus ad malas pertinentes processus Iugalia ossa nuncupantur.

De Musculis quibusdam, & processibus in ca-
D pite. Cap. XX.

MVsculos caua temporum replentes Temporaneos; qui inferiorem maxillam amplectuntur, Mansores vocant. Tenues illi, & oblongi, deorsumque versus fauces vergentes processus Stiloides à columnæ similitudine dicti sunt. Eudemus autem ipsos gallorum rostris assimulat, ac sine appellatione relinquit.

De foraminibus caluariæ. Cap. XXI.

FOramina permulta caluariam excauant: quæ omnia duobus exceptis, quæ Cœca appellantur, nomine vocãt. inter se autem medici

altercantur, vtra nam hoc nomine appellanda sint:num illa, quæ propè maximum caluariæ foramen adiacent, per quod spinæ medulla in vertebras delabitur: an illa, quæ propè auditorias cauernas, & paulò prius iuxta maxillæ articulos sunt. Sed neq; illa, neque hæc adeo cœca sunt, quin ea in magnũ spinalis medullæ cauum peruadant, hæc sub foramina cribrũ repræsentantia subeant. ac per ipsa omnia nerui transire cõspiciuntur. de quibus in diuisionibus sermo habebitur. verũ ideo ipsi Cœca dixisse visi sunt, quòd nõ in rectum excauata esse cernantur. E

De Cerebro, Membranis, Neruis, Spinaliq; medulla. Cap. XXII.

INtra caluariam Cerebrũ cõtinetur. id Membranæ circumuoluunt altera crassior robustiorque ossi proxima: tenuior altera, & firma quidem, sed priore minus, quæ cerebrũ contingit. Summa cerebri pars Varicosa appellatur: inferior atque posterior Basis: à basi oriens processus Parencephalis grçcè, latinè Cerebellũ. Ipsius cauernç cçrebri Ventriculi: ventriculos interius obuoluẽs tunica Choroides, hoc est, secundis similis cognominatur. Herophilus autem & membranam Choroide, idest, secundis similem appellat. Germina à cerebro enascẽtia Nerui sensorij electorijque sunt: per quos sensus, & voluntaria motio fit, omnisque corporis actio perficitur. horum autem neruorum quidam à spinali medulla, & ex ipsam cingente membrana expullulant. Dorsalem verò, spinalemque omnem pariter per vertebras defluentem medullam nominant. F G

De Oculis. Cap. XXIII.

OCuli tunicarum primam inter extima, conspicuaque membra cornicularem superius nominauimus. secunda Rhagoides atq; Choroides græcis vocabulis dicitur. qua parte corniculari subijcitur, Rhagoides: quòd exterius læuore, interius aspritudine vuæ acino, quẽ grçci Rhaga dicunt, sit persimilis. qua verò albam tunicã subit, Choroides vocatur: quoniam venulis referta secundas quas vocant, fœtui circundatas repræsentat. Deinde tertia humorẽ à vitri similitudine Hyaloidea vocatum continet. hæc antiquo vocabulo propter tenuitatem Arachnoides appellata est: latinè Aranealem dicere ausim. at quoniã Herophilus eam reti cõtracto assimulat, nonnulli & Reticularem: alij ab incluso humore, qui vitri gerit similitudinem, Hyaloidea nominarunt. Quarta membranula guttam quandam humoris Crystalloidea nominatam includit. hęc antiquitus nomine caruit, à posteris Lenticularis ob figurã, Crystalloides ab contento humore cognominata est. H

A De prima & secunda colli Vertebra, Osse ypsiloide, Gula, Tonis, Aspera Arteria, Gutture, & Bronchijs. Cap. XXIIII.

PRimam colli vertebram Dentem appellare mihi videtur Hippocrates. Sub tonsillis ossiculum gutturis caput continens quidam à figura ypsiloides appellauerunt, quod Ypsilo græco elemēto sit persimile. Cęterùm Herophilus, quoniam tonsillis assideat, Assessorē vocat. Secundę vertebrę processus sursum, ac prorsum versus spectans Pyrinoides ab oliuæ nuclei similitudine dictus est. Iter illud, per quod ci-
B bi potionesq; in ventriculum descendunt, græcè Stomachus, & Oesophagus, latinè Gula est. Nerui ab vtroq; eius latere Toni, cæteraq; sensoria, atque fibrosa pariter Toni dicuntur, Tenores in latinum vertere liceat. Asperæ arterię summum Guttur est. anuli ad eius plexum creati Bronchia, Cauernæ, & Aortæ nominantur.

De Cordis partibus, mēbranisq; Pectoris. Cap. XXV.

CAloris vitæ, arteriarumque motus initium cor est · eius summa pars Caput dicitur, infima & acuta Fundum. cauitates ventriculi, crassior & læuus Arteriosus est, tenuior & dexter Venosus, læuo ca-
C pacior. ab vtroque autem capitis latere ceu alę prominentes, cauę, molles, & ad totius cordis motum agitabiles, cordis Auriculę sunt. Cor circumplexæ membranæ Pericardios nomen inditum est. Ex membranis pectoris quæ ipsum in duas diducunt partes, Intersepientes appellantur: quæ costas interius vestiunt, Succingentes. Membrana, quæ pectoris viscera ab inferioribus disiungit, Trāsuersum septū, & Phrenes.

De Glandulosis carunculis. Cap. XXVI.

EX glandulosarum carnium genere, quas Adenas græci vocant, (multæ autem sunt,) aliquæ in collo, nonnullæ sub alis, quædam
D in inguinibus, aliæ in mesaręo vocato reperiuntur. Carnes quædam leniter subpingues ac fragiles sunt. inter has & vocatus Thymus numeratur: qui in regione capitis cordis locatus est, septimæ colli vertebræ insidens, asperæque arteriæ extremo, qua cum pulmone committitur, adhærescens. non in omnibus tamen inuentus est.

De Ventris inferioris partibus. Cap. XXVII.

SVb transuerso septo Venter est. cuius summa pars, primaq; Ventriculi nomen habet. deinde primus intestini exortus Hostiarius latinè, seu Ianitor, græcè Pyloros est. postea Ieiunum intestinumsem-

per alimento priuatum: vnde ipſi quoque vocabulum fuit. iſti conti- E
nuum Gracile inteſtinum eſt. Ex gracili biceps prodit exortus. vocatur autem altera eius pars Cœcum inteſtinum, quoniã reuera cœcum eſt: altera Colon græcè, & Venter inferior, & Laxum inteſtinum à latinis. id Homerus & Nieram appellat. Eſt autem totum inteſtinorum vinculum ac firmamentum, quod Meſenterion, ac Meſarçon grçci vocant. Arçam verò & ventrem, & omne inteſtinum vetuſtiſsimi græci appellabant, ex quo ad hæc vſque tempora hoc nomen Meſaræon deriuatum eſt, latini Lactes appellaſſe videntur. Poſt grande inteſtinum colon appellatum Rectum eſt iuxta ſedem ac principem. Quod ex or-
biculato ventriculi fundo egerminat, ipſumq; & aliquam cæterorum F
inteſtinorum partem velat, Epiploon grçci, quaſi Supernauigãs, Omẽtum latini vocãt. A renibus exoriens membrana, omnibusq; prætenta inteſtinis Peritonæos eſt. At propè inteſtini primum exortum poſita caro præpinguis, glandulisque interſtincta Pancreas vocata eſt.

De Iecore, & in eo contentis. Cap. XXVIII.

A Dextra ventriculi Iecur eſt. Iecoris autem pars Tranſuerſum ſeptum, Peritonæumque attingens conuexa, quæ infra ventriculo inhæreſcit, Caua dicitur. Sub maxima eius fibra bilis vaſculum ſi-
tum eſt, cuius media & anguſta particula Ceruix eſt, infima Fundum. G
Iecoris Porta vena eſt, per quam alimentum illabitur. Quæ in ſacrificijs autem aruſpices Portas, Menſam, Gladium, & Vnguem appellant; in homine quoque, ſed obſcura & atque incerta reperiuntur: ad nullumque medicinæ profectum neceſſariò nominantur.

De Liene, Renibus, Veſica, Vrinarijs, Seminarijsq; uaſculis. Cap. XXIX.

VEntriculo à ſiniſtra Lienis incumbit, cuius craſſiſſima ſumma q pars Caput eſt. propè vltimas autem coſtas Renes duo: ex qui-
bus duo vrinæ ductus Vreteres græcè appellati veſicam intrantes pro- H
deunt. Veſica verò conceptaculum eſt, in quod vrina è renibus per vreteres delabitur, à veſica eſt Ceruix, Sedimentum, Tranis, & reliqua cõ memorata ſuperius. At ſeminaria vaſcula quatuor ſunt, duo varicoſa, duo Glanduloſa: quæ Genitales etiam venæ vocatæ ſunt. varicoſorum partes illæ, quæ teſtibus adiacent Aſſeſſores dicuntur. Quidã verò omnia Aſſeſſores appellari nihil laborant. Cæterùm an hæc eadem in fœminis perinde, vt in maribus, conſtituta ſunt, contemplandum eſt. Fœminas varicoſis aſſeſſoribus carere Herophilus planè exiſtimat, nos verò in pecudis vtero è teſtibus enata vaſcula, atque vtrinq; varicis inſtar

A reuoluta conſpeximus. hęc autem in vteri cauum perforata ſubibant: è quibus mucoſus quidã humor, ſiquis exprimeret, emanabat, magnaq; erat ſpes hos ſeminarios eſſe canales, & eorũ generis, qui varicoſi nuncupantur. id autem vt ſe habeat, diſſectiones ſeorſum declarabunt.

De muſculis Lumborum. Cap. XXX.

INtra lumbos muſculi Pſoæ græco vocabulo nominantur: qui ſoli etiam in dorſo lumbis agnati ſunt. Iſtos aliqui Vterales neruos, alij Vulpes cognominant. atq; in libro Cnidiarum ſententiarum nomen iſtud ſcriptum eſt. Si renum autem morbus vexat, notæ hæ ſunt, ſi lo-
B tium craſſum purulentumq; ſit, ſi dolor lumbos, ilia, inguina, ſumenq; torqueat, tum verò & vulpes male habet. Vnde iam conſtat, quanti iſta ſcire interſit: quò ea, quæ ſic cognominãtur, agnoſcas. Clitharchus exteriores dorſi muſculos Pſoas, Vterales neruus, ac Vulpes appellari falſò opinatur.

De Genitalibus fœminarum Loci. Cap. XXXI.

GEnitale autem mulieris membrum græcè Metra & Hyſtera, latinè Vterus Vuluaq; vocatur. Hippocrates & Delphyn & Genituram dicit. Eius ſurſum verſus vtrinq; proceſſus Cornua et Cirri ſunt
C ipſam exterius ſuſtinentia vaſa. medium atq; ſupremum Fundum eſt. quæ vtrinque ſunt, Humeri: eius extremitas Ceruix, atq; Collum. colli Hoſtium primus meatus: Hippocrates græcè Amphidion à rotundi ferri, quò præfiguntur aratra, ſimilitudine vocat. deinde cauum, quod ſequitur, multis appellatiõibus exprimitur. muliebris enim Sinus dicitur, muliebres loci, Vterus, ac Vulua. Sed totum genitale cum exterioribus Pudendum, obſcœnioriq́ue vocabulo cunnus.

De teſtium tunicis, alijſq́ꝫ partibus. Cap. XXXII.

D AT circa teſtes tunicę ſunt latinis carentes nominibus, à gręcis autem Erytroides vna, Dartos altera nominatur. neruus quoque cum arteria concauus ad teſtem peruenit, qui Suſpenſor à noſtris dici poteſt: Cremaſtera græci nuncupant. venulæ pariter ad teſtes, vnde nutriuntur: hæque teſtium Altrices nominantur.

De venis. Cap. XXXIII.

ALiarum quoque venarum nomina, (vt ſemel dicam,) hæc ſunt. ſi gracilem tunicam habẽt, ſanguineq; complentur, Venæ ſunt. omnes verò magnæ venæ Ventres appellantur. poſtea inter medicos vſus obtinuit, vt ea vena, quę à iecore in renes propagines mittit, Caua

diceretur. in ea Praxagoras initium esse febrium affirmauit: solamque eam Cauam ipse nominauit. Cæterùm alij & eam, quæ sursum in cor per transuersum discrimen euadit, alij & hanc, & priorem vnico vocabulo Hepatitin, (latinè Iecorariam dixeris,) vocitát. à liene exeuntem Splenitin, idest, Lienariam. Cæterùm non, quemadmodum in iecore, ita & in liene sursum versus, deorsumque in sinistra parte discurrens vlla vena reperitur. qui verò id asserunt, impudenter mentiuntur: quandoquidem venulæ in lienem pertinentes & graciles sunt, & ibidem in liene finiuntur. Philistio italus medicus pro doriensium eam partem incolentium more quasdam venas, quæ per tempora in caput ascendunt, Aquilas vocat. venas à corde illicò nascentes Dracontidas Hippocrates nominat. Herophilus venam crassissimam grandissimamq; ex corde pulmones petentem Arterialem appellauit. in pulmonibus enim contra, atque in alijs, res habet. nam venæ in his validæ sunt, proximeque ad arteriarum naturam accedunt: arteriæ contra imbecillæ, venarumq; naturam sapiunt. Omnium autem quos nouerim, primus Dionysius Oxymachi Efflorescentiã, græcè Epanthismon nomen nouum adinuenit. aitq; Eudemus Efflorescentiam venam appellari. Sed mihi quidem Dionysius rem venæ similem efflorescentiam, neque idem venam atque efflorescentiam, sed quoddam aliud aduentitium sanguinis receptaculum vocare visus est: idque ipse ita esse testatus est eodem loco sæpius venam, efflorescentiam, arteriamque inculcans, ac repetens. neque enim, si rem eandem venam efflorescentiamque putaret, ita vnquam locutus esset. nam etsi nihil aliud efflorescentia, quàm vena est: nihilominus ipse aliter sensit, atque appellauit.

E F G

De Arterijs. Cap. XXXIIII.

Arterijs præterea vetustissimi græci Venæ nomen imposuerunt: cumque venas micare dicebant, arterias intelligebant. arteriarum enim micare, seu palpitare munus est. Eas etiam tortas, & spirabilia vasa, & cauernas, & inanitates, & neruos appellarunt. Aortam verò eam præcipue Aristoteles vocat, quę per dorsum omnium maxima fertur. hanc Crassam Praxagoras appellare cõsueuit. Cauas autem per collum subeuntes Carotidas, idest, Somniferas antiqui nominarunt: quoniam compressæ hominem sopore grauabant, vocemque adimebant. Cæterùm nostro sęculo non arteriarum, sed neruorum sensoriorum propè iacentium id vitium esse compertum est. quare si nomen permutare volueris, nihil peccati admiseris.

H

De

A De Neruis Tẽdonibus, Cartilaginibus, Mẽbranis, Tunicis, Adipe, Carne, atq; Medulla. Cap. XXXV.

NEruì à cerebro, ſpinæq; medulla prodeuntes Actiui, Senſorij Electiui, atque Toni: qui circa artus ſunt, Copulatiui dicuntur, craſſæ autem ex occipitio propagines, quæque ad calcem è muſculo naſcentes feruntur, Tendonis vocabulum habent. Cartilagines ſunt, in quas oſſa degenerant, neruis duriores. Membranæ tenuia ſunt velaméta: Tunicæ, craſsiora. Adeps pinguiſsima eſt alimenti concretio. Caro autem in viſceribus illud eſt, quod inter vaſcula concretum reperitur,
B ſubtegmen quoddam, ac veluti receptaculorum texturæ fartum: quò inania eius ſpatia compleantur. In muſculis Caro pars fibroſa ac firma eſt, & quæ in vlceribus, oſsiumque cauis recens concreſcit. Medulla verò in dorſo Dorſalis, in vertebris Spinalis, has etiam ambiens membranula Spinalis dicitur. Medulla intra caluam cõtenta cerebrum eſt: Sed in alijs oſsibus Oſſalis vocatur: ſiue in magnis inſit cauis, vt in femore atque humero, ſiue in anguſtis foraminibus, quas Serangas, id eſt, cauernas, vocant: vt in coſtis ac iugulis.

De Humoribus, Excremẽtisq; corporis. Ca. XXXVI.

C SAnguis calidiſsimus eſt, flauiſsimusque ſuccus. Pituita album craſſum, ac ſubſalſum excrementum eſt: quod cum reſiccatur, nigreſcit. Bilis flaua amarum eſt, ac flauum excremẽtum. Porracea acris eſt, atque ſubuiridis: Aeruginoſa verò eſt valde mera, atque ſyncera. Atra bilis autem Sanguinis craſſamentum eſt. Alij nigrum ſanguinem atrã eſſe bilem aſſeuerant. Reliqua excrementa huiuſmodi ſunt: Saliua quidem oris eſt humiditas. Mucus ſalſum eſt cerebri purgamentum. Sudor eſt per omne corpus effuſa humiditas. Vrina eſt nitroſus humor in veſicam delabens. Flatus eſt in inteſtinis ſuperuacuus ſpiritus. Cypſelis ſunt aurium ſordes, quas Cerumina, aut Marmorata veteres latini
D appellitabant. Menſes in mulieribus ſunt menſtrua per vuluam ſanguinis excrementa: quæ cùm alba ſunt, non menſes vltra, ſed Profluuium nominatur. Lac eſt in mammis alimenti concoctio. Semen, græcè Sperma, Thora, et Gonos, hoc eſt, Genitura idem ſignificant. id verò eſt ſpiritus ſimul, atq; alimenti genitalis in aſſeſſoribus concoctio. Praxagoras peculiari quodam modo ſuccos nominauit, Dulcem, Tempẽratũ, & Vitreum: hos à pituitę ſpecie ſic vocauit: item Acidũ, Nitroſum, Salſum, & Amarum. hos ita, vt guſtatus iudicat, appellauit. alios præterea Porraceum quidẽ ex colore, Vitellinũ verò ex craſsitudine: alios quoq; Abraſorios, quoniam ad raſuram parant: alios Stagnantes, quòd in ve-

nis inhæreant, neque in carnem subeant, quia tenues, intra venasq; ab- E
sorpti quiescunt. in summa omne liquidum Praxagoras Chymon appellat. At Mnesitheus quod liquidum est, Chylon, idest, Succũ nominat: Sed gustatilem qualitatem, siue in arido, siue in liquido positam Chymon, idest, Saporem vocat. Calorem autem, atq; Spiritum Zeno idem esse censuit. Sed medici distinxerunt, Spiritum, quem spirando trahimus, Calorem autem spiritus elisioné appellãtes. Alij vitę quoddam principium calorem esse dixerunt.

De Fœtu, & ad eum pertinentibus. Cap. XXXVII.

FOetus membranis inuoluitur: quarum tenuem ac mollioré Amnion vocat Empedocles, Agninã latinè dicito. Inde & Hilithya, F
quæ partui præest, Amnias mihi agnominari visa est: non à Cretæ, vt alij existimant, quodam portu. Nos hanc tunicam dissecantes, humoris cuiusdam longè illo, qui in secundis continetur, mundioris plenam inuenimus: accurateque æstimantibus veluti quidam fœtus sudor videbatur. per vrinaculum verò humorem quendam in secundas instar vrinæ transfundi cognouimus. Sed Amnius interior fœtui, Secundę exterius vuluæ breuis atque venosa tunica adhærebant. è secundis Vmbilicus oritur ex duabus venis totidemque arterijs compositus, & ex quinto appellato Vrinaculo, breui vasculo, vtrinque cauo, è vesicæ fundo in secundas intrante. G
Plurima in homine reperta huiusmodi appellationibus insignire oportet. quòd siquid in his omissum fuerit, non ideo tamen plurima ob pauca quædam conniuentibus oculis præterita aspernari conueniet.

RVFFI EPHESII DE CORPORIS HVMANI PARTIVM APPELLATIONIBVS

Quæ in altero libro primo continentur.

RVFFI EPHESII DE CORPORIS HVMANI PARTIVM APPELLATIONIBVS

Alter Liber primus.

Iunio Paulo Crasso Patauino Interprete.

Quæ sit libri necessitas. Cap. I.

A Iquis fidibus canendi artem doceri cupiat, ante omnia fides peritè tractare, singulasq; proprijs nominibus appellare discat, necesse est. Grammatistæ ante legendi, cæteræque doctrinæ scientiam, elementorum nomina pueros prædocent. nec non in Geometria, quid linea sit, quid superficies, quid planum, quid figura triangula, quid circulus, id genusque alia, quoque ritè nominè appellentur, prędiscere opus est. in alijs itidē artibus prænotiones vocabulorū similiter edocent. Medicam itaq; artē capescere optantibus elemēta prius tradere perquàm necessariū esse duxi: vt quęq; videlicet corporis pars rectè nominanda sit. B quandoquidē diuinissimus Hippocrates in libro, qui inscribitur, De locis in homine, ita loquitur. Corporis autem natura sermonis in medici" na principium est. Nos igitur etiā à simplicioribus exteriusq; aspectui" subiectis exorsi eorum prænotionem appellationesque trademus.

Quæ sunt maximæ corporis partes. Cap. II.

MAximæ corporis partes Caput, Collum, Thorax, Manus, Cruraq; sunt. Thoracem non solum à iugulis ad præcordia vsque, sed totum à iugulis vsque ad genitalia vocamus.

De Capite, eiusq; partibus, vsq; ad Nasum. Cap. III.

CApvt, quod capillis intectum est, simul etiam cum facie & alia sic appellantes comprehendimus. prior capillata pars Syncipur

dicitur:in quo & sutura est, quoniam ipsi coronas circumponimus, E
Corona vocata. posterior Occiput. partes ab vtraque syncipitis parte Tempora:pars media qua maximè conuoluuntur capilli, Vertex:sub syncipite Frons sita est. in temporibus pilorum exortus Iuli græco vocabulo, latinè Lanugo:posteriores occipitis pili à græcis Chætæ, à nostris Crines dici possunt. vltimam frontis rugam Episcenion græci dicunt, quod Supertentorium nostris sonat. partes frontis pilis hirtæ Supercilia sunt:horum media intercapedo Mesophryon apud græcos est, romanis Glabella. inde Nasus porrigitur.

De Naso & alijs faciei partibus vsq; ad Labia. Ca. IIII. F

NAsi extremum Globulus dicitur. quod nasum in duas cauernulas distinguit, Interseptum. à globulo carnosum quoddam in labium descendens Columna est. nasi caua ab vtroque intersepti latere, per quæ olfactus præstatur, Nares vocantur. nasi Alę, seu Pinnæ huiusmodi caua ambientes sunt. sub columna subsidens cauitas supra labium Philtron græcè, latinè Amatorium dicitur. totum verò, quod infra nasum supra labia est, Hyporinon appellāt. deinde Labia duo, quorum summa Prochila græci dicunt. tu Prolabia, si lubet, dicito. quà cōmittuntur autem Prostomion est.

De Oculorum partibus. Cap. V. G

SVb superciliis Oculi sunt. quæ oculos contegunt, Palpebræ sunt. harum altera supra, altera infra est:quarum in conniuendo congressus Tarsos vocant. pili ex palpebris enati Cilia sunt. Tarsorum extrema Anguli magnus naso, exiguus tempori finitimus. Coræ pupillæ sunt:Glenæ oculorum media, per quæ videmus. Alij Pupillam id vocant, quò videmus, Coram autem & Glenam simulacrū in pupilla cōspicuum. post hæc autem quæ sunt nigra, cæsia, aut splendida, à colore nominantur Iris:circulus est prædicta albo continuans. Sub oculis loca Hypopia gręcè, latinè Subocularia sunt. H

De Malis, Maxillis, & Mento. Cap. VI.

HIs insurgentes eminentiæ subiacent Malæ vocatæ:quę per pudorem erubescunt. sub his Maxillæ, seu Mandibulæ. quarum inferioris extremum in acutum desinit, Mentumque est. à quo vsq; ad inferius labium os fit rotundum, atque prominens. sub mento carnosa pars à græcis Anthereon, seu Leucania dicitur. verùm alij Anthereona hanc partem, Leucaniam verò cauitatem iuxtà iugulum appellant.

A ## De Aurium partibus Cap. VII.

AVriculæ eminentiæ sunt ab vtroque tempore iuxta extrema collocatę.quarum cauernulę Meatus Auditorij vocantur:per quos audimus scilicet.harum inferiores carnosęque partes Fibrę sunt,superiores cartilaginosęque Pinnæ. Helices, quę deinde circunferentiam ambiunt: Anthelices verò in medio post helicem extumescentes propè cauitatem particulæ. cauitas ipsa Concha dicitur: conchæ opposita propè temporis finem elatio Tragus,idest Hircus vocatur:huic opposita ex crassiore anthelice Antitragus.

B ## De Ore,& in eo contentis. Cap. VIII.

OS est prima labiorum diuisura, & reliqua omnis vsque ad fauces inanitas.in ore & alia quædam,& Dentes sunt: quorum priores octo Incisores dicuntur:Canini hos sequentes quatuor.reliqui omnes viginti Molares. sunt horum extremi atq; interius cōditi Sophronisteres,id est,Moderatores ac Temperātes nuncupantur:qui tum,cùm sapere incipimus,oriuntur.Genuinos latini vocant.dentes circumplexę carunculæ Gingiuæ sunt:quarum cōmisura Habena dicitur. latæ molarium dentium summitates Mensæ nominantur:maxillarum cauitates,in quibus dētes defixi sunt, Mortariola atq; Presepia.Linguę exor-
C tum Radicem vocato: Ceruicem, quod sequitur: eius summum Proglosson,quasi Prelinguium dixeris:eius latera Parasira,idest,assequentia.quod est infra linguam Hypoglossis est: Epiglossis, quod interius supra guttur est arteriæ asperę tegumentum: quò inter deuorandum nihil in pulmones decidat:inter spirandum verò, ne spiritus ascensum impediat, extollitur. Quod supra linguam in orbem cauum est, Cælum,Palatumùe dicitur.quę deinde superius pendet caruncula,Columella est: quam alij Gurgulionem, Vuam alij vocitarunt.ipsi subijcitur Arterię Asperę caput.

De Collo,& eius partibus. Cap. IX.

D DEinde Collum & Dera grecè, cuius prior pars Bronchus, & Aspera Arteria: Circa medium prominentia Guttur: auersa pars Ceruix & Occipitium: propè iugula cauum Anticardium & Iugulatio nuncupatur.

De Epomide,Humero,Scapulis,Alis,& reliquis usque ad Extremam manum. Cap. X.

A Tendone autem ad humeros pertinentia Epomides nominantur.Humeri capita sunt eorum ossium,quę à grecis Brachiona, à nostris etiam Humeri vocantur. Sceptula operta siue lata scapularū

ossa tergo imposita lata ossa sunt: quorum media eminentia Spina est. iugulorum latorumque scapularum osium copulæ Acromia dicuntur. continēter Claues adsunt, seu Iugula. Ala est sub humeris cauum, in quod frequenter humerus luxatus delabitur. deinde Humerus est, qui Brachion à gręcis vocatur. articuli angulus, quo nitimur inclinati, Ancon est, siue Olecranon: latinè Cubitus. Quod sequitur, Vlna, siue Lacertus siue Brachium est: quod brachiali terminatur. postea Palma: deinde manus Pectus, alij Hypothenatron vocant, sub pollice est. postea est manus cauitas, quæ Vola nominatur. Ex digitis vnus ab alijs distans Magnus, Pollexque dicitur. Index autem inter alios quatuor primus est, alter Medius, tertius Anularis, vltimus Minimus. horum ossa Scuticulæ, aut Phalanges, aut Internodia vocantur. quorū curuaturæ Condyli, sed primæ Procondyli, vltimę Metacondyli, omnes à latinis Nodi vocati sunt. vnguium initia Radices vnguium appellantur: digitorum extrema Acini, aut Cacumina. interstitium anularis ac pollicis, Thenar est. Hippocrates autem totum hunc locum Thenar appellasse visus est: qui apud latinos Volæ nomen habet. E F

De pectoris ac dorsi partibus. Cap. XI.

A Iugulis autem in parte priori Pectus ac Sternon est. Tergum verò posterius à ceruice ponitur. Deinde quod appellant Metaphrenon, hoc est, pars è regione septi posita. sequūtur Lumbi pars dorsi infima. in pectore carnosę eminentiæ Mammę sunt, quarum summa Papillæ: totum, quod sub ala deorsum versus protenditur, Latus est. ossa Costæ & Spathæ. quarum primæ inter se committuntur ad terminum osis, quod greci Sternon, Latini Os pectoris nuncupant: qua cor situm est, Septum trāsuersum aliqui Phrenes, aliqui Procardiam, quasi ante cor positum, aliqui Cor nominant. post ipsum est vētriculi Hostium. inter costas spatia Intercostalia vocant. Spuriæ costę sunt, quæ non inter se coeunt. Hæ in cartilagines degenerant. G

De Ventris, seu Alui partibus. Cap. XII.

MVsculosæ partes sub cartilaginibus Hypochondria gręcè, Subcartilaginea latinè, à quibusdam Pręcordia dicta sunt. Deinde Aluus est: quem alij Ventrē nominăt. quod in medio est, Epigastrion græci vocant, super ventrē scilicet cutem. media cauitas Vmbilicus est, ei circumdata cutis Vetula vocatur: quòd ea corrugata senectā adesse significat. quod sub vmbilico ponitur, Abdomen ac Sumen est. quod postea ad genitalia vsque pertinet, Epision, Pubes, ac Pecten dicitur. H

A **De Virilis membri partibus. Cap. XIII.**

GEnitalium maris quod pendulũ est, Stema græcè, Coles latinè, Penisq́;, dicitur. quod nõ pendet, Hypostema hoc est, Sedimentum, aut Perinæus. eius extremum Præputium est. Scrotum quo testes continentur, appellatur. eorum superior pars Caput est, inferior Fundum. partem laxiorem scroti Laccopedon dicunt.

De Fœminarum locis. Cap. XIIII.

B MVliebrium locorum pars superior Pecten est: Fissum verò prima diuisio. in medio sita musculosa caruncula Myrton, aut Nympha est. Myrtochila verò à lateribus collocatæ pinnæ.

De dorsi ossibus, extremisq́; eius partibus. Cap. XV.

DOrsi ossa Vertebrę sunt. vniuersa vertebrarum compago Spina dicitur: cuius infima pars Lumbi: postremumque dorsi Sacrum os est: quod aliqui Hypospondylon, idest, Subuertebrum, vt verbum verbo reddatur, appellarunt. Huius extremum Coccyx est, latinè Cuculus. à lumborum lateribus Nates sunt. post lumbos carnosæ partes Clunes appellatæ sitæ sunt: quę & Ephedrana, quòd sedendo commo-
C dæ sint, à græcis nominantur.

De Inguinibus, crurisq́; totius, vsq́; ad extremum pedem partibus. Cap. XVI.

INguina sunt femorum principia. femorum partes interiores Femina sunt, quæ partes inter has perinæumque sunt, Plichades à gręcis dicuntur. Musculi ad genua tendentes Epigunides gręco nomine vocantur: ossa superiacẽtia Epigunatides. hæc Hippocrates Molas vocat, latini Patellas. Genu est femoris cum crure connexio: sub quo Poples est. Sura est posterior magnus cruris musculus: vnde Latus Neruus ad
D calcem tendit: ossium verò posterius item Suram, prius Tibiam dicito: extrema pedibus propinqua Malleoli, à nonnullis Tali, sed non rectè, dicuntur. Tali tamen & ipsi adsunt, sed non oculis conspicui. Calx posterior est pedis rotunda pars: post quam Cauum pedis est. post hoc verò Planta, seu Vestigium. cui oppositum supremum Tarsus est. totum verò pedis situm Pezam græci vocant. Pedum digiti manuum digitis appellationibus respondent.

RVFFI EPHESII
DE CORPORIS HVMANI APPELLATIONIBVS
Liber Secundus quę contineat.

RVFFI EPHESII
DE PARTIVM CORPORIS HVMANI APPELLATIONIBVS
Liber ſecundus
Iunio Paulo Craſſo Patauino Interprete.

Libri continuatio, atq; propoſitum. Cap. I.

POſteaquàm extimarum corporis humani partium appellationes expoſuimus, deinceps continuata ſerie ad latentium, internarumque notitiam tranſeamus: quippe cùm à viris ſapientibus homo exiguus quidam mundus appelletur, cœleſtis ordinis ęmulus, in membrorũ fabrica, actionibusque præſtandis varium effectuum artificium poſſidens.

A dens. quemadmodum igitur reliqua medicinæ præcepta, ita & quæ ad disſectionis arte faciunt, referenda ſunt. Quam ob rem artis principia, ac veluti fundamenta illuſtrioris doctrinæ cauſa iacientes, quem ſitum membris natura tribuerit, eorumque ſimul nomina explicabimus.

De Cerebro, eiusq; tunicis, & enatis. Cap. II.

ITaque in capite intra caluariæ concauum ſuis cum velaminibus cerebrum includitur: proque corporis mole longe maius in homine quàm in cæteris animantibus reperitur. eius ſubſtantia pulticulæ ſimilis eſt, viſcida atque precandida, Poſt id in occipitio vocatum Cerebel-
B lum collocatur. Tunicarum prima caluariæ oſsibus affixa eſt: quæ pulſatorio etiam motu cietur: altera cerebro circundata ipſum diſsipabile conſeruat, eiusque fragile corpus in vnum cogit ac retinet: vtraq; neruoſa membranoſaque eſt, exiguo interſitorum vaſculorum ſenſu predita. interius condita motu caret, exterior mobilis atque craſsior eſt. A cerebro medullæ proceſſus exoritur per caluariæ foramen in occipitio erumpens: per vertebrarumque omnium caua ad extremam vſque delabitur. neque propria tamen cerebri ſubſtantia eſt, ſed emanatio, quę Spinalis medulla vocatur. Meatuum verò proceſſus ſunt à cerebro ner uoſi ad ſingula ſenſoria, vt ad aures naresque, & huiuſmodi alia pro-
C pagati. vnus autem à baſi prorſum verſus in duos diuiſus progreditur, et ad vtrumq; oculum pergit: qua parte vocata Peluis eſt, atque inſtar foueæ iuxta vtranq; narem faciei cauitas: vbi tunicarum oculum componentium plexus efficitur.

De Oculi partibus. Cap. III.

EArum tunicarum prima nimirum ab ordine Prima, à colore verò Candida vocata eſt: quemadmodum & cicatrices eius candorem indicātes oſtendūt. Tunica igitur prima Candida vocatur: & Cornicularis, ſiue Cornea: aut propter firmitatē, aut quoniam interius con
D ditus humor per hanc, tanquam per corniculum pellucet, aut quòd inſtar cornu in corpuſcula Ctedonas vocata, ideſt, fibras aut filamenta reſoluitur. Secunda verò primæ per appenſionem vſque ad vocatam coronam adnexa eſt. quæ media dehiſcit, atque orbiculari cauo perforatur: cauatum autem corpuſculum exterius, qua cornicularem attingit, lęue terſumque eſt: in auerſa parte aſperum, (vt inquit Herophilus) quale vuæ acini corium eſſe ſolet, vaſculis perplexa hæc tunica eſt: quę Secunda ab ordine, Perforata à ſtructura, à ſimilitudine Rhagoides, latinè Acinalis, aut Vualis: Choroides etiam, quòd inſtar ſecunda-

rum, quas Chorion græci vocant, vasculis sit multis irrigata, nominatur. Tertia ab eodem meatu progressa tunica humorem oui albo similem, Vitreumque appellatum includit. est hæc prętenuis, vocaturque ab humoris concretione Vitrea, à tenuitate Aranealis, à vasculorum contextu figuraq; Reticularis: quippe quæ ex angusto in latum diffunditur, sinuaturq;: quò Quartam tunicam humorem crystallo similem continentem inuoluat, cuius dimidium prominet secundæ tunicæ foramini contiguum, dimidium cum araneali committitur. Hæc igitur tunica Discoides, id est, disco similis, aut Lenticularis à figura vocatur, aut à concreto humore Crystalloides. nempe quidam hanc neq; Tunicam appellandam esse censent: nam membranosam quandam congelationem esse dixerunt. E F

De his, quæ ore continentur. Cap. IIII.

DEinceps ad ea, quę in ore latent, descendamus. Lingua primum turbinata figura consideretur, à lato in angustum gracilescens, à faucibus radices ducens, carnoso & quodammodo neruoso corpore, in cibis atterendis deuorandisque mobilis: præterea & ad articulatę vocis creationem emissum aerem secundum animi inclinationem conformans, gustatoriumque sensum participans. In huius basi Epiglossis vocata exoritur, ceu quædam exigua lingua supra eius latitudinem assurgens, in faucibus ex latiore basi in angustum finiens, cartilaginea materia constans, faucibusque cognata. hęc asperę arterię operculum, & ciborum in gulam descensus iter quoddam est. Supra epiglottida autem supernè Columella dependet, ex palati partibus secundum eius foramina exoriens. hæc & Vua ab extremitatis rotunditate vocatur, nullam magni faciendam vtilitatem afferens. vnde fit, vt ea recisa nulla corporis actio vitietur. In penitioribus autem ab vtraque linguę parte affixę Tonsillę sunt, numero sex, corpore glãdulosæ, figura subrotũdę, natura facilè mutabiles, atq; dissipabiles, membranulis quibusdã altius insertis cõuolutę. ex his quatuor ab vtroq; latere cernũtur, duę verò cerni vix queunt. Has gręci vocãt Paristhmia, quòd in angusto meatu sitę sint. veteres enim gręci locorũ angustias isthmos appellabãt. Antiadas verò, quasi cõtrarias dicas, iccirco etiã nominabant; quoniã ore aperto inter se cõtrarię, pręsertim quum inflammatæ sunt, appareant. G H

De Pharynge, idest, Aspera Arteria, & Gula, & Pulmone. Cap. V.

INde à palati ac linguę partibus duo itinera patefiunt. horum prius Pharynx græcum vocabulum habet. inter hoc & colli vertebras

A Gula est.Pharynx cartilaginosus est, atque in orbem patens, superius latior, infra verò angustior. per iugula autem, appellatumque Antister non, idest, spinam dorsi, quæ pectori opponitur, descendens in medios pulmones inseritur: ipsosque anulis, quæ Bronchia vocant, intexit. huiusmodi membrum Aspera Arteria, quòd istis anulis asperata sit, dici meruit: Bronchus etiam à quibusdam vocatur, ad aeris inspirando ducti transitum, vocemque edendam à natura constitutus. De ipso Pulmo suspenditur rarus ac peruius, pectoris inanitate conclusus: Idem globosus est, murisque caudæ figura speciem repræsentans. in fibras quinque diducitur, colore cinereo atque subalbido. asidua motione
B concutitur, follis morem in spiritus transitu retinens. quippe spiritus per asperam arteriam in bronchia tractus per pulmonis spiramenta intra pectoris cauum elabitur: atque iterum foràs ab hoc per naturalia foramina propellitur.

De Iecore, Bilis conceptaculo, & uenis Portis uocatis. Cap. VI.

AB vtrisq; præcordijs Lienis Iecurque iacent. sub pulmone à dextris Iecur est, transuerso discrimini magis appensum, posteriori parte in gibbum assurgens. in quatuor, aut quinque fibras dirimitur,
C colore lentis, ad rubicundius tamen vergit, venoso corpore iuxta, atq; sanguineo. Venas autem, quę cauę per interseptum ad cor tendenti cõmittuntur, Ora Portasque vetusti scriptores nuncuparunt. Sub conuexa parte pusillum quoddam Vasculum vesicæ simile defixum est, neruosum, fellisq; inibi geniti capax: à quò sanè meatus quidam nerueus per lactes ad intestina contendit: per quem paulatim bilis in intestina delabitur, excrementaque felleo colore suffundit, atque ipsa depellendi cupidinem infert. Hoc intercluso itinere aurigo futura portenditur bile per omne corpus effusa. quocirca albidæ cretaceæque deiectiones exeunt. Est autem præferuidum igneumque iecur plurimum ad se ali-
D menti attrahens, ac finitimis partibus communicans. iccircò sinistris dextrę partes viribus præstant.

De Liene Cap. VII.

AT Lienis iecori contrarius in sinistris præcordijs iacens opponitur, ad humani vestigij longitudinẽ protentus, superius rotundus & robustus, infra contractus & gracilis, medius angustior, vini fęcis colore perfusus, laxus ac foraminulentus, conceptaculis multis implicitus: ignauum membrum, nulloque fungens ministerio.

De Corde, ab eoq; natis, & adiacentibus. Cap. VIII. E

PVlmonis fibris Cor circumtegitur, intra pectus sedem habens secundum medium, magis tamen ad sinistram declinans, & sub sinistra mamma collocatur, pinei nuclei effigiem adeptus, & à lata base in mucronem instar turbinis acuminatum, musculosum natura atque neruosum, pulsatorio semper motu percitum, medium inane, duobus manifestis sinibus concauum, altero in dextris, qui Sanguineus, quòd multitudine sanguinis affluat, appellatur: altero in sinistris Spirituoso, quoniam spirituum copia redundat, nuncupato. inde fit etiam, vt spirituum agitatione moueatur. Membranis præterea vtrinque latioribus F Auricularibus vocatis cor pręcingitur: quoniam ad aurium imaginem cordis lateribus inhærent, & prominent. Ab ipso verò plura conceptacula nascuntur & venæ & arterię: è quibus omne corpus vasculis tanquam riuis emanantibus irrigatur. Membrana præterea quadam cor veluti sepimēto vallatur, eam Pericardion gręci nominãt, neruosam, tenuem, motuque à corde transfuso palpitantem.

De Pectoris partibus, & Septo transuerso. Cap. IX.

HAec omnia complectens Pectus ex cartilaginibus componitur atque osibus: quæ in costis, pectorali osse, atque dorsi spina repe G riuntur. neruorum etiam carniumque particeps extra carnosius, interius neruosum est. qua etiam parte succingente membrana vestitur. Interseptum autem, siue transuersum septum obliquum pectori, qua costæ finiuntur, subtenditur. id ita vocatum est, quòd viscera in pectore abd ita ab inferioribus intersepit.

De Gula, & Ventriculo. Cap. X.

A Superioribus igitur corporis partibus, quemadmodum supra retulimus, simul cum aspera arteria enascitur, secusque ipsam Gula protenditur, ab eisdem vtique partibus incipiens, non similiter au- H tem desinens. Hæc tubæ imagine figuram amplitudine refert, supra angustior, infra verò, qua cum ventriculo cōmittitur, capacior. hoc quippe nomine superior venter natura neruosus vocatus est. munere autem sicci humidique alimenti deuorandi gula fungitur: cuius examen ipsa acutissimo sensu prædita facit. Ventriculus itaque à gula exoriens sub medio intersepto ad læuam magis reflexus collocatur ab angusto ore in latam capedinem sinuatus, cuius conuexum extra in abdomen vergit, simum verò dorsum respicit. longè, quàm gula, neruosior ven-

A triculus est atque amplior. ipse nimirum intus accepta colliquans non magnopere se dilatat: sed cibi ingressui cedens eius descensum se constringendo insequitur: cũ ad alimenta suscipienda à natura creatus sit.

De Intestinis, & Lactibus. Cap. XI.

A Ventriculo intestina in plures orbes implicita ad cibaria, quæ ab eo delabuntur, excipienda formata prodeunt. horum vnum idemque ab ipso vocato processu ad rectum ac sedem vsque iter pertinet. inter quæ primum est, quod Hostiarius, aut Dodecadactylus dicitur: Hostiarius quidem, quòd in ventriculo posita tantisper, dum sunt
B coacta, custodiat: cùm remissa sunt autem, tunc & hostiarius cum intestinis aperitur: quemadmodum ani musculus Sphincter, idest, Adstrictor vocatus remittitur. Dodecadactylus autem à duodecim digitorum longitudine vocabulum accepit: neruosa ipsius crassaque substantia est: hoc appellatum Ieiunum tangit alijs intestinis carnosius, semper ferè alimenti penuria laborans: vnde Ieiuni quoq; appellationem adeptum est: quòd in ipso videlicet alimentum, vt in ventriculo & intestinis assolet, non inuenitur. postea Gracilia quæ vocantur, intestina prolixa in multas spiras conuoluta, tredecim cubitorum longitudinẽ æquantia collocantur, & sub vmbilico in abdominis regione ponun-
C tur. Sub his omnibus Cœcum intestinum, & Colon eodem loco exoriuntur: Cœcum quidem rectà in dextrum inguen spectans, altera ex parte obstructum: Colon verò, quod Maius intestinum latini vocãt, à dextris enascens, supernè sese circumuoluens, in iecur præcordiaque adductum incidit, deinde lienem sinistrumque ile petens posterius cum Recto intestino coniungitur. id nonnulli & Inferiorem ventriculum nominarunt: in quo etiam plurima cibi pars in stercus vertitur. omnium postremum Rectum est cęteris carnosius, rectamque sedem, vnde & nomen accepit, sortitum est. in Anulum autem & Sphinctera vocatum, idest, Adstrictorem desinit, eum quidem neruosum & du-
D rum, hunc autem carneum atque rugosum, infimum omniũ collocatum. Inter intestina medij Lactes sunt, quos gręci Mesenterij atq; Mesaræi vocabulo insigniunt.

De Renibus, Vrinarijsq; meatibus. Cap. XII.

RENes circa vltimas dorsi vertebras siti sunt, numero duo, figura rotundi, colore lenticulæ, & quasi subcinereo. dexter paulò altior grandiorque inuenitur. denso squallidoque corpore constant: sauciati ineuitabilem mortem afferunt. In penitis cauisque eorum parti-

bus membranulæ sunt instar cribri foraminibus plurimis pertusæ. vnde meatus duo exeuntes vesicæ summitatem intrant: per quos vrina in vesicam transfunditur, indeq; foras expellitur. hos paulo ante Meatus nominauimus. E

De Omento. Cap. XIII.

OMentum intestina contegit pręingue, duplicique membrana contextum. ipsum idcirco natura condidit, vt intestinis superfluitans ea aduersus ambientis peritonæi duritiam remolliret. recisum aut vulneratum vitæ discrimine vacat.

De Seminariis conceptaculis, & Semine. Cap. XIIII. F

AT Seminaria itinera secundum renes quatuor descendunt: bina rectà tendentia, quos & Assessores et Glandulosos nonnulli vocant: bina Varicosa, quòd varicis more circumflectuntur. intra hæc foecundum semen gignitur, grandinosum crassumque: quare et ipsa nonnulli Genitales venas appellare voluerũt. in alteris autem est infoecundum dilutumque semen, quod simul cum priore eius nutriendi causa excernitur. verùm ab vtraque parte coniugata simul vtraque à dorso descendunt. sed sterilia vascula cum vesicæ ceruice coalescunt: varicosa verò per inguina testiculorum tunicas subeunt. Quapropter eunuchi semen quidem, sed infoecundum è glandulosis fistulis eiiciunt: è varicosis verò excisis testibus seminis profusio seruari non potuit. G

De Scroto, & Testibus, eorũq; Membranis. Ca. XV.

SCrotum & tota ea laxitas est, in qua testes continentur, & magis propriè exterior carnosa pars, ex membranis constat exteriore quidem Darto vocata, quę rugosa est, interiore autem Erythroide. Nempe scrotum & dartos communia amborum testium inuolucra eos superioribus partibus suspendunt: sed Erythroides sibi ipsi adnectit, atq; in orbem testes amplectitur, priuatim seorsumq; singulos inuoluens. Ipsi Testes autem ex pulticulæ simili materia constant, humidique admodum neruosa firmaque membrana includuntur. H

De Vtero. Cap. XVI.

MVliebre autem genitale membrum, quod Vulua atque Vterus vocatur, inter cõceptacula eximiũ est: inter vesicam rectumq; intestinum ponitur huic incumbens, illi subditum, medicinalis cucurbitulæ figuram æmulans. hoc loco venerei congressus exercentur.

A ## De Venis, Arterijs, multisq; alijs corporis particulis. Cap. XVII.

VEnæ receptacula sanguinem continentia sunt, per quas sanguis in omnes corporis partes diffunditur. Arteriæ spiritus & quodammodo etiam sanguinis receptacula sunt: in quibus motio fit, quæ Pulsus communi vocabulo dicitur, & à corde exclusus spiritus per ipsas in omnem corporis molem dispellitur. Pinguitudo est alba oleosaque concretio, quam Adipem etiam nominant. Glandulosæ carnes, quas græci Adenas vocant, concretiones quædam subpingues atque
B carnosæ sunt, peculiariter cauis locis insitæ: alis, dico, & inguinibus, necnon & lactibus. Ossa coagmenta quædam sunt solida, sanguine & sensu carentia, per quæ actiuæ atque electoriæ motiones perficiuntur. Musculus corpus est firmum ac densum, non simplex, sed ex neruis, venis, arterijsque compositum, sentiendi particeps, officium voluntariæ motionis obiens. Cartilagines autem concretiones sunt mediæ inter ossa neruosque naturæ: ossibus enim molliores, neruis duriores sunt, præcipue ossium extremitatibus coalescentes. Neruus corpus est simplex atque densum, voluntarij motus instrumentum, obtusi, dum inciditur, sensus. Secundum Erasistratum quidem & Herophilum sen-
C sorij nerui sunt: Asclepiades autem ipsos sensu vacare testatus est, cæterùm secundum Erasistratum cùm gemina neruorum natura sit, sensoriorum videlicet, atque mouentium; sensorij, qui caui sunt, in cerebri membranis originem habent; mouentes in cerebro ac cerebello. Dixit autem Herophilus aliquos esse voluntati obedientes neruos, qui & à cerebro spinalique medulla oriuntur: aliquos, qui ab osse orientes in os inseruntur: aliquos à musculo in musculum transeuntes, qui articulos etiam copulant. Medulla substantia est vnguinosa & exanguis, quę semper in ossium cauis includitur.

D ## Quæ tertius Ruffi Ephesii liber contineat.

RVFFI EPHESII
DE MEMBRORVM HVMANORVM APPELLATIONIBVS
Liber tertius.

IVNIO PAVLO CRASSO PATAVINO INTERPRETE.

De oſsibus Capitis, & ſuturis, & cauis. Cap. I.

Oſteaquàm interiorum locorum naturam nominaq; F
pro viribus ſuperius expoſuimus; modò de oſsibus ſermonem ſubijciemus. Caluaria igitur, qua parte vocata Scaphula eſt, globoſa cernitur, in vertice extuberans, in ſyncipite ſubcraſſa aliquantulum, & lata, atq; per oſsis iniectum duplicata, circa tempora compreſſa, plerunq; ſuturis quinq; diuiſa: Vna in vertice in poſteriorē partē tendēte, quę à literæ lambda ſimilitudine Lambdalis nomen habet: Altera autem in ſyncipite orbiculari, coronæ vnde & dicta eſt, formam imitante: quæ ibidem terminata finitur: Tertia à lambdali recta verticem partita coronariæ vocatę cõiungitur. Duæ præterea ſunt ſecundum aures in temporum ſedibus G
Squammoſæ dictæ, non in profundo, vt reliquæ, ſtructuras habentes. Priori ex parte cauernæ oculorū ſedes ſunt: Pyelidas græci nominant, nos Arculas, ſeu Peluiculas dixerimus. Inter has Naſi os inſurgit, intra quod Ithmoides à cribri ſimilitudine cognominatum os multis foraminibus cauum reconditur. Facies præterea oſsium coagmentationes tales habet, infra ſupercilia vnam, duas ab naſi oſsis obliquis lateribus, quartam inferiorem maxillam ſeparantem, quintam in palato iugalibuſque oſsibus, duas alias, quæ vix cerni queant in malis. At Caluaria ab inferioribus partibus concaua foramina profunda rotundaque habet, per quæ ſpinalis medulla deſcendit. H

De Colli uertebris, Humeris, Scoptulis opertis, et eorum proceſsibus. Cap. II.

COlli ſeptem vertebræ ſunt inter ſe congruenter inſertæ. harum prima capiti motū exhibet, reliquæ immobiles ſunt. poſtea Humerus eſt, deinde Scoptula operta figura triāgula pectoris coſtis poſterius ad tabellæ imaginem incumbunt. & qua parte latiora ſunt, ibi etiā tenuiſsima: qua vero anguſtiora, ibi & craſsiora et robuſtiora in ſinum

A quendam subsidentia:in quē humeri caput conijcitur. Ab eo sinu processus exigitur, ceu spina quædam ab anchoræ hamique similitudine Ancyroides & Ancistroides græcè nuncupatus.cum quo iuguli extremum per cartilaginem coalescens committitur.

De Iugulo, Ossibusq; humeri, brachij, & manus. Ca. III

AT Iugulum in tribuli formam effigiatum instrumēto illi, quod Cathetera masculinum græci vocant, persimile est, cum osse autem pectoris, cumq; lato scapularum osse connectitur. ipsa verò iugulorum media pars sigma grçcę literæ similis cum prima dorsi vertebra B coniungitur. Humerus pręlongus ac teres est, superiorique parte, quæ humeri Caput dicitur, tumidior. id dimidiũ in verticillato scapularũ osse reconditur. At inferius, qua cubito deligatur, inęqualis est, duosq; vtrinque processus pugillis similes habet, medium cauum:à prioribus quidem partibus minus, à posterioribus autem magis contractus est. Brachium ex ossibus duobus constat Cubito ac Radio. Radius, quam Cercida græci appellant, superior breuiorque:& primo tenuior rotundo & leniter cauo capite exiguum humeri exteriusque tuberculum recipit. Cubitus inferior longiorque, & primo plenior est, atque in manus articulo brachialis extremum admittit. Radius vtiq;, qua brachiali C adnectitur, duobus sinibus cauus est, altero recto, quo firmatur articulus, altero à latere, in quo rotundum cubiti caput inseritur. Porrò Brachiale ad figuram turbinis ex octo ossiculis coagmentatur. Post hæc Phalanges sunt, prælonga ossa digiti formam habentia. Deinde ossa digitorũ Scytalides à grçcis, idest Scuticulæ, à latinis Internodia nominata, in singulis digitis terna inter se inęqualia præter pollicem: quippe qui à basi duobus tantùm ossibus nititur.

De reliquis Vertebris, & Costis. Cap. IIII.

D POst septem colli vertebras sunt dorsi duodecim, lumborum quinque vertebræ: vt omnes quatuor & viginti sint. Ita verò instructæ paratęque sunt, vt introrsum versus, qua viscera contingunt, lęues ac circumductiles, exterius asperę spinosęque sint, carne ingenita obrutę, à lateribus in mensę formam explanatę, omnes in medio concauę, vnicum in suo corpore cochleę instar foramē habentes, per quod (vt supra diximus,) spinalis medulla demittitur. in transuersis preterea processibus parum desidentes sinus habent, qui costarum extrema recipiunt. Nempe costarum alię superius inflexę instar fornicis, inter se deinde in interiora leniter flexę committuntur:alię obliquę occursan-

tes, postea cartilagineę factę Spinę, Spurieq; costę nominãtur: et maiorem, quàm in superioribus, circuitum ex concursu minorem faciunt. Reliquis omnibus vertebris vltima pręstat, quod & Sacrum os secundum antiquorum consuetudinem appellamus: qui omnia magna Sacra nominabant. E

De Coxa, Femore, & reliquis usque ad extremum pedem ossibus. Cap. V.

AB vtroque autem huius vertebrę latere Coxarum ossa posterius extenduntur, suisq; extremis ossi pubis, cui Pectini nomen est, cartilagine coalescentia deligantur. Hæc figura lata sunt ac subrotunda, interdum etiam angusta ac crassiore. Id genus ossa sinus verticillatos, nõ exactè penetrantes, sed profundos hebent: quos gręci Cotylas, latini Acetabula vocant. in eos femorum capita conijciuntur. At Femora pręlonga valentiaque ossa sunt, à coxis ad genua vsque pertinentia, tereti figura, atque in exteriore parte gibba. ab inferioribus autem, qua genua attingunt, tuberosis globis intumescunt adeo, vt vtrinq; in rotunda capita consurgant: media verò sinuata sunt, quò facilius excipi à tibijs possint. quę triangulę, & in summo capite latescentes leniter in sinus desident, in quos extuberantes femoris eminentias recipiunt: ipsius verò tibię prominentia in sinum femoris inseritur. At ab exteriori parte os alterum, quod Sura rectè nominatur, appositũ est, tibia gracilius, non proximum femori, infra breuius, qua etiam parte tumidius est. eamque nonnulli vulgares Talum vocari asseuerant. vtrunq; os autem Sura, videlicet, ac tibia in fine multa cartilagine vnita cõtinentur. Sed tibię femorisque commissurę os incumbit, quod gręci Epigomatida, latini Patellam, seu Molam vocant. Hoc disci figuram reprę sentat, & superfluitans medium situm est. verùm in curuãdo crure ad tibiam magis accedit: cùm autem extenditur, super vtrunque os cadit. In partibus malleolo proximis Tibia paulum gracilescit, atq; in extremo ad sigma gręcæ literę speciem ita ęqualiter distat; vt processus duos alterum oblongum, alterum breuiorem habeat. at maioris processus caput interius est, alterius enata carne occulitur. cum surę autem extremo coniungitur, quod vlterius procedens exteriorem, vt modo dixi, tumorem ostendit. Quapropter huiusmodi ossa ad sigma literę formã media dehiscunt: in quo hiatu Talus delitescit. Hic secundum partem Quatrionem Allachium vocatam sursum vergit, & ea quidem imis tibiæ suræque processibus adiacet. verùm os ἐπὶ τριῶν vocatum super imposito illis surę ossi, quod à figura Cubicum nominatur, ad cauita-

F G H

A tes incumbit: vt osſis ἐπὶ τρίων quod vocant, inęqualitates occludantur, cartilagineque circumnata deligentur. Anterior autem ipſius rotunda particula in cauitatem cuiuſdam oſsis quod ex illis eſt, quæ Tarſum vocatum conſtituunt, & à cauitate Nauiculare dictum fuit, inſeritur. Ex octo autem oſsiculis inæqualibus angulis Tarſus inſtruitur. Ipſi Planta ſubijcitur è quinque oſsibus compoſita in medio tenuibus, in ſummo craſſeſcentibus, ſurſum verſus exurgentibus: vnde & à terra caua cernuntur. Poſt hæc deinde ſunt oſſa digitorum, quæ Scytalidas græci, Latini vocat Internodia, ad eorum, quæ in manu ſunt, ſimilitudinem comparata. Oſsium figura, ſitus, & nomina pro viribus à nobis explicata ſunt.

INDICES DVO LOCVPLETISS.

prior eorum quæ in ARETAEI, posterior eorum quæ in RVFFI libris ſcitu ac memoria digna continentur.

*

**

G

H

N

O

***

T

Vox

INDEX

****

INDEX EORVM QVAE SVNT IN RVFFI LIBRIS.

D

E

Inter

FINIS TABVLAE.

Errores ſic corrigito.

Prior numerus ſignificat folium . a priorem paginam, b) poſteriorem, poſterior numerus lineam indicat.

2. a 10. *effertu.lege effertur.* b 1. *etatæs.lege ætates.* 6. b 13. *præcipuæ.lege præcipue.* b 38. *continue, lege continuo.* 11. a 18. *ægrotaut.lege ægrotant.* b 19. *cira lege citra.* 13. a 4. *plegmone.lege phlegmone* a 11. *continentur.lege continenter.* a 34. *legendum. Sed mors ab ulceribus ſanè quàm celerrima inuadit.* 16. a 20. *melancholicæ. lege melancholiæ.* 26. a 22. *ſtaturata.lege ſaturata.* 29. a 17. *euidenter. lege euidentes.* 38. b 27. *medicabilis. lege immedicabilis.* 40. a 12. *faſtidio.lege faſtigio.* 44. a 38. *nico.lege cnico.* 45. a 6. *rype.lege ryte.* 48. b 19. *totibus. lege fotibus.* 52. a 36. *Picærium. lege Picerium.* 55. b 9. *electro. lege Electro.* 58. a 9. *lege plane concocta erunt.* 62. a 1. *Rhæas.lege Rhœas.* 63. b *Cap. xiiij. & xv. lege xiij. & xiiij.* 64. b 37. *malefactum.lege madefactum.* 67. a 7. *flaribus.lege flatibus.* 6. b 28. *reperies.lege cum interrogatione.* 71. b 22. *maiore.lege maiora.* 74. b 36. *lege. De oculi.* 75. a 19. *Coryxam. lege coryzam.* 78. a 40. *uocant. lege uacant.* 79. a 11. *Oſophagus. lege Oeſophagus.* 80. a 14. *neruus. lege neruos.* a 16. *loci. lege locis.* b 16. *Effloreſcentiam.lege Efloreſcentiam.* 82. b 38. *ueràm. lege uerùm.* 89. b 26. *Epigomatida. lege Eptigonatida.*

Reliquos tum ad orthographiam, tum ad alia, ſi qui ſint, ſpectantes, facile ſibi unuſquiſque corriget.

Registrum.

* A B C D E F G H I K L M N O P

Q R S T V X Y.

*, **, ***, ****, Duerniones omnes preter

Y & ****, Terniones.

VENETIIS APVD IVNTAS.

M D L I I

Aretaei Cappadocis librorum index

De Causis et Signis acutorum morborum liber primus

De Acutorum morborum Curatione liber primus.

Ex libro 2.do de Curat.e Acutor. morbor.

De Diuturnor. Morbor. Causis et Signis
Liber Primus.

Ex 2.do de Causis, et Signis Diuturnor.

De Diuturnorum morborum Curatione liber primus.